

MUHAMMED EMİN ER SEYDA
SON OSMANLI ÂLİMİ

İbrahim Halil ER

MEED
MUHAMMED EMİN ER
DERNEĞİ YAYINLARI

ANKARA / 2014

Muhammed Emin Er Derneği Yayınları: 1

Muhammed Emin Er Külliyyatı: 1

Hatırat/Biyografi Serisi: 1

Yazan: İbrahim Halil ER

Kitap Adı: Son Osmanlı Âlimi Muhammed Emin Er “Hatıratı”

ISBN 978-605-64685-0-6

Adres: Muhammed Emin Er İlim-Kültür ve Yardımlaşma Derneği

Anavatan Cad. No:3/7 Keçiören/ANKARA

Web: www.muhammedeminer.com

e-mail: ibrahimhaliler@hotmail.com

İÇİNDEKİLER

Takdim	11
Muhammed Emin Er (K.S) Kısa Öz Geçmişi.....	12
Hocaları	13

1. Bölüm

Çocukluğu.....	20
Doğumum ve Aile Çevrem	20
Annem	21
Babam	22
Dayılarım	23
Bölgenin Sosyo - Ekonomik Durumu	25
Çermik İlçe ve Köyleri	25
Kalaç Köyü.....	26

2. Bölüm

İlim Uğrunda.....	28
Bölgenin Dini Durumu	28
İlim Yolunda.....	29
Hoca Arayışları.....	31
Çüngüş ve Köyleri.....	31
Yeniköy.....	32
Harf Devrimi.....	35
Adana'ya Geliş	36
İstanbul ve Bursa Günleri.....	38
Tekrar Adana'ya Dönüş ve Rüya İle Başlayan İlim Yolculuğu....	39
Memlekete Dönüş	41
İkinci Rüya.....	42
Molla Hasan Tahviki	44
Molla Hasan-I Tahviki	46
Medresenin Hâli.....	47
Molla Resul'un Yanında.....	48

Molla Resul Kimdir	48
Molla Abdussamed Toği	50

3. Bölüm

Suriye Yılları	52
Suriye’de... ..	52
Molla Abdulhalim’in Yanında.....	54
Suriye Zindanında.....	56
“Sen Türkiye’nin Casusu Musun?”	56
Kamışlı	58
Tekrar Hapishane.....	59
Hıristiyan Papazın Girişimi	62
Hazırcan Hapishanesi	62
...Ve Af.....	63
Şükrü El-Kuvvetli	63
Şeyh Ahmed Haznevi’nin Huzurunda.....	65
Şeyh Ahmet Haznevi	65
Teveccüh.....	68
Açlık.....	69
Şeyh Abdurrezzak.....	70
Şeyh Muhammed Sadaka	71
Şeyh Sadaka’yı Ziyret	72

4. Bölüm

Türkiye’ye Dönüş.....	74
Molla Abdullah Avini.....	74
Abdullah Avini.....	74
Avina Neresi?	74
Tekrar Abdussamed Hocam’ın Yanında	75
Evlilik	76
Comanili Molla Abdussamet	80
Eserleri:	82
İlk Haccım	82

Hac Yolculuğu	83
İlk Çocuğum	86
Şeyh Ahmed Haznevi'yi Son Ziyaretim	86
Tekrar Molla Abdullah Avinanın Yanında	88
Farsça Dersleri Almam	90
Siirt'te Hafız Haydar Efendi'den Kur'an Dersleri	92
Bereketli Ekmek ve Peynir	96
Norşin	97
Norşin Şeyhleri ve Üstatları	97
Şeyh Abdurrahman-I Taği (Tahi) (K.S.A)	98
Şeyh Muhammed Diyauddin (Hazret) (K.S.)	98
Şeyh Muhammed Masum (K.S.)	99
Sürgüne Gönderildi	100
Norşin Şeyhleri	101
İslah Çalışmalarına Önem Verirdi	101
Vefatı	101
Şeyh Muhammed Maşuk (K.S.)	102
Sadrettin Yüksel ve Bediüzzaman	103
İcazet Alışım	104
İlimi İcaze Geleneği	105
Ailesi	105
Şeyh Seyda'ya İntisap	105
Cizre Medresesi	105
Şeyh Seyda Kimdir?	107
Rüyada Hz. Musa'nın Mesajı	108
İkinci Rüya ve Şeyh Seyda'ya İşaret	109
Şeyh Seyda'yı Ziyaret	110
Şeyh Seyda El-Cezeri'nin Huzurunda	112
Süluk	114
Tarikat İcazeti ve Halifeliğin Verilişi	115
Medrese Hayatı İle İlgili Bir Ropörtaj	116
Medresede Müzakere Çok Mühimdir	116
Hoca Ne Zaman Şevklenir?	117

Aza Kanaat Ederdim.....117

5. Bölüm

Üstadı Ziyaret	118
Bediüzzaman Said Nursi'nin Hayatı	118
Risale-İ Nurlar'ın İzinde	121
Üstad'ın İzinde.....	122
“Üstad Bir Şey Yemezdi Ki!...”	123
Üstad'ın Huzurunda.....	125
“Seni Has Talebem Kabul Ettim”	128
Üstadın Selâmını Şeyh Seydaya İletme	129
“Üstad; Asrımızdaki Firavunların Musa'sıdır”	130
Şeyh Seyda'nın Üstadla İlgili Gönderdiği Mektup.....	130
Üstad'ın Vefatı	132
Şeyh Seyda'nın Kaybolması.....	133
Şeyhimizin Kayboluşu ve Üstadın Ruhaniyeti.....	133
Üstadın Naaşı	135

6. Bölüm

Gaziantep-Ankara-Avrupa Hattı	136
Gaziantep'e Gidiş	136
Okuma Parçası.....	138
Dünya Çapında Bir Gönül İnsanı Mehmet Emin Er Hocamız... ..	138
Ankara'ya Gidiş	140

7. Bölüm

Yurt Dışına Çıkış.....	142
İlk Avrupa Seyahati	142
Papaz Efendiyle Görüşme.....	143
İncil'deki Bitmeyen Çelişkiler... ..	145
Doğru Bir Haberci.....	147
Şehir Gezintileri.....	148
Trendeki İki Yaşlı Bayan.....	149

Almanya'ya Doğru	150
Londra'daki Konferans	152
Fransa'ya Gidiş.....	154
Hamidullah'ı Ziyaret	155
İlahiyatçı Profesör'ün Kalbi İmanı.....	157
Amerika'ya İlk Yolculuk	161
Ehli Kitap'ın Kestiği	162
Washington İzlenimleri	163
Finans Kurumu	165
İran ve Ötesi	165
İran Konusu	169
Şiiilik ve İran İle İlgili Yapılan Bir Röpörtaj	169
Müfterilere Cevaplar	180
Pakistan	187
Tebliğ Cemaati İle	188
Tebliğ Cemaati İle Çalışmalar	188
Çalışma Şekilleri.....	189
Şeyh İlyas	191
Şeyh İlyas Mekke'de.....	193
Tebliğ.....	193
İlk Çalışmalar	194
Hareket Yayılıyor	194
İçtima	197
Altı Temel Esas	200
1- Tevhid	200
2- Beş Vakit Namaz.....	200
3- İlim ve Zikir	201
4- Müslümanlara İkrâm.....	201
5- Tashih-İ Niyet	202
6- Tebliğ	202
Dünyada Müslümanlar Var Mı Hala?.....	203
Osmanlı'nın Mirası	205
Hindistan	206

Pakistan'a Dönüş	208
Bir Âlimi Ziyaret.....	208

8. Bölüm

Afganistan Hatıraları.....	210
Burhaneddin Rabhani İle.....	210
Gülbeddin Hikmetyar İle.....	211
Cepheye Doğru.....	213
Cephede.....	214
Afganistan Seyahati	217

9. Bölüm

Seyahatlere Devam.....	225
Mekke'de	225
Mısır Günleri	225
Şeyhul Ezheri Ziyaret	226
Ezher Cami İmamı'nın Evinde	227
Osmanlılar ve Sömürgecilik.....	228
Şeyh Abdülmüheymîn.....	229
Ezher'de Doktora Ve Öğrenciler	230
Şeyh Batavi'nin Evinde	231
Amr B. As Camii	231
Sigorta	232
Tevfik Yahya İslâm İle.....	232
İlim Tahsili	233
İbrahim Batavi Tekkesinde	235
Amerika'lı Bir Papaz	235
Amerikan Toplumu.....	236
Kabe ve Medine	237
Örnek Bir Kur'an Kursu.....	238

10. Bölüm

Yeniden Avrupa ve Amerika	239
---------------------------------	-----

İki Sancı: İki İkaz:	239
Yeniden Amerika.....	240
Tokyo	245
Japonların Nezaketi ve İki Namaz Hikâyesi.....	246
Çin	247
Amerika.....	248
Kanada.....	249
Ahmet Zeki Yamani.....	251
Seylan'lı Bir Şeyh	252
Amerika'da Kible	254
Hanofer İslâm Merkezi'nde Ders	256
Bir Dünya Turu Dönüşünde	258
25 Yaşına Kadar.....	259
Suriye Günleri	260
Türkiye'deki İlmî Orada Bulamadım.....	260
Resmî Görev.....	261
...Ve Seyahat: İlk Durak Avrupa.....	262
İslâmî Cemaatlerin Durumu	262
İslâm Dışı Şartlardan Etkilenme	262
İslâmî Müesseseye Kıtlığı.....	263
Ver Elini Amerika.....	263
Pakistan: Tebliğ Cemaati Hakkında	264
Mücahitlerin Saflarında.....	265
28 Şubat Dönemi	268
11 Ocak 1997 Cumartesi	268
Erbakan'ın Özel İftarına Tepki	268
Erbakan Hoca İle Tanışmaları ve 28 Şubat Günleri	268
Tek Parti Zulumü.....	271
Günümüz Fıkıh Âlimlerinden Mehmed Emin Er Hoca Anlatıyor:	271
Bazı Kişiler Hakkındaki	278
Örüşleri ve Görüşmeleri	278
Mehmed Zahid Koktu	278

Mahmud Sami Efendi	279
Mahmud Efendi	279
Muhammed Raşid Efendi.....	279
Mücahit Bir Âlim Ve Mürşidin Hakka Yürüyüşü	280
(Muhammed Emin Er Hoca'nın Hastane Günleri).....	280
Akıllı Olalım, Ahmak Olmayalım	281
Kitap	283
İcazet	283
Rüyalar ve Üstat	284
İmam-I Rabbani'nin Mektubu.....	285
Ağrılar.....	287
Veda Yılı 2012 (Senetül Veda)	287
Sıla-İ Rahim	288
Âlimin Bulunduğu Her Yer Bir Mekteptir	288
Yaşı	289
Rabbine Kavuşma Arzusu.....	290
Operasyon.....	290
Yine Bediuzzeman Müdahale Ediyor	292
Yoğun Bakım	292
Sabah Veda Ettik Seninle, Akşam Yokluğunla Ağladık	293
Son Yolculuk.....	295
Ekler.....	301

TAKDİM

Seyda Muhammed Emin Er Hocanın değişik zamanlarda bize anlattığı, kayıt altına aldığımız yeniden düzenlenen hatırlarından oluşuyor.

Bu anıların temel özelliği, Diyarbakır'ın bir köyünde yetim ve öksüz olarak büyüyen bir çocuğun ilim aşkı, hayat ve tebliğ mücadelesi olmasıdır. Bu çileli, aşk dolu hayatın Müslümanlar tarafından bilinmesi ve faydalanması gün ışığına **ışığına çıkması için bu çalışmayı yaptık.** Bu vesileyle, bundan sonra da hocamızla ilgili anı ve materyalleri bizimle paylaşmak isteyen tüm dost ve talebelerin desteğini bekliyoruz. Çünkü sağlanacak katkılarla onunla ilgili daha ayrıntılı bir çalışma yapacağımızdan, ümmetin de faydalanmasını sağlamış olacağız.

Bu hatıratlar, hocamız ve babamızın kitaplarının derneğimiz tarafından basılan ilk eseri olacak. **Bu çalışmaların arkası gelecek. İnşallah bütün eserlerini bir külliyat olarak** yayımlayacağız. Bu hatıratı okuyup tashih eden Ali Haydar Haksal'a, çalışmanın basılmasını sağlayan Semih Ofset sahipleri ve çalışanlarına da teşekkür ediyoruz.

Destek ve dualarınızı bekliyoruz.

İbrahim Halil ER

ibrahimhaliler@hotmail.com

Muhammed Emin Er (K.S) Kısa Öz Geçmiş

Zülfügül lakabını taşıyan Hacı Zülfikârın oğlu Muhammed Emin, milâdî 1905 veya 1910 tarihinde, Birinci Dünya Savaşı başlangıcında Diyarbakır'ın Çermik ilçesinin Külüyan (yeni ismi Kalaç) köyünde doğdu. Soyadı kanunundan önce ailesi “Miryânî” olarak bilinirdi. “Er” soyadı “miryân”ın tekili olan “mîr”in tercümesidir. Henüz dört-beş yaşlarındayken annesi Havva Hanım vefat etti. Babası hâli vakti yerindeydi, âlimleri çok severdi. Bu sebeple çocuklarının okumalarını ve âlim olmalarını çok arzu ederdi. Çocuklarına ders vermesi için bir hoca getirdi, masraflarını karşıladı. Kendisi ve büyük kardeşi Ali, bu hocadan Elifbâ okumaya başladılar. Ancak Elifbâ bitmeden babası vefat etti. Üvey annesinin sonra da ağabeyinin yanında yetim olarak kaldı. Çobanlık yaparken yazı yazacak kâğıt ve kalem olmadığından düz satırlı taşlar üzerine, taşlarla yazı yazmaya çalışırdı. Böylelikle Osmanlıca alfabeyi söktü kendi kendine okumayı öğrendi. Bunu görenler: “Hızır ona uykuda ders veriyor” derlerdi.

İlme olan azmi ve merakından dolayı, her fırsatta kendisinden faydalanabilecek bir ilim sahibi olduğunu duyduğu insanların peşinden koşardı. Bu gayretleri sonunda mektup yazabilecek ve Osmanlıca kitapları okuyabilecek hale geldi. Arap dili ve ilimlerine gelince bu ilimlerde bilgi sahibi olan kimseler yoktu. Ayrıca o sıralarda İslâmî harfler yürürlükten kaldırıldı. Kur'ân ve İslâmî ilimleri öğrenmek yasaklandı. Öyle ki hiç kimse kendi evinde bile olsa çocuklarına Kur'ân öğretilmiyordu. Bu nedenle Suriye'ye gidip İslâmî ilimleri öğrenmek için memleketini terk ederek yola çıktı. Gaziantep'e gitti. Oradan Suriye'ye geçme imkânı bulamayınca Adana'ya geçti. Oradan da İstanbul'a ve Bursa'ya gitmek zorunda kaldı. Daha sonra tekrar Adana'ya döndü. Yedi sene devam eden seferleri boyunca çeşitli hizmetlere girdi. Kısa bir müddet sonra tahsil için Suriye'ye sefer etti. Suriye'de bir müddet ilim tahsilinde bulunduktan sonra geri döndü, tahsiline Türkiye'de devam etti.

İlim tahsiline başladığında 25 yaşındaydı. Memleketinde İslâmî eğitimde takip edilen usûl gereği Sarf ilmini öğrenerek tahsile başladı. Sonra *Nahv*, *Mantık*, *Vadc*, *İsti'âre*, *Edebü'l-bahs ve'l-münâzara*, *Beyân*, *Meâ'nî*, *Bedi'*, *Usûlu'd-din*, *Usulu'l-fıkıh* ve *Kelâm* ilimle-

rini tahsil etti. Bir yandan medresede bu on iki ilmi, diğerk yandan *Fıkıh, Tefsir, Ferâiz, Tecvid* gibi diğerk ilimleri de öğrendi. Eş-Şeyh Muhammed Ma'sûk b. Şeyh Muhammed Ma'sûm'dan (ki kendisi Abdurrahman et-Tâğî'nin torunudur) bu ilimlerin hepsinde 1950 yılında icâzet aldı. Kendisinden bu ilimleri birçok talebe okudu ve icâzet aldılar. Ayrıca, tasavvufta muhtelif mürşidlerin terbiyesinden geçti. Amelî icâzetini (halka irşad izni) merhum Muhammed Saîd Seydâ el-Cezerî'den aldı. Şeyh Ahmet Haznevî ile Şeyh Mahmud Sami Ramazanoğlu'na da intisap edip icazet aldı.

Kendisi Saîd Nursi Hazretleri ile de 1952 yılında Isparta'da görüştü. Üstad Saîd Nursi onu has talebelerinden kabul ettiğini belirtti. 1961 yılında Gaziantep'in Nizip ilçesinin bir köyüne gelip yerleşti. Ardından Gaziantep'e geçti burada talebe yetiştirdi. Daha sonra Ankara'da açılan Fıkıh Enstitüsüne Müderris olup Ankara'ya taşındı. İlim tahsilinden sonra hayatı boyunca ders verme, imamlık, vâizlik, tebliğ ve İslâm'a dâvet gibi hizmetlerle meşgul oldu. Avrupa ülkelerini, Amerika, Kanada, Japonya, Çin, Hindistan, Pakistan, Afganistan, İran, Rusya, Irak, Suriye, Ürdün, Lübnan, Arabistan, Mısır'a çeşitli seferler yaptı. Burada konferanslar verdi. Üniversitelerde ders verdi. İlim adamlarıyla tanıştı. Talebe yetiştirdi. Pakistan'da Müslüman âlimler toplantısında ilk on Müslüman âlim olarak kabul edildi. Yüzden fazla eser yazdı, bunların ancak on tanesi yayınlandı, diğerklerinin yayın hazırlıkları ailesi tarafından sürdürölmektedir. Arapça eğitim gördüğünden eserlerini Arapça kaleme aldı.

28 Haziran 2013 tarihinde Ankara'da vefat etti. Vasiyeti gereği Gaziantep'e getirildi. Nuri Mehmet Paşa Camisi avlusuna defn edildi. Mehmet Emin Er Hoca ikisi erkek, beşi kız yedi çocuk babasıdır.

HOCALARI

Bir yandan medresede okutulan söz konusu on iki ilmi, diğerk yandan *Fıkıh, Tefsir, Ferâiz, Tecvid* gibi diğerk ilimleri de öğrendi. eş-Şeyh Muhammed Ma'sûk b. Şeyh Muhammed Ma'sûm'dan (ki kendisi Abdurrahman et-Tâğî'nin torunudur) bu ilimlerin hepsinde 1950 yılında icâzet aldı. Kendisinden bu ilimleri birçok talebe okudu ve icâzet aldılar.

Tasavvufta muhtelif mürşidlerin terbiyesinden geçti. Amelî icâzetini (halkı irşad izni) merhum Muhammed Saîd Seydâ el-Cezerî'den aldı. Kendisi Saîd Nursi Hazretleri ile de 1951 yılında Isparta'da görüştü. Üstad Saîd Nursi onu has talebelerinden kabul ettiğini ve on beş gün ağırlamayı arzu ettiğini, tarassut altında olduğu için bunun mümkün olmadığını, bundan dolayı memleketine hemen geri dönmesine izin verdiğini, eğer yolda ondan sorulursa ziyarete değil ticarete geldiğini söylemesini kendisine ifâde etmiştir.

İlim tahsilinden sonra hayatı boyunca ders verme, imamlık, vâizlik, tebliğ ve İslâm'a dâvet gibi hizmetlerle meşgul oldu.

Ders Aldığı Bazı Hocalar

1. el-üstâz el-âlim el-âmil el-müftû Molla Hasan el-Tahvîkî: Mardin'e bağlı Derik müftüsü idi. Sarf iliminde hocası olmuştur.
2. el-üstâz el-âlim el-âmil Molla Rasul: Siirt'in Garza kazasındandı. Nahv ilminin bazı konularında ondan ders almıştır.
3. el-üstâz el-âlim el-âmil Molla Abdussamed: Siirt'in Garza kazasındandı. Nahv ve Sarf ilimlerinde ondan ders almıştır.
4. el-üstâz el-âlim el-âmil Molla Abdullah Avina: Aslen Van iline bağlı Serhad'dandı. Sonra Diyarbakır'a taşınmıştır. Mantık, Vadc, İstiâre, dâb, Meâni, Beyân, Bedîc, Usûlu'd-din ve Usûlu-u Fıkıh ilimlerinde hocası olmuştur. En çok bu hocanın yanında ders okumuştur. Molla Abdullah, Bedfüzzaman'ın medrese arkadaşıydı, ondan çok bahsedirdi.
5. el-üstâz el-âlim el-âmil Molla Abdulhâlim: Halebe bağlı Amud kazasından idi. Fıkıh ve bazı Nahiv meselelerinde hocası olmuştur.
6. el-üstâz el-âlim el-âmil Molla Şeyh Abdurrezzak: Mardin'in Halili köyündendi. Şeyh Ahmed Haznevî'nin halifesiydi. Bazı Nahiv meselelerinde hocası olmuştur.
7. el-üstâz el-âlim el-âmil Molla Hâfız Hacı Haydar Efendi: Onan Kur'ân-ı Kerim dersleri almıştır.
8. el-üstâz el-âlim el-âmil Molla Şeyh Zeynelâbidin: Siirt'in Fursa köyündendi. Şeyh Hazin'in torunuydu. Tecvid ve Mahâric-i

hurûf (Arapça harflerin telaffuzu) ilimlerinde hocası olmuştur.

9. el-üstâz el-âlim el-âmil Molla Şeyh Şerefuddin Fursâvi: Siirt'in Tillo'ya yakın Fürsa köyündendi. Siirt'te mukimdi. Kelam ilminde hocasıydı.
10. el-üstâz el-âlim el-âmil Molla Şeyh Muhammed Macşuk: Şeyh Macsum El-Norşînî'nin oğluydu. Bitlis'in Norşin köyündendi. Kelam ilminde hocasıydı. Şeyh Ahmed Haznevî'nin halifesiydi. Mekke'de vefat etti. Cenneti Muallâ'ya defnedildi.
11. Şeyh Ahmed-i Şorşubî. Diyarbakır'ın Şorşub köyündendi. Medresesi müsâit olmadığı için yanında az bir müddet ders aldı. Şeyh Ahmed 80 yaşlarında olduğu hâlde ders verirken hep diz üzerinde otururdu. Molla Abdüssamed'in kayınbiraderiydi.

Tasavvufta Üstadları

1. Şeyh Ahmed Haznevî: Şu anda Suriye'de bulunan Hazne'dendi.
2. Şeyh Muhammed Saîd Seydâ: Cizre'liydi. Kendisinden icâzet almıştır.
3. Şeyh Mahmud Sami: İstanbul'dandı.
Allah hepsine rahmet eylesin ve hayırla mükâfatlandırın.

Medreselerde Okuduğu İlimler

1. Kur'ân-ı Kerim,
2. Tecvid,
3. Tefsir,
4. Fıkıh,
5. Ferâiz,
6. Sarf,
7. Nahv,
8. Mantık,
9. İstiâre,
10. Vad',
11. Münâzara,

12. Beyân,
13. Meânî,
14. Bedî',
15. Usûlu'd-din (Akâid),
16. Usûlu'l-fıkh,
17. Usûlu'l-hadis,
18. Kelâm.

Talebeyken Bu Hocalardan Okuduğu Muhtelif İlimlere Dair Kitaplar

1. Emsile (Sarf)
2. Binâ (Sarf)
3. Maksûd (Sarf)
4. 'Îzzî (Sarf)
5. Birgivi'nin 'Avâmili (Nahv)
6. İzhâr (Nahv)
7. Kâfiye (Nahv)
8. Curcâni'nin 'Avâmili (Nahv)
9. Zurûf (Nahv)
10. Terkîb (Nahv)
11. Sa'dullâh (Nahv)
12. Şerh'ul-Muğnî (Nahv)
13. Merâh (Sarf)
14. Dinkûs Şerhu'l-Merâh (Sarf)
15. Hallu'l-Ma'âqid (Nahv)
16. Sa'dullah şerh'ul-Enmûzec (Nahv)
17. Netâic Şerhu'l-Izhâr (Nahv)
18. Câmi Şerhu'l-Kâfiye (Nahv)
19. İsågûci (Mantık)
20. Husâm Kâti (Mantık)
21. Muhyiddin (Mantık)
22. Fenârî (Mantık)
23. Kavl-i Ahmed (Mantık)
24. Risâle-i 'İsâm (İsti'âre)
25. Risâle-i Ebî Bekir-i Sûri (İsti'âre)
26. Risâle-i Semerkandî (Vad')

27. Risâle-i Ebî Bekir (Vad')
28. Velediyye (Âdâb)
29. Uluğ (Âdâb)
30. Mes'ûdî (Âdâb)
31. Abdulğafûr (Nahv)
32. Abdulhakîm (Nahv)
33. Şerh-u Şemsiye (Mantık)
34. Muhtasaru'l-Ma'âni (Me'âni, Beyân, Bedi')
35. Mahallî Şerh-u Cem' il-Cevâmi' (Usûlu'd-Din ve Usûlu'l-Fıkıh)
36. Şerhu'l-Akâid (Kelam)
37. Multekâ (Fıkıh)
38. Minhâc (Fıkıh)
39. Celâleyn (Tefsir)
40. Ferâiz (Miras Hukuku)
41. Karabaş (Tecvid)
42. Cezerî (Tecvid)

Bu Kitaplardan Talebeyken Ezberledikleri

1. Emsile
2. Binâ
3. Maksûd
4. 'İzzî
5. Merâh
6. 'Avâmil
7. İzhâr
8. Kâfiye
9. Avâmilu'l-Curcâni
10. Zurûf
11. Terkîb
12. İsâgûcî
13. Risâle-i Ebi Bekir (Vad')
14. Risâle-i Ebi Bekir (İstiâre)
15. Karabaş
16. Ferâiz
17. Velediyye

Seydanın Eserlerinden Bazıları

Muhammed Emin Er Hoca Efendi eserlerini, İslâmî ilimlerin yaygın olarak kullanılan dili olan Arapça ile kaleme almıştır. Tespit edebildiğimiz bazı eserlerinin başlıkları şöyledir:

1. *Teshîl'ül-Merâm fî Beyâni'n-Nisâbi ve'l-Fıtrati ve'l-Keffâreti bi'l-Gırâm*
2. *el-Hucetü'd-Dâmiğa alâ men Yec'alü Talâka's-Selâsi Vâhîde*
3. *Feydu'l-İlâh fî'd-Dini'l-Mardıyye 'İndellâh*
4. *Hulâsatu'l-Merâm fî Hukûki'l-İslâm*
5. *Tenbihu'l-Fâtın 'ala'l-Fıkhi'l-Bâtın*
6. *el-Gâyetu'l-Kusvâ Fi's-Saâdeti'l-Uzmâ*
7. *el-'İrfan fî Gâyeti'l-Kemâli li'l-İnsân*
8. *Nasru'l-Eimme fî Hükmi Te'allümi'l-Ulûm'il-Muhtelife*
9. *Hasru'l-Mâkûlât fî Re'yi'l-Felâsife fî Asli'l-Kâinât*
10. *el-Fetâvâ'l-Kulyâniyye fî'l-Mühimmâti'd-Diniyye*
11. *el-Mesâilü'l-'Adîde alâ Tertîbi'l-Hurûfi'l-Mu'ceme*
12. *el-Kavlu's-Savâb fî Zebâihi Ehli'l-Kitâb*
13. *Leftetü't-Tarf fî Ebvâb-i'İlmi's-Sarf*
14. *Evcezu'n-Nukûl fî Istilah-ı Hadîsi'r-Rasûl*
15. *Risâle fî'l-Luhûm ve'l-Ecbân el-Müstevrede*
16. *Risâle fî'l-Ferâiz*
17. *Risâle fî'l-'Akide*
18. *Risâle fî'l-Kebâir*
19. *Risâle fî'l-Vasâyâ (Bir kısmı Feydu'l-İlâh adlı eserde de zikredilmiştir.)*
20. *Mektûbât 'Adide ila'l-Eşhâsi'l-Muhtelife*
21. *Menhecu'n-Necât 'ani'l-Hasâr ile'l-fevzi bi'd-Dâri'l-Karâr*
22. *el-İ'tsâm fî enne'd-Dîne 'Inde'llahi'l-İslâm*

23. *Yâ Sâilen ‘an Akvami‘t-Turuki ve Esmâhâ, Huz Cevaben ‘an Zalike Şâfiyen bi İznillah.*

24. *Allah Katında Din*

25. *İmam-ı Rabbani’nin Mektubatı*

Bunlar sadece basılanlar veya düzenlenenler. Bunun dışında henüz düzenlenmemiş, bilgisayara aktarılmamış yüze yakın eseri bulunmaktadır.

1. BÖLÜM

ÇOCUKLUĞU

Doğumum ve Aile Çevrem

Hicri 1332, Miladi takvim hesabına göre 1914'te¹ Diyarbakir'in Çermik ilçesinin Kiloyan (yeni ismi Kalaç) köyünde dünyaya geldim. Annemin adı Hasan kızı Havva, babamın ise Ali oğlu Zülfi-kar'dır. (Soyadı kanunundan önce ailesi "Miryânî"² olarak bilinirdi. "Er" soyadı "miryân"ın tekili olan "mîr"i³ tercümesidir.)

Biz aslen Irak'tan gelmeyiz. Osmanlılar zamanında Anadolu'ya göç etmişler. Aşiretimize miran (meyran) denilmektedir. Bize niçin böyle denildiğini bilmiyorduk. Ama cedlerimizin çok cesur olmasından dolayı bu ismin verildiği söyleniyordu. Gerçekten de çok vurucu - kırıcıydılar. Osmanlılar zamanında iki kardeş, bölgeye memur

1 Seyda'nın doğum tarihi kesin değildir. Daha sonraki dönemlerde bize Sultan Reşat başa geçtiğinde köyün kadınları sokağa çıkıp bunu birbirlerine anlattıklarını hatırlıyorum demişti. Bu anlatım eğer zamanın verdiği bir yanlış değilse sultan Reşat 1909 yılında başa geçmişti o sırada kendisi de en az dört beş yaşında olması gerekir. Bu da en azından 1905 yılına denk gelmektedir. Başka bir zamanda bize cihan harbi çıktığında köyün kadınları sokağa çıkıp "Allah Sultan Reşat'ın belâsını versin. Onun yüzünden memleket harap oldu" diye beddua ettiklerini hatırlıyorum demişti. Bu hatırlamalar, başkaları tarafından anlatılanların kendisindeki yansıması değilse doğumu daha erken olmalı.

2 Miryani aşireti çok geniş olup, kolları Irak'a kadar uzanmaktadır.

3 Mîr, Kürtçe'de erkek, yiğit demektir. Bölgenin saygın bir aşireti olup, Irak'a kadar uzanmaktadır. Çermik'te Zazalar bulunduğundan hocamızın ana dili bilinenin aksine Kürtçe değil Zazaca'dır. Kürtçe'yi imamlık yaptığı Kürt köylerinde ve medresede öğrenmiştir.

olarak geliyor. Birisi Malatya'nın Şentürk köyünde Kafkasyalı bir çerkezle evlenip orada kalıyor. Dedemizin adını bilmiyoruz. Ona Karo deniliyor. Karo, kara sözünün kısaltılmışıdır. Esmer olduğundan kendisine bu isim veriliyor. Çermik'in Kilo köyüne gelip yerleşti. Karo'nun Ahmet isminde bir oğlu oluyor. Onun da 10-12 çocuğu oluyor. Onun Ali ismindeki oğlundan da babam dünyaya geliyor.

Babamın adı Zülkifti. Zülkif peygamberin adıydı. Ama ona kısaca Zulfo diyorlardı. Amerika'dayken Irak'lı bir misafirimiz geldi. Masanın üzerinde duran kitabımızı gördü. İrkildi. Bu kimin dedi. Bizim dedim. Miran aşireti bizim Irak'ta bulunan güçlü bir aşirettir dedi. İlk kez ondan aşiretin Irak kökenini öğrenmiş oldum.

Annem

Kendisini gayet iyi hatırlıyorum, annem çok şefkatliydi. Zihnimde yer alan, hiç unutmadığım şu olay bunun en açık bir göstergesidir.

Merhum annem henüz hayattayken, bir gün babam ve arkadaşları hamama gitmek üzere hazırlık yaptılar. Ben çocuk olduğumdan, ağlayarak onlarla birlikte gitmek istedim. Çok isteyip ağlamama rağmen babam beni götürmedi. Ancak rahmetli annem, hem şefkatinin hem de zekâsının gereği bana dedi ki:

-Gel sırtıma bin, seni hamama götüreyim.

Tabii buna çok sevindim.

Berberce bizim tarlaya gittik. Mevsim bahar, karlar yeni eriyor. Dereler suyla doluyor. Ancak enteresandır, köyün bazı yerlerinde de ılık su kaynardı. Annem işte beni o ılık suların bulunduğu bir yere götürdü.

-İşte yavrum hamam burası, dedi. Ben bir taraftan sevinirken, diğer taraftan da sordum:

-Babam nerede?

Annemden gelen cevap beni sevindirmişti:

-Oğlum, baban ve arkadaşları yollarını kaybetmişler. Onlar hamama gelemediler.

Ben çok sevindim.

Annem beni yıkadı ve eve döndük.

Eve geldikten bir müddet sonra babam geldi. Ben gülererek onlara:

-Siz beni götürmediniz, ancak annem beni hamam götürdü. Siz de yolu şaşırdınız, gelemediniz.

Benim bu sözlerim üzerine babam durumu anlamış olacak ki, gülererek;

-Doğru ya biz yolu şaşırdık, demek siz de hamama gittiniz, iyi etmişsiniz.

İşte annem böyle merhamet dolu bir insandı. Ancak o, ben daha küçük bir çocuk iken, dört yaşında iken vefat etti.

Annemin vefatından sonra, babam yeni bir hanımla evlendi. Eve anne konumunda bir bayanın gelmesini yadırgamamız, benimsememiz için bize şöyle diyorlardı:

-Annen sağ oldu, değişerek geri geldi.

Üvey annemde çok iyi bir kadındı, bana iyi davranıyordu.

Babam

Babası Zülfikar'ın Mezarı

Babam bölgenin zenginlerinden olup, aşiretin reisiydi. Kendisine ait birkaç köyü vardı. Geçim sıkıntısı çekmediğimiz gibi, çevresine hayırlar da yapardı. O bölgelerde kan davaları çoktu. Benim dayılarım da aslında bizim kanlımızdı. Ben sekiz yaşındayken babam

dayılarım tarafından tuzağa düşürülerek öldürüldü. Aslında babam cesur ve yiğit birisiydi. Onu ancak tuzağa düşürerek öldürebilirlerdi. Babam, namazlarına çok düşkündü. Sabah namazını kılmak için abdest almaya çıktı. O zamanlar tuvaletler evin dışında olurdu. Düşmanlarımız babamın bu huyunu bildiğinden kapının önünde tuzak kurmuşlardı. O abdest almak için çıkınca onu kurşun yağmuruna tutup öldürdüler. Düşmanlar evimizi bastılar. Abim Ali onlardan birkaç kişiyi öldürdü.⁴ Hapse girdi.

Dayılarım⁵

Hariçten düşmanlarımız vardı. Onlar bize hücum ettiler. Dayımız bize, her şeyimizi bırakarak köyden gitmemizi istedi. Ayrılmak zorunda kaldık. Biz analığımızın yanındaydık. Küçüktük. Yakındaki bir köydeki kirmemizin yanına, ardından da başka bir köydeki babamızın dostunun yanına gittik. Adı Aliyi Him'di. Ona hâlimizi anlattık. O da düşmanlarımıza haber saldı. Ya bunlar eski yerlerine döner ya da sizinle savaşırım dedi. Onun akrabası ve çevresi daha çoktu. Onun himayesi üzerine düşmanlarımız köye dönmemize izin verdi. Fakat onların baskısı devam etti. Daha sonra Çermik'e, analığımın babasının yanına geldik. Düşmanlarımız da evimizi eşyalarımızı, keçilerimizi yağmaladılar. O sıralar Şeyh Said olayları oluyordu. Şeyh Said'in idamından sonra köyümüze tekrar döndük. Döndük ama köydeki eski maddî imkânımız, şatafatımız yoktu. Evlerimiz yağma edilmişti. Babam olmadığı için eski konumumuz, gücümüz de yoktu. Aile geçimine bir şekilde herkes katkı sağlayacaktı, nihayet beni keçilerimize çoban ettiler.

4 Bu arada babamın abisini düşmanları dağda kısırtıp bir mağarada taşla öldürürler. Rivayete göre, günlerce inlemesine rağmen dayıların korkusundan kimse yardıma gitmez. Halam ölünceye kadar bölgeye gitmediği gibi buradaki köylülere de sesini duymalarına rağmen yardım etmedikleri için kızardı.

5 Aslında dayıları onların düşman aileleridir. Seyda'nın babasını öldürmüşlerdir.

Babamı düşmanların atmak istediği kuyu

Bizim düşmanlar, yani dayılarım en çok benden çekiniyorlardı. Bu büyüyünce babasının intikamını alır diyorlardı. Bir gün hayvan otlatırken beni yakaladılar. Kuyuya atmak istediler. Ama köylüler yetişip beni kurtardı. Dayılarım üç sefer beni öldürmeye teşebbüs etti. Hepsinden kıl payı kurtuldum. Onların korkusundan kimse de bana sahip çıkmıyor, hatta yanaşmıyorlardı. Çevre köyler bile beni misafir etmekten korkuyorlardı. Düşmanın dostu da düşmandır diye. Çevre bana dar gelmeye başladı. Okuma arzusuyla tutuşuyordum. Dayılarım zalimdiler. Babamı öldürdükten sonra onun malını ele geçirdiler. Biz de küçük olduğumuzdan bir şey yapamıyorduk. Dayım Cemil, birçok kişiye zulüm etmişti. Hatta bir gün Kaymakam Reşit Bey'e şikâyet ettim. Ondan korktuklarından kimse şikâyet edemiyordu. Benim şikâyet etmem büyük olay oldu. Kaymakam dayımı çağırdı. Ona kızdı. O da "ben Emin'in babasını öldürdüm. İntikam almak için beni şikâyet etti" dedi. Fakat Kaymakam Reşit Bey beni seviyor ve koruyordu. Hatta evine gittiğimde karısı "Cemil'in yeğeni gelmiştir." Diye Kaymakam'a haber verirdi. Daha sonra emekli oldu, Bursa'ya yerleşti. Ben de Bursa'dayken kendisini görmek istedim. Ama bulamadım.

Bölgede ağalık taslayan birisi vardı. Ona Muhammedi Liyok di-

yorlardı. Dayılarım gidip onu öldürdüler. Onu öldürtünce Jandarma geldi. Jandarmanın geldiğini haber alınca bir evi yakıp dağa kaçtılar. Yani onlar bizim evi yaktıkları için biz karşılık verdik demek istiyorlardı. Halbuki evi kendileri yakmışlardı. Jandarmalar köye gelince birisi onlara; “Ben onların dağdaki yerlerini biliyorum” diyerek eşlik etti. Halbuki bütün fitneyi çıkaran ve o kişinin ölmesine neden olan aslında oydu. Derken dağda Jandarmayla çatışmaya başladılar. Jandarmalar, onlarla baş edemeyeceklerini görünce haber gönderip geri dönmek istediklerini bildiler. Onlar da yaptığınız tutanakları bırakmaları şartıyla Jandarmaların gitmesine izin verdiler.

Bölgenin Sosyo - Ekonomik Durumu

Bu dönemde çok fakirlik vardı. İnsanlar bir yerden bir yere yürüyerek gidiyorlardı. Ulaşım imkânları yok gibiydi. Birisi şehirde eşyasını satmak isterse Elazığ’a yayan olarak giderdi. Üç gün üç gece sürerdi bu işi. Birisinin lambası sabaha kadar yansa ona ağa derlerdi. “Adam ağa, sabaha kadar lambası yanıyor” denirdi. Okuma yazma bilen yok gibiydi. Bazı köylerde ancak bir iki kişi bulunabilirdi. Bunlar da Arapça bilmez, Osmanlıca bilirdi.

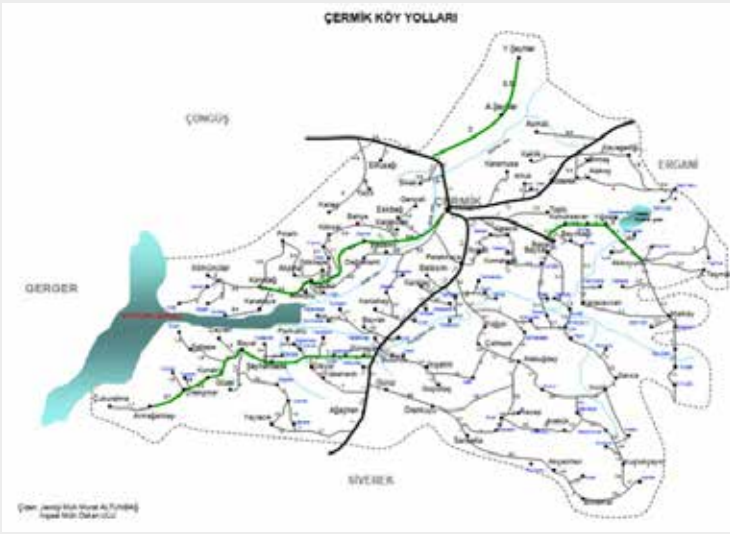
ÇERMİK İLÇE VE KÖYLERİ

Çermik bağlı bulunduğu Diyarbakır iline 90 km uzaklıkta olup Ergani üzerinden karayolu ile bağlıdır. Eski ismi Aberna’dır. İlçe bugünkü ismini ise dünyaca meşhur kaplıcalarından almıştır. Çermik ilçesinin nüfusunu Türkler, Zazalar ve Kürtlerden oluşur. 1. Dünya Savaşı dönemine kadar Ermenilerin ilçede nüfus bakımından çoğunluk olduğu iddia edilir. Bu gün bu gruplardan kalan kilise ve **havra kalıntıları mevcuttur. Günümüzde ilçe ve köylerinde bu etnik yapıya sahip gruplar yoktur.**

Ziya Gökalp’ın memleketi olan Çermik’te Türkçe ve Zazaca konuşulmaktadır. Çermik’te bağcılık oldukça ilerlemiş. Özellikle köylerin başlıca geçim kaynağı bağcılıktı. Çermik merkezinde ve köylerinde yaşayan insanların tamamı Hanefi

mezhebine mensuptu.

1883 tarihli Diyarbakır Salnamesi'nde Diyarbakır'ın idari teşkilâtında önemli değişmeler olmuştur. Elazığ il olduğundan Diyarbakır'dan ayrılmıştır. Ergani Madeni, sancak olmuş, Çermik'te ilçe teşkilâtı kurulmuş ve Ergani Sancağı'na bağlanmıştır. Bu durum 20 Nisan 1924 yılına kadar devam etmiştir. 1924 yılında yapılan değişiklikle Çermik, Diyarbakır'ın ilçesi olmuştur.

Kalaç Köyü

İlçenin batısında Kuyu Köyüyle komşu olan bu köyümüz ilçeye 25 km uzaklıktadır. 1863 yılında Çüngüş Mırğan yaylasındaki yerleşim birimlerinde salgın hastalığın çıkması sonucu birçok kişinin hayatını kaybetmesiyle köy bugünkü yerine taşınmıştır. Köyün eski ismi Külohan'dır. Bu ismi buraya ilk göç eden iki kardeşten ismi Mehmet olanın başında kule (Fesin biraz kaba şekli) ile dolaştığından kendisine Kulo Mehmet demelerinden gelmiştir. Daha sonraları ismi Kalaç olarak değiştirilmiştir. Kalaç; kıraç, susuz anlamına gelmektedir.

Etrafı dağlarla çevrili köyümüz kışın ilçenin en çok kar yağışı alan köyü olmasına rağmen yeterli su kaynaklarına sahip değildir. Etrafı meşe ağaçlarıyla çevrili köyde geniş bağ alanları mevcuttur. Üzüm ticareti bu köyümüzün temel geçim kaynağını oluşturmaktadır.

Kuyu Köyü

Köyümüz İlçemizin kuzey batısında bulunup Kalaç Köyü, Eli-fuşağı Köyü ve Çüngüş ilçesiyle sınırdır. İlçe merkezine 27 km uzaklıktadır. Kuyu Köyü tarihi tam bilinmemekle beraber şimdiki yerine yaklaşık olarak 200 yıl önce köyün kuzey batısında bulunan Mırğan yaylasından bulaşıcı bir hastalıktan dolayı taşındığı bilinmektedir. Köyde herhangi bir tarihi eser yoktur. Kuyu Köyü adını eski yerleşim yerinde bulunan su kuyularından almaktadır. Ana geçim kaynağı bağcılıktır. Son yıllarda köyde keşfedilen ve işletilen mermer ocakları da önemli bir kazanç kapısı olarak görülmektedir.

2. BÖLÜM

İLİM UĞRUNDA

Bölgenin Dini Durumu

O zamanlar çok cehalet vardı. Tercümeler çıkmamış, Arapça kitaplar da yasaktı. Namaz kılan bile azdı. Bazıları namaz kılıp ramazan orucunu tuttu mu ona sofi derlerdi. Ben namaz kıldığımda bana gülüyorlardı. On on beş köye bir cami düşüyordu. Hatta bazı köyler birleşip cami yapmak istediğinde camisi olan köy engel olmaya çalışıyor, şikâyet ediyordu. Onlar; “bayramda insanlar bize geliyor, siz böyle yaparak insanların bizi ziyaret etmesini engellemiş oluyorsunuz” diyorlardı.

Dini ilimleri öğrenmeğe kimsenin merakı yoktu. Bir köyde birisi ölse onu yıkamak için başka köyden hoca getiriyorlardı. Herkes dünyaya çalışıyordu. Ben onlara:

-Zaten ölüm var neden böyle çalışıyorsunuz? Dediğimde:

-Âdet böyle, diyorlardı.

Kimse, çalışmanın yanında ibadet de yapabiliriz diye düşünmüyordu. Dini kim biliyor diye sorduğumda Cemal Amca biliyor diyorlardı. Ben de onun yanına dini öğrenmeye gittim. O dini şöyle anlatıyordu.

Bir Allah

İki Ayla Gün

Üç Talak

Dört, Dört Kitap

Beş, Beş Vakit Namaz

Altı, iman duası. Demek ki imanın şartlarını bilmiyorlardı. İman duası ile amentü billahiyi kast ediyorlardı. Ne zamana kadar ben bu iman duası nedir diye düşünmüştüm. Daha sonra anladım ki imanın erkânları yani amentü kast ediliyor.

Yedi, cennet kapısı

Sekiz cehennem kapısı

Dokuz, talak

On, Hak yani Allah demektir.

Bize: “Hadi dinizi öğrendiniz. Din bundan ibarettir” derdi. Cemal Amcanın yanına gidip bunu öğrenenler; “Cemal amcaya gidip dini öğrendim” diyorlardı.

Oruç tutmayı çok istiyordum. Fakat küçüğüm diye beni kaldırmıyorlardı. Ben de abimle aynı yatakta yattığımdan elimdeki ipi ona bağladım. O uyanınca ben de uyanabileyim diye. Fakat yine de bana tutturuyorlardı. Bir gün sahura kalkıp oruç tutmayı başardım. Fakat gündüz çok sıcaktı. Dayanamadım su içtim. Bunun üzerine kefarete olarak yaz mevsiminde altmış bir gün oruç tuttum. Daha sonra Urfa’ya gittiğimde bana senin yaşın küçüktü. Sana zaten farz değildi, boşuna tuttu demişlerdir. Teravih namazı sadece bir yerde kılınıyordu. Kışın hava karlı olmasına rağmen gidiyordum. Bir gün beni değırmene gönderdiler. Cuma günüydü. Cuma namazına on dakika vardı. En yakın cami üç çeyrek mesafedeydi. Ben, Cuma’ya yetişmek için o köye koşa koşa gittim ve namazımı kıldım.

İlim Yolunda

Köyümüzün bağları çoktu. Etraftaki köylerin bağları da bizim köyümüzdeydi. Onlar bağlarına gelince ben yanlarına giderdim. Bunların arasında hoca olan veya okuma bilenden bir şeyler öğrenmeye çalışırdım. Babam, âlimleri çok severdi. İlme önem verir, bizim de okumamızı, âlim olarak insanlığa yararlı olmamızı çok arzu ederdi. Bu sebeple, bize ders vermesi için Molla Ali adındaki bir hocayı özel olarak getirdi. Bu, o günkü şartlarda kimsenin yapmadığı bir şeydi.

Ali Hoca bekârdı, önce onu evlendirdi. Sonra evinin geçimini temin etmesi, başkasına muhtaç olmaması için kendisine bir de bağ aldı. Hoca bana ve ağabeyime ders vermeye başladı. Eski usule göre Elifbayı okuyorduk. Daha Elifbayı bitirmeden babam şehit olarak vefat etti. Bundan sonra başımıza çok musibetler geldi. Bizim ailede eski düzen kalmadı. Zorunlu bazı haller, sıkıntılar yaşadık.

Aile geçimine katkıda bulunmak için çobanlık yapmaya başladım. Keçilerde bana çok alışmışlardı. Ben nereye gitsem arkamdan gelirlerdi. Başka bir çoban arkadaşım yanıma geldi. -Haydi beraber oynayalım dedi.

Ben de kabul ettim. Fakat keçiler arkamdan gelmesinler diye onlardan saklandım. Derken dağlarda o arkadaşla oynayamaya başladık. Zamanın nasıl geçtiğinin farkında olmadım. Derken akşam ezanı okudu. Yani hava karardı. Keçileri otlattığım yere gittiğimde olmadıklarını gördüm. Mecbur eve gittim. Keçiler kayboldu dedim. Ertesi gün gittiğimde keçilerin dere kenarında gecelediklerini gördüm. Ama beş tanesini ayı öldürmüştü. Ben korkumdan eve gitmedim. Amcamın evine gittim. Üç gün orada kaldım.

Çobanlık yaparken yazı yazacak kâğıt ve kalem olmadığından düz satırlı taşlar üzerine yine taşlarla yazı yazmaya çalışırdım. Eskiden tütün paketi vardı. Bu paketleri atarlardı. Ben de onun kâğıdı üzerinde kalemle yazı yazardım. Böylelikle Osmanlıca alfabeği sökerek okumayı öğrendim. Kendi kendime okumayı öğrendiğim için insanlar:

-Bir çocuk var, hiç okula gitmemiş, ama okuma-yazma biliyor. "Hızır ona uykuda ders veriyor" derlerdi.

Bir yandan çobanlık yaparken bir yandan da Elifba'da okuduğum harfleri bir araya getirerek varlıkların isimlerini yazmaya çalışırdım. Bu yazdıklarımı okuma yazma bilenlere gösterir, yanlışları düzeltir, doğrusunu öğrenirdim. Bazen köye gelen misafirlerin yanına gider, onlardan da bir şeyler öğrenmeye çalışırdım. Böylece kendi kendime çalışarak mektup yazmayı, Osmanlıca kitapları okumayı öğrendim.

Akşamları köy odasında cenk kitabından okurdum, halk da dinlerdi. Bu arada Osmanlıca yazılmış olan, köyde bulabildiğim, *Muhammediye, Sîret-i Nebi*, 40 Sual, *Delâilu'l-Hayrat*'ın şerhi olan Davud-u Antakî'nin kitabı *Kara Davud*, tasavvuf konusunu işleyen *Müzzekki'n-Nüfus* adlı kitapları mütalaa ettim. Buna benzer diğer bazı kitaplar daha okudum.

Daha çocuk denecek yaşta olmama rağmen, okuduğum kitaplardan etkilenerек tarıkata girmeyi düşündüm. Yaşım küçüktü ama

yine de işittiğim şeyhlerin ziyaretine gitmeye çalışırdım. Bende delikanlılığın heyecanı ve özellikle *Müzzekki'n-Nüfus* adlı kitapta, şeyhlerle ilgili olarak belirtilen alametleri, özellikleri ziyaret ettiğim şeyhlerde görmediğimden, onları beğenmiyor ve tarikata girmeyi de erteliyordum. Kendi kendime bu kitabın zikirlerini uygulamaya çalışıyordum. Mağaraya giriyor, zikir yapıyordum.

Bazen bir kelime öğrenmek için hicret ederdim. Bu yakınlarda Molla Hüseyin diye birisi vardı. Onun da yanına giderdim. Bana bir yazı yazdı. Öyle kitaptan okuma, ders verme yoktu. Yanındakilere benimle ilgili şöyle demişti:

-Her insanın bir amacı vardır. Bu çocuk okumaya meraklı ve bu çocuk okuyacak. Bunların soyunda okuyanlar büyük âlim olurlar.

Dayım Reşit'in⁶ yanında *Ebcet*'i okurken peltek (s)'yi sin harfi gibi okudu. Kendisine hemen sordum:

-Yazılışları farklı olan bu iki harfi aynı şekilde okudunuz. Eğer bunlar aynı ise niçin iki tane. Yok, eğer farklı sesleri, okunuşları var ise nasıl okunur?

Dayım, bu konuda eğitim almamıştı, cevabı olumsuz oldu:

-O farkı biz bilmiyoruz. Tecvidi bilenler bilir.

-Peki Tecvidi kim bilir?

-Buralarda bilen yok. Ancak Çüngüş'e bağlı yeni köyde Molla Mustafa bilir.

HOCA ARAYIŞLARI

Ben de hiç vakit kaybetmeden Çüngüş'ün Yeni Köyüne, Molla Mustafa'nın yanına gittim. Orası bizim köyle yaklaşık iki buçuk saatlik mesafedeydi.

ÇÜNGÜŞ VE KÖYLERİ

Çüngüş ilçesinde yörenin dağlık olması, verimli topraklarının bulunmaması ve ulaşım zorluğu gibi nedenlerle yerleşim

6 Bu dayısı düşman dayısı olmayıp, onu korumaya çılmıştır.

tarihi çok eskilere uzanmamaktadır. 1883 tarihli Diyarbakır Salnamesindeki kayıtlardan Çüngüş'ün Ergani-Maden Sancağına bağlı Çermik ilçesinin bir bucağı olduğu anlaşılmaktadır. Daha sonraları Balkan ve Birinci Dünya Savaşları nedeni ile nüfus azalmasından dolayı köy durumuna düşen Çüngüş çevre şartları ve günün getirdiği ihtiyaçlar üzerine 1953 yılında ilçe hâline getirilmiştir.

Diyarbakır, Malatya, Elazığ ve Adıyaman İllerinin sınır keşişim noktasında bulunan ilçe Diyarbakır'a 117 Km. uzaklıkta olup, köklü bir kültürel geçmişe sahiptir.

YENİKÖY

Zaza kültür geleneği ve gelenekleri yaşanmaktadır. Diyarbakır iline 110 km, Çüngüş ilçesine 10 km uzaklıktadır. Köyün ekonomisi tarım, hayvancılığa ve üzüme dayalıdır.

Hoca efendiye geliş gayemi anlattığım zaman, köyümün uzak olduğunu beyan ederek bana ders veremeyeceğini, bunun çok zor olacağını söyledi ve ekledi:

-Çüngüş'te Molla Ali var ona git. O sana ders verir.

Çüngüş, o zaman nahiye idi. Ben vakit kaybetmeden oraya gittim. Ali Hoca'ya bir gece misafir oldum. Fakat O'ndan da istediğim cevabı alamadım:

-Eğer evin burada olsaydı sana memnuniyetle ders verirdim, fakat evin burada değil ne yapayım? dedi.

Gerçekten hocalar haklıydı. O zamanlar öğrenci barındırıp okutmak yoktu. Benim kalacak yerim olmadığından buradan da üzülmeye ayrıldım.

Ama benim okuma isteğim kaybolmamıştı. Yaşadığım olumsuzluklara rağmen ben işin peşini bırakma niyetinde değildim. O dönemde okul pek yoktu. Hatta Çermik ilçe olmasına rağmen sadece bir ilkokul ve bir öğretmen vardı. Talebelerinin sayısı 30-40 kişi kadardı.

Bizden çok uzak bir köyde çok âlim bir zat vardı onun ziyaretine gittim. Bu zat, İzmirli İsmail Hakkı'nın medrese arkadaşıydı. Çok ihtiyardı, ihtiyaçlarını göremeyecek bir hâldeydi. Buna rağmen zihni dinçti ve dini konularda çok hassastı. Sohbet esnasında söz bir ara fetva verme işine gelince, hiç unutamadığım şu tespit ve tavsiyelerini bize aktardı:

-Fetva vermek çok güçtür. Bir kaç kitabı incelemeden fetva vermemeli.

Âlimin birine 'merkebin ayakları kaç tanedir?' diye sorulduğunda, 'gidip bakayım da ondan sonra cevap vereyim.' demiş. 'Sen şimdiye kadar merkebin kaç ayağının olduğunu bilmiyor musun?' denildiğinde ise şu cevabı vermiş: 'Gördüğüm zaman dörttü, ama şimdi değişmiş olabilir'

O hoca efendi, bu örnekle, insan bir konuyu ne kadar iyi bilirse bilsin, yine de tekrar inceleyip tahkik ettikten sonra fetva vermelidir. Bu iş çok büyük bir sorumluluk gerektirmektedir, demek istedi.

Bu âlim zatın Niyazi adındaki torunu, dedesini tasdik etmek için söze karışarak bir olay anlattı:

-Dede, Adana'da bir çiftlik sahibi kendisine hesap kitap işlerinde yardımcı olacak bir yardımcı arıyormuş. Kâtiplerin bir araya geldiği bir çayhaneye gitmesini söylemişler. O da oraya gitmiş. (O dönemde Adana küçük bir şehirdi. İstasyon çok uzaktı. Ben Adana'ya gittiğimde sadece bir doktor vardı. İsmi Kâmil'di. Bir eczacı vardı. Bu dönemde daha motor olmadığından öküzlerle çift sürülürdü. Bir çiftlikte 80-90 öküz bulunurdu.)

-Bana bir kâtip lâzım deyince, birisi yanına gelerek, ‘ben katiplik yaparım’ demiş.

Adam ona sormuş:

-İki kere iki kaç eder?

Genç kâtip adayından hiç düşünmeden cevap gelir:

-Tabi ki dört eder.

Gencin hemen cevap vermesi adamın hoşuna gitmez ve onu almaz.

Bir başkası ‘ben geleyim’ der. Ona da aynı soruyu sorup da aynı cevabı alınca ondan da vazgeçer. Orada bulunan üçüncü bir şahıs ‘ben geleyim’ der. Adam ona da aynı soruyu sorar.

Fakat bu şahıs hemen cevap vermez, eline kâğıt kalem alıp hesaplar ve ondan sonra:

-Dört eder, diye cevap verir.

Bu uygulama üzerine, üçüncü genci kâtipliğe kabul eder.

Bu kıssa, hoca efendinin fetva vermedeki hassasiyetine, sorumluluğuna çok uymuştu.

Namaz vakti geldiğinde orada bulunan cemaat beni imam etmek istediler. Ben onların en küçükleri idim. Nüfusa göre 13 ama asıl itibarı ile 18 yaşında idim. İçlerinde okumuşlar da vardı. Ne kadar itiraz ettiysem de kabul ettiremedim, namazı bana kıldırıldılar.

Ben namazın birinci rekâtında “Tebbet”, ikinci rekâtta “İhlâs” suresini okudum. Namaz sonrasında bana dediler ki:

-Namazı güzel kıldırдың ama Dat harfinin kalkalesini yapmadın.

Ben de onlara karşı kendimi savundum:

-Bu dediğınızı uygulamak tecvit bilmekle olur. Fakat bana bu ilmi öğretecek kimse bulamıyorum.

-Bu ilmi Kilan köyünde oturan Şeyh Siraceddin biliyor, ona gidip ders alabilirsin, dediler.

Ben de yeni bir umutla oraya gittim. Şeyh Siraceddin’in Hanımı bana başka bir adres verdi:

-Siverek Çerçili köyünde ikamet eden, beyimin kardeşi Şeyh Şefik, çok güzel Tecvid bilmektedir. Hocasının Hızır Aleyhisselâm olduğu söylenmektedir.

Ben de Siverek'e gitmeye karar verdim.

Önce eve geldim. Biraz dinlendikten sonra yanıma bazı Osmanlıca kitaplar alıp, yola revan oldum. Tam *yirmi saat yaya yol yürüyerek bu köye ulaştım*. Şeyh Şefik Efendi köydeydi. Kendisinden ders almak istediğimi söyledim.

-Ben babamdan ders alarak okudum. Ders alma şeklim şöyleydi: Her gün Kur'ân'dan iki satır okurdum. Okuduğum dersi birinci gün yüz elli defa ikinci gün yüz defa tekrar etmek suretiyle Kur'ânı hatmederek tecvidi öğrendim. Babamın hocası ise Allahu a'lem Hızır Aleyhisselâm'dır.

Bu zatlar yani şeyh Siraceddin ve Şeyh Şefik meşhur Şeyh Ali'nin oğulları olup seyyid ve şeyh idiler. Ben kendisine dedim ki:

-Sizin yanınızda Kur'ân okuyarak tecvid öğrenmek istiyorum. İsterseniz sizin için çobanlık, çiftçilik de yaparım.

Maalesef müspet bir cevap alamadım ve mecburen köyümüze geri döndüm. Ders vermek istememelerinin nedeni bir öğrencinin sorumluluğunu almak istememeleri, yani tembellikti.

HARF DEVRİMİ

İşte bu dönüşümle birlikte o sırada Latin harfleri kabul edildi. Yani harf devrimi oldu. Arapça okumak şiddetle yasaklandı. Bu olay benim ilim tahsilinde bulunma isteğimi uzun müddet köreltti. Çünkü artık yeni harfle eğitim öğretim yapılıyordu, eski usul ders verenler şiddetli takibata maruz kalıyordu.

Ben bazı arkadaşlarla sadece iki gün okula gittim. Yeni harfleri öğrendim. Ancak gece gündüz Osmanlıca ve yeni harflerle okuma yazmayı iletirmeye çalışıyordum. Hiç kimseden ders almadığım hâlde okur yazar olmama herkes şaşıyordu. Hatta çok yerlerde şu söz söylenmeye başlandı:

-Bir çocuk hiç kimseden ders almadan, okuma yazmayı öğren-

miş. Gece Hızır dersini veriyor.

Benden böyle bahsediyorlardı. Hülasa okuma aşkı bende ziyade idi.

Harf inkılâbının gerçekleşmesiyle birlikte Arapça okumak tamamen yasaklanmış, medreseler kapatılmıştı. Benim okuma azmiyle dolu olduğum bu zamanda, ilim öğrenme imkânının ortadan kalkması beni fazlasıyla üzüyordu.

ADANA'YA GELİŞ

Belki okumak imkânı bulurum diye Suriye'ye gitmeye karar verdim. Harçlık yapmak için bağlarımı satmak istedim. Almak isteyenler mahkemeye başvurdular. Hâkim onlara bu çocuktur onun malını alamazsınız diye cevap verdi. Harçlıksız olarak yola çıktım.

Siverek'e gitmeye karar verdim. Siverek'e geldiğimde Mahmut efendinin evinde misafir oldum. Siverek o zaman Diyarbakır'a bağlıydı. Mahmut Efendinin oğlu da bölgenin milletvekiliydi. Ertesi gün tekrar yola koyuldum. Tabii ki yine yayan yürüyoruz. Bölgede ulaşım sadece kamyonla yapılmaktaydı ki o da günde ya bir ya da iki kamyon bulunmaktaydı. Kamyonlar da tıklım tıklım dolu olup insanlar oturacak yer bulamadığından ayakta yolculuk etmekteydi. Yolda çok karakol vardı. Her karakolda da durmak zorundaydı. Askerler gelip kontrol yapıyor, nüfus cüzdanlarına bakıyorlar. Ben bu şekilde olan bir kamyon bile bulamadığımdan yayan gidiyorum. Oradan Urfa'ya gittim. Buradaki bir köye misafir oldum. Evin hanımı bana sen Acirlerden misin? Yoksa Kâfilerden misin? Diye sordu. Meğer burası bir kızılbaş eviydi. Kâfilerden kendilerini, Acirlerden de diğerlerini kast ediyorlardı. Bana samanlıkta bir yer verdiler. Fakat ben korkudan uyuyamadım, beni öldürürler diye. Sabahleyin Suruç'a geldim. Suruç'ta evlerin çatıları üçgen şeklindeydi. Evin içinde ocak vardı. Buranın en zengini muhtardı. Evine misafir oldum. Odanın içindeki ocak samanla yakıldığında odayı duman kaplıyordu.

Oradan yayan olarak Bilecik'e geldim. Bu dönemde Fırat nehri üzerindeki köprü yapılmamıştı. Karşıya geçmek için sandallara bi-

niliyordu. Ben de karşıya geçmek için sandal sırasına girdim. Böylece karşıya geçip Nizib'e gittim. Nizip küçük bir yerdi. Sadece bir kamyon vardı. Oradan da Gaziantep'e geçtim. Gaziantep de küçüktü. Bugünkü bir kaza gibiydi.

Ne yaptıysam da fırsat bulup hududu geçemedim. Bunun üzerine Adana'da bulunan akrabalarımın yanına gitmeye karar verdim. 12 günlük yaya yolculuktan sonra Adana'ya vardım. Adana'ya gittiğimde bol paçalı şalvarla gittim. Adanalıların şalvarının paçası uzundu. Daha sonra devlet bu şalvarı yasakladı. Bu şalvarla dolaşanların paçalarını bıçakla yırtıyordu. Bizim o akrabanın da paçasına bıçak vurunca o da tabancasını çekip polisi vurup öldürdü. Bizim oradaki akrabamızın adı Hasan'dı. Zaza Hasan Efendiye misafir oldum.

Bana banyo yaptırdı. Üstümü başımı yıkattı. Bana:

-Sen hoş geldin, safalar getirdin. Benim yanımda dilediğin kadar misafir olarak kalabilirsin. Ancak buralarda her hangi bir işte çalışman ailemize yakışmaz. Bizim ailenin fertleri, buralarda, başkalarının emrinde çalışamaz. Eğer böyle bir şey düşünüyorsan, seni derhal geri gönderirim, dedi.

Ben edeben kendisiyle tartışmadım. Bana

- Babanın katili dayın Cemil'i öldürdün mü? Öldürdüysen seni korur ve kurtarırım.

- Hayır öldürmedim.

- Öyleyse onu öldürmen için seni geri göndermeliyim.

Ancak o, benim Adana'da kalarak, çalışmak istediğimi anlamıştı. Ve bir müddet sonra beni memlekete göndermek istedi.

Kendisiyle birlikte çarşıda yürürken, bir sokakta kendimi ondan gizleyip saklandım. Akrabalarımın ve tanıdıklarımın olmadığı bir semte gittim. Yusuf adında Palulu bir kişi ile görüştüm. Bana koyunlarına çoban olmamı teklif etti, ben de kabul ederek yanında kaldım.

Tam iki sene koyunlarına çobanlık yaptım. Köyün bir hocası vardı. Ama hiçbir şeklide kendisinden yararlanamadım. Hiç kimseye bir faydası dokunmuyordu. Bu sırada bir rüya gördüm. Rüyümda "innefetehna" yı yazıp üzerinde taşırsan sırtın yere gelmez denildi.

Ben de köy imamına gidip durumu anlattım. Bana

-Bu çok güzel bir rüya. Böyle bir rüyayı herkes göremez dedi ve duayı yazdı.

Ben de o duayı üzerimde taşımaya başladım. Ancak orada kalıcı olmadım. Benim niyetimde hep okumak vardı. Orada çobanlık yapmak, tarla işlerine yardımcı olmak beni tatmin etmiyordu.

İSTANBUL VE BURSA GÜNLERİ

İçimdeki okuma isteği bir türlü sönmüyordu. Bursa'da hapis yatmış bir akrabamın yanına gitmeye karar verdim. Mersin'e gidip İnebolu vapuruyla yola çıktım. Altı günlük yolculuktan sonra İstanbul'a vardım. Yaşım küçüktü. İstanbul'da tanıdık kimsem de yoktu. İlk defa İstanbul'a geliyordum. Zaten o günkü şartlarda böyle bir işe kalkışmak cesaret isteyen bir işti.

Allah'ın takdiri, İstanbul'da ne okuyacak bir yer ne de çalışacak bir iş bulabildim. Adana'da iken biriktirdiğim harçlıklar da azalmaya başladı, elimde avucumda bir şey kalmadı. Yaşım da küçük olduğu için fabrikalarda beni işe almadılar. O zaman İstanbul'da bu kadar çok bina yoktu. Köyler vardı. Uzaktan görünürdü. Merkezde tramvay çalışırdı. Öyle belediye otobüsleri yoktu.

Artık İstanbul'dan ayrılma zamanı gelmişti benim için. Yaya olarak körfezi dolaşarak Bursa'ya gitmek istedim. Kadıköy'e gittim. O zaman küçük bir köydü. Bir de Kartal köyü vardı. Aralarında hiç ev falan yoktu. Kartal'a kadar yaya gittim. Körfezi dolaşmayı gözüm kesmedi, tekrar İstanbul'a döndüm. Eminönü'nde, Yalova'ya giden vapura bindim. Vapur hareket ettikten sonra para istediler 'yok' dedim. Bilet parası 61 kuruştı. Üstümü aradılar, hiçbir şey bulamayınca para istemekten vazgeçtiler.

Bilet işinden kurtuldum ama açlıktan perişan durumdaydım. Tam 48 saat aç kalmıştım. Yalova'dan Bursa'ya doğru yola koyuldum. Allah kimseyi tamamen çaresiz bırakmaz. Yolda iki kişiye rastladım. Bunlarla tanışıp konuştuk. Beni tanımaya çalıştılar ve durumu mu anladılar.

M. Salih adlı birisi bana teklifte bulundu:

-Bize hizmet edecek biri lâzım, madem ki gidecek bir yerin de yok, gel bizim yanımızda çalış. Ne iş verirsek onu yaparsın, yıllık ücretin de 60 lira olsun.

Ben de, bunu Allah'ın bir lütfu olarak bildim ve kabul ettim ve çalışmaya başladım. Bazen tarlada çift sürerdim, bazen odun keser, bağ bellerdim. Beni bir an bile olsun boş bırakmıyorlardı.

Zaman zaman onların sohbetlerine kulak misafiri olurdu. Yunanlılardan, onların zulümlerinden, kadınlara yaptıkları tecavüzden, hamile kadınların karınlarını yarıp çocuklarını fırınlara attığından, etini annelerine yedirdiklerinden... bahsederlerdi.

Bursa'nın kadınları hep çarşaflydı. Evlerde haremlik selâmlık tam olarak uygulanırdı. İki yıl da burada çalıştım. Latinceyi orada iyice öğrendim. Gazeteleri her gün okuyordum. Artık dönmek istiyordum ve ayrıldım.

Çermikte Reşit Bey diye bir kaymakam vardı. Beni seviyordu. Düşmanlarımızın zulmüne karşı beni destekliyordu. Ben evine giderdim. Hanımına beni tanıtmak için

-Cemil'in yeğeni geldi diyordu.

Daha sonra emekli oldu ve Bursa'ya yerleşti. Niyetim Bursa'da onu ziyaret etmektir. Fakat aramama rağmen bulamadım. Bu arada Kemal Paşa Bursa'ya geliyor diye hamamları hazırladılar. Ona güzel bir ev tahsis ettiklerini duydum.

TEKRAR ADANA'YA DÖNÜŞ ve RÜYA İLE BAŞLAYAN İLİM YOLCULUĞU

Bir kamyonla Ankara'ya geldim. Yollar çok bozuktu, kocaman kocaman çukurlar vardı. Kamyon çok sarsılarak ilerliyordu. Hamile bir kadın şoföre

-Şöför! Yavaş ol, çocuğu düşüreceğim, diye bağıriyordu.

Ankara küçüktü o zaman. Millet Meclisi yeni yapılmıştı. Oralara kimseleri bırakmıyorlardı. İlk kez asfaltı orada gördüm. Emniyet benim nüfus kâğıdımı benden aldı. Buralara nasıl geldin diye beni uzun uzun hesaba çekti. Ankara'da bir hafta kadar kaldıktan sonra

Adana'ya döndüm.

Burada ben kendisine bir soru sordum:

-Baba, Ankara'ya gittin, Atatürk'ü gördün mü?

Soruma gülerek cevap verdi.

-Nerdee! Bizim gibi fakir ve gariban birisi Atatürk'ü görebilir mi? O zamanlar, bizim gibi sıradan halk sıhhiyeden öteye geçemezdi. Burada polisler vardı. Bizi o tarafa geçirmezlerdi. Öbür tarafa geçmek yasaktı. Benim gibi birisi nasıl Ankara'ya gelmiş diye hayret ediyorlardı. Sorguya çektiler. Nüfus cüzdanımı aldılar. Çıkarırken gel sana verelim dediler. Cüzdanımı ancak Ankara'yı terk ettiğimde alabildim.

Daha önce beni tanıyan Çerçilili Osman Ağa beni Adana'daki çiftliğine kâtip ve vekil olarak gönderdi.

-Benim vekilimsin. Çiftliğin gelir giderlerinin hepsini yazıp gönderirsin, diyerek köyüne yolladı.

Çiftliğin gelir gideri elimden geçiyordu. Ev ailesine özellikle Hz. Ali ve Muhammed Hanefi'nin cenklerini okuyordum. Hoşlarına gidiyor, beni seviyorlarmı. Çiftliğin başında teyzesinin oğlu vardı. Bazı hileler falan yapmak istedi. Bana;

-Az işçiye karşılık çok yevmiye yazıp çiftlik sahibinden para sızdırmayı teklif etti. Fakat canım da sıkıldı. Ben kabul etmedim.

-Bu hainlik olur, dedim. Ardından Osman Ağaya

-İşi bırakıyorum, dedim.

-Neden? Durumu kendisine anlattım. Bunun üzerine bana şöyle söyledi:

-Sen iki defter tut. Birisini doğru, diğerini teyze oğlunun istediği gibi yap.

Ben de öyle yaptım. Aradan bir süre geçti. Osman Ağa geldi.

-Getir bakayım, bu günkü hesabı. Sahte defteri getirdim. Sonra

-Hele bir de hesaplayalım dedi.

Fakat defter yanlış olduğundan sahtekârlık ortaya çıkmış oldu.

Ben sırrı açığa vurmadığım için sanki ben yapmış gibi oldum. Bu olaydan sonra canım sıkıldı. İçimde burada kalmak gelmedi. Bu sırada bir rüya gördüm:

Kıyamet kopmuş kabirden kalkıp mahşer yerine doğru gidiyoruz. Ben yalnız olarak Şam'a doğru gidiyorum, bir taraftan da ağlıyorum. Sakalı beyaz, yüzü nuranî bir ihtiyar karşıma çıktı. Bana:

-Oğlum niçin ağlıyorsun? dedi. Ben kendisine:

-Sen derdime derman olamazsın! Sana ne anlatayım? dedim.

Bu sözlerim üzerine, bana "hıh" diye darılarak geçti. O zaman onun gönlünü kırdığımı anladım. Kendisine durumumu izah edeyim diye düşündüm. Yanına giderek dedim ki:

-Haşre gidiyoruz. Hesabımız nasıl olacak endişesiyle ağlıyorum.

Bu açıklamam üzerine bana yöneldi, şunları söyledi:

-O hâlde namazını kıl. Orucunu tut. Haramlardan sakın. Şayet yine bir sorun olursa bana gel dedi.

Böylesine iddialı ve moral verici sözü üzerine ben de dayanamayıp sordum:

-Sen kimsin ki bana böyle büyük bir vaatte bulunuyorsun!

Cevap benim için çok heyecan vericiydi:

-Ben Hızır'ım!

Böylece uykudan uyandım. Artık üzerimde farklı bir hâl oluştu. İnsanlara bakıyordum. Bunların aklına hiç ölüm gelmiyor mu? Diye düşünüyordum. Bu rüya üzerine ilim tahsil etme isteğim yeniden alevlendi. Suriye'ye geçip okuma imkânı aramayı düşündüm. Fakat yedi seneden beri memlekette ayrıldığım için sıla-i rahim yapıp sonra Suriye'ye gitmeyi uygun buldum. Bu amaçla memlekete gittim.

MEMLEKETE DÖNÜŞ

Güzel elbiseler ve hediyelerle memlekete döndüm. Kardeşim, akrabalarım, dayılarım beni karşıladılar. Hasret giderdik. Eski düşmanlık ve kin ateşi küllenmişti. Dayılarım bile yakınlık ve alâka

gösterdiler. Kalmam için ısrar ettiler. Ben kendilerine Suriye'ye okumaya gitmek istediğimi ama gitmeden önce de, sılayı rahim için geldiğimi söyledim. Bu fikrimi beğenmediler, reddettiler:

-Seni evlendirelim, sen hiç çalışma her şeyi biz temin ederiz, bir daha gurbette gitme. Senin bizden, köyden ayrılmanı istemiyoruz, dediler. Evlendirmek için ısrar ettiler. Fakat duramıyordum. Okumak aşkı beni öylesine sarmıştı ki hiçbir iş ve yerde rahat ve sabet edemiyordum.

Günlerce beni ikna etmeye çalıştılar. Ben ise çok azimli ve ısrarlıydım. Gösterdikleri müşkülâtlara, öne sürdükleri gerekçelere cevap veriyor, iddialarımı çürütüyordum.

İKİNCİ RÜYA

Nihayet bir gece rüyada gökten bir ses geldi. Allah tarafından geldiğini zan ettim. Şöyle diyordu:

-Git!... Senin gittiğin yol; Şeriat, tarikat, hakikat yoludur.

Bu kısa rüya beni çok etkiledi. Birinci rüyadan sonra gördüğüm bu ikinci rüya, bana ne yapmam gerektiğini açıkça gösteriyordu. Hemen hazırlığımı yaptım, yola koyuldum. Siverek Karacadağ'da bir âlim olduğunu, ders verdiğini duymuştum. Onunun yanında Kur'an ve Tercüme okumayı düşündüm. Bu zatın seyyid olduğunu ancak o kapasitede âlim olmadığını hatta biraz saf olduğunu gördüm. Fakat başka bir köyde başka bir zat olduğunu söylediler. Oraya gittim. Adam gerçekten ehildi. Çiftini sürmek, bağını bellemek suretiyle bana Kur'an öğretmesini rica ettim. Kabul etti. Kitaplarımı almak üzere eve geri döndüm.

Sabah olunca, akrabalarımın gideceğini kesin olarak söyledim. Osmanlıca kitaplarımı sırtıma aldım. Yüküm epey ağır oldu. Suriye'ye giden bazı arkadaşlarla beraber yola çıktım.

Mevsim yazdı, oruçlu idim. Yokuş bir yoldan gidiyorduk. Suyu soğuk bir pınara geldik. Herkes su içti ben içmedim. Sanki Ramazan ayı gibi oruca önem veriyordum. Nihayet köye ulaştım. Fakat hoca kem küm etmeye başladı. Okutmak istemediğini anladım. Oradan ayrıldım.

Siverek'e geldikten sonra daha önce gelmiş olduğum Çerçili köyüne gittim. Şeyh Şefik Efendi'ye misafir oldum. Kendisine, Suriye'ye okumaya gideceğimi söyledim. O sırada bizim gibi misafir olarak bulunan amcasının oğlu Seyit Abdulkadir bana:

-Lisan bilmiyorsun, oraya gitmen tehlikelidir, tanıdık olmayınca başına bir iş gelir. Gel bizim köye gidelim. Bazı dostlarımız Suriye'den bize gelirler seni onlarla gönderirim, dedi.

Bunun üzerine kendisiyle beraber Karacadağ'da Koru denilen köylerine gittim. Oğlu Nurullah yanımda okumaya başladı. Elifbayı bitirip Kur'an-ı Kerim'e geçti. Bana çok saygı gösteriyorlardı. Bana: "Evlat" diyorlardı. Babaları büyük şeyhti. Ruslarla Osmanlı askerleri doğuda savaşırken binbaşı bir rüya görüyor. Rüyasında "Eğer Şeyh Ali savaşa katılmazsa mağlup olursun" deniliyor. O da Şeyh Ali kimdir diye etrafından soruşturuyor. Kendisine Karacadağ'da bulunuyor. Seyyittir, deniliyor. Bunun üzerine kendisine bir mektup gönderiyorlar. Mektup Şeyh Ali'nin evine ulaştığında Şeyh Ali halvettedir. Mürit ve ailesi halvete girdiği yere gidiyorlar. Fakat aralarında

-Biz mektubu kendisine vermeyelim. Halveti tamamlasın, diyorlar. Fakat Şeyh Ali gelenlere:

-Evlatlarım! Müritlere haber salın, toplansınlar. Savaşa gideceğiz.

-Babacığım! Halvetini tamamla ondan sonra gidersin.

-Evet, evet Mahmut Efendi. Cebinde mektubu saklıyorsun. Ama ben bu mektupla gitmiyorum. Bana öyle emredildiği için gidiyorum. Bunun üzerine 700 mürit toplandı.

İşte beni götüren kişi onun oğludur. Ben o köydeyken o Şeyh Ali'yi rüyamda gördüm. Şeyh Ali abdest almaktan dönüyordu. Elinde ibriği vardı. Yanına gidip elini öpmek istedim. Baktım tüm vücudundan tepeden aşağı "lailaheillallah" sesleri geliyor. Bana dedi ki: "Oğlum! Sen büyük bir âlim olacak" diye müjdeyi verdi.

MOLLA HASAN TAHVİKİ⁷

Ben Suriye'den gelecek bir gurupla oraya gitmeyi beklerken, Siirt Tillo'dan iki sünnetçi geldi. Ben onlara da durumumu anlattım. Bana dediler ki:

-Metina dağında, Tahvik Köyünde Molla Hasan isimli büyük bir âlim var. Talebeleri de var. Arapça ders de veriyor, oraya git.

Ben de misafir kaldığım evden izin alarak o köye gittim. Akşam ile yatsı arası, köye vardım. Hocayı buldum. Hoca kılık kıyafetime bakınca beni bir memur zannetti. Bana;

-Atın nerede? Söyle çocuklar bağlasınlar, dedi.

-Benim atım yok, okumaya geldim, dedim.

Beni baştan aşağı süzdükten sonra

-İlim yolu meşakkat, zorluk, çile yoludur, dedi.

-Olsun, dedim.

-Sen Hanefi misin? Şafi misin?

-Hanefiyim, dedim.

Hoca Şafi idi. Fakat konuşmasına devamla;

-Yanımda Halebi diye bir Hanefi kitabı var getireyim, dedi. Ardından kitaptan bazı şeyler okuyup bana sordu. Cevap verdim.

-Okuyacağına aklım kesiyor, dedi

Halebi kitabından bana ders verirken Şafi mezhebine muhalif yerleri görünce hayrette kaldı. Ben o yerleri kendisine izah ettim. Talebelerine seslenerek sitem etti:

-Siz senelerden beri okuyorsunuz, bu genç kadar mezhebinizi bilmiyorsunuz. Aklım keser bu okuyabilir.

O zamanlar bir medresede, köy ortamında bir camide kalmak için yeme içme büyük bir mesele idi. Köylerde bulunan insanlar kaç kişiye bakacaklarını hocaya söyler, hoca da ona göre talebe kabul ederdi. Hasan Hoca bana ders vermek istiyordu ama "Ratibe" denilen, öğrencinin yeme içmesini üstlenecek bir kimse bulunup bu-

7 el-üstâz el-âlim el-âmil el-müftî Molla Hasan el-Tahvîkî: Mardine bağlı Derik müftüsü idi. Sarf iliminde hocası olmuştur.

lunmayacağını araştırmaya koyuldu. Şeyhmus isminde bir talebesini çağırıldı.

-Tayin var mı diye sorudu. Talebe

-Geçen gün Ahmet talebe gelirse ben bir talebenin tayinini veririm demişti, dedi.

-Git iyice öğren bakalım, dedi. Talebe biraz sonra olumlu cevapla dönünce Hoca da;

İnsan psikolojisinden anlayan Hasan Hoca bir talebeye talimat verdi:

-Molla Şeyhmus, bu efendi utanır. Sen o evden kendine ratibeyi al, getir. Buna da kızım Kafiye evden getirsin.

Böylece önemli bir mesele halledilmişti. Talebelerle beraber hücreye gittik.

Hocam *Molla Hasan el-Tahviki* zamanının en büyük âlimlerinden. Çok kuvvetli bir hafızası vardı. Ders verirken bir mesele söz konusu olduğunda talebelerini çağırır: “Şu şu kitapları getirin” derdi. Kitap getirilirdi. Sonra şu sayfayı açın, çevirin, sayfanın şurasında bu meselenin cevabı vardır derdi.

Çok insaf ehli, mütevazı idi. Görüşlerinde katı olmazdı. Farklı düşüncelere de açıktı, onların da doğru olabileceğini ifade ederdi. Haktan asla ayrılmazdı. Fakat daha doğru gördüğü düşünceyi kabul etmekten de asla çekinmezdi.

Bir ara kendisinin irade-i cüz’iyyeyi kabul etmediği sağda solda söylenmeye başlandı. Bu söz kendisinin de kulağına gidince şunları söyledi:

-Aslında ben cüz’i iradeyi inkâr etmiyorum. Fakat bazıları bunun ne olduğunu bilmiyor. Bazı ayetlere bakarsanız, amel noktasında işler kulun elinde, bazı ayetlere bakarsanız kulun hiç etkisi yok gibi. Bunları birlikte kavramak, anlamak lâzımdır. Hocamız meseleyi bir misalle açıklamaya çalıştı:

Kâğıt kaleme demiş ki: “Yüzümü niçin karaladın? Ben bembeyazdım.” Bunun üzerine kalem demiş ki:

-Ben ne yapayım? Ben bir kamıştım, su kenarındaydım, rüzgâr gelir ben oynardım. Bir de baktım ki biri elinde bıçakla geldi. Beni kesti bıraktı. Bıçağa sorulur:

-Sen bunu niçin kestin? Bıçak cevap verir:

-Ben ne yapayım. Ben bir demirdim, hatta önce yer altındaydım. Beni çıkardılar, ateşe attılar, dövdüler, şekil verdiler. Bu kamışı kes-tiysem de suç parmaklarındır. Parmaklara denildi ki:

-Siz niçin bunu yaptınız? O da cevap verdi:

-Ben bir memurum, bir şey yapamam ki!... Kalpten böyle emir aldım. Kalbe sorulduğunda ise o da kendisini şöyle savunuyor:

-Bana da böyle yapmam emredildi.

İşte burada Cenab-ı Hakk'ın isteği devreye giriyor. Ben cüz'i ihtiyarı böyle anlatınca, bunu inkâr etmemle suçlanıyorum.

Hocam imamlık yapmaz, çalışırdı. Kendisi bana, dikiş yapabil-diğini, saat tamir edebildiğini, evlerin damını onarabildiğini ve daha pek çok iş yapabildiğini, elinin emeğiyle geçinmesinin hoş oldu-ğunu, bir tek keçe yapmayı bilmediğini, onu da bir defa görse öğrene-ceğini ifade etmişti.

İşte böyle bir zekâya, kabiliyete, anlayışa sahipti, ilk hocamız o idi...

MOLLA HASAN-I TAHVİKİ

Seydayı Melle Hasan-ı Tahviki Diyarbakırlıdır. Babasının adı Ahmet'dir. 1888 yılında Mazıdağı Kazasının Sıvıstan Köyünde doğdu. İlk eğitimini Şeyh Kasım'ın oğlu Seydayı Bey-tullah'ta yaptı. Kasımiye Medresesi ve ardından Mardin Rüş-tiyesinde okudu.

Tahviki köyüne Seydası tarafından gönderildi. Bu köy bu-gün Mardin'in Derik ilçesine bağlıdır. Burada kurduğu med-resesinde birçok talebe yetiştirdi. Daha sonra Diyarbakır'a taşındı. Burada ticaretle uğraştı. Burada fazla durmayarak Hus köyüne İmam oldu. Diyanet'e yazdığı bir mektubundaki

Arapça hâkimiyeti dikkat çekti ve bunun üzerine önce Derik vaizi ardından müftüsü oldu. 1963 yılında vefat etti. Mezarı Derik'tedir.

Eserleri

1. Hal Mekasid Şerhi (Camiul fevaid)
2. Kadı Beydavı Şerhi. (Kızıltepe'de Ali'nin yanında)
3. Suyutu Şerhi

Kaynak: Seydanın mucizi Kızıltepelî Seyda Molla Mahmut'tan alınmıştır.

MEDRESENİN HÂLİ

Medresenin duvarları adam boyu siyah taşlardan örülüydü. Aralarında yer yer delikler vardı. Gittiğimizde mevsim kış idi. Isınmak için odun yakıyorlardı. Hücrede baca yoktu. Ateş yanınca oda dumanla doluyordu. Dumanlar ancak kapıdan çıkabiliyordu. İlk zamanlar, gözlerim yanmaya başlar, yaşlar su gibi akardı. Diğer talebeler alışkın olduklarından dolayı umurlarında değildi. Okumaya olan merakımdan dolayı o izdihamlar bana da hiç geliyordu. Ben de kısa zamanda alıştım.

Hocam bana Halebi'den kitabından ders vermeye başladı. Bir hafta sonra talebelerin volta atarak bir şeyler mırıldandıklarını gördüm. Ne yaptıklarını sorunca Nahv ilmini okuyup ezberlediklerini söylediler. Onlarla aynı dersleri okumak istediğimi hocama söyledim. Hocam da kabul etti.

Emsile kitabından başladık. Beş günde bu kitabı ezberledim. *Bina*, *İzzi*, *Maksud* kitaplarını okudum. Bende *Emsile*'nin Türkçe tercümesi vardı. Ondan istifade edip okuduğumuz kitaptaki bazı yanlışları düzeltiyordum. Diğer talebeler hocama;

-Hocam, senin bu taleben daha yeni ders almaya başladığı hâlde kitapta geçen yanlışları bilip düzeltebiliyor, diyerek şaşkınlıklarını ifade ediyorlardı.

Bir gün medreseye bir şeyh geldi. Hoca, talebelerini tanıttı. O da herkese hangi kitabı okuduğunu sordu. Sıra bana geldi. Benim yaşım hepsinden büyük ama kitabım hepsinden küçük. Şeyh, benim sıkıldığımı anladı ve bana teselli vermek için şöyle bir hikâyeye anlattı.

-Adamın biri seksen yaşından sonra ilim öğrenmeye karar verir. Yaklaşık yirmi yılda ilimleri bitirir. Allah da ona bu gayretinden dolayı uzun ömür verir ve bir yirmi yıl kadar daha müftülük yapar. Bu hikâyesiyle de bir anlamda keramet gösterdi. Allah bize uzun ömür verdi.

Ben azmettim. Sıkı çalıştım ve emsile, bina, maksut ve izzi'yi bir buçuk ayda bitirdim. Hem de hepsini ezberledim. Bu kitapları birinci gün 50, ertesi gün 30, diğer günlerde ise birer defa tekrar ederdim.

Hocam bir müddet sonra Tahvik köyünden Diyarbakır'a nakil oldu. Hocamın gittiği yerde de bu işi devam ettirecek ortam yoktu. Ben böylece hocasız kaldım.

Medreseleriyle ünlü, ilim ve tasavvuf merkezlerinden Siirt-Tillo'ya gittim. Ancak orada da beklediğim ortamı kaybolmuş olarak buldum.

Buraya gelen bir Vali, tüm tekke ve medreseleri kapatmıştı. Hiçbir şekilde göz açtırmıyordu. "Devlet ve jandarma korkusundan medrese usulü ders veren yoktur." dediler. Oradan ayrılıp Diyarbakır'a döndüm.

MOLLA RESUL'UN YANINDA

MOLLA RESUL KİMDİR

Molla Resul, Üstad Bediüzzaman'ın talebelerindendir. Molla Resul-ü Gavri, aslen Siirt'in Garzan mıntıkasındandı. Âlim bir zat olan Molla Resul, birkaç yaş da Bediüzzaman'dan büyüktü. 1872'de doğmuş ve 1952'de vefat etmişti. Necmeddin Şahiner'in Son Şahitler adlı eserinde kendisinin bazı hatıraları vardır. Rahmetullahi aleyh. Nahiv ilminin bazı konularını onun yanında okumuştur.

Molla Hamid Ekinci'nin hatıratında geçen Molla Resul, yakın talebelerindendi. Molla Resül-ü Gavri, aslen Siirt'in Garzen mıntukasındandı. Âlim bir zat olan Molla Resul, birkaç yaş da Bediüzzaman'dan büyüktü. 1872'de doğmuş ve 1952'de vefat etmişti.

Nur'un İlk Kapısı isimli eser, Risale-i Nur külliyyatından evvel yazılmıştır. Tespitlerimize göre, eseri Bediüzzaman Van'da iken yazmaya başlamış ve Burdur'da tamamlamıştır.

Bölgede ders verecek hoca ararken, bana Köseli Köyünde bir hocanın ders verdiğini söylediler.⁸ Diyarbakır, Köseli Köyüne, hocanın evine gittim.

-Hocam! Buraya okumaya geldim. Benim bu isteğim, hocada paniğe neden oldu.

-Oğlum! Artık okumak yoktur. Bu Türkler ilme önem vermiyorlar. Burası kazaya yakın. Başımız belâya girer, diyerek olumsuz cevap verdi.

Ben üzülmüş ne yapacağımı, daha sonra adının Molla Abdussamed olduğunu öğrendiğim misafir genç bir hoca araya girdi:

-Amca, bu genci bir kaç gün idare edin. Bizim evimiz Garzan'dan, Koği köyüne gelecek. O zaman bizim yanımıza gelsin okuturuz.

Hoca Efendi, geçici olarak orada kalmamı kabul etti. Nahv ilminde *Amavil-i Birgivi* kitabından ders okumaya başladım.

Karanlık, rutubetli, eski bir Camide yatıyordum. Üstüme caminin çullarını atıyordum. Ne döşek ne yorgan ne de yastık vardı. Cami çok karanlıktı. Ortasında çok geniş bir direk vardı. Bazı talebeler, hep korkutucu şeyler anlatıyordu. "Falanca şurada ölmüş, filanca burada ölmüştü" diye bizi korkuturlardı. Şafak vakti hocamız gelir, caminin kapısını hızlı hızlı vurur, bizi uyandırır.

Akşamları hocamız köy odasına giderken ben de onunla giderdim. Hocam ile köy sahibi Abdurrahman Efendi, odanın başköşe-

⁸ Hocanın adı Molla Resul'dur.

sinde karşılıklı oturur sohbet ederlerdi. Millet onları dinler, ben de onların bu sohbetine katılırdım. O dönemlerde köy kahvesi yoktu. Ağanın veya köyün evleri vardı. İnsanlar oraya gider sohbet ederdi. Köylüye çay veren, ikram eden ekonomik durumu biraz düzgün olana da ağa diyorlardı. Abdurrahman Efendi de gerçekten değerli bir kişiydi. Âlimlerle çok oturup kalkmıştı. Kıtık zamanında bile lambasını gece söndürmez, bir yolcunun lambayı görüp gelmesini ve yemek yemesini düşünürdü. Böyle misafırperver kişiydi.

Bir akşam köyün Abdurrahman Efendi bizi Hoca Efendi'den sor-du:

-Senin bu taleben ne zaman *Molla Cami*'ye yetişir?

Hocam da kitapları sayarak;

-*Avamil, Sadullahı Sağır, Şerhi Müğni*... altı senede ancak yeti-şir, dedi.

Efendi bunun üzerine dedi ki

-Ben kendisine bir yorgan verecektim, fakat altı sene sonra Molla Cami'ye yetişeceği için artık vermekten vazgeçtim. Altı seneyi kim bekleyecek?

O köylü bana bir yorgan vermedi. Ben, o soğukta hasır üzerinde yatıyordum. Köseli köyünde, on beş günde *Avamil*'i bitirip hıfz ettim. O zaman Molla Abdussamed Toğı, köyüne geldi. Ben de onun yanına gittim.

MOLLA ABDUSSAMED TOĐI⁹

Molla Abdussamed Toğı'nın yanında, şafilere âdeti olduğu, ders programlarında yer aldığı için *Avamil-i Curcani*'ye başladım. Bir ders de *İzhar*'dan okuyordum. Onu da hıfz ediyordum. Sırasıyla; *Avamil, Zuruf, Terkip, Sadullah-ı Sağır, Şerh-ı Muğni, Merah* kitaplarını okudum.

Her gün okuduğum dersi, birinci gün yüz elli defa, ikinci gün yüz defa tekrar edip hıfz etmek (ezberlemek) suretiyle bu kitapları bitir-

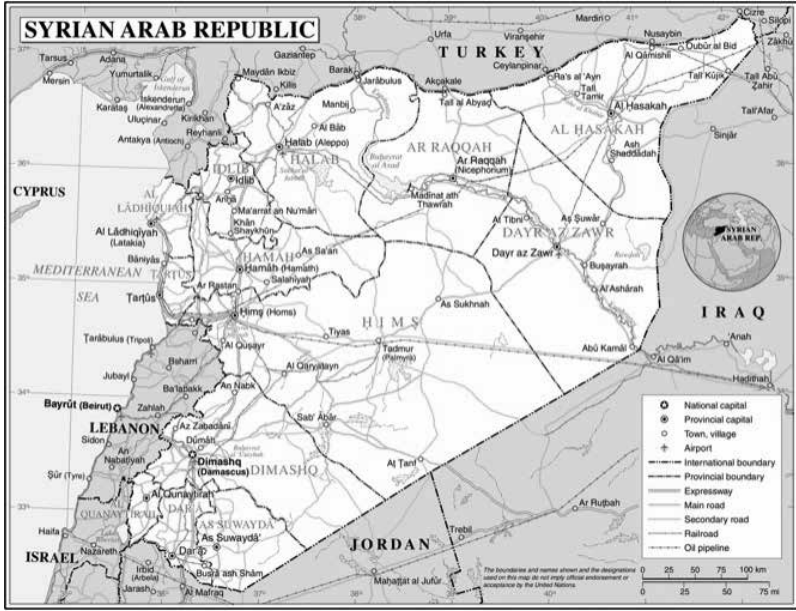
9 el-üstâz el-âlim el-âmil Molla Abdussamed: Siirt'in Garza kazasındandı. Nahv ve Sarf ilimlerinde ondan ders almıştır.

dim. *Merah* adlı kitabın üzerine yazılan “*Dinkoz*” adlı şerhi de okudum. Sonra *Hall’ul-meâsıt* ve *Netâic* adlı kitaplardan sonra *Câmi* adlı kitaba geçtim. Önceki hocam 6 sene demişti, Allah’a şükür, ben bir senede Molla Cami’ye yetiştim.

Burada gereken ilimleri okuduğumu düşünerek, ilmimin devamını Suriye’de sürdürmek istedim ve oradan ayrıldım.

3. BÖLÜM

SURİYE YILLARI

SURİYE'DE...

Suriye'ye gitmek istiyordum. Bu amaçla Mardin Kızıltepe'ye gittim. Kızıltepe o zaman köy gibiydi. Kaymakamından övgüyle bahsediyorlardı. Dindar biriymiş, halkla iç içe biriymiş. Herkes kendisini seviyordu.

Şeyh Hakkı'ya misafir oldum. Şeyh Hakkı'nın hanımı bana

-Şeyh Hakkı amcamın oğludur. Benim üzerime kuma getirdi. Bin lira da masraf etti, diyerek kocasını eleştirdi.

Şeyh Hakkı bizimle güzel sohbetler yaptı, hikâyeler anlattı. Şöyle konuştu:

-Kaymakam'ın yanındaydım. Birisi gelip "falan kişi hacca gitti" diye şikâyetinde bulundu. Bunun üzerine kaymakam ayağa kalkıp sağ eliyle sağ kulağını, sol eliyle de sol kulağını tutup kafasını duvara vurup;

-Hacca gitti demek, Beytullah'ı ziyarete gitti de. Git valiye de beni şikâyet et

Şeyh Hakkı bu örneğiyle Kaymakam'ın ne kadar dindar olduğunu belirtmiş oldu. Burada bir cami yapılıyor. Kaymakam onlara

-Camiye yardım edin ve öyle gidin.

Yani onların gitmesine göz yumuyor.

Sınır köylerinden kendisine misafirler geldi. Beni onlara emanet ederek tembih etti. Gelen misafir adam:

-Ben yarın sabah sınırın yanında çift süreceğim. Güneş doğarken yanıma gelsin. Jandarmalar o vakitte yatıyorlar, onu huduttan geçiririm, dedi.

Ben de ertesi gün erken vakitte tarif ettiği yere gittim. Yanına varmadan evvel bana seslendi:

-Bana doğru gelme. Direk geç, askerler yatıyor, hemen devam et.

Beş dakika içinde tren hattını aşarak geçtim. O zaman sınırda mayın yoktu, sadece tel örgü vardı, basıp geçmiştim. Az ilerde bir çoban gördüm. Yanına gittim.

-Burası neresidir? diye sordum.

-Burası Suriye'dir, tren yolu ise sınırdır, dedi.

Suriye'ye kolayca geçmiştim. Doğruca Dirbesi¹⁰ kazasına gittim. Kazada bulunan, Hazretin halifesi Şeyh Mahmud'u Karaköy'ün yanına gittim. Burada da talebeler vardı, okuyorlardı. Fakat ben Amud'a gitmek istiyordum. Çünkü orada Hanefi mezhebinden bir hoca vardı. Hanefi bir hocanın yanında okumak istiyordum. Çünkü Hanefi olduğumdan şafiler fıkhı dersi vermek istemiyorlardı.

Orada dikkatimi bazı insanların kıyafetleri dikkatimi çekti. Mesele büyük sarıklı, ihtiyar ve beyaz sakallı birisinin geldiğini gördüm. Yanındaki merkebe de bir genç binmiş, yaşlı kişi de yürüyordu. Bu bana çok ilginç geldi. Neden yaşlı kişi yürüyor, genç ise merkebe binmiş. Yanlarına gidip tanıştım. Yaşlı kişi Seydayı Molla Abdullatif'di. Gençle dönüşümlü olarak merkebe biniyorlardı.

10 Suriye'nin Haseki iline bağlı olup, Mardin'in Kızıltepe ilçesine bağlı Şenyurt beldesinin karşısında bulunmaktadır.

MOLLA ABDULHALİM'İN¹¹ YANINDA...

Amud¹²'da büyük ulemadan Molla Abdulhâlîm vardı. Kendisi Hanefiyy'ul-mezheb idi. Yani Hanefi mezhebinden idi. Onun yanında ilm-i nahiv ile Hanefi fıkhı okumak istedim. Zira ilk defa Hanefi bir âlime rastlamıştım. Diğer hocalarım hep Şafii oldukları için bana Hanefi mezhebi ile ilgili dersleri vermemişlerdi. Kendisi bana ders vermeyi kabul etti. Fakat Molla Abdulhâlîm Hoca bana dedi ki:

-Benim kayın pederim Şeyh Muhammed Beşir Hamidi, Beyrut'a sürgün edildi. Ben onun bazı işleriyle uğraşmaya gidiyorum. Ancak o gelince sana ders verebilirim.

-Ben de sizi beklerim, dedim.

Beklemeye başladım ama ha bugün ha yarın gelir diye aylar geçti gelmedi. Bir ara geldi fakat kalmadan, büyük bir meblağ para toplayıp kayınpederinin işini halletmek için Beyrut'a tekrar döndü.

Yine bekledim ve bir müddet sonra geldiğinde yanında ders okumaya başladım. *Mültekâ*'nın şerhi olan *Mecmu'ul-Enhur* adlı kitaptan biraz okuduktan sonra *Mültekâ* adlı kitaba devam etme kararı aldık. Sonra *Cami* kitabından okumaya başladık. Bu kitaptan günde bir sayfa ders okuyup ezber ederdim.

Molla Abdulhâlîm'in bizzat kendisinden ders okumamın hadisesi de şöyledir: Malumdur ki, medreselerde okumaya yeni başlayanlar, kalfa diyebileceğimiz talebelerden ders alırlardı. Kalfalar, ilimde mesafe kat edenlerden, onlar da büyük hocadan ders alırlardı. Ben de ilk gittiğimde Molla Abdulhâlîm'in yakın talebelerinden birinden ders alıyordum. Ancak onunla sık sık ibareler üzerinde tartışıyorduk. O hocamıza gidip soruyor, ben haklı çıkıyordum. Buna benzer durumlar sık sık yaşanınca, hocamın kendisi bana bizzat ders vermeye başladı.

Medreseye Selim isimli birisi gelip gidiyordu. Dilekçeler yazıyordu. Ona;

-Bana Suriye ikamesini al, diye ricada bulundum. Türkiye'den gelenler burada ikame alabiliyorlardı. Bize ikame aldı. Fakat hiley-

11 Halebe bağlı Amud kazasından idi. Fıkıh ve bazı Nahiv meselelerinde hocası olmuştur.

12 Kamışlı'ya 30 km uzakta bir şehir olup, Kamışlıya bağlıdır.

le almıştı. Başkasının üstünde göstermişti. Dolayısıyla bir işimize yaramadı.

Molla Abdulhâlim çok değerli âlim bir zattı. Şeyh Ahmed Haznevî bazı fetvaları, ona gönderirdi. Kendisi Şafi ve Hanefi mezhebini çok iyi bilirdi. Derse başlamadan önce biraz şaka yapar, öğrenciyi rahatlatırdı. Seyda'mız Molla Abdulhâlim çok mütevazı, salih bir insandı.

Bir gün medresedeki büyük talebeler, kendilerinden küçük talebelerin gereği gibi hizmet etmediklerinden, tam saygı göstermediklerinden şikâyetçi oldular. Seyda'mızın en önemli yardımcıları olan bu büyük talebeler meseleyi Seyda'mıza açtılar. Maksatları, Molla Abdulhâlim'in, küçüklere kızmasını ve büyüklere hizmette kusur etmemelerini sağlamaktı. Öğrencilerin saygısızlığı yoktu elbette. Sadece, kendilerini artık birer molla gören büyüklerin kişisel istekleri söz konusuydu.

Genç mollalar kendi aralarında bir plan yaptılar. Seyda'mızın cemaatle birlikte olduğu kalabalık bir zamanda birer birer geldiler.

-Seyda'm! Biz gençlerden rahatsızız. Bize tam hizmet etmiyorlar. Eğer böyle olursa biz gitmek istiyoruz.

Bu Seyda'mıza kolayca söylenecek bir söz değildi. Kolay kabul edilecek bir şey de değildi. Hiçbir Seyda, artık birer molla olan, bu talebelerinin gitmesine asla razı olamaz, küçüklere cezasını verirdi. Genç mollalar da böyle düşündüklerinden, yerlerini muhkemleştirmek, kıymetlerini herkese göstermek için böyle bir yola başvurmuşlardı. Ancak hesapladıkları gibi gitmedi.

Sıra sıra gelip şikâyetini dile getiren her bir mollaya Seyda'mızın cevabı şu oldu:

-Öyle mi, demek gitmek istiyorsunuz. Ehlen ve sehlen, güle güle...

Beklemedikleri bu cevap karşısında çok şaşırıldılar. Ancak artık bu sözden sonra orada kalmak da olmazdı. Toparlandılar. Eşyalarını alıp yola çıktılar.

Aradan birkaç saat geçmişti. Biz daha olayın etkisindeyken, bir de baktık ki, gidenler geri geliyor. Seyda'mız işrak namazını kılmış,

camiden çıkmıştı. Her zamanki gibi medreseye gelince onları gördü. Genç mollalar mahcup idi. Hocamızın ellerine kapanarak, eğer kabul ederse burada kalmak istediklerini söyleyip izin istediler. Molla Abdulhâlim, latifeyle cevabını vermiş oldu:

-Ben sizin geleceğinizi zaten biliyordum. Giderken arkanıza dönüp dönüp bakıyordunuz.

Salih bir insan olan Seyda'mız Molla Abdulhâlim'in vefatı da çok enteresan oldu. Hanımı ile birlikte hacdan dönerlerken, köyüne 50 km. kala bir yerde namaz ve ihtiyaç için mola verirler. Abdestini alıp namaza başlar. Hangi namaz olduğunu hatırlamıyorum. Hanımı bakıyor ki, Seyda secdeden kalkmıyor. "Ne kadar uzun bir secde yaptı" diye düşünüyor önce. Ancak biraz daha beklediği hâlde kalkmayınca vefat ettiğini anlıyorlar.

Hac dönüşü, secdede ruhunu Allah'a teslim ediyor. Yaşadığı gibi vefat ediyor. Ben Türkiye'ye döndükten sonra da zaman zaman Seyda'mızı ziyarete gelirdim.

SURİYE ZİNDANINDA

"SEN TÜRKİYE'NİN CASUSU MUSUN?"¹³

Bir gün Silvanlı Şeyh Yahya, Mardinli Şeyh Ali ile beraber Amud'da bulunan Şeyh Mehmed Sıddık'ın ziyaretine geldiler. İkisi de o Şeyhin halifelerindendi. Ben de, onların gelmesini vesile kılarak, Şeyh Muhammed Sıddık'ın ziyaretine gitmeye niyet ettim.

Ancak ziyaretimle birlikte eğitimimi ciddî olarak etkileyecek bir olay oldu. Yolda bir Suriye jandarması ile karşılaştım. Kimliğimi istediler. Ben de daha önce Selim Bey'in hazırladığı kimliği gösterdim. Selim Bey beni bir başkasının üzerinde göstermişti. Beni durduran jandarma da o köyden. Üzerinde gösterdiği kişiyi tanıyordu. Bu nedenle benim yabancı olduğumu, sahte evrak düzenlediğimi anladı. Üstümü arayınca Türkiye Cumhuriyeti Nüfus Cüzdanını ve Türk parasını gördü.

13 Burda bahsedilen savaş ikinci dünya savaşıdır. Suriye Fransızlar tarafından işgal edilmiştir. Fakat haziran 1940 yılından sonra Fransızlar, Suriye'yi İngilizlere bırakırlar.

“Pasaportun yok, kaçak gelmişsin” deyip beni karakola götürdü. Oradan da askerler beni Kamışlı’ya götürdüler. Kamışlı’da İngilizleri temsil eden ve müsteşar denilen bir İngiliz askeri amir vardı. Onun özel karakolunda nezarete atıldılar. Benden önce o nezarete atılmış olan bir İranlı Şii ile kol kola bağladılar.

Namaz vakti kolumuzu çözmedikleri için oturarak namaz kılıyordum. Şii olan namaz kılmıyor. Zaman zaman müsteşar, belinde tabancasıyla gelir benim ifademi alırdı. Askerler beni korkutuyorlardı:

-Senin casus olduğunu tespit ederse hapis değil, hemen belindeki tabanca ile seni vurur öldürür, diyorlardı.

Neye niyet neye kısmet. Şeyh efendiyi ziyaret edelim derken kendimizi, tehlikeli bir ithamla hapiste, zor şartlarda bulduk. Ama sabırdan başka çare yoktu...

Hapiste beni kendi işleri için de çalıştırdılar. Kendilerine su lâzım olduğu zaman kolumu çözer, elime iki tenekeyi verirlerdi. Süngülü bir jandarma nezaretinde çeşmeden su getirirdim. Gider gelirken, işgalci İngiliz askerlerinin besledikleri domuzlarla karşılaştırdım.

Okuduğum yer olan Amud’da hakkımda tahkikat yaptılar. Bu tahkikat esnasında beni sordukları kişiler, korkularından benim kim olduğumu bilmediklerini, sadece gelip ders okuyup gittiğimi söylemekle yetinmişler. Netice olarak bu tahkikatlarından casus olmadığımı kanaatine varınca beni mahkeme yolu ile hapishaneye gönderdiler.

Kamışlı

(Arapça: القامشلي, Kürtçe: Qamişlo, Suriye'nin, Hasiçi İli'nin, Kamışlı İlçesi'ne bağlı bir şehirdir. Ayrıca, Hasiçi İli'nin en büyük şehridir ve Kürtlerin gizli başkenti olarak kabul edilir. Ayrıca Suriye'nin Kürt sorununun merkezidir.

Kamışlı Suriye'nin kuzeydoğusunda, Türkiye sınırına yakın bir kenttir. Nüfusunun büyük bir kısmını Kürtlerin ve Süryanilerin oluşturduğu kent 1926 yılında Toros Demiryolu çalışmaları sırasında Nusaybin'den ayrılarak kuruldu. Nüfusu 232,258'dir (2004). Kaynak: wikipedia

HİRİSTİYAN HÂKİME VERDİĞİM SÖZ

Mahkemeye gittiğimde iki hâkim vardı. Birisi Müslüman diğeri de Hıristiyan'dı. Müslüman olanın ismi Halit, Hıristiyan olanın ismi ise Anton idi. Masalarının üzerinde hem Kur'ân hem de İncil vardı.

Hıristiyan olan Hâkim İngiliz idi. O beni ifademi aldı. Okumaya geldiğimi, okuduğum kitapları, ziyarete giderken yakalandığımı anlatınca gerçekten talebe olduğuma kanaat getirdi. Bana;

-Eğer kefil getirirsen seni hapisten bırakırım. Mahkeme zamanı mahkemeye gelirsin, dedi. Ben de:

-Burada kimseyi tanımıyorum. Okuduğum şehir olsaydı belki getirebilirdim, dedim. Bunun üzerine bana:

-Madem talebesin seni kefilsiz bıraksam mahkeme zamanı gelirmisin?" dedi. Ben de:

-Beni tanımadığın hâlde bana emniyet ederek serbest bırakacağın için, öleceğimi de bilsem mahkeme zamanı geleceğim, dedim.

Bunun üzerine Anton beni serbest bıraktı. Ben de doğruca Amud'da okuduğum medreseye döndüm. O zaman Amud küçük bir nahiye idi. Beni görenler, nasıl öldürülmeyip serbest bırakıldığımı ve tekrar medreseye gelebildiğime hayret ettiler. Bütün olanları onlara anlattıktan sonra bana dediler ki:

-İyi işte serbest bırakıldın. Geçmiş olsun. Artık bir daha mahkemeye gitmezsin. Ne kefilin var, ne adresin belli, ne de bu memleket-lisin. Niçin gidersin ki? Seni bulamazlar.

Benim kararım kesindi:

-Ne pahasına olursa olsun gideceğim, onlara söz verdim. Ben bir Müslüman olarak söz verdim. Gitmezsem İslâm'a bir leke olur. Diyecekler ki Müslümanların hâli bu. Hoca olacak kişi yalan söyledi. Böyle bir töhmet istemiyorum. Onun için gideceğim.

TEKRAR HAPİSHANE

Ve mahkeme günü Kamışlı'ya gittim.

Mahkeme kapısının dışında sıramı beklemeye başladım. O sırada müsteşar yerine gitmek için oradan geçti. Beni görünce doğruca hâkimin yanına gitti. Bir müddet sonra zil çalındı jandarmalar gelip beni götürdüler. Mahkemeye çıkarmadan, tekrar hapisshaneye atıldılar.

Hapishane dar bir yerdi. Mahkûmlarla dolu idi. Müslüman, Hristiyan, Yezidi gibi her çeşit insan vardı. Çoğu rast gele yakalanmış insanlardı. Her dinden insanlar vardı. Çok izdihamlıydı. Yattığımızda ayaklarımız birbirimizin kafasına göğsüne gelirdi. Sırt üstü yatmak bile yasaktı. Böyle yatanlara çavuş;

-Babanın evinde mi yatıyorsun? Düzgün yat! diye azarlarlardı.

Yatsı olur olmaz “yaat” emri verilir artık kimse oturamazdı. Ben yatsı namazını kılincaya kadar hakaretlere maruz kalırdım, bağırırlardı. “Teravih mi kılıyorsun?” diye çıkışılırlardı. Yatsıdan sonra ilgililer zaman zaman pencereden bizleri kontrol ederlerdi. Oturan birini gördüler mi, onu tespit eder, sabah olunca gelir;

-Gece duvarı delip kaçacak mıydın? Konuş.

Diyerek acımasızca ayak tabanlarına vururlardı. Ardından hapishane avlusunda koştururlardı. Koşturmaların amacı ayak tabanlarının şişmesini önlemektir. Koşan kişi her çavuşun önünde geçtiğinde sırtına sopasını yerleştiriyor, pencereden olayı seyreden diğer mahkûmlar da kahkahalarla gülüyorlardı. Onlar için eğlence çıkmıştı. Mahkûmlar için dayaktan fazla bu aşağılanmak zordu. Bu

nedenle böyle bir duruma düşmemek için çok dikkat ediyorlardı. Mahkûmlar arasında kavga çıksa kim haklı kim haksız bakmayıp ikisini de dövüyordu. Bu nedenle mahkûmlar çok korkuyordu. Haksızlığa uğrasa bile sesini çıkarmıyordu.

Ben yatsı namazını kılınca sabah gelip, “sen teravih namazı mı kılıyordun” diyerek kızarlardı.

Hapishane duvarı kerpiçtendi. Fazla yüksek değildi. Bir tarafı açık araziye bakardı. Hapishanede bazı mahkûmlar kaçma girişiminde bulunuyor, dışardaki tanıdıklarına haber gönderiyor, yardım istiyorlardı.

Yirmi dört saatte bir defa bizi avluya bırakıyorlardı. Tuvalete ancak o zaman gidilebilirdi. Ondan evvel yasaktı. İçeride tenekeler vardı. Küçük ihtiyacı olanlar bu tenekelere yaparlardı. İhtiyacını giderene kimisi ıslık çalar, kimisi “ayağımı kaldır” der gülerlerdi. Ben utandığımından dolayı buraya (tenekelerde) hiç ihtiyaç gidermedim. Fakat çok zorluk ta çekiyordum. Bilâhare hapishane müdürü benim doğru dürüst olduğumu görünce;

-Zülfikâr oğlu Emin, istediği zaman tuvalete gidebilir, namaz kılabilir, diye bana özel izin verdi. Hapishanede benden başka namaz kılana da görmedim.

Bize yemek olarak da çok acı bir çorba verirlerdi. Savaş zamanı idi. Suçsuz insanlar hapiste çoktu. Pek çok insan aylarca yattıkları hâlde mahkemeye çağrılmıyorlardı. Dışarıdan avukat tutmak, dilekçe vermek, ahvalini arz etmek de yasaktı. Tam bir baskı ve diktatörlük hakimdi.

Beş aya yakın hapishanede kaldım. Bu zaman zarfında beni mahkemeye çağırmadılar.

Ben kendi kendime bir dilekçe yazdım. Dilekçem müdüre gince, derhal beni çağırıldı. Herkes ondan korkuyordu. Adnan isimli iri yarı birisiydi. Hapishanede iki kişi dövüşse haklı haksız dinlemez, ikisini de falakaya yatırır, dayak atar sonra da etrafı koşturarak dolaştırırdı ki ayaklarının altı kan toplamasın. Değirmen taşı gibi dönerlerdi bu dayak yiyenler. O esnada şişman müdür de elindeki değnekle önünden geçene vururdu. Mahpuslar pencereden bakar

gülerlerdi. Dayaktan çok maskara olmaktan korkulduğu için kimse ses çıkarmıyor dövüşmüyordu. Haksızlık yapana bile ses çıkarılmıyordu.

Müdür beni çağırınca yanına gittim. Bana sordu:

-Bu dilekçeyi kim yazdı?

Biraz durakladıktan sonra;

-Ben yazdım, dedim.

-Niçin durakladın da hemen cevap vermedin?

-Dilekçe vermenin yasak olduğunu işitmiştim, onun için tereddüt ettim.

-Dışarıda başkasına yazdırmak yasaktır. Fakat kendi kendine yazmak yasak değildir. Senin de bu dilekçeyi kendin yazdığına kanaat getirdim. Çünkü imza atanla yazıyı yazanın aynı kişi olduğu görülüyor.

Hiç de beklemediğim hâlde, dilekçeyi imza etti, bir nevi işleme koydu. Beni koğuşa geri getirdiler. Bir hafta sonra gece geç saatlerde hapishanenin dış tarafından, pencereden birisi;

-Emin Zülfikâr kimdir? diye çağırdı.

-Benim, diye cevap verdim.

-Senin naklin Hazırca hapishanesine çıkmış, yarın oraya götürüleceksin. Sana iki jandarma refakat edecek. Eğer paran varsa kamyonla gideceksiniz, yoksa sen yaya jandarmalar atlı 18 saat yol gideceksiniz. Ne diyorsun?

-Benim hiç param yoktur.

-O zaman yaya olarak gideceksin, öyle yazıyoruz.

Benim kolumda bir saatim vardı. Önceden satmış parayı harcamıştım. Ve gerçekten hiç param kalmamıştı. Biraz sonra şafak açtı. Ben abdeste gidip namaz kılmaya hazırlandım ki erkenden gelirlerse gideyim diye.

HIRİSTİYAN PAPAZIN GİRİŞİMİ

Hapishane koğuşunda en yakınımda kalan bir papaz ile oğlu ve Apo isimli bir Hıristiyan kişi vardı. Papaz, her sabah yönünü doğuya doğru çevirip, eliyle haç işaretini yapar, sonra “Ya Allah’ın oğlu İsa” diye dua ederdi. Apo isimli bu kişi ben abdest almaya gittiğimde mahpuslara seslenerek:

-Ey Müslümanlar, Ramazan olduğu için Emin Zülfikâr oruçludur. Mevsim de yaz mevsimidir. İki atlı askerin önünde 18 saat yolu yaya nasıl gidebilir? Aramızda para toplayıp onu araba ile göndereyim. Yahut hiç göndermeyelim, diyor.

Hıristiyan Apo ve Papazın girişimiyle, ben abdest alıp gelinceye kadar kendi aralarında 21 lira toplarlar. Ben yanlarına gittiğimde de parayı bana verdiler. Dinleri farklı da olsa, o insanların bu hassasiyeti ve buna diğer mahpusların da destek olması insanlık adına güzel bir hareket idi.

Bu para benim ve jandarmaların yol masrafını karşıladı. Hatta biraz da arttı. Artanla da kendime bir ayakkabı aldım.

HAZIRCAN HAPİSHANESİ

Hasiçi İli ya da Haseki İli, (Arapça: الحسكة مُحافظة, İngilizce: Governorate Of Al-Hasakah),

Suriye’nin on dört ilinden birisidir. Başkenti Hasiçi’dir, nüfus ve gelişmişlik bakımından en büyük şehri ise Kamışlı’dır. 2009 Suriye nüfus sayımlarına göre nüfusu 1,443,000 kişi civarındayken, 2010’daki global verilere göre nüfusu 1,272,702 kişi civarındadır ve büyük bir düşüş yaşamıştır. Yüzölçümü ise 23,000 km² ‘dir.

Arabaya bindik. Hazırcan hapishanesine gittik. Burası vilayet idi. Oradaki mahpusların bazıları beni tanıyorlardı. Benim geldiğime sevinip birbirine müjde verdiler. Hapishane Müdürü de namaz kılanlardandı. Fakat çizmeleriyle tuvalete gider, öylece gelir bize

imamlık yapardı. Mahpuslar bana ikramda bulundular, döşek verdiler. Çok hürmet saygı gösterdiler. Burada sanki hapiste değildim. Hapishanede Şeyh Ahmed-i Haznevî'nin müritlerinden de vardı.

...VE AF

Şükrü El-Kuvvetli

İkinci dünya savaşı sırasında Fransa, Alman işgaline uğrayınca İngiltere ve özgür Fransız kuvvetlerinin ortak hareketi sonucu burası ele geçirildi. Suriye'nin bağımsızlığı ilân edildi. Ardından 1943 yılında yapılan seçimle Şükrü el-Kuvvetli Suriye Cumhurbaşkanı seçildi.

Şükrü el Kuvvetli Suriye'nin bağımsızlıktan sonraki ilk Cumhurbaşkanı Şükrü el Kuvvetli 1943-1949 ve 1955-1958 yılları arasında iki defa cumhurbaşkanlığı yaptı.

Doğum: 1891, Şam, Suriye

Ölüm: 30 Haziran 1967, Beyrut, Lübnan

Bu hapishaneye geldiğimden bir kaç gün sonra Şükrü Kaya (Şükrü Kaya değil, Şükrü el-Kuvvetli olacak. Şükrü Kaya eski içişleri bakanımızdır.) adındaki zat Suriye Cumhur Reisi oldu. Bazı mahpuslara af çıkardı. Bunlar arasında benim de adım çıktı. Filhal bizi hapisten çıkardılar. İngiltere'yi orada temsil eden Konener denilen kişinin odasına götürdüler. Biz orada beklerken iftar topu atıldı. Ertesi gün de bayramdı. Muamelelerimiz bitmeden mesaiye son verildi. Jandarmalar bana:

-Seni tekrar hapishaneye götürmemiz olmaz. Bir şey olsa biz mesul oluruz. Burada bir kimseyi tanıyorsan sana kefil olsun, seni serbest bırakalım. Yarın gelir muameleni tamamlarız, dediler. Ben de;

-Hocanın oğlu Hasan Ağa'yı tanırım, dedim.

Bu zat o zaman mendup yani milletvekili idi. Jandarma benimle geldi ona gittik. Bana kefil olup olmayacağını ondan sordular. O da beni tanıdığı için "kefil olurum" dedi. Ve beni serbest bıraktılar.

O gece Hasan Bey'de misafir kaldım. Sabah beraber bayram namazına gittik. Kahvaltıdan sonra Hasan Bey:

-Seninle Konner'in yanına gidelim. Ona seni Türkiye'ye teslim etmemesini burada bırakılmalarını söyleyeyim, dedi.

Çünkü kanunen Türkiye'ye gönderilmem gerekiyordu. Fakat tahsilim bitmemişti. Askerliğim de geçmişti. Türkiye'ye dönmem hâlinde beş sene askerlik yapacaktım Eğer Türkiye'ye dönsem, tahsilimi tamamlayamayacaktım. Bu sebeple ülkeme dönmek istemiyordum. Hasan Bey ile Konener'in konağına doğru giderken kaymakam ve hâkim ile karşılaştık.

-Hasan Bey, seninle bayramlaşmaya geliyorduk, dediler.

Bunun üzerine Hasan Bey onlarla beraber eve döndü. Haco adındaki 18 yaşlarındaki kardeşini benimle gönderdi. Bu genç, gözü açık sevilir biri idi. Beraber Konener'e gittik. O içeri girdi. Bana dışarıda beklememi söyledi. 8-10 dakika sonra çıktı. Bana:

-Serbestsin, seni Türkiye'ye de teslim etmeyecekler, dedi.

Bunun üzerine Amud'a eski medreseme döndüm. Fakat baktım ki orada hiç talebe kalmamış. İngilizler evlerde arama yapmışlar halkın yiyeceklerini toplamışlar. Ancak hocamız karpuz ekmişti. Talebeleri gidip onu topluyorlardı. Bende gidip yardım ettim. Gelirken yolda hocamızın akrabalarından Reşit isimli birisiyle karşılaştım. Beni tanımadı.

-Sen kimsin? Diye sordu. Ben de

-Ben Türkiye'den geliyorum

-Türkiye'nin durumu nasıldır? Diye sordu

-Türkiye'de bolluk ve ferahlık var dedim

Sevindi. Kendisine müjde verdiğimi bana bir şey verip vermeyeceğini sordum. Elindeki ekmekten bir parça vermeye tereddüt edi-

yordu. Bu sırada arkadaşlarım yetiştiler ve

-Sen Emin'i tanımadın mı? O, hayıflandı.

Bu ortamda eğitim yapamayacağımızı düşündüğümüzden Türkiye'ye dönmeye karar verdik.

ŞEYH AHMED HAZNEVÎ'NİN HUZURUNDA

ŞEYH AHMET HAZNEVÎ

Son devirde Suriye'de yetişen meşayihlerdendir. İsmi Ahmed'dir. Babası Hoca Murâd Efendi olup, Mardin ilinin İdil (Hazah) ilçesine bağlı Banihe köyündendir. Suriye'nin Kamışlı kazasına bağlı Hızna veya Hazne köyünde doğduğu için Haznevî nisbesiyle anıldı. Doğum tarihi bilinmemektedir. 1949 (H.1369) yılında Suriye'de Kamışlı kazasına bağlı Telma'rûf köyünde vefat etti. Kabri oradadır.

Babasının İmâm-Hatiplik yaptığı Hazne köyünde dünyaya gelen Ahmed-i Haznevî, tahsil çağına gelince, zamanının âlimlerinden ilim öğrendi. Diyarbakır'ın Silvan kazasına gidip, o civarda meşhûr olan Müderris Molla Hüseyin Küçük Efendiden zamanın usûlüne göre okuyup tahsilini tamamladı ve icâzet (diploma) aldı. Tasavvufa karşı alâka duydu. Norşinli Şeyh Abdurrahmân Tâğî'nin halifesi Hizanlı Şeyh Abdülkâdir Efendinin sohbetlerinde bulundu. Birinci Dünya Savaşından önce hocası Şeyh Abdülkâdir Efendinin vefatından sonra Abdurrahmân Tâğî'nin oğlu yüksek ilim ve irfan sâhibi Muhammed Ziyâüddîn Norşînî hazretlerinin sohbetlerine devam edip talebe oldu. Ameli icaze aldı. Ardından memleketi Hazne'ye dönerek burada tarikatını yaydı. Böylece önemli bir tarikat silsilesini oluşturdu. Bu tarikat silsilesine "Haznevî" denilmiştir.

Ancak Şeyh Ahmed-i Hazne'yi ziyaret etmediğimi hatırlayınca, onu ziyaret edip sonra Türkiye'ye dönmeye karar verdim. Bu amaçla Hazne¹⁴'ye gittim.

Hazne, bulunduğum yere takriben on iki saatlik bir mesafede idi. Yaya olarak yola koyuldum. Yolda giderken; “Şeyh Efendi'den, tahsilimi devam ettirebileceğim bir yere gönderilmemi isteyeceğim. Gönderirse tarikatına girerim. Aksi hâlde hakiki şeyh olmadığını anlar, tarikatına girmem.” diye bir duygu kalbime geldi. Şeyh Efendi o zaman Hazne köyünde kalıyordu.

Akşam ile yatsı arasında oraya yetiştim. Camiye gittim. Şeyh Efendiyi akşam namazını kıldırılmış arkasını mihraba çevirmiş cemaate sohbet ediyor buldum. Cemaatten bazıları diz üstü oturmuş, bazıları ayakta elleri bağlı duruyorlardı. Şeyhin elini öptüm. Bana;

- (Ser çeva) Gözüm üzere geldin, dedi.

Mihrapta kendisinin sol tarafına oturttu. Sohbetine devam etti, şöyle buyuruyordu:

-Bir murid şeyhine tamamıyla teslim olmazsa şeyhi Şah-ı Nakşibend olsa dahi ona fayda vermez. Bugünkü insanlar haramdan sakınıp vacipleri yaparlarsa eski insanların yaptıkları nafil ibadetlerinden daha efdal amel etmiş olurlar.

Başını kaldırıp, yatsı namazı için gelip ayakta el bağlı duranları görünce oturmaları için onlara işaret verdi. İnsanların bu şekilde durmaları bana garip geldi. Sanki bir nevi ağılıktı. Yatsı namazı kılınıp Şeyh Efendi camiden çıkınca bir grup müridân arkasında el bağlayıp evine kadar refakat ettiler. Bu şekilde davranmak onların âdetlerinden idi. Bu hâl iki gayeye matuftu. Birincisi; varsa tavsiyelerini dinlemek, ikincisi; bazı sorular sorup istifade etmek.

Bir sabah ben de refakatçi gruba katıldım. Evinin kapısına kadar şeyhin arkasından gittim. İçeri girmeden önce elini öpmek istedim elini çekti. “Hayırdır” dedi. Ben:

-Türkiye'den buraya okumak için geldim. Fakat bu memleketin garibi olduğum için okuyacak yer (medrese) bulamıyorum. Şeyh

14 Suriye'nin Kamışlı Kazasının bir köyüdür. Şeyh Ahmet Haznevî burada olduğundan Hazna köyü haznevî dergâhıyla meşhur olmuştur.

Efendinin beni okuyacağım bir yere göndermesini istiyorum, dedim.

-Niçin daha erken gelmedin? dedi.

Başka bir şey söylemeden içeri girip kapıyı kapattı. Ben bunun üzerine ümitsizlendim. Oraya yakın bir köyde ders veren bir hoca vardı. Yanlış hatırlamıyorsam ismi Ubeydullah idi. Biraz da tarikata itiraz edenlerdendi. Onun yanına gitmek için yola çıktım. Fakat kalbime bazı hatıralar, düşünceler gelince geri dönüp tekrar Hazne'ye geldim. O gece de Hazne'de kaldım.

Ertesi gün Hilve¹⁵ Köyünde bulunan Şeyh İbrahim Hakkı'nın yanına gitmek istedim. Evvelki gün gibi tekrar çeşitli fikirler aklıma geldi, gene yoldan geri dönüp o gece de Hazne'de kaldım.

İzin almadan gittiğimden dolayı gitmeye muvaffak olamıyordum. Bu defa izin alıp öyle gideyim diye niyet ettim. Sabah namazından sonra Şeyh Efendi'ye refakat eden cemaate katılıp şeyhin kapısına kadar gittim. Elini öpmek istedim. Yine önceki gibi elini vermedi ve "Hayırdır?" dedi.

-Şeyh Efendi izin verirse gideceğim, dedim.

Cevabı kesin ve net oldu:

-Hayır gitme. Seni bir yere göndereceğiz.

Ben de umutla camiye döndüm.

İki gün sonra Şeyh Efendi bana:

-Daha da sabret, dedi. Ben de köyün etrafında gezinirken Şeyhin halifesi olan Şeyh Abdurrezzak'ın bazı talebe ve müridleriyle ziyarete geldiklerini gördüm. Ertesi gün ikindiden sonra cami insanlarla doldu. Aralarında 400 kadar Hacca gitmek üzere gelenler de vardı.

Şeyh Ahmet Haznevî Efendi yüksek sesle;

-Molla Muhammed Emin-i Çermîkî, Molla Abdurrezzak'tan sana ders vermesini istedim. Kabul etti. O seni okutacak, dedi. İsmimle seslenmesine hayret ettim. Halbuki benim ismimi sormamıştı. Beni burada tanıyan başka kimse de yoktu.

Zaten evvelden de beni bu zata göndermesini kalben istiyordum. Çünkü bu zatın yanında iyi tahsil vardı. Az sonra o zat camiye geldi.

¹⁵ Hazne'ye yakın bir köy.

Bana dedi ki:

-Şeyh Efendi sana ders vermeme emretti. Sen talebelerle yarın köye git ben de birkaç gün sonra gelirim.

Kendisine şunları söyledim:

-Kalbimde vaad etmiştim ki Şeyh Efendi, beni tahsil için özellikle size gönderirse, onun hakiki şeyh olduğunu anlar tarikatına girerim. Şimdi aynen öyle oldu. Ben tarikata girmek istiyorum.

Bunun üzerine Molla Abdurrezzak:

-O hâlde bu gece burada kal tarikata girersin. Yarın da teveccüh var ona da katılırsın, dedi.

Öyle yaptım. Akşam Şeyh Ahmed Haznevî'den tarikat dersimi aldım. Bazı önemli tavsiyelerde bulundu. Bana hatırlattığı şeylerden biri de rabıtaydı.

“İki çeşit rabıta vardır. Biri hayâlî diğeri sûrî rabıta. Hayâlî rabıtada şekil vardır. Şeyhin sarığını, cüppesini, görüntüsünü hayâl edersin. Sûrî rabıtada ise sabah ve akşam namazından sonra şeyhin yüzü karşıdaymış gibi bakarsın. Onun alında bir nur vardır, bu nuru kendi içine almayı hayâl edersin.” Bu minvalde bazı tasavvûfî nasihat ve hatırlatmalarda bulundu.

TEVECCÜH¹⁶

Pazartesi günü kimse bir şey yemeden kaba kuşluk vakti camiye girildi. Perdeler çekildi. Gözlerin kapalı olması ikaz edildi. Şu uyarı yapıldı:

-Şeyh Efendi yanınıza gelip sizi sallarsa siz de muvafakat edip sallanın. Ağzınıza üfürürse ağzınızı açar nefesini yutarsınız, denildi.

Bu hatırlatmalardan sonra Şeyh Efendi içeri girdi.

-Gözlerinizi kapatın, Şeyh Efendi geliyor, diye seslenenler oldu.

16 Teveccüh; Teveccüh daha çok Nakşibendilikte kullanılan bir kavramdır. Teveccühün müriden mürişide doğru olanı “rabıta-i muhabbet” denilen şekildir. Mürid, mürişidinin rûhaniyetine muhabbet yoluyla teveccüh edince mürişidin rûhaniyeti onun batınında feyz tesiri gösterir. Bu feyz, beşerî zaaf ve sıfatları izale ederek mürid, tedricen şeyhinin boyasına boyanır. Bu sevgi sonucu meydana gelen kalbî beraberlik, şahsiyet transferi ve aynileşme-yi doğurur.(Prof. Dr.Hasan Kamil Yılmaz)

Herkes gözlerini kapattı. Mihraptan Şeyhimizin sesini işitiyorduk. Evvela;

“Medet ya Allah” dedi. Sonra;

“Medet ya Resulullah” dedi.

Ve Ebubekir-i Sıddık’tan başlayıp kendi şeyhi Hazret’e¹⁷ kadar sıra ile sâdâtları çağırdı. Böyle çağırırken insanlar kendilerini tutamayıp ağlaşıyorlardı. Yüksek sesle ağlayan, bağırان çoktu.

Daha sonra Şeyh Efendi müridleri teker teker gezerek, her birinin hâline göre ya bir ayet ya bir hadis veya bir beyit söyledi. Şeyh Efendi ilk önce benim yanıma gelmişti. Bana geldiği andan itibaren bende öyle bir muhabbet oluştu ki tarif edemem. Bambaşka oldum âdeta. İnsanların gözü kapalı olduğundan şeyhin gelişi ve gidişini görmüyor. Şeyhin gelişi “medet” sözüyle anlaşılıyor. Gittiği zamanda bir aşır okunuyor. Böylece gittiği anlaşılıyor.

Bende bu aşk hâli bir müddet çok şiddetli olarak devam etti. Geceleri uykum gelmiyordu. Yolda karşılaştığım açık giyimli gayri müslim kadınlar bana bir hayvan gibi geliyordu. Bazen “keşke tarikata girmeseydim” diye düşünüyordum. Ve bu hâlim uzun sürdü. “Ben bu hâldeyken nasıl ilim okurum?” diye kendi kendime çok sordum. Çünkü daima virdler ve tarikatla kafam meşgul olduğundan tahsilimi devam ettiremeyeceğimden endişe etmeye başladım. Ama elhamdülillah engel bir durum olmadı.

Başka bir engel ortaya çıkmıştı. Bu durum da benim Suriye günlerimin sonunun başlangıcı olacaktı.

AÇLIK...

Şeyh Ahmed Haznevî Hazretlerinden ders almam ve teveccühe katılmamdan sonra yaşadığım yeni mânevî hâl, bir müddet sonra geçti.

Fakat yiyecek madde olmadığından dolayı herkes telâş içinde idi. Hoca Efendi’ye Türkiye’den misafirler gelmişti. Türkiye’de de kıtlık vardı. Bu huzursuzluktan dolayı Hoca Efendi talebelere ders

¹⁷ Hazret; Abdurrahman Tağı hazretlerinin oğlu olan Şeyh Muhammed Dıyaüddin hazretlerinin meşhur lakabıdır.

veremiyordu. Çünkü yeme içme ihtiyacını karşılamak tamamen imkânsız bir hâle gelmişti. Bunun üzerine, mecburen talebeleri dağıttı. Sadece beni ve bacısının oğlunu bıraktı. Biz de çok fazla ders almıyorduk. Çok nadir fırsat bulup ders okuduğumda *Cami*'den beş yaprak okuyordum.

Kıtlık çok zordu. Civar köylerden birisinde bir ölçek buğday satıldığını duyduk. Hocamız, iki silahlı kişi gönderdi. Ancak öyle satın alıp getirebildi. Hocama bir şeyh:

-Abdurrezak, misafirlğe gelen akrabalarımı kabul etme. Bak sonra erzakın biter aç kalırsın!

-Ben ne yapayım? Diye cevap veriyordu hocamız.

Gerçekten de hocamızın erzakı bitti. Başka birisine devlet tarafından erzak verilmişti. Hocamız ondan istediğinde vermedi.

-Ailece gelin bizde yiyin için ama erzak istemeyin demişti.

Okumayı âdeta kökten terk etmiş gibi olduk. Yiyecek bir şey yoktu. On sekiz gün sadece hurma ile idare ettik. Bir müddet sonra arpalar yetiştii, biçildi. Ondan ekmek yapılmaya başlandı. Ben de hocama vekâleten harmanlara gider, hocamın hissesini alırdım. Diğer taraftan köy sahibinin yazı işini de yapıyordum.

ŞEYH ABDURREZZAK...¹⁸

O kadar engeller oldu ki iki buçuk sene de zar zor "*Cami*" kitabını bitirebildim. Gerekli eğitimi alamayacağımı anlayınca, Türkiye'ye dönmeye karar verdim. Konuyu hocam Şeyh Abdurrezzak'a açtım ama o buna bir türlü razı olmuyordu. Beni ikna etmek için zaman zaman koluma girer, dışarıda gezdirir, bazı tekliflerde bulunurdu:

-Muhammed Emin, seni evlendireyim. Talebelerin dersini sana havale edeyim gitme.

Fakat ben dönmeye kararlıyım. Özür beyan ediyordum. Hocamı ikna edemeyeceğimi ve izin alamayacağımı anlayınca, Hazine'ye gidip Şeyh Efendi'den izin istedim. Bu başvurudan sonuç aldım ama bir şartla:

18 El-Ûtâz el-âlim el-âmil Molla Şeyh Abdurrezzak: Mardin'in Halili köyündendi. Şeyh Ahmed Haznevî'nin halifesiydi. Bazı Nahiv meselelerinde hocası olmuştur.

-Gitmene izin veriyorum, dedi Şeyh Ahmet Haznevî, yeter ki Türkiye’de olsun Suriye’de olsun fark etmez ama tahsilini mutlaka yap. Bundan başka bir şartım yoktur.

Hazne’den dönünce hocama durumu aktardım. Artık onun izin vermekten başka bir yolu kalmamıştı. Malum, hocam Abdurrezzak Efendi, Şeyh Efendi’nin halifesiydi. Şeyh Efendi izin verince onun bir itirazı olamazdı. Fakat ayrılışıma hüngür hüngür ağladı. Ben de ağladım.

Molla Abdurrezzak âlim bir zat idi. Pek çok talebe okutmuş ve ilmî icazet vermişti. Ancak benim bulunduğum dönemde maddî imkânsızlıklar, kıtlık gibi sebepler, O’nun yanında sağlıklı bir eğitim almama mani oldu.

Talebeler temel İslâmî ilimleri ve Arapça eğitimini aldıktan sonra onlara icazet verirdi. Bazı hocalar icazet vermekten çekinirdi ama Şeyh Abdurrezzak şu gerekçeyle onlara katılmazdı: “Temel İslâmî ilimleri öğrenen hocalara icazet vermeliyiz. Bu onları daha çok çalışmaya, sorumlu olmaya, o diplomanın hakkını vermek için kendisini geliştirmeye zorlar. Ayrıca icazetli hoca olması onun daha hayâli, edepli, olgun olmasını da sağlar.” derdi.

ŞEYH MUHAMMED SADAKA

Suriye de tanıma imkânı bulduğum zatlardan birisi de Şeyh Muhammed Sadaka’dır. Kendisi aslen Medine eşrafından idi. Orada yaşadığı bazı sıkıntılardan dolayı hicret edip, İstanbul’a gelmiş. İstanbul’da Sultan Abdulhamid ile görüşmüş. Bir müddet orada kalmıştı.

Şeyh Ahmed-i Gümüşhanevî’nin yanında bulunmuş. Gümüşhanevî ile ilk görüşmeleri biraz farklı olmuş. Haber vermelerine rağmen Gümüşhanevî Hazretleri yanına geç geliyor. Şeyh Sadaka bu duruma biraz kızıyor ama bir şey demiyor. Derken Gümüşhanevî gelince ondan özür diliyor,

-Kusura bakmayın. Sakın Allah Resulü'nün yanından gelmiş mi-safirine kıymet vermiyor diye düşünmeyin. Benim Efendimiz aley-hisselatu vesselâm ile bir mülakatım vardı. O yüzden geciktim.

Şeyh Sadaka da Allah dostu bir insandı. İstanbul'dan ayrılıp Suriye tarafına geliyor. Burada değişik şehirlerde bulunuyor, ilginç işler yapıyor.

Silvan'da kaldığı zamanlarda her sabah fırına gidip ekmek alır, şehrin tüm kedi-köpeklerine verirmiş. Bunu hep anlatırlardı. Hafta-da bir mevlid programı düzenlemiş. Bundan maksadı fakir fukarayı toplayıp onlara yemek ikram etmek, sohbet etmiş. Onun için bu mevlid programlarını çok severdi.

Şeyh Ahmed Haznevî onu ziyarete gelirdi. İri ve sürmeli gözlü idi. Yüz yaşına gelmişti ama evlenmemişti. Bir yatsıdan sonra ge-len haber herkesi şaşırttı. Evlenmişti. Sünnete uymak için evlenmiş, bekâr olarak Rabbinin huzuruna çıkmak istememişti.

Vefat ettikten sonra mezarını türbe şeklinde yaptılar. Türbenin ol-duğu şehirde Müslümanlarla birlikte Hıristiyanlar da vardı. Bir gün Hıristiyan'ın biri türbe yakınlarında içki içip naralar atıyor. Adamın kendi ifadesine göre Şeyh Sadaka iki parmağını adamın gözlerine uzatıyor. Ve o günden sonra adamın gözleri hiç görmüyor. Keramet ehli, Salih bir insandı.

ŞEYH SADAKA'YI ZİYRET

Suriye'de ilk tahsil gördüğüm medresenin bulunduğu Amud na-hiyesine gittim. Diyarbakır vilayetinin Silvan kazasına bağlı Hâlden köyünden bir kişi de Amud'a, Şeyh Sadaka adlı şeyhinin ziyaretine gelmişti. Bana, Türkiye'ye dönüşümde yolda rehberlik yapar diye yanına gittim. Onu şeyhle konuşur buldum. "Şeyh Sadaka, ona sakal bırakmasını tavsiye etti." O da

-Hanımım sakal bırakmama razı olmuyor, diye cevap verince, Şeyh:

-Sakal dinî bir şeydir. Hanım buna karışamaz. Dinimiz bize bir sermayedir. Madem tavsiyelerimi yapmıyorsun niye yanıma geli-yorsun? diyerek ona kızdı.

Daha önce de Şeyh Sadaka hakkında kısa bilgi vermişim. 100 yaşından fazla idi. Medine eşrafından olup zamanında Medine'den İstanbul'a sürgün olarak gitmiş, Sultan Abdulhamid zamanında bir müddet Şeyhülİslâmlık da yapmış bir zat idi. Müritlerinin beyanına göre şeyh Ahmed-i Gümüşhanevi ile Bitlis'te Hazret lakabıyla meşhur Şeyh Diyadin gibi zatların da yanında kalmış. Elini öptüm. Türkiye'ye döneceğimi söyleyip bana dua etmesini istedim.

-Giderseniz Şeyh Halef'e söyleyin, Şeyh Yahya ile bize iki teneke yağ göndersinler, dedi.

4. BÖLÜM

TÜRKİYE'YE DÖNÜŞ

Gece, kaçak olarak sınırı geçtik. Molla Ali isimli bir arkadaşım ile beraber Mardin'in Hurs köyüne gittik. Yorgunluktan takatten düşmüştük. On iki saatten ziyade yaya yol yürümüştük. Şeyh Sadaka'nın müridi ile birlikte üç kişi idik.

Hurs köyünden sonra yolumuz üzerindeki bir köye uğradık. Köyün yaşlı bir imamı vardı ona misafir olduk. Bize bulgur pilavı ikram etti.

-Yavrularım ayakkabılarınız topukludur. Hâlbuki melekler ayaklarımızın altındalar. Onları incitiyorsunuz” dedi.

Bu söz bize ilginç geldi. Ertesi gün Şeyh Sadaka'nın halifesi olan Şeyh Halef'in evine gittik. Şeyh'in iki teneke yağ istediğini tebliğ ettik.

MOLLA ABDULLAH AVİNİ

ABDULLAH AVİNİ

Üstâz el-âlim el-âmil Molla Abdullah: Aslen Van iline bağlı Serhad'dandı. Sonra Diyarbakır'a taşınmıştır. Mantık, Vadi, İstiâre, Adâb, Meâni, Beyân, Bedî, Usûlu'd-din ve Usûl-u Fıkıh ilimlerinde hocası olmuştur. En çok bu hocanın yanında ders okumuştur. Molla Abdullah, Bedüzzaman'ın medrese arkadaşısıydı, ondan çok bahsederdi.

AVİNA NERESİ?

Eski ismi Avina olup 1960'da Sürgücü olarak değiştirilmiştir. Bugün Mardin'in Savur ilçesine bağlı bir beldedir. Avine sulu anlamına gelir. Kurucusu Kamber adında bir zattır. 1914 yılında başlayan birinci Dünya harbinde Avine de 214 kişi harbe gitmiş, bunlardan sadece 21 asker geri dönmüş, geri kalan

hepsi şehit düşmüştür. Burada Sürgücü aşireti bulunmaktadır. Ahmet Ağa sadece Avınayı değil 33 köyü de yönetirdi. Bu yüzden bölgede bu 33 köye Sürgücü aşireti denirdi. Ahmet Ağa devlete çok yardımcı olmuş, Bismil yöresinde devlete karşı gelen Hüseyin Ağa köylerini topa tutarak yerle bir etmiştir.

Aynı Ahmet Ağanın oğlu Kâmil Bey yani Kâmil Şemin 1925 de Şeyh Sait isyanında 2000 askerle Şeyh Sait'e karşı Diyarbakır'ın Karaca dağ yöresinde savaşmış devlete birlikte Şeyh Sait güçlerini mağlup etmiştir. Ancak bu isyanlar bastırıldıktan sonra Devlet tarafından bu Ağa da yani Kâmil Şemin Bey de gözaltına alınmış ve Sinop şehrine sürgüne gönderilmiştir. Kâmil Şemin 6 yıl sürgün de kaldıktan sonra ağalık yetkisinden sıyrılmış olarak geri döndü ve 5 sene sonra vefat etti. 27 Mayıs 1960 yılında Cemal Gürsel inkılâp yaptıktan sonra Doğu ve Güneydoğuda bütün köylerin isimleri değiştirildiği gibi Avina'nın da ismi değiştirildi ve Avine'ye Sürgücü aşiretinin ismi verildi. Sürgücü 1996 ara yerel seçimlerinde belde statüsüne geçmiştir. Yazı: Hacı Arif AYAĞ

Şeyh Sadaka'nın emanetini tebliğ ettikten sonra ben Avina köyüne geçtim. Avina köyünde büyük ulemalardan, Merhum Bediüzzaman'ın medrese arkadaşı Molla Abdullah-ı Avini bulunuyordu. Doğruca onun yanına gittim ve mantık ilmi okumaya başladım.

Önce *İsaguci* risalesini ezberledim. Sonra bu kitap üzerindeki şerh ve haşiyelerden olan *Hüsam Kati*, *Muhyiddin*, *Fenari* ve *Kavl-i Ahmet* adlı kitapları okudum. İstiare ilminden *Hüsameddin* Risalesini, *Ebubekir* risalesini, Vad' ilminden *Semerkandi*, *Risaletu'l-Vadı*, *Ebubekri Suri*, Münazara ilminden de *Veledi* adlı kitapları ve *Şerhi Şemsi*'yi okudum.

TEKRAR ABDUSSAMED HOCAM'IN YANINDA

Molla Abdullah Hocamdan bu dersleri aldıktan sonra, daha önce kendisinden ders aldığım ilk hocam olan Molla Abdussamed'in ya-

nına gittim. Molla Abdussemet Yuvacık köyünde¹⁹ bulunuyordu. Hocamdan, münazara ilminden *Uluğ ve Mesudi, Cami* haşiyesi olan *Abdulgafur-i Lari* adlı kitabı okudum.

Bir gün Molla Abdussamet bana

-Bir komşumuz vardır. Aslen Lice’lidirler. Seni onların kızlarıyla evlendireyim.

Ben önceleri evliliğe soğuk baktım. Çünkü eğitimimi tamamlamak istiyordum. Hatta Mısır’a gidip Kur’ân’ı tecvid üzere, farklı kıraatlerde okumayı öğrenmek istiyor, onun için de evlenmeyi düşünmüyordum. Molla Abdussamet Hocam çok ısrar etti. Ben de sözünden dışarı çıkamadım. Okumaya devam etmek şartıyla evlenmeyi kabul ettim.

EVLİLİK

Evliliğe “tamam” dememin ardından hocam, benim için düşündüğü birisine talip oldu. Hocamızın önerdiği kişi aslen Licelidir²⁰. Kocası vefat ettikten sonra okuduğumuz köye gelmiştir. Bir kızı burada evli olduğundan dolayı okuduğumuz köye gelip yerleşmiştir. Kızı, köyün büyüklerinden birisinin gelinidir. Bunlar dört kardeştiler. Köyün hepsi aslında onların, babalarındır. Babaları Hacı Şemindir. Hocam bana,

-Kızı, bizim hanımın yanında okumaktadır. Anası bana beğendiğin bir talebe olursa ben kızımı ona vermek istiyorum. İlim ehline vermek istiyorum dedi. Aslında benim kendi kardeşlerim var, ama ben seni daha uygun görüyorum.

Hocamızın bu teklifine

-Hocam ben evlenmek istemiyorum, ilim tahsilimi devam ettirmek istiyorum, diye itiraz ettim. Fakat hocam ısrarlıydı.

-Ben de eskiden öyleydim. Ama böyle bir fırsat her zaman ele geçmez. Bu nedenle ben senin bu evliliği yapmanı istiyorum. On-

19 Diyarbakır’ın Çınar ilçesine bağlı bir köydür. Diyarbakır iline 28 km, Çınar ilçesine 20 km uzaklıktadır.

20 Diyarbakır iline bağlı bir ilçedir. Diyarbakır’ın kuzeydoğusunda yer almaktadır. Aslında baba tarafı Diyarbakır Hani ilçesindedir.

lar aslında asil bir ailedendir. Ailelerinde birçok şeyh gelmiştir. Çok edeplidir.

Aslında benim ekonomik durumum hiç iyi değildi. Çünkü babamdan kalan malları kardeşlerime bırakmıştım. Başka talebeler gibi ramazanda köylere hocalığa da gitmiyordum. Tamamen ilim tahsil ediyordum. Perişan bir hâldeydim. Okumaya âşıktım. Bir köyden diğer köye giderken ayakkabım yırtılmasın diye çıkarıyor, yayan yürüyordum. Karşıdan birisi gelse utandığımдан giyiyor, sonra tekrar çıkarıyordum. Kimseden bir şey istemiyordum. Başkaları geziyor, zekât topluyor ama ben bunu yapmıyordum.

Hocama:

-Hocam! Hâlîm perişan. Ben bu şartlarda nasıl evlenebilirim.

-O (yani kaynanası) hepsini karşılar. Onların maddî durumları iyi.

Hocamız, bir altın yüzük aldı. Yüzüğü taktık. Arkasından

-Gelin ile damadın birbirlerini görmeleri sünnettir. Dedi

-Biz, kaynanamızın evine gittik. Bize kahve ikram etti. Fakat kız küçüktü. On üç yaşlarındaydı. Ben ondan yirmi yıldan fazla büyüğüm.

Ancak beklenmedik bir engel çıktı: Köyün²¹ Ağası, talip olduğumuz hanımefendiyle evlenmemize karşı çıktı. Çünkü onlar da kıza göz dikmişlerdi. Bu nedenle önce hocamıza geldiler:

-Kızın anası çok serttir. Senin talebe ise yumuşak başlıdır. Bunlar geçinemezler. Ayrıca, kızın dayıları da Licelidir. Kızı kendi çocuklarına istiyorlar. Eğer senin talebeyle evlendirirsen onu öldürürler, diye vaz geçirmeye çalıştılar. Hocamızın vaz geçmediğini görünce

-O zaman talebelerini dağıt dediler. Amaç, hocanın gitmesini sağlamaktı.

-Talebeleri dağıtman

-O zaman köyü terk et

-Tamam giderim

21 Diyarbakır Yuvacık Köyü

Durum gerginleşti. Bir tarafta köyün hocası, bölgenin sayılı âlimlerinden Molla Abdussamed, diğer taraftan gücü elinde bulunduran ağa ve adamları. Ağa ve adamları baskın çıktılar. Hocamız köyü terk etti. Evini başka bir köye taşıdı. Yani kızı bize vermedikleri gibi hocamı da köyden çıkardılar. Ağa ve adamları, kesinlikle bu kız çıkmayacak vermeyiz diyorlardı. Gerçi bu arada köyün muhtarı ortamı sakinleştirmeye çalışıyordu. O, ağa tarafına şöyle dedi:

-Gelin kızı bu talebeye verelim. O da bizim köyde imamlık yap-sın. Böylece kimseye bir şey olmaz. Fakat muhtarın bu teklifine ağa ve adamları itibar etmediler.

Hocamız köyden çıkarılmıştı. Ben de üzgün bir şekilde daha önce köylerinde kaldığım ve oğulları Abdulkadir'e ders verdiğim Karacadağ'daki dostum Şeyh Musa'nın yanına gittim. Şakacı birisiydi. Bana,

-Artık bu kadar okumak yeter. Bırak okumayı, yanımızı gel. Seni evlendirelim, dedi. Ben de:

-Bir tanesini buldum. Ama vermiyorlar, dedim.

Bunun üzerine konuyu bana sordular. Durumu kendilerine açıkladım. Bunun üzerine

-Madem anası vermek istiyor. Biz de kızı alalım. Benim 11 devem var. Onunla evi taşırız. Bütün devem ölse de önemli değil.

Bu arada Hacı Muhammed Teyo isimli bir ağa da oraya gelmişti. Abdulkadir durumu ona da anlattı. Bunun üzerine Hacı Muhammed Teyo

-Hükümete karşı ben duracağım. Aşirete karşı da siz durun. Anası evet derse biz onu gidip alacağız. Yani bütün gücüyle bize yardım edecek.

Ağa mavzerini omuzuna attı. Adamlarını çağırıp silahlandırdı. Develeri de önümüze kattık. Köye gelip kızı alacağız.

Biz böyle kalabalık bir şekilde köye gittik. Köylüler, Karacadağ şeyhinin geldiğini görünce hepsi onu köyün dışında karşılayıp konuk ettiler. Elini öptüler. Hiç kimse de olayı ağzına açmadı. Kızı veriyoruz, vermiyoruz konusunu gündeme getirmediler. O gece ora-

da kaldık. Tüm köylüler de hizmet ettiler. Sabah oldu evi yükledik. Ablası ağlamaya başladı:

-Annem gidiyor, ben burada tek kalacağım. Ben de burada duramam deyip o da bizimle geldi. Hamileydi. Çocuğu bizim evde dünyaya geldi.

Gelinin de gittiği görülünce köyün muhtarı ağa ve adamları:

-Hepinizin ananızı avradınızı... Diye saymaya başladı. Ben size kızı verelim, talebe de köyde kalıp bize imamlık yapсын dedim dinlemediniz. Ne oldu şimdi, gelini de götürdüler.

Nikâhımızı kıymak hocama nasip oldu. Nişan ve düğün masraflarını sonradan ödemek üzere kız tarafı borç olarak karşıladılar ve 11 liraya bir yüzük alarak evlendim. O zaman yaşım 30 civarında evlendiğim kişi de 13 yaşlarındaydı.

Bu arada okumama çok maniler çıktı. Bir köyde imamlığa başladım. Talebeler okutmaya başladım.

[Not: Bu bölüm bir de annemden dinlemeye karar verdim. Olayın annem açısından anlatımı da şöyle:

Molla Abdussemed'in eşi annemin ailesine gelerek:

-Bizim çok dindar bir talebemiz var. Evlilik zamanı gelmiş. Babası ve annesi yok. Onu evlendirmek bize düşer.

Ninem bunun üzerine kardeşi Ahmet'e durumu anlatır. Ahmet, Cuma günü camiye gider. O gün de camide babam vaaz vermektedir. Ahmet onu götür ve neneme

-Abla, iyi ve âlim bir insan ama yaşı büyük

Fakat nenem Zeynep, ilim sahibi ve iyi ahlâklı bir damat istiyordu. Onun yetim olması ve kimsesinin olmamasını da lehine yorumluyordu. Ona göre, kızını babama verecek ve birlikte kalacaklardı. Gerçekten de öyle oldu. Nenem, vefat edinceye kadar onun yanında kaldı. Ona kayınvalide değil bir anne oldu. Babam, tüm hayatı boyunca nenem Zeyneb'i hayırla yad etmiş ve onda kaybettiği annesini bulmuştu. Hatta onun adını kızlarından birisine vermişti.

Fakat anneannemin dayısı Mahmut bu evliliğe karşıydı. O da annemi kendi oğluna istiyor ve eğer onu Muhammed Emin ile evlendi-

rirsenez hem damadı ve hem de seni öldürürüm diyordu. Gerçekten de babamla evleneceğini duyunca akrabalarını toplayıp öldürmeye gelir. Bunu haber alan annemin dayısı (Ahmet) onların önünü keser ve kendi cesedini çiğnemedi gidemeyeceklerini söyler. Mahmut, yeni bir kan davası başlatmamak için geri dönmek zorunda kalır.

Herkesin anneme talip olmasının temel nedeni anneannemin varlıklı ve toprak sahibi olmasıydı. Kızıyla evlenerek onun mal varlığına sahip olacaklardı. Annemin babası, annem küçükken öldüğünden biraz da sahipsiz kalmış gibiydi. Anneannem iki kızını kendisi büyütmüş, erkek egemen bir toplumda erkek gibi olmak zorunda kalmış ve silâh taşıyarak korumuştur. Olayların büyümesi üzerine babam kayınvalidesiyle görüşür.

-Anne siz ne dersiniz?

-Ben kızı size vereceğime söz verdim. Tükürüğümü yalamam.

Anneannemin tüm köye meydan okuması üzerine olay büyür. Bunun üzerine Karacadağ'da bulunan ve babamın dostu olan Şeyh Musa olayı haber alır. Silahlı adamlarını ve oğullarını köye gönderir. Ayrıca, evlerini taşımaları için deve ve katırlar da gönderir. Böylece tüm köylülerin gözü önünde, Anneannem ve Babam köyden çıkarlar. Önce Şeyh Musa'nın bölgesine daha sonra da Köseli köyüne gelip yerleşirler.]

COMANİLİ MOLLA ABDUSSAMET

1907 tarihinde Baykan ilçesine bağlı Comani köyünde dünyaya gelmiştir. Babasının ismi Molla İbrahim'dir. Hayatı boyunca İslâmî ilimlerle meşgul olmuş ve bu hususta büyük gayret göstermiştir. Türkiye'de Kur'an İlminin sıkıntılı dönemlerinde küçük yaşta Comani'den Norşin'e giderek Hazret (Diyâüddin) medresesinde ilim tahsilinde bulunmuştur.

Kur'an ilmine ve medreselere olan baskıların daha da artması nedeniyle Hazret'in tavsiyesi üzerine birkaç arkadaşıyla birlikte (ki bunlar bölgenin tanınmış ilim ve tasavvuf âlimleri olan Hawelli (Baykan Köyü) büyük Üstad Molla Muhyed-

din, Molla Muhammed Arapkendi ve Kasrevî Şeyh Abdulhâkim) yaya olarak Norşin'den Suriye'deki Hazna Köyüne giderek Şeyh Ahmed Haznevî Hazretlerinin yanında üç sene boyunca ilim tahsiline devam etmişlerdir.

Daha sonra Türkiye'deki sıkıntılarının hafiflemesi nedeniyle Seyda Molla Muhyeddin ile birlikte Baykan'a bağlı Hawel Köyüne gelerek, Seyda Molla Muhyeddin'nin yanında okumasına devam etmiştir. Bu arada bir müddet Baykan'a bağlı Nare köyündeki Molla Alaaddin yanında okumuştur. Ardından Siirt'li Meşhur Molla Halil'in torunu Zokeydli tanınmış Şeyh Mahmud Hazretlerinin yanına gelerek okumasına devam ettikten sonra yanında ilim icazetini almıştır.

Seyda Molla Abdussamed, daha sonra Siirt, Batman ve Diyarbakır'ın çeşitli köylerinde ilim tahsili vererek büyük gayretle talebe yetiştirmiştir.

Yetiştirmiş olduğu yüzlerce talebeleri arasında, Meşhur Molla Mehmet Emin Er Hoca'dır. Molla Mehmet Emin Er Hoca okumaya ilk olarak Molla Abdussamed'in yanında başlamış ve Molla Cami kitabına kadar onun yanında okumuştur, ayrıca Molla

Mehmet Emin Er Hoca'nın soylu bir ailenin kızı ile evlenmesine vesile olmuştur.

Xanikili merhum Molla Muhammed Nuri, kardeşi Molla Süleyman, Molla İsmet ve Molla Mazhar Baskın kardeşler, Çınarın Şorşib köyünden Şeyh Ahmed'in oğlu Molla Tahur, Batman'da müderrislik yapan oğlu Molla Mehmet Zeki Bilgin

ve daha nice meşhur âlimler yetiştirerek büyük sıkıntılarla vefatına kadar tedrisata devam etmiştir.

Ömrünün son dönemlerinde Diyarbakır'da yaşlı ve hasta hâliyle evinden 3-4 km. uzaklıktaki Tren Garı yanındaki Sümer Camisine her gün yaya giderek İmam Hatip Lisesi hocalarına ve başka ilim tahsili yapmak isteyenlere ders vermeye vefatına kadar devam etmiştir

Seyda Molla Abdussamed 1993 tarihinde Diyarbakır'da vefat etmiş ve Yeniköy mezarlığına defnedilmiştir. Altı erkek ve üç kız olmak üzere ilim tahsilinde bulunmuş dokuz evladı bulunmaktadır.

ESERLERİ:

Üstad Bediuzzaman Hazretleri üzerine yazılmış 2 kaside

Norşin'li Şeyh Maşuk üzerine yazılmış 1 kaside

Zokaydli Seyda Şeyh Mahmud üzerine yazılmış 1 kaside

Kaynak : Seyda Molla Abdussemed'in oğlu Mehmet Zeki Bilgin

İLK HACCIM

Kayın validem:

-Diyarbakır'da bir evim vardı satmıştım. Parası ile Hacca gitmek istemişim. Fakat mahremlerim olmadığından gidemedim, dedi.

Kuyumcuya giderek o parayı altına çevirmek istedik. Sarraflar "bu para geçmez, tedavülden kalkmış" dediler. Sonra ucuz bir fiyatla bankaya parayı verdik. Bankadan aldığımızı altına çevirdik. Reşat altınının bazısını 34, bazısını 35 liradan aldık. Tam 70 Reşat altını aldık, biraz da paramız arttı. Bu parayla hacca gitmek üzere hazırlığa başladık. Bu arada baldızımın kocası gelini istedi. Biz de onlara:

-Haca gidiyoruz. Siz eve sahip çıkın. Döndüğümüzde veririz dedik. Kabul ettiler.

HAC YOLCULUĞU

1947 yılının Ramazan Bayramını yaptıktan sonra Suriye'ye giderek, daha önce görüştüğüm Şeyhin oğlu Mehmet İsa ile irtibat kurduk. O bize Suriye nüfus kâğıtları temin etti. Suriye nüfus kâğıdını getirdiler. Resmini çıkarıp bizim resmimizi yapıştırdılar. Bir muhtar da mührünü bastı. Mühür zaten okunmuyordu. Böylece biz Suriyeli olmuş olduk. Bununla Şam'a gidip pasaport çıkardık. 33 gün pasaport bekledik. Pasaportlarımızı aldıktan sonra Beyrut'a gittik. Yollar pek yoktu. Bazı insanlar deve kervanlarına yazıldılar. Biz de vapurla gitmeye karar verdik.

Oradan vapurla Suudi Arabistan'a gidecektik. Bir hafta sonra vapur gelince 1100 liraya bilet alıp bindik. Altı gün altı gece süren vapur yolculuğundan sonra Cidde'ye ulaştık.

Cidde'de bizi karantinaya aldılar, Mısır'da su aldınız orada hastalık var diye. Üç gün bizi gemiden çıkarmadılar. Bizde hastalık olmadığına kanaat getirince vapurdan inmemize izin verildi. Hacılar için Sultan Abdulhamid'in yaptırdığı konaklama yerine bizi yerleştirdiler. Yerde serili kuru hasırlar vardı. Su da acı idi. Karasinekler her şeyin üzerini kaplamıştı. Meyvelerin üzerini sinekler kaplamış, meyveler gözükmüyor. Suudiler çok fakirdi. Cidde'den karayoluyla Mekke'ye gittik.

Kâbe'de tavaf alanı çok dardı. Üç metre bile geniş değildi. Çok defa öğle namazını beytin gölgesinde kılardık. Tavaf mahalli üzeri küçük ampullerle donanmış bir ip ile çevriliydi. Başka aydınlatma yoktu. Makam-ı İbrahim'in üstünde kubbe vardı. Kâbe'ye çok yakındı. Zemzem kuyusu da onun kenarındaydı. Şimdiki yerde değildi. Zemzem ile Makam-ı İbrahim arasında köprü gibi bir geçit vardı. Hacılar altından geçer Hacer'ül-Esved'e giderlerdi. Buraya "Babu Şeybe" denirdi. Zemzem kuyusu üzerinde de İmam-ı Şafii'nin makamı vardı. O zaman müezzinler burada kalır ezan okurlardı. Diğer üç imamlar için direkler üzerinde Kâbe'nin dört tarafında yer hazırlanmıştı. Alt tarafında hacılar namaz kılarlardı. Zemzem kuyusundaki İmam-ı Şafii makamı altında musluklar vardı. Kuyudan su çekilir buraya dökülür, susayan gider bardağını doldurur içerdi. Bugünkü gibi kalabalık değildi. Suyun tadı da o zaman başka idi. Şim-

diki gibi değildi. Şimdi değiştirilmiştir. O zaman sadece bir küçük binada birkaç tane tuvaleti vardı. Fakat tıkanıp kapılara kadar 8-10 cm su ile dolduğundan yaklaşılamıyordu. Hacılar ibriklerini doldurur yakın binaların arka taraflarında tuvalet ihtiyaçlarını görürlerdi.

Safa-Merve o zaman çarşı idi. Sağda solda dükkânlar vardı. İnsan Safa'dan Merve'ye giderken bir dereye iner, birde yokuşa çıkardı. O zaman hacılar mecburi olarak "mutavvıf" denilen rehberin yanında olurlardı. Hacılar bu rehber 15 riyal verirlerdi. Onun evinde kalırlar Arafat'ta da onun çadırında bulunurlardı. Su ihtiyaçlarını rehber temin ederdi. Bazen bu parayı vermeyenler bile çıkardı. Bunun üzerine Mutavvıf hacılara yemin ettirir:

-Kimin parası yoksa ondan para almayacağım, hatta ona yol parası bile vereceğim, derdi. Buna rağmen para vermemek için yalan yere yemin eden hacılar da olurdu.

Arafat'a gitmeden önce bir gece Mina'da kalınırdı. Şam'dan arabayla gelenler, araba ile deve ile gidenler deve ile Arafat'a giderlerdi. Mina ve Arafat'ta Zübeyde suyu denilen içilecek su vardı.

Hacılar sayıca az olduğundan Cebelurrahme eteklerinde kalırlardı. Diğer yerler hep boş kalırdı. Türkiye'de otuz dört liradan aldığımız Reşat altını orada kırk beş riyale verildi. Türk parası o zaman değerli idi. *Tuhfat-ü İbn-i Hacer* adlı kitabı yirmi beş riyale aldım.

Hac yaptıktan sonra oradan kamyonla Medine'ye döndük. Üç gün üç gecede Medine'ye yetiştik. Yollar kötü ve kumdu. Bazı arkadaşlar deve ile gittiler. Çok zorluk gördüler. Deve ile gittiklerine pişman oldular.

Bir gün Medine'de kaldıktan sonra

-Vapur gidiyor, haydi Cidde'ye dönelim, denildi.

İçimizde bir kişi ikinci hacca gelmişti. İki kere hacca gelenler parmakla gösterilirdi. O itiraz etti:

-Yalan söylüyorlar gitmeyelim. Burada sekiz günümüzü tamamlayalım, dedi.

O zaman mutavvıflarla beraber ziyaret edilirdi. Sanki bir şartmış gibi peygamberin ziyaretine onlar da gelir dua okurlardı. Hac

yapmak çok eziyetli olduğundan mutavvıf duasında “tekrar hacca gelmeyi nasip et” deyince ben “âmin” demiyordum. Bize: “Memleketinize gittiğinizde hacın zor olduğunu söylemeyin. Hacca gelmeleri hususunda halkınızı teşvik edin.” derlerdi. Derik Belediye başkanının annesi vardı adı Emine’ydi. Çok dindar bir kadındı. O ikinci kez gelmişti. Bir de başka birisi vardı.

Suudi halkı o zaman çok fakir olduğundan hacıların çok olmasını isterlerdi. Türkiye’nin birçok ilinden hacca gelen hiç yoktu. Bursa ilinden de tek bir kişi gelen vardı. En çok hacı Mardin’den gelmişti. Mutavvıf sadece ona rehberlik yapıyordu. Sultan Abdulhamid, Türkiye’nin her iline ayrı bir mutavvıf tayin etmişti. Sekiz günümüzü Medine’de tamamladıktan sonra Cidde’ye döndük. Henüz vapur gelmemişti. Bir iki gün vapur bekledik. Nihayet vapur geldi bindik.

Beyrut’a gittik. Orada Suriye nüfus kâğıdı taşıyanlar indiler. Biz de indik. Vapur inmeyenleri İskenderun veya İzmir’e getirdi. Biz Beyrut’tan kamyonlarla önce Şam’a, Halep’e ve sonra Derbesi köyüne gittik. Burası hudutta bir köydü. Hacılara çok kıymet veriyorlardı. Hudut kapısındaki görevliler de:

-Bunlar hacıdır geçsinler, diye kolaylık gösterirlerdi.

Bu sebeple bazı hacı olmayan şahıslar hacılara karışır hududu geçerlerdi. Sınırı geçmemize müsaade edilmesi için sınır kapısında ki karakola gidilerek görevlilerle görüşüldü. Bir miktar da para verildi. Bunun üzerine sınırı geçmek için sınır kapı karakoluna gittik. Daha önce görüşülüp para verildiği için ses çıkarmadılar: “Geçin” dediler. Biz de sınırı geçip Türkiye topraklarına girdik. Biraz yol aldıktan sonra bir dereye indik. Aniden dört-beş jandarma sövüp sayarak karşımıza çıktılar.

-Hac yasak olduğu hâlde siz kaçak olarak hacca gidenlerdensiniz. Sizi tutuklayıp yetkililere teslim edeceğiz, dediler.

Karakoldan izin alıp sınırı öyle geçtiğimizi söyledikse de kabul etmediler.

-Biz o karakolun askerleri değiliz, deyip bizi sıkıştırdılar.

Mecburen onlara da bir miktar para verdik. Parayı alınca bizi serbest bıraktılar. Yolumuza devam edip evimize ulaştık. Toplam

yolculuğumuz üç aydan fazla sürmüştü. Bu arada almış olduğum kitapları getiremediğimden Suriye’de bıraktım. Bir sene sonra Suriye’ye gittim.

İlk Çocuğum

Eve geldiğimizde güzel bir haber aldık: Bir kızımız olmuştu. İlk çocuğumuz. “Eğer kız olursa Aişe ismini koymayı düşünüyorduk. Ancak bizim yöremizde Ayşe’ye Ayşo demeleri benim hiç hoşuma gitmiyordu. Bu yüzden vazgeçtik. Bebeğimizin parmağı tevhid’i işaret eder gibi duruyordu. Biz de Allah’ın emirlerini yerine getiren, güzel amellerde bulunan birisi olması dileğiyle “Saliha” ismini verdik.

Bu arada yanımızda bulunanlar;

-Hocam kaç çocuk, kaç torun var? Diye sordular. O da gülererek,

-Yedi çocuk var. Geçenlerde saydılar yüz civarında torun var. Yaşımız yüzün üzerinde. Ama bizi gören yetmiş sanıyor. Cenab-ı Allah’ın lütuf ve keremidir.

ŞEYH AHMED HAZNEVİ’Yİ SON ZİYARETİM

Hacdan geldikten bir sene sonra, hem şeyhimi ziyaret etmek hem de Derbesi köyünde bıraktığım kitaplarımı getirmek amacıyla Suriye’ye geçmeye karar verdim. Şeyhi ziyarete gitmek isteyen şahıslara özel bir otobüs kiraladık. Adam başı iki buçuk liraya bizi götürüp getirmesi konusunda anlaştık.

Takriben on sekiz saatlik bir yolculuktan sonra Şeyhimizin bulunduğu Hazne Köyüne vardık. Bir gece Hazne’de yattık. Sabah namazını camide kıldıktan sonra işrak vaktine kadar camide yerimden kalkmadım. Bu esnada hatırıma geldi ki “insan bu şeyhlerden bir keramet görürse onlara karşı itimadı daha kuvvetli olur.” Aradan iki üç dakika geçmeden bir sofî bana:

-Şeyh Efendi seni çağırıyor, diye seslendi.

Dışarıya çıktım. Şeyh Efendi cami avlusunda idi. Elimi elinin içine aldı. Cami avlusunda beraber yürümeye başladık. Avluda bir

baştan bir başa gidip geliyoruz. Bana dedi ki:

-İnsan Nakşibendilerden keramet ümit etmemelidir. *Kerametın en büyüğü şeriat üzere, istikamet üzere yürümektir. Fıkıh'ta zayıf kavı ile amel etmeyin. Caiz ise de amel etmeyin.*

Sefere gidildiğinde Şafiye göre cem caizdir. Fakat etmeyin. Çünkü Ebu Hanife'nin hilafı vardır. Namazı kısaltmak, Şafii mezhebinde mecburi değildir, fakat siz kısaltın. Çünkü Ebu Hanife'nin hilafı vardır. Hilaftan çıkmak ve riayet için kasr edin.

Bütün sünnetleri yapamamak kusur-ayıp değildir. Fakat mümkün mertebe sünnete çok ittiba edin. Her zaman Allah'ı çok zikredin hat-ta tuvalette bile! Fakat tuvalette zikir kalpledır, dil ile değil. Bunların dışında bana bazı tavsiyelerde daha bulundu.

-Sakal bırakmak istiyorum, dedim.

-Olur bırak, dedi.

Sonra bana seslendi:

-Yirmi gün kadar burada kalsan iyi olur.

Ben de:

-Kitaplarım var. Arkadaşlarım bana yardım edecekler, onun için gitmek istiyorum, dedim.

Bir daha tekrar etti. Ben de cevabı tekrar ettim. Aslında ben maksadını anlamamıştım. Ama daha sonra anladım ki orada yirmi gün kalsaydım hilafet verecekti. Nasip değilmiş, sadece vekalet almış oldum.

-Nereye kadar okudun?

-*Şerh-u Şemsi'*yi bitirdim, *Muhtasar'*a başlayacağım.

-Bitir icazet al. İcazette bereket vardır.

-Bana icazet vermesi söz konusu olan hocalarım iki tanedir. Hangisinin yanında icazet alırsam ötekinin kalbi kırılır.

-Hazretin usulüne göre *Made-i Kubra* kitabı nerede okunursa orada icazet alınır.

-Efendim, tarikatınıza girmek isteyenler var fakat uzak olduğu için yanınıza gelemiyorlar, ne yapalım?

-Ben sana izin veriyorum. Sen onlara tarikat ver. *Tarikata giren şayet kadın olursa onlara bir perde arkasından tarikat ver. Sakın bir arada bulunma.*

Şeyh Ahmed-i Haznevî, bana, tevbe adaplarını ve tarikat vermeyi tarif etti.

-Bu anlattıklarımın bazılarını unutabilirsin. Bunların yazılısı var onu da vereyim, dedi.

Fakat bahsettiği yazıları yanında bulunduran talebeyi aradılar bulamadılar. Bu arada yol arkadaşlarım otobüse binmişler, sadece ben kalmıştım. Şoför devamlı korna çalıyor benim de gelip otobüse binmemi işaret ediyordu. Ben Şeyh Efendi'ye;

-Yolumuz Amud'dan geçiyor. Bahsettiğiniz hususları orada bulunan Molla Abdullatif'e yazdırır alır giderim, dedim.

Makul gördü, zaten Molla Abdullatif, Şeyh Efendi'nin halifesi idi. Üstelik o kadar arkadaş bekletmek doğru olmazdı. Şeyhimin elini öptüm ve otobüse bindim. Planladığımız gibi Amud'a gittik. Orada Molla Abdullatif'in yanına vardım. Şeyhin emrini söyledim. O da yazıp bana verdi. Memlekete döndüğümde talep edenlere şeyhin emri mucibince tarik verdim. İyice hatırlamıyorum aynı senede mi yoksa bir sonraki sene mi Şeyh Efendi vefat etti.²²

TEKRAR MOLLA ABDULLAH AVİNANIN YANINDA

Şeyh Ahmet Efendi "icazetini al" dediği için Hazne'dan Türkiye'ye geldikten sonra eski hocam Molla Abdullah Avina'nın ziyaretine gittim. Az ara ile ikinci defa bir daha ziyaretine gittim. Bana dedi ki:

-Ara vermeden, kısa bir zaman sonra bir daha geldin. Sebebi nedir?

Niyetimi söyledim:

-Şeyh Efendi, kitaplarını bitir, ilmi icazetini al, icazette bereket vardır, demişti. Ben de ona söz vermiştim. Onun için derslerimi tamamlamak istiyorum.

22 1949 yılında vefat etti.

Bunun üzerine hocam dedi ki:

-Gel okuyalım. Hocam hayatta olduğundan ben kimseye icazet vermiyordum. Fakat sana vereceğim. *Muhteser* ve *Cemulcevami* kitapları kalmıştı.

Hocam Molla Abdullah; kendi hocası 110 yaşında ve hayatta olduğundan, ona olan saygısından dolayı, edeben icazet vermiyordu. Ama benim için bu kuralını bozuyordu.

Ve yeniden okumaya başladım. Önce *Muhtasar* adlı kitaptan okumaya başladım. *Beyan*, *Meani* kısımlarını bitirdim. Bu sırada evden beni istediler.

-Havalar çok soğuk. Dicle dondu. Üzerinden insanlar yürüyüp karşı geçiyor. Mandalara bakamıyoruz gel, diye çağırıldılar beni.

Okumaya ara verip, mecburen eve gittim. Bir ay evde kaldım. Bu zaman zarfında *Muhtasar*'ın geri kalan kısmını kendi kendime çalışıp bitirdim.

Hocamın yanına dönerken yolda Kavsan adından bir köye uğradım. Orada da büyük bir âlim vardı. Adı Melle Yasin'dir. Kendisini ziyaret ettim. Okuduğum kitapları gösterdim. Bana birçok sorular sordu. Ardından;

-Keşke senin ahlâkın bende olsaydı da ben hâlâ cami okuyor olsaydım!

Hocamın yanına döndükten sonra mütalaa ettiğim kısımları tekrar ders olarak okumamı hocam lüzum görmedi. *Cem'ul-Cevami* şerhi olan *Benani'nin* kitabından derse başladık. Zaruri işler hariç zamanımın hepsini derse harcıyordum. Günde on altı yaprak okuyordum. Bir zaman sonra hocam:

-Şeyh Halit vefat etmiş taziyesine gideceğim. Taziyeye giderken hocamın da ziyaretine gideceğim, dedi. Hocası; Molla Hasan-ı Küçük denilen 110 yaşını aşmış şark ulemalarının hocası bir zat idi. Bunun üzerine ben de eve döndüm.

Hocam dönünceye kadar Ramazan ayı araya girdi. Ondan sonra da gitmedim.

FARŞÇA DERSLERİ ÂLMAM

Bir hoca vardı büyük âlim. Seydayı Hacı diyorlar. Hazro'da²³ oturuyor. Benim hocam da ona Seyda diyordu. Farsçayı iyi biliyor. Onun yanında Hafız Şirazi'nin *Bostan* ve *Gülîstan* kitabını farsça onun yanında okumaya karar verdim. Beni evine götürdü. Sohbet ettik. Tarikatlara karşı da büyük bir teveccühü vardı. Bana şeyhlerin hikâyelerini anlatıyordu. Dedi ki:

-Şeyh Seyda yarısı Hristiyan ve yarısı Müslüman bir köye gidiyor. Bu insanlar onu ziyaret ettiklerinde kalplerine bir heybet meydana geliyor ve bayılıyorlar. Biz hocaların kalbine: "Acaba bunlar yalandan bayılma numarası yapmıyorlar mı?" şüphesi doğdu. Bu sırada Şeyh Seyda bizi çağırdı.

-İnsan, kardeşi hakkında hüsnü zan beslemelidir. Nefsine gelen kötü düşüncelerden dolayı kendini ayıplamalıdır. Hatta şöyle düşünmeli: "Ne kadar yumuşak kalpleri var da tesir ediyor, halbuki ben taş gibi sertim ki bana hiçbir şey tesir etmiyor" şeklinde düşünmeli ve kendisine acıyıp ağlamalıdır. Biz birkaç hoca şeyh efendi gittikten sonra kalbimize böyle bir düşünce geldiğini itiraf ettik.

Daha sonra Seydayı Hacı İbrahim Dusuki'den bahsetti. İbrahim Dusuki 33 dil biliyordu. Bu dilleri doğru düzgün bir talım almadan ezberlemişti.

Seydayı Hacı bize nasıl tarikata girdiğini anlattı:

-Tarikata girmeyi düşünüyordum. İstihare yaptım. Şeyhi Hizan'a işaret çıktı. Şeyhi Hizan'ın yanına gittim ona intisap ettim. Bir gün biz bir grup mürit ve şeyhle birlikte irşada çıktık. Bir köyden geçiyorduk. Fakat köylüler şeyhi tanımadıklarından hiçbir iltifat ve saygıda bulunmuyorlardı. Biz bir evin duvarının önünden geçiyorduk. Duvarın üzerinde bir adam vardı. Şeyh önünden geçerken saygısız bir şekilde oturuyor, hatta ayaklarını sallıyordu. Şeyh önünden geçtiğinde düştü. Köylüler başına toplandılar. O da onlara;

-Önünden geçen bu adam bir şeyh olmalı dedi ve şeyh efendinin

23 Diyarbakır İl merkezinin Kuzeydoğusunda Uzuncaseki (Hacertum) Dağı'nın eteklerinde kurulmuştur. Yüzölçümü 419 km2 olan İlçenin denizden yüksekliği 1030 metredir. Asurlular zamanında yörede kurulan "Hataro" adlı Tercil Kalesi'nden adını alan Hazro Hz. Ömer zamanında Müslümanların eline geçmiştir.

gelip elini öptü.

Bunun üzerine köylüler şeyhin başına toplanıp köylerinde misafir etmek istediler. Şeyh kabul etti. Akşam camide hatme yapıldı. Fakat hatme sırasında o duvarda oturan adam çok bağırıp çağırıyordu. Bu durum benim dikkatimi çekti. Hatmeden sonra misafirleri köylüler aralarında paylaştılar. Ben de o adamın evine gitmek istedim. Adı Ali'ydi ama ona Alo diyorlardı. Ben neden bağırıldığını öğrenmek istiyordum. Kendisine

-Hatmede neden bağırıyordun.

-Hayır! Bağırmadım.

Baktım durumu anlatmayacak. Kendisine

-Tarikatta insan bir şey görürse anlamalıdır dedim. Bunun üzerine Zazaca bana

-Ez tırsiyam, yani korktum dedi.

-Neden korktun?

-Bir sürü yabancı insanlar gördüm

-Senin gözün kapalı değil miydi?

-Kapalıydı ama yine de gördüm.

-Ne gördün?

-Şeyh efendi camiye girip iki rekât namaz kıldı. Ardından dua etti. Ardından bazı kişileri çağırdı. Kimi çağırdıysa orada birden ortaya çıktı.

Durumunu anlamıştım. Şeyh efendi tarikat meşayihlerini çağırdığında onların ruhaniyetleri tecelli etmişti. Ama bir yandan da kıskandım. Biz yıllarca tarikata hizmet ediyorduk fakat böyle bir şey görmüyorduk. Böyle bir köylü bir günde bizim yıllarca ulaşamadığımız makama ulaşmıştı.

Seyda Hacı biz böyle güzel hikâyeler anlatıyordu. Kendisine

-Seyda! Ben sizden Farsça dersi almak istiyorum.

-Olur

-*Hafızın Divanı*'ndan başlasak

-*Hafızın Divan*'ı zordur. Biz *Bostan* ve *Gülistan*'dan başlayalım.

-Ben *Gülistan*'ı zaten okumuşum. *Hafız*'dan başlayalım.

-Tamam

Fakat Seyda bana çok hürmet ve saygı gösteriyordu. Evinde yediriyordu. Talebeleri bana teslim etmişti. Namazları da bana kıldı-
rıyordu. Onun bana olan bu saygısı beni üzüyordu. Bunun üzerine
ayrılmaya karar verdim.

SIİRT'TE HAFIZ HAYDAR EFENDİ'DEN KUR'AN DERSLERİ

Daha önce de belirttiğim gibi, Mısır'a gidip Kur'an'ı tecvit üzere
okumayı istiyordum. Bizim şark medreselerinde muazzam bir ilim
vardı ancak Kur'an-ı Kerim öğretimi biraz zayıftı. Fakat evliliğin
araya girmesi üzerine anladım ki artık Mısır'a gidemeyeceğim. Bu-
nun üzerine nerede iyi bir Kur'an eğitimi alabilirim diye araştırmaya
başladım. Bana Siirt'i tavsiye ettiler. Burada Kur'an dersi veren iyi
hocalar var dediler.

Siirt'e gittim. Siirt'te Kurra'lar var. "Onların yanına gidip oku-
yayım" diye düşündüm. Çünkü Mısır'a gidip okuyacağım diye,
Kur'an'ı Kerim'i kıraat ve tecvit üzere okumadan bu ilimleri oku-
yordum. Siirt'te bulunan Şeyh Mustafa ismindeki Hazret'in halifesi
ile görüştim. Bana:

-Burada Hacı Hafız Haydar²⁴ Efendi isimli zat vardır. Tecvit üze-
re Kur'an'ı en iyi bilen odur. Benim oğlum da onun yanında okudu.
Sen de onun yanında oku, dedi.

Bunun üzerine kendisine dedim ki:

-Hafız Haydar Efendi'nin yanında Kur'an okurken sizin yanınız-
da da *Şerh'ul-Akaid*'i okuyabilir miyim?

-Ah evladım, ben ihtiyarım. Gözümün ışığı azalmıştır. O gibi ki-

24 Üstaz el-âlim el-âmil Molla Hâfız Hacı Haydar Efendi: Ondan Kur'an-ı Kerim dersleri
almıştır. Kur'an-ı tabii ki okuyabiliyordu. Burada makam ve mahreçlerine göre eğitim
alması söz konusudur. Yani tecvit kurallarının ötesinde çeşitli makam ve okunuşları öğren-
miştir. Yoksa bazı internet sitelerinde yazıldığı gibi, Kur'an-ı çok sonra öğrenmiş değildir.
Arapça bilen, icazetli birisi nasıl Kur'an okumasını bilmez?

tapların yazılarını fark edemiyorum, dedi.

Hafız Hacı Haydar Efendi'nin yanına gittim. Devlet tarafından görevliydi. Hafızlara ders veriyordu. Bana da ders vermeyi kabul etti. İmamlık yaptığı camide bana bir hücre verdi.

-Burada yatar, medreseye gelip ders alırsın, dedi.

Hafızlıkta o kadar kuvvetli idi ki birisiyle konuşurken dahi bir hafız yanlışlık yapsa hemen fark eder ve ikaz ederdi:

-Yanlış okudun, şöyle oku.

-Üçyüz hafız yetiştirmişim diyordu.

Hafız Haydar bana Kur'an ilminde nasıl derinleştiğini anlattı. Diyor ki:

-Ben Kur'an-ı güzel bir şekilde öğrenmişim. Bazı harflerin okunuşu konusunda tereddütlerim vardı. Bunu net bir şekilde öğrenmek istiyordum. Bizim bölgede de Hafız Mahmut adında bir Kur'an hafızı vardı. Fakat gidip ona sorsam söylemezdi. Kıskançtı. Ben de bu tereddütlü olduğum harflerin doğrusunu ondan öğrenmek için bir hile düşündüm. Bizim buralarda bir kişi öldüğünde mezarın yanına çadır kurulur, Cuma gününe kadar Kur'an okunur, Cuma günü bu Kur'an teslim edilirdi. Bunun amacı da Kur'an okununcaya kadar sorgu yoktur diye rivayet edilen bir hadisti. Cuma günü gömülenlere de kabir azabı yok diye bir hadis vardı. Bu nedenle Cuma gününe kadar erteleyerek o kişiyi kabir azabından korumak istiyorlardı.

Bu sırada bir cenaze oldu. Yine çadır kuruldu. Cenaze sahibi parayla hafızlar tuttu. Burada Kur'an okumaya başladılar. Cenaze sahibinin yanına gittim

-Hafız Mahmud'u da çağırdın mı?

-Çağırmadım. O çok para istiyor. Geldiğinde her yemeği beğenmiyor.

-Olur mu? Onu mutlaka çağırmalısın. Onun Kur'an okuyuşu çok güzeldir. Onun okuyuşu ile bizim okuyuşumuz bir olmaz dedim.

- Tamam o zaman çağıralım.

Benim derdim, hafız Mahmud'u dinleyip o tereddütlü olduğum

yeri öğrenmekti. Çünkü sorsam söylemezdi. Bu şekilde Hafız Mahmud'u çağırdılar. O da geldi.

Biz hafızlar kurulmuş olunan çadırda oturup Kur'an okumaya başladık. Herkes hafız olduğundan, Kur'an-ı ezberden okuduğundan herhangi bir abdest almaya gerek yoktu. Hafızlar uyukluyorlardı. Sıra kendilerine gelince kaldırıyorduk. Onlar da hemen kaldığı yerden devam ediyorlardı. Ben de Kur'an-ı tereddütlü olduğum yere kadar okudum. Oraya yaklaştığımda Hafız Mahmud'u uyandırdım.

-Kalk kalk sıra sana geldi.

-Nerede kaldınız

Ben de ihtiyacım olan yeri söyledim. Ardından üzerime abayı attım. Uyumaya çalışıyormuş izlenimi verdim. Benim tereddütlü olduğum yeri okuyunca doğrusunu öğrendim ve böylece içimdeki bir tereddüt de gitmiş oldu.

Bu hikâyeyi anlatmasıyla bir kelimeyi öğrenmek için nasıl gayret sarf ettiğini öğrenmiş oldum.

Orada kalıyordum ama yeme içme işinde bana kimse yardımcı olmuyordu. Kendi imkânımızla ihtiyacımızı karşılıyorduk. Ben de, beş ya da yedi buçuk lira vardı. "Bu para ile burada kalamam, en iyisi geri döneyim" diye düşünmeye başladım ki, sonra bunun çok yanlış olacağına kanaat getirdim. Bu özür olamazdı. Param yettiği zamana kadar okurum. Sonra: "Ya Rabbi mazeretimi biliyorsun" diye dönerim dedim ve okumaya başladım.

Hoca Efendi üç gün boyunca, bana Kur'an'dan günde bir sayfa ders verdi. Ben hocaya, zamanımın azlığını ve daha fazlasını alabileceğimi anlattım. O zaman;

-Sen günde bir cüz oku, ben dinlerim, dedi.

Öyle yaptık. Günde bir cüz okurdum. Hoca dinlerdi. Beğenmediği yerleri düzelttirirdi. Okuduğum bir cüzü her gün on defa tekrar ederdim.

Fakat ben her ne kadar Kur'an okuyuşumu beğenmezsem de Karabaş tecvidini ezbere biliyordum. Hangi harfin hangi tecvit oldu-

ğunu biliyordum. Hocam ise Kurra olduğundan Kur'an-ı güzel biliyor, fakat tecvitte hangi kurala ve isme tekabül ettiğini bilmiyordu. Bunun üzerine o da benden tecvit dersi almaya başladı. Ben ondan Kur'an okuyuşu dersini alıyorum o da benden tecvit dersi alıyordu. Hem öğrenci hem öğretmendik.

Burada Zeynelabidin adında bir hafız daha vardı. Onun da mahreci güzeldi. Arta kalan zamanda onun yanına gidiyor mahreç derslerini alıyordum. Ama o Fatiha'yı velzzalin diye okuyordu. Bizim medrese hocalarımız bu konuda ikiye bölünmüşlerdi. Velezzalin diye okuyanlar ve veledalin diye okuyanlar. Hatta bazıları o kadar taassuptu ki diğerinin arkasında namaz kılmıyorlardı.

Şeyh Şerefeddin isminde Şeyhi Hazin'e mensup bir âlim vardı. Büyük bir âlimdi. Kitapları da çoktu. Onun yanında da "Şerhu'lakaid-i" okumaya karar verdim. O da kabul etti. Böylece onun yanında da bu kitabı okumaya başladım. Şeyh Şerefeddin, tarikat şeyhidir ama müridlerinin hepsi zenginlerdendir. Kardeşi Şeyh Alaeddin de şeyhti ama onun müridleri fakirdiler. Çok fasih bir konuşması vardı. Ama derse giderken selâm vermiyorduk. Burada talebelerin hocaya selâm vermesi hoş karşılanmıyordu. Ben de bu durumun nedenini kendisine

-Şeyhim daha önce Şeyh Sadaka'nın yanında bulundum. Şeyh Sadaka'nın yanına iki halifesi geliyor. Birisi selâm veriyor diğeri vermiyor. Selâm vermeyen, selâm verene: "Sen şeyh efendiye saygısızlık yaptın" diye itiraz ediyor. Bunun üzerine Şeyh'e sormaya karar veriyorlar. Şeyh onlara:

-Selâm verebilir ama bizim gördüklerimiz selâm vermezlerdi.

Ben bu hikâyeyi Şeyh Şerefeddin'e anlatınca

-Şeyh Sadaka fıkhıta büyük bir zattır. Ama hadis konusunda zaıftır. Sahabeler Peygamber'e selâm verirlerdi. Hatta Peygamber mirac'a çıkınca Hz. Adem'in yanına gittiklerinde Cebrail, Peygamber'e: "Bu senin baban Adem'dir. Selâm ver" demiştir. Fakat âdet olarak selâm verilmediğinden ben de vermiyordum. Fakat o: "Ve aleykümselâm ve aleykümselâm" derdi.

Masraflarımızı kendimiz karşılıyorduk. Diğer medreselerde ol-

duğu gibi ratibe denilen yemek olayı burada yoktu. Fırına gider ekme-
mek alırdım. Bazen peynir ile bazen yavan olarak yerdim. Sonra
da Şeyh Şerafeddin'in yanına gider, *Şerh'ül-Akaid* dersini okurdum.
Zaman zaman da Şeyh Zeynel Abidin'in yanına gider harflerin sıfatı
ve mahreçleri dersini alırdım.

BEREKETLİ EKMEK VE PEYNİR

Bir gün fırına gidince orayı kapalı gördüm. Diğerlerine gittim
onlar da kapalı idi. Siirt'te dört fırın vardı. Hepsine gittim, hepsi de
kapalıydı. Sebebini sordum. "Ekmeğe zam yapılması için kapatmış-
lar" dediler. Her günkü gibi özel hücreme döndüm.

Aç karnına Kur'an'daki derslerimi tekrar etmeye başladım. Daha
derse yeni başlamıştım ki, kapı çalındı. Baktım ki tanımadığım ve
daha önce hiç görmediğim bir kişi elinde büyük bir sini kabı ve üye-
rinde de büyük bir ekmeğ olduğu hâlde bana uzattı. Ben de aldım
odaya götürdüm. Ekmeğin altına baktım. Otlu peynir var.

Gözlerim yaşla doldu. Kendi kendime: "Ya Rabbi bu hilaf-ı âdet
oldu. Başka günlerde böyle bir şey olmuyordu. Bugün aç kaldığım
için sen bana bunu gönderdin. Sen bizi unutmuyorsun. Biz ise seni
unutuyoruz." diye düşünerek hüngür hüngür ağlamaya başladım.

Akşam namazından sonra, cami cemaatinden Hacı Cemil isim-
li şahıs, akşam yemeklerini bundan sonra evinden göndereceğini
söyledi. Bundan sonra o kişi devamlı akşamları yemek gönderdi.
Yemeğin bir kısmını akşam yerdim. Bir kısmını sabaha bıraktım.
Yemek bazen sabaha kalmazdı. Bazen az kalırdı. Fakat acıktığım za-
man daha evvel gelen ekmeğ peynirden az bir şey yiyince doyardım.

O peynir ekmeğ hiç bitmedi. Bu durum haftalarca devam etti.
Otuz üç gün tamam olunca ben de Kur'an'ı bitirdim. Eve dönmek
üzere tren istasyonuna gittim. Treni beklerken acıktım. Peynir ek-
mekten biraz yedim ve hemen doydum. Daha sonra trene bindim.
Bismil kazasında indim. Orada tanıdığım bir kişiye misafir oldum.
Ekmeğ hadisesini onlara söyleyince:

-O Hızır Aleyhisselam'dır, dediler.

Ve bende ki ekmeğ, peyniri aldılar. Tebariktir deyip çoluk çocuk

toplanıp yediler. Oradan evimiz bulunduğu köye gittim. Param bitmeden böylece eve döndüm.

Her yönüyle bereketli bir dönem geçirmiştım.

NORŞİN

1951 yılında Norşin'e gidip bir sene kadar kalmak, bitirmem gereken bazı kitapları okumak ve oradan icazet almak, ayrıca o zaman orada bulunan Molla Sadrettin'den²⁵ de istifade etme kararı aldım. Çünkü Norşin'de büyük âlimler, şeyhler vardı. Bu zatlar aynı zamanda bana ders veren ve kendilerinden icazet almam gereken her iki hocamın da şeyhleri idiler. Onlardan icazet aldığım takdirde hocalarımın kalbi kırılmazdı. Bu düşüncelerle Norşin'e gittim.

NORŞİN ŞEYHLERİ VE ÜSTATLARI ²⁶

NORŞİN

Norşin'in kelime anlamı bazılarına göre Nur'un yayıldığı yer, bölge coğrafya anlamına geliyor. Bazılarına göre ise şenlik ve bahar yeri. Ancak, ismin mânâsında, bölgeden çok sayıda din âlimi

yetiştığı için birinci anlam daha ön plana çıkarıyor.

Norşin, 1987'de pek çok il ve ilçe ile birlikte yapılan isim değiştirme operasyonu sonucu Güroymak adını aldı. Ancak yöre halkı ve sonradan kent dışına göç eden Bitlisliler, Güroymak adını benimsemedi. Resmi yazışmalar dışında Güroymak adı halk arasında kullanılmadı.

Doğu Anadolu Bölgesinde Yukarı Murat havzasının doğu-

²⁵ Sadrettin Yüksel

²⁶ www.norsin.biz sitesinden yararlanılmıştır.

suyla Van Gölü'nün batısında Muş Ovası'nın doğu ucunda, Doğu-Batı istikametinde uzanan iki dağ sırasının arasında ova-da bulunan bir alan içinde yer almaktadır. Norşin, bu gün Bitlis iline bağlı bir ilçe hâline gelmiştir.

Şeyh Abdurrahman-ı Tağî (Tahi) (K.S.A)

On dokuzuncu yüzyılın büyük zatlardandır. İsmi Abdurrahmân olup Tâgî, Tâgî ve Norşînî nisbeleriyle bilinir. Üstâd-ı A'zam ve Seydâ lakaplarıyla meşhûr olmuştur. Babası, Molla Mahmûd Efendi, annesi Seyyid Molla Muhammed Efendinin kızı Meyâsin Hanımdır. 1831 (H.1247) senesinde Şîrvân'da doğdu. 20 Aralık 1886 (H.1304) günü Bitlis vilâyetine bağlı Güroymak (Norşîn) ilçesinde vefat etti. Kabri Norşîn'dedir.

Şeyh Muhammed Diyaüddin (Hazret) (K.S)

Osmanlı âlim ve velîlerinden. İsmi Muhammed Ziyâeddîn'dir. Norşînî nisbesiyle meşhûr olmuştur. Babası büyük velî Abdurrahmân Tâgî (Tâhî) hazretleridir. 1855 (H.1272) senesinde Bitlis'in Hizan ilçesine bağlı Usba köyünde doğdu. 1923 (H.1342) senesinde Bitlis'in Norşîn köyünde vefat etti. Kabri Norşîn'de babasının türbesinin yanındadır.

İlk tahsilini babası Abdurrahmân Tâgî'den aldı. Zamanında medreselerde okutulan dersleri tamamlayarak ilimde yükseldi ve mollalık pâyesine ulaştı. Babasının ilim meclislerine ve tasavvufî sohbetlerine devam ederek zâhirî ilimlerde âlim, tasavvuf yolunda yüksek derece sâhibi oldu.

Muhammed Ziyâeddîn Norşînî Hazretleri, aynı zamanda dîni, vatani ve milleti için savaşıarak büyük kahramanlıklar gösterdi. Birinci Dünya Savaşında talebeleriyle birlikte Ruslara ve Ermenilere karşı kahramanca savaştı. Kardeşleri Muhammed Saîd ve Muhammed Eşref ile birçok talebeleri şehîd oldular. Din ve vatan uğruna yaptığı hizmetlerinden dolayı zamanın bütün âlimleri ve devlet adamlarının hürmet ve sevgilerine mazhâr oldu.

Birinci Dünya Savaşına katılarak büyük kahramanlıklar gösteren Muhammed Ziyâeddîn Norşînî hazretleri, koluna isabet eden bir mermi sebebiyle felç oldu. Felcin bütün vücûda yayılmaması için Bitlis Askerî Hastânesinde sağ kolu kesildi. Ardından da vefat etti.

Ziyâeddîn Norşînî Hazretleri Norşin ve civarında bulunduğu sırada insanlara vâz ve nasîhat ederek İslâmîyetin emir ve yasaklarını anlatmaktan geri kalmadı. Talebelerine ve sevenlerine hitab ederek buyurdu ki: “Allahü Teâlâyâ ibadet edip O’ndan korkunuz. O’nun razı olmadığı zâhir ve bâtındaki şeylerden korunmaya, mühim şeylerden ve tâatlardan olan Allah’ın emir ve yasaklarını halka duyurmaya sıkıca sarılın.

Şeyh Muhammed Masum (K.S)

1884 (Hicri 1302) yılında Bitlis’in ilim, irfan kurumlarıyla meşhur ilçesi Norşin’de dünyaya gelen Şeyh Muhammed Masum’un babası Molla Abdurrahim, âlim ve salih bir zattı.

Şeyh Masum, Norşin gibi bir yerde yetiştiği için eğitim ve hoca noktasında herhangi bir sorun çekmemiştir. Çünkü ailesi içerisinde birçok âlim vardı. Üstelik bu aile sufi geleneğine sahip bir aileydi. Dolayısıyla Şeyh Masum o zamanlar Hazret’in başında bulunduğu medrese ve dergâhta Hazret dâhil çeşitli hocalardan dersler alarak yetişti. İslâmî ilimlerde bölgedeki otoriter âlimlerden biri olarak Hazret hayattayken onun yanından bir an dahi ayrılmamıştır.

Norşin medreselerinde Tefsir, Hadis, Nahiv, Akaid, Siyer vs. İslâmî ilimlerden ziyade üzerinde en çok durulan ilim şüphesiz Fıkıh/Şeriat ilmiydi. Bunun nedeni ise, divan her gün onlarca problemi olan insanlarla doluyordu. Bölgede kan davalı olan aşiretler, aile içi hukuksuzluk yaşayanlar, ticari problemleri olanlar Norşin şeyhinin Divan’ında problemlerini çözüyorlardı. Dolayısıyla bu problemleri çözüme kavuşturabilmek için ciddi bir şekilde Fıkıh ilmine vukufiyet gerekiyordu. Divan’da-

ki bu durumun tesirinden olmalıdır ki günümüze kadar Norşin, özellikle Şafii fıkhında söz sahibi ciddî âlimler yetiştirmiştir.

Şeyh Muhammed Masum, Birinci Dünya Savaşında, Rus işgali sırasında, amcaları Şeyh Diyauddin (Hazret), Ş. Muhammed Said, Ş. Muhammed Eşref ve medrese talebeleri ile birlikte savaşa iştirak ederler. Bu savaşa bölgedeki birçok âlim ve şeyh; talebe ve müridleriyle iştirak etmişlerdir.

Şeyh Muhammed Masum bu savaşta büyük kahramanlıklar göstermiş, milis yüzbaşılığa kadar yükselmiştir. Savaştan sonra Sultan Reşad tarafından kendisine Gümüş Muharebe Liyakat Madalyası bir beraatla birlikte gönderilmiştir. Ayrıca bu savaşta Şeyh Masum'un iki amcası (Şeyh M. Said, Şeyh M. Eşref) şehid olmuş, diğer amcası Hazret ise kolunu kaybetmiştir.

SÜRGÜNE GÖNDERİLDİ

Şeyh Said kıyamı bastırılınca sürgüne gönderilen ağalar ve âlimler arasında Şeyh Masum da vardı. Ayrıca o bölgeden Ohin şeyhi Şeyh Alauddin, Van müftüsü Şeyh Masum El-Arvasi ve Üstad Bediüzzaman da bu sürgünden nasiplerini almışlardı.

Şeyh Masum ilk olarak İzmir'de iki yıllık zorunlu ikamete tâbi tutulur. Daha sonra Norşin'e döner. Norşin'de medrese müessesini sürdürmeye devam ettiği için Ankara yönetimi tarafından sürekli baskılara maruz kalır, jandarma tarafından rahatsız edilir.

1930 yılında Ağrı-Zilan olaylara vuku bulduğunda Şeyh Masum Efendi, amcasının oğlu Sultan Veled ve Ohin'li Şeyh Alauddin ile birlikte Gaziantep cezaevine gönderilir. Bir müddet cezaevinde kaldıktan sonra iki yıllık tekrar zorunlu ikamete tâbi tutulur. Daha sonra Norşin'e geri döner. Tek parti döneminin tüm baskılarına rağmen medresesinde eğitim faaliyetlerini devam ettirir.

NORŞİN ŞEYHLERİ

Normalde bölgedeki birçok şeyh ailesinin iyi bir mal varlığı vardır. Ama Norşin Şeyhleri imkânları olduğu hâlde hiçbir zaman zengin olmamışlardır. Menzil Dergâhı, Haznevî Dergâhının menşei Norşin'dir. Üstad Bedizzaman Norşin'de yetişmiş, Risale-i Nur Mektebi'nin mayası da Norşin'e aittir. Tüm bu durumlar göz önünde bulundurulduğunda bu meşayihın dünya ile aralarına bu derece mesafe koymaları takdire şayandır.

Norşin şeyhlerinin cesur ve misafirperver, yumuşak ve güzel ahlâklı olmaları takdir edilip, sevimlerine neden olmuştur.

ISLAH ÇALIŞMALARINA ÖNEM VERİRDİ

Şeyh Masum tabiat olarak çok mütevazı idi. Kimseden korkmaz, hiçbir hizmetten geri kalmazdı. İnsanlar onu bazen tarlada çalışırken, koyunları güderken, insanlara hizmet ederken, bazen de talebelere ders verirken görürlerdi.

Şeyh Masum, bazı zamanlar çevredeki aşiret ağalarını toplar, köylülere zulüm etmemelerini, adaletli ve merhametli olmalarını söyler, gerekirse onları sert bir dille uyarırdı.

Şeyh Efendi, “Emri bil maruf Nehyi anil münker”e çok önem verirdi. Abdestten, namazdan, helâl haramdan haberi olmayan birçok köy, Şeyh Masum'un islah çalışmalarıyla düzelmiştir.

VEFATI

87 yıl boyunca yaptığı islah, irşat ve tedrisat çalışmalarıyla bölge halkının gönlünde taht kuran şeyh Muhammed Masum Efendi'nin çileli ve uzun hayatı 17 Haziran 1971 tarihinde uzun yıllar muzdarip olduğu akciğer kanseri sebebiyle nihayete ermiş, naaşı dedesi Şeyh Abdurrahman-i Taği ve amcası Şeyh Diyauddin'in de mezarının bulunduğu Norşin mezarlığına defnedilmiştir. Allah rahmet etsin (Amin)

ŞEYH MUHAMMED MAŞUK (K.S.)

Seyda Şeyh Maşuk Hazretleri 1325 (1906) yılında Norşin de dünyaya gelmiştir. Babası Şeyh Masum'dur. Şeyh Masum, ilmi olgunluğa sahip, muhabbetullah sahibi bir kişi idi. Şeyh Masum (k.s.) kimseden korkmaz ve çalışıp hizmet etmekten asla usanmaz bir zattı. Öyle olurdu ki bazen onu tarlada çalışırken, koyunları güderken, medresede talebe okuturken, bazen de insanlara hizmet ederken görebilirdiniz. O yörede bulunan aşiret ağalarını toplar ve köylülere zulüm etmemeleri, adaletli ve merhametli olmaları konusunda sert bir dille uyarırdı.

Hazret'in (k.s.) vefatından sonra medreseyi ayakta tutmaya ve insanlara nasihat etmeye devam etti. Şeyh Masum (k.s.) aşiretler arasındaki kan davalarını hallediyor, dargın insanları barıştırıyor, yüce ahlâki değerleri yerleştirmeye çalışıyordu.

Şeyh Muhammed Maşuk (k.s) ilerleyen yıllarda medresede talebe yetiştirmeye başlar ve birçok kimseye ilim icazeti verir.

Seyda Şeyh Maşuk (k.s), Şeyh Muhammed Diyauddin (k.s)'in halifesi Suriye-Hizna'daki Şeyh Ahmed ül-Haznevî (k.s)'nin yanında tarikat terbiyesi almış ve işaret edildiği üzere Şeyh Ahmed ül-Haznevî (k.s)'nin halifesi olmuştur. 1988 yılında Havil'de vefat etmiştir. Yüze yakın eser bırakmıştır.

Norşin'de orayı temsil eden Şeyh Masum'un yanına vardım. Şakacı bir zattı. Benden birçok sorular sordu. Ben de cevabını verdim:

- Şeyhliğe mi geldin yoksa ilim öğrenmeye mi?
- İlim öğrenmeye
- Cami*'yi okudun mu?
- Evet

-Şerh-i Şemsi okudun mu?

-Evet

-*Muhtasarı, Cemulceva*' mı okudun mu?

-Evet

-Haca gittin mi?

-Evet

-Evli misin?

-Evet

-Tarikata girdin mi?

-Evet

-Her soruya evet, evet diyorsun senin altında çok şeyler var!

O sırada medresede iki hoca vardı. Birisi şeyhin oğlu Şeyh Maşuk diğeri de Molla Abdalbaki. Şeyh efendi, bana dersimi kendi oğlu olan Şeyh Muhammed Maşuk'un vermesini emretti.

SADRETTİN YÜKSEL VE BEDİÜZZAMAN

Tahsilimi tamamlamama medreselerde okunan en son kitap olan *Şerh'ul-Akaid* kitabı kalmıştı. Onunda dörtte birini daha önce okumuştum. Kaldığım yerden derse başladık. Gayem kitabı incelikleri ve nükteleri ile detaylı bir şekilde okumaktı. Fakat baktım hocam o kadar incelemeyi sevmiyor. Kabataslak olarak zaten biliyordum.

Sadreddin Hoca'dan ders almak istiyordum. Fakat o bu dönemde talebelerle ilgilenmiyordu. Sadrettin Yüksel Hoca'ya:

-Senden istifade etmek istiyorum dedim.

-Ben nahiv kitaplarından ders vermem. Üstad Bediuzzaman'ın kitaplarından istersen okuyalım, dedi.

Bunun üzerine, *İşaretul İcaz, Zülfikar Mecmuası* ve *Felekiyat* ilmini konu alan *Veciz* adlı kitaplardan birer ders olmak üzere yanına okumaya başladım. Risale-i Nur'u okutmaya çok hevesi vardı. Üstadın sözüne çok itimat ederdi.

Ben tabî ki daha evvel de merhum Bediuzzaman'ı çok işitirdim. Fakat tafsilen bilmiyordum. Sadrettin Hoca'dan Üstad'la ilgili daha

fazla bilgi isteyince bana anlatmaya başladı:

-Ben Isparta'ya üstadın ziyaretine gittim. Fakat gayem ondan icazet almaktı. Kendisine dedim ki sizden icazet almak istiyorum. Kabul etmedi. Yanında bir ders okuyayım, dedim. Onu da kabul etmedi. Ben okuyayım sen dinle dedim. Onu da kabul etmedi. Beni kendine talebe kabul et dedim: “Kabul ettim” dedi. Elhamdülillah buna sevindim. Bu konuşma ayakta oldu. Bana otur teklifinde bulunmadı.

Bu konuşmadan sonra Diyarbakır'a döndüm. Müftü Halil Efendi ile görüştüm. Kendisine Üstad'ı methu sena ederken Müftü Efendi:

-Üstad Kadı Beydâvi kadar değildir, dedi. Ben de kendisine:

-Sen git *Kadı Beydavi*'yi Âlem-i Berzah'tan getir. Benim üstadı getirmem icap etmiyor. Ben onun talebesiyim. Eğer: “Min'en-nâsi men âmene billâhi vel yevmi'l-âhiri” ayeti hakkında Beydavi'nin zikrettiği nüktelerden daha ziyade nükteler etmezsem bil ki Beydâvi daha âlimdir. Senin dilinle kalbin bir değildir, dedim. Bunları anlatıp sözlerini bitirince, Üstadın kitaplarını nereden bulabileceğimi Sadrettin Hoca'ya sordum.

-Elazığ'da emekli binbaşı Hulusi Bey var. Onun yanına gidersen o sana bulur, dedi.

İCAZET ALIŞIM

Bir müddet sonra bana icazet verme teklifinde bulundular. Oysa ben daha bir yıl kadar okumak istiyordum. Kendimi, bir yıl kalacak şekilde programlamış, evin ihtiyaçlarını ona göre temin etmiş gelmiştim. Dolayısıyla icazetnameyi hemen almak istemiyordum. Bu durumu hocalarıma izah ettim.

-Biz lüzum görmüyoruz. Sen gereken bütün kitapları okmuşsun, derslerini vermişsin. Yanımızda da son kitaptan biraz ders gördün, yeter. İcazet alman için gereken şartlar fazlasıyla gerçekleşti. Bunu ertelemeyelim. Hem bir kaç gün önce kayın validenin hasta olduğuna dair telgraf geldi. Gidersen belki dönemezsin diye sana haber vermemiş idik. İcazetini verelim de git, dediler. Üzülerek kabul ettim. İcazetnameyi yazdılar.

Âcil olduğu için yeni bir cübbe alınamadı. Hocam kendi cübbesini bana giydirdi. Sarık bağladılar, yemek verdiler. İcazet yazısının bir bölümünü hocam okudu. Geri kalan kısmını da Sadrettin Yüksel Hoca'ya okuttular.

Çok mahzun olarak eve geri döndüm. Çünkü ben hemen icazet almak istemiordum. Orada en az ben bir yıl okumak istiyordum.

İLMİ İCAZE GELENEĞİ

Medreselerde okunması gereken kitapları tamamlayan öğrenciye verilen bir nevi diplomadır. Bu belge ile öğrenci mezun olmuş olur. Burada hangi ilimleri kimden aldığı, hocaları belirtilir. Bu silsile olarak Resulullah'a kadar uzanır. Böylece o talebe de hem molla olmuş olur ve hem de kendisi de artık ders verebilir, başka talebe yetiştirebilir ve o da icazet verebilir.

AİLESİ

ŞEYH SEYDA'YA İNTİSAP

Cizre Medresesi

Nuh Peygamberin gemisinin Cizre'deki Cudi dağına indiği ve tufandan sonra kurulan ilk şehir olduğu rivayet edilmektedir. Cizre surlarının gemi şeklinde olması da bunu kanıtlamak-

tadır. İslâmiyet'in Cizre'ye girmesi ile birlikte şehre yarımada anlamına gelen Cezire adı verilmiştir. Cumhuriyet döneminde ise küçük bir düzeltmeyle Cizre olarak değiştirilmiştir. Bugün Şırnak iline bağlı bir ilçedir.

1096 yılında Büyük Selçuklular ve onlara bağlı emir ve şeyhliklerle idare edilmiştir. Cizre emirleri, artan Şii Safevî devleti tehdidi karşısında Sünni bir devlet olan Osmanlı Devleti'nin himayesine 1627 yılında kendi istekleriyle girerler. Böylece, Şiiliğe karşı Sünni bir devletin yanında bulunurlar. Kendi istekleriyle Osmanlı Devleti'nin hâkimiyetine girdiklerinden, Osmanlılar döneminde beyliklerini devam ettirirler. (Bugünkü tabirle özerk bir yapıya kavuşmuş olurlar.) Cizre Beyliği önceleri Diyarbakır Sancak Beyliği'ne bağlı iken 1841 yılında Musul'a bağlanmıştır. Millî Mücadele döneminde büyük başarılar gösteren Cizre'ye Fransızlar gelip şehri savaşız teslim almak istemişlerse de, halkın direnişi ve silâhlanmayı görerak işgalden vazgeçmişlerdir. Önceleri Mardin iline bağlı bir yerleşim birimi iken 16.05.1990 tarihinde Şırnak iline bağlanmıştır.

Cizre, tarih boyunca önemli bir kültür merkezi olmuştur. Burada kurulan medreselerden birçok âlim yetişmiştir. Arapça eser yazan birçok âlimin isminin arkasında cezerî lakabı bulunmaktadır. Bu lakap, onların Cizreli veya Cizre çıkışlı olduğunu göstermektedir. Cizre kökenli mucidler de bulunmuştur. Örneğin ilk robot burada yapılmıştır.

Bölgede kurulan meşhur medreseler de şunlardır: Seyfiye Medresesi (kurucusu Emir Seyfettin), Abdaliye Medresesi (Emir Abdullah Seyfettin Bohti), Medrese-i Sor -Kırmızı Medrese- (Emir Şeref), Medresetül Resul Meydan (Meydanbaşı Medresesi) -Emir II. Bedrettin- Emir Muhammed ise, Medresetul Süleymaniye

Bu medreselerden yetişen önemli ilim adamları şunlardır: İbn-i Esir, Ahmedi Hani (Mem-u Zin'in yazarı), Ahmet el-Cezerî, Ebul İz vb...

ŞEYH SEYDA KİMDİR?

Asıl ismi Muhammed Said olan Şeyh Seyda 1889 senesinde Cizre’de doğdu. Muhammed Said henüz bir yaşındayken, babası Şeyh Ömer ez-Zenganî hac yolculuğu sırasında 1890 senesinde Cidde’de vefat etti. Küçük yaşta yetim kalan Muhammed Said, yedi yaşına kadar konuşamadı ve yürüyemedi. Yedi yaşından sonra yavaş yavaş konuşan Muhammed Said ilim öğrenmeye başladı. 17 yaşına geldiği zaman ilim tahsilini tamamlayarak ağabeyi Şeyh Siracüddin’den icazet aldı ve müderrisliğe başladı.

Dayısı Şeyh Muhammed Nûri ed-Derşevî’nin sohbetlerinde bulundu. Bir süre sonra dayısı onu irşad için gittiği yerlere beraberinde götürmeye başladı. 30 yaşına gelince dayısının kızıyla evlendi. Dayısı Şeyh Muhammed Nûri ölüm döşeginde yatarken oğullarını ve halifelerini yanına çağırır: “Artık bundan sonra şeyhiniz Seyda’dır.” dedi ve Muhammed Said Efendi’yi yerine vazifelendirdi. Şeyh Seyda bu sırada 40 yaşlarında bulunuyordu.

Ömrünü İslâm dininin emir ve yasaklarını öğrenmeye, öğretmeye, insanlara anlatıp onların dünya ve ahirette kurtuluşa ermelerine sarf eden Şeyh Seyda, 1968 (h. 1387) senesinde vefat etti.

Kendisinden icazet almış, 150’ye yakın talebesi ve 100 kadar halifesi vardı. Talebe ve halifelerinin çoğunu Suriye, Irak, Arabistan gibi memleketlere gönderdi. Tasavvuf şeyhlerinin yaygın bir geleneği olmamasına rağmen, sayısı yediye varan irili ufaklı kitap kaleme aldı.

Şeyh Seyda Hazretleri Nakşibendiyye yolunun Hâlidîyye

koluna mensuptu. Ayrıca Kâdiriyye ve Rufâiyye yollarından da ders veriyordu. Tarikat silsilesi Şeyh Hâlid-i Cezerî yoluyla Mevlâna Hâlid-i Bağdâdî'ye ulaşmaktadır. Mevlâna Hâlid-i Bağdâdî'ye kadar olan silsilesi şöyledir: Şeyh Muhammed Said Seyda el-Cezerî, Mevlâna Şeyh Muhammed Nûri ed-Dırşevî, Şeyh Muhyiddin Zekâî, Şeyh Abdülhakim ed-Dırşevî, Şeyh Ömer ez-Zenganî, Şeyh Hâlid-i Zibarî, Şeyh Muhammed Aynî, Şeyh Salih Subkî, Şeyh Hâlid el-Cezerî, Mevlâna Hâlid-i Bağdâdî.

RÜYADA HZ. MUSA'NIN MESAJI

Bir Ramazan ayında sabah vakti, âdetim üzere bir cüz Kur'an okurken uyku bana galebe çaldı. Bir iki defa Kur'an elimden düştü. Ben de işrakı beklemeden uzanıp uyudum. Rüyamda Seyyidina Musa'yı (Hz. Musa Efendimiz'i) gördüm. Tur-i Sina'ya gidiyormuş. Seyyidina Musa, Tur-i Sina'ya giderken bazı kimselerin kendisine birtakım tembihlerde buldukları hatırıma gelince, kendisine dedim ki:

-Tur-u Sina'ya gidiyorsun. Rabb'ul-âlemin'e benim hakkımda bazı şeyler mevzu bahis et!..

Seyyidina Musa Aleyhisselâm bunun üzerine bana dedi ki:

-Daha önce senin bahsin geçti. Bahsin geçerken Allah senden şikâyetçi idi.

-Kuvvetime göre, gücüm yettiği kadar Allah'ın emirlerini tutup yasaklarından sakınıyorum, acaba nedendir? Dedim. Hz. Musa da dedi ki:

-Miskinlerle otur kalk. Tekebbür etme, büyüklenme.²⁷Ve tam bu esnada uyandım.

Anladım ki bende kibir var, şikâyet ondan dolaydır. Gerçekten de ben medresede ders verirken küçük talebeleri okutmuyordum. "Bunlar nerede olsa okuyabilir, herkesten ders alabilirler" diye onların yerini yapmıyordum. Büyük kitapları okuyanların yerini yapı-

²⁷ Buradaki mesaj tasavvufa girmesidir. Çünkü onlar halkla birlikte olurlar. Daha sonra Şeyh Seyda'da bu şekilde tevîl edecektir.

yordum. Yani onlara kalacak yer ayarlıyordum. Esasen bende kibir olduğunu da biliyordum. Zira daha çok zenginlerle oturup kalkıyordum. Fakirlerle oturup kalkmıyordum. Bu huyumu sevmiyordum. Buradan ilâhî uyarı geldiğini, suçlandığımı anladım.

Bu rüyamı bazı meşayihlere arz etmek istedim, ancak kimseye söylemedim. Sadece bazı talebelerime bir rüya gördüğümü, tabirini yapacak bir yer istediğimi söyledim. O anda yanımda Hazro'lu Molla Ramazan vardı. Bana dedi ki:

-Sen rüyayı bana anlat. Ben de Hazrolu meşhur âlim ve tasavvuf ehli Seyda-i Hacı Fettah'a anlatır, tabirini getiririm. Anlatmadım. Tarikatına girdiğim Şeyh Ahmed-i Haznevî vefat etmişti. Yerine oğlu geçmişti. Başka halifeleri de vardı. Ayrıca Hazret namı ile meşhur zatın halifeleri de vardı. Cizreli Şeyh Seydâ'yı da işitmiştim. Bunlardan hangisine gidip intisap edeyim diye tereddütlü idim.

İKİNCİ RÜYA VE ŞEYH SEYDA'YA İŞARET

Ramazanın yirmi ikinci günü, gördüğüm rüyadan birkaç gün sonra idi. Sabah namazından sonra Kur'an okurken yine uykum bana galebe çaldı. Elimden Kur'an düştü, uyku iyice bastırınca uyudum kaldım.

Rüyamda Cizreli Şeyh Seydâ'nın bize geldiğini gördüm. Oturması için ev tarafına döşek getirmeye gittim. Fakat ev bizim eve benzemiyordu. Bahçeli havuzlu çiçekli bir evdi. Kendi kendime: "İnsanın evi böyle olduktan sonra misafir ne kadar çok gelirse, kim gelirse gelsin mahcup olmaz" diyerek sevindim. Ev halkına da: "Şeyh Seydâ" geldi diye seslendim.

Döşeği alıp götürdüm. Şeyhin oturacağı odaya serdim. İkinci döşeği de getirmek için ev tarafına tekrar gittim. Şeyh Seydâ da arkamdan geldi. Saliha isimli kızımın başını okşadı. O esnada uyandım.

Bu rüyamın, Şeyh Seydâ'ya intisap etmeme ve görmüş olduğum rüyayı ona anlatmama işaret olduğuna kanaat getirdim. Fakat Ramazan ayındaydık. Teravih kıldırıyordum. Bu sebeple hemen gidemedim. Bayramdan sonra gitmeye niyet ettim. Ramazan bitti, bayram yaptık. Şeyh Seydâ'ya gitmeye karar verdim.

ŞEYH SEYDA'YI ZİYARET

Şeyh Seyda, Cizre ile Mardin arasında bulunan Serdahli köyünde kalıyordu. O zaman Mardin Cizre arasında kamyonun başka bir vasıta çalışmıyordu. Mardin'den Cizre'ye giden bir kamyonu bindim. Şeyh Efendi'nin köyüne giden yol ayırımında indim. Kamyonun şoför mahallinden yaşlı bir adam da indi. Kamyon yoluna devam etti.

Yaşlı adam bana:

-Oğlum nereye gidiyorsun? diye sordu.

-Şeyh Seydâ'yı rüyamda gördüm, ona gidiyorum, dedim.

-Ben de Şeyh Seydâ'yı rüyamda gördüm. Bir ipin ucu benim elimde öbür ucu şeyhin elindeydi. Bana gel diyordu. Bu şeyh bizden ne istiyor acaba? dedi.

Beraber yaya olarak yola koyulduk. Bu yaşlı adam çok konuşkan biri idi. Köye varıncaya kadar yol boyu hep konuştu ben diledim. Bildiği bazı Farsça beyitleri de okudu. Âşık birine benziyordu. Bana şunları anlattı.

-Ben Millî aşiretindenim. Emekli PTT müdürüyüm. Kırk sene tarikatta hizmetim var. Benim şeyhimin şeyhi Tavilan'a mensup Şeyh İsmail idi. Bana halife bırakmadığını, kendisinden sonra tarikatının munkati olacağını söyledi. *Şeyhim Şeyh Said hadisesinde asıldı.*

Şeyhim hayatta olduğu zamanlarda bir gün sabah evden çıktım işime gidiyordum. Yolda hiç tanımadığım bir şahıs karşıma çıktı. Şeyhim İsmail Efendi'yi kast ederek bana:

-Şeyhin ziyaretine gidelim, gelmez misin? dedi.

-Gelirim fakat köyün yolunu bilmiyorum. Yolu bilen bir talebe çağırayım, dedim.

Bir talebe çağırdım. Üçümüz yola çıktık. Köye varınca baktık ki şeyh bir direğe yaslanmış sanki bizi bekliyordu. Oturduk Şeyh sohbetine başladı. O talebe de ayaküstü dersini ezberlemeye başladı. Sesi bana geldiğinden şeyhin sohbetini iyice anlamıyordum. Bundan dolayı içimden talebeye kızmaya başladım. O anda birden bire talebe sükût etti. Bir müddet sonra Şeyh Efendi bana:

-Remzi Bey sen memursun vazifene dön. Şeyh Efendi yanımda kalacak, dedi.

O zaman anladım ki yol arkadaşım şeyh imiş, bilmiyordum. Talebe ile beraber döndük. Yolda talebeye:

-Şeyh sohbet ederken sen de dersini ezberliyordun. Neden âniden sustun? Bana cevaben;

-Sen duymadın mı? Şeyh Efendi talebeye:

-Bizi rahatsız etme dedi, diye cevap verdi.

Sübhanallah! Benim üzüldüğümü şeyh nasıl anladı! Nasıl ben işitmeden o talebeye sesini işittirdi! dedim. O sırada da ikamet ettiğim şehre ulaştık. Mesai saatinde vazifeme yetiştim. Gittiğimiz köy bulunduğumuz şehre altı saat mesafede idi. Sabah mesaimi geç kalmadım köye şeyhin ziyaretine gidip gelebilmemizin şeyhin bir kerameti olduğunu anladım. Emekli PTT müdürü anlatmaya devam ediyordu:

-Beraber camiye gittiğimiz bir hoca vardı. Bir sabah namazından sonra eve dönerken çok yaşlı olduğu için yoruldu. Biraz oturup dinlendi. Ben de onu bekledim. Bana:

-Remzi oğul, geçenlerde bir papazla münakaşa ettim. Onu mağlup ettim. Bu yüzden bana kin besliyor. Ben hasta olup hastaneye yatacağım. O papaz da doktorlara rüşvet verip beni zehirleyecek, dedi.

Ben sesimi çıkarmadım. Ertesi gün de camiden dönüşümüzde aynı şeyleri söyledi. Yine hiç cevap vermedim. Üçüncü gün de aynı şeyleri anlatınca;

-Elini ayağımı öptüğüm hocam, madem böyle olacağını biliyorsun, hastaneye gitme veya hastanede sana verecekleri ilâcı içme, dedim.

-Nahnu Kavmun Râdûn, yani biz takdire razı insanlarız, dedi.

Ama enteresandır, kısa bir müddet sonra hoca hastalandı, hastaneye yattı, o papaz doktora rüşvet verdi. Doktorda ona bazı ilâçlar verdi ve hemen de öldü.

ŞEYH SEYDA EL-CEZERİ'NİN HUZURUNDA

Böyle hadiseleri anlata anlata Serdahli'ye Şeyh Seydâ'nın köyüne yetiştik. Daha önce nüfus müdürlüğü yapan Ubeydullah Efendi istifa etmiş, dört seneden beri Şeyh Seydâ'nın yanında bulunuyordu. Bize niçin geldiğimizi sordu. Kendisine: “Gördüğümüz rüyalar var. Şeyh Efendi'ye anlatacağız” dedik.

Başka da kimse bize bir şey sormadı. Zaten kalabalık da çoktu. İki üç gün sonra Şeyh Efendi'nin bizimle görüşmek istediğini yüksek sesle haber verdiler. Halvethanesine gittik.

Şeyh Efendi Remzi Bey'e:

-Sizin tarikat münkatıdır. İpin kısa tarafının elinde olması bu mânâya gelir. Uzun kısmının benim elimde olma ise bana intisap edeceğine işaretler dedi. Bana da dedi ki

-Seyyidina Musa'nın miskin ve fakirlerden muradı, ehli tarikatıdır. Onlarla beraber olmanızı tavsiyede bulunmuştur. Ben seni kardeş olarak kabul ettim. Sensiz cennete girmeyeceğim. Birkaç gün orada kaldım. Tarikat arzu edenlere tövbe vermeme²⁸ izin verdi. Sonra eve döndüm.

Bir müddet sonra Şeyh Seyda Efendi'yi ikinci defa ziyaret etmek istedim. Mardin'de olduğunu söylediler. Aldığımız bilgilere göre Seyda Efendi, Karkamış köyüne gelmiş, büyük bir kalabalık toplanmış, toprak atsan yere düşmez.

Ben de o köye gittim. Şeyhin ziyaretine gelenler, bir kapıdan girip diğer kapıdan çıkıyorlardı. Suriye'den gelenler de vardı. Yalnız çevreden gelenlerin altı bin kişi olduğu söyleniyordu. Ben de ziyaret için sıraya girdim. Benden evvel bir binbaşı vardı benim önümde. Binbaşı, Şeyh Seydâ'yı ziyaret ederken dedi ki:

28 Tövbe vermek, yani tarikat verme izni demektir. Tarikata giren mürit, geçmiş günahları ve hataları hatırlar. İçinden pişmanlık duyar ve kendine sözler vermesidir.

-Vali beyin selâmı var. Biz dürbünle bakıyoruz, Suriye hududu insanlarla dolmuş. Şeyh Efendi'nin daha ilerideki köye gitmesini bekliyorlar. Bunların çoğu Türkiye'den gidenlerdir. Sınırı geçerlerse bu tarafta düşmanları olabilir. Bir çatışma olursa biz de Şeyh Efendi de hâkim olamaz. Şeyh Efendi bu sefer geri dönsün ikinci defa tedbir alırız. İsteddiği yere kadar gitsin, diyor.

Şeyh Efendi cevap vermeyince aynı şeyleri tekrar etti. Cevap almayınca o da diğer ziyaretçiler gibi çıktı. Ziyaret bitince Şeyh Efendi yanındaki otuz kişi ile beraber kendileri için özel hazırlanmış direkler üzerindeki çadıra geçti. Nusaybin'den kaymakam, hâkim, sınır komutanı ve kalabalık bir ziyaretçi grup geldi. Şeyh Efendi'yi ziyaret ettikten sonra, Kaymakam, Hâkim ve Hudut komutanı Şeyh Efendi'nin Valinin isteğine uyması hususunda ricada bulundular. Şeyh Efendi kabul etmeyince Kaymakam ile Hâkim, Şeyh Efendi'nin huzurunda herhangi bir nizâ'nın olmayacağına kanaat getirdiler. Fakat komutan mesuliyetten korktuğundan ikna olmadı.

Şeyh Efendi komutana:

-O köye gideceğime söz verdiğim için, size uyup geri dönemem, dedi.

Fakat valinin gönderdiği binbaşı tekrar ricada bulununca Şeyh Efendi bu defa dönmeyi kabul etti. Şeyhin döneceğini duyan o köy ahalisi bu sefer kendileri, bulunduğumuz yere gelip ziyaret ettiler. Şeyh Seydâ'nın Halifesi Seyyid Aliyi Fındıkî onlara:

-İşittiğimize göre şeyh gelecek diye 80 koyun 4 sığır kesmişsiniz doğru mu?

Dediler ki:

-İşittiğiniz, yaptığımız masrafın dörtte biri bile değil. Fakat kendimize bile yiyecek bir şey bırakmadık. Hepsini köylülere dağıttık. Seyyid Ali onlara:

-Allah hayrınızı kabul etsin. Şeyh Efendiyi mazur görün, dedi.

SÜLÜK²⁹

Bu arada Ramazan ayı girdi. Oruca o akşam niyet ettik. Şeyh Efendi'nin bir müddet daha o köyde kalmasını köylüler istediler. Fakat Şeyh Efendi;

-Dönmemiz gerekiyor, sülûke girecekler var, dedi.

Beni kast ettiğini anladım. Döndük. Yolda olan şeyler çok fakat onlara girmeyeceğim. Serdahli köyüne dönünce, Şeyh Efendi hemen sülûke girmemi emretti. Yirmi beş gün sülûkta kalabildim. Çünkü bayram geldi. Ertesi yıl tekrar Şeyh Efendi sülûka girmemi emretti.

Bir yıl sonra, Şaban ayının 15'i idi. Yani ramazana 15 gün kalmıştı. Benimle beraber iki kişi daha sülûka girdi. Sülûkta diğer arkadaşlarımızla aramızda perde vardı.

Nüfus müdürlüğünden istifa edip Şeyh Efendi'nin yanında kalan Ubeydullah bizimle ilgilenmeye tayin edildi. Bir hâl olduğunda biz ona söyleyecektik. O da Şeyh Efendi'ye söyleyecekti.

Sülûkun şartlarından bazıları şunlardı:

1. Yemekte hayvansal yağ olmayacak.
2. Namaz kamet edilince safa girip namazdan sonra kimse ile konuşmadan geri yerine dönülecek, sünnetler orada kılınacak.
3. Ayak uzatılmayacak, uyku galebe çalınca oturarak uyulacak.

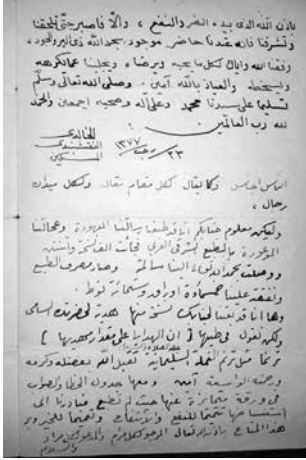
Bu şartlar yazılı olarak yanımızda vardı. Bizden bazı arkadaşların yedinci defa süluka girişi idi. Malatyalı Abuzer böyle idi. Alışkanlık olduğu için o on günde letaifleri tamamladı. Gördüğümüz hâlleri Ubeydullah kanalıyla Şeyh Efendi'ye bildirirdik. Ona göre letaifler değişiyordu.

Yirmi günden sonra letaifleri bitirdik. Nefyi ispat keyfiyetini bize bildirdiler. Nefyi ispatın tarifinde: LÂ, Göbekten başlar beyne kadar. İLAHE, sağ omuzda tamam olur. İLLALLAH deyince icmali olarak letaifler üzerinde dolaşarak kalbe vurulurdu. Buradaki ahvaller Şeyh ile şahıs arasında olur.

29 Tarikatta halifelik yani vekillik verilecek olan kişinin bir süre yalnız bir odada ibadet ve tefekkürle geçirmesi, yani halvet yaşamasına denir.

TARİKAT İCAZETİ ve HALİFELİĞİN VERİLİŞİ

Kırk gün tamam olduktan sonra sülûkten çıktık. Bir hafta kadar, Şeyh Efendi istihareler yaptı. İstiharenin sadece bana isabetli olduğunu belirterek, halifelik icazeti vermeyi teklif etti. İcazeti kendi eliyle yazdı, daha da bunu temize çekeceğim dedi. Yemek yendikten sonra cemaatin huzurunda icazetimi verdi. Cübbesini çıkarıp bana giydirdi. Başıma sarık bağlandı. Bir kefiye de başıma örttü.

-Her zaman başınız örtülü olsun, dedi.

Bu halifelerinin bir şiarı idi. Halife olanların hepsinin başı öyle örtülü oluyordu. Cizre'den Bismil'e dönüşümde büyük bir kalabalık beni istikbal ettiler. Şeyh Seydâ kelimesi geçerken yanlışlıkla Şeyh Seydâ'nın Bismil'e geleceğini anlamışlar.

Bulduğum köy ahalisi hepsi kadın erkek tarikata girdiler. Daha sonra bazılarında çok ifratlar gördüm. Sanki bir keşf izhar eder gibi eskiden başlarından geçen kusur kabahatlerini söy-

lediler. Kadınların da ayrı cemaatleri oluyordu. Hatta zikir yaparlarken erkekler bunların zikirlerini iştir oluyorlardı. Bunlara da kolay kolay söz geçirmek zordu. O zaman bazı şartları ileri sürdüm. *Tarikatı her arzı edene vermez oldum. Daha ziyade ilme önem vermeye başladım.* Talebelere ders vermeğe devam ettim. Zaten ben henüz icazet almadan yanımda ders okuyan talebeler vardı. İcazet aldıktan sonra da ders vermeye devam ettim. Zaman zaman ilim icazeti alanlar oluyordu. Talebelere icazet vereceğim zaman Şeyh Seydâ'ya sordum.

-Seydam, icazeti nasıl yapaım?

-Fark yoktur. Ben sana izin veriyorum, talebelerin icazetlerini nasıl diliyorsan öyle ver, dedi. Çok şenlikle üç talebeye icazet verdim. Bunlar Şeyh Musa Zuli, Molla Kuddusî Hâlidî ve Molla Muhammed Zozuncî idiler.

...Ve ilim yolculuğumuz devam etti.

MEDRESE HAYATI İLE İLGİLİ BİR ROPÖRTAJ

Medrese tecrübenizi anlatır mısınız?

Şark'taki Medreselerin Osmanlı zamanındaki tertibi bir değildi. Osmanlı Medreseleri resmî idi. Yaşlı bir âlimden sordum, -ömrü o zaman 90 yaşlarında vardı, ben de 12-13 yaşlarındaydım:- "Sizin medrese ka-ideniz, usulünüz nasıldı?"

Cevap verdi:

-“Evvela *Emsile*'yi okurduk, sonra *Bina*, sonra *İzzi*, sonra *Avamil-i Birgivi*, sonra *İzhar*, sonra *Merahi*, sonra *Kafiye*, sonra da *Câmi* okurduk. Tertip eskiden böyle idi” dedi.

Bizim okuduğumuz zamanda ise, altı senede medreseyi bitirdik. Talebeye yarım sayfa gösteriyor, bir saatte, bunu mütalaa et, gel diyordu hocalar. Mütalaaaya gelirdi, hoca da: “İbareyi oku” derdi. İbareyi doğru okuyunca not verir, ibareyi okuduktan sonra, terkibi/irabı sorarlardı. Buna göre not verirlerdi.

MEDRESEDE MÜZAKERE ÇOK MÜHİMDİR

Daha sonra talebe kitabı eline alırdı, hoca da ona: “Bu okuduğunu yaz” derdi. İmlayı da doğru yazarsa ona da not verilirdi. Bu kitapları altı senede bitiriyorlardı. Ben ise Şark usulüne göre bitirdim. Sonraki, resmî olmayan medreseler, orada âdet olarak o usulü okumuyorlardı. *Avamil* okuyorlardı, *Zuruf* okuyorlardı, bunları topluca (sınıfça) okumuyorlardı, herkes tek tek okuyorlardı. Talebenin kuvvetine göre ders verilirdi. İki talebe aynı dersi okumazdı.

Bazısı kuvvetli, bazısı zayıftı. Meselâ benim okuduğum bir dersi onlar bir haftada okuyorlardı. Ben yatsı namazını kılınca yatarım, onlar yattığı zaman kalkar, dersime çalışırdım. Herkes ferdî ders okurdu.

Ders okuduktan sonra talebeler bir araya gelir, müzakere ederlerdi. Talebeler, kendilerinden daha ileride bulunan talebelerden istifade ederdi. Hocadan bazen utanıyorlardı,

sual soramıyorlardı ama kendinden kuvvetli talebeye سوال sorup istifade ediyorlardı. Medresede müzakere çok mühimdir. Onlar

“*Maksud*”u okumuyorlardı, “*İzzi*” okuyorlardı, “*Merah*”ı de okumuyorladı fakat ben okudum. *Sarf* metinlerini tamamiyle hıfz ettim. Birinci gün otuz üç defa tekrar ederdim, ikinci gün elli defa tekrar ederdim. *Merah*’ı ise yüz defa tekrar ediyordum. Ertesi gün de yüz elli defa tekrar ediyordum, “*Kafiye*” de o şekilde. Herkes farklı kitabı okurdu. Biri *İzzî* okuyordu, biri *Câmi* okuyordu...

HOCA NE ZAMAN ŞEVKLENİR?

Bir hocamızın kardeşi vardı -Allah rahmet eylesin- o daima dersini önce okumak istiyordu. Fakat hoca onun dediğini tutmuyordu. Herkes kuvvetine göre okurdu. Hoca dersini anlatırken talebe dinlerdi. Bazı ibareleri beraber okurlardı. Dinleme daha uygundur. Ama dinlemek sükût değildir.

Talebe beli, beli, beli (evet, evet, evet) derdi, hoca da biliyorlar da evet diyorlar, zannediyordu. Talebe “beli” dedikçe hocaya bir kuvvet gibi oluyordu. Sükût edince çok aşka gelmiyordu. Beli’ler hocaya kuvvet oluyordu. Halbuki bu bir âdet olmuştu, bilmeyen de beli, beli derdi. Bazıları arada soru sorarlardı. Bazısı kitapları er bitirirdi, bazısı geç bitirirdi. İşte bu altı senede okunan kitapları ben bir senede okudum. Çok okuyordum.

AZA KANAAT EDERDİM

Talebeyken çok aza kanaat ederdim. Talebe Ramazan ayında zekât karşılığında imamlık yapmak için köylere giderlerdi. Ben kanaat eder, gitmezdim. Hatta yolda giderken ayakkabımı -yırtilmasın diye- ayağımdan çıkarır, elime alırdım. Kimseden istekte bulunmuyordum. Zekât için gezme âdetim yoktu. Bizim dönemde böyle okumaya çok önem verilirdi. Bazısı bu ilme başlardı, askerliği gelince askere gider, askerden gelince ilmini tamamlardı, senelerce buralarda kalırdı. Bazıları çabuk bitirirdi.

Kitaplar elime geçince çok okuyordum. Suriye’de uzun seneler kaldım, harp zamanıydı. Ancak bir kitap okuyabildim. İki buçuk senede *Cami*’yi zor okuyabildim.

5. BÖLÜM

ÜSTADI ZİYARET

Bediüzzaman Said Nursi'nin Hayatı

Sayid Nursi Said Nursi, 1873 te Bitlis'in Hizan ilçesine bağlı İsparit nahiyesinin Nurs köyünde doğdu. Babasının adı Mirza, annesinin adı Nuriye'dir. Ağabeyi Molla Abdullah'ın ilim tahsil etmesinin kendisine kazandırdığı itibara imrenerek 9 yaşında Tağ köyünde Muhammet Emin Efendi'nin medresesinde öğrenime başladıysa da çok geçmeden Nurs'a döndü ve haftada bir gün gelen ağabeyinden temel bilgileri öğrenmekle tahsilini devam ettirdi.

Öğreniminin en verimli safhası, 15 yaşındayken 1888'de Muhammet Celalî'den ders aldığı üç aylık devredir. O zattan Molla Cami'den nihayete kadar, ortalama on yılda okutulan bütün metinleri üç ayda okuyup diploma aldı. Tillo'da Kubbeyi Hasiye türbesinde inzivada Kamus'u Muhit'i ezberlerken bir gece Abdülkadir Geylânî'yi rüyasında görür: "Git Miran aşireti reisi Mustafa Paşa'yı hidâyete dâvet et; zulümden vazgeçip namaza, emr'i ma'rûfa başlasın der" Molla Said, derhal Miran aşiretine doğru Tillo'dan hareket eder.

1893 yılında, Miran aşiret reisi Mustafa Paşa'yı, yöre halkına yaptığı baskı ve zorbalıktan vazgeçirmek için Cizre'ye giden ve burada bir müddet kalan Said Nursi, 1894'te Mardin'e geldi. Bulunduğu topluluklarda tartışmalara neden olan Said Nursi'yi, Mardin Mutasarrıfı bir tedbir olarak muhafızlarla kelepçeli olarak Bitlis Valiliğine sevk ettirir. Namaz kılmak için kelepçelerinin çözülmesini ister. Jandarmalar kabul etmeyince kelepçeleri kendisi açar. Bu hâli keramet addeden jandarmalar

hayretler içinde kalırlar, özür dileyip her türlü hizmete amade olduklarını söylerler. İleriki zamanlarda Said Nursi'ye "kelepçeleri nasıl açtın?" diye sorulunca: "Ben de bilmiyorum, olsa olsa namazın kerametidir" diye cevap vermiştir.

İki senelik Bitlis hayatından sonra Said Nursi, Vali Hasan Paşa'nın dâveti üzerine gittiği Van'da on yıl kadar kaldı. Said Nursi, burada Paşa'nın kütüphanesindeki pozitif bilimlere ait kitapları da inceleyecek çalışma imkânını buldu. Bir yandan tarih, felsefe, coğrafya, matematik, kimya, jeoloji ve felsefe ile ilgilenirken, diğer yandan içinde yaşadığı toplum yapısını çok yakından inceleme ve tanıma fırsatına sahip oldu. Osmanlı cemiyetinin içinde bulunduğu sıkıntıların aşılmasında eğitime çok önemli bir rol düşüştüğünün farkındaydı ve medreselerde din ilimleriyle birlikte müsbet ilimlerin de okutulması gerektiği kanaatine vardı.

Tahir Paşa, bir gün ona, konağa getirilen gazetelerin birinde, İngiltere'nin Sömürgeler Bakanı Gladstone'un Avam Kamara-sında yaptığı konuşmanın haberini okudu. Habere göre Gladstone elinde bir Kur'an-ı Kerim ile kürsüye gelerek: "Bu Kur'an Müslümanların elinde bulunduğu müddetçe, biz onlara hakiki hâkim olamayız. Ne yapıp edip, bu Kur'an'ı sükût ettirip ortadan kaldırmalıyız. Yahut da Müslümanları ondan soğutmalıyız" demişti. Bu söz Said Nursi'nin dünyasında fırtınalar koparmış ve hayatının belki de en önemli kararını vermesine yol açmıştı. Gladstone'un sözüne karşılık olarak, "Ben de Kur'an'ın sönmez ve söndürülemez ebedî bir güneş gibi mucize olduğunu dünyaya ilân edeceğim" diyen Bediüzzaman, hayatının diğer bir gayesi olarak: "Kur'an'ın bu asra bakan manevî mucizesi"ni insanlara ispat ederek gösterme kararını verdi.

Bediüzzaman Said Nursi, Doğu'nun en acil ihtiyacı olarak gördüğü eğitim problemini çözmek için din ve eğitim bilimlerinin birlikte okutulabileceği, Medreset-üz Zehra ismini verdiği bir üniversite kurulmasını sağlamak için 1907'de İstanbul'a gelmiştir. Derin bilgisiyle buradaki ilim çevresine de kendini

çok kısa süre içinde kabul ettirmiş, çeşitli gazete ve dergilerde makaleler yayınlamış, hürriyet ve meşrutiyet tartışmalarına katılarak hükümete destek vermiştir. Birinci Dünya Savaşında Doğu cephesinde savaştı. Ruslara esir düştü. Daha sonra kaçarak İstanbul'a geldi.

Kurtuluş Savaşı döneminde İstanbul'daki önemli ve başarılı hizmetlerinden dolayı Ankara hükûmeti, onu Ankara'ya dâvet etti. "Ben tehlikeli yerde mücadele etmek istiyorum" diyerek bu teklifi kabul etmedi. Zaferden sonra 9 Kasım 1920'de dâvet tekrarlandı ve bu defa kabul etti. Meclis'de, resmî karışılama töreni yapılmasına karşı çıktı. Mebusların dinî yönden lâkayd olduklarını görünce 19 Ocak 1923'te üç sayfalık bir beyanname dağıtarak onları uyardı.

25 Ocak 1926'da Isparta'ya nakledilen Bediüzzaman, burada da derslerine devam etti. Ve etrafındaki insanlar çoğalmaya başladı. Bu defa da Bediüzzaman'ı, Isparta'nın daha ücra bir köyüne naklederek insanlarla irtibatını kesmek istedi. Eğirdir Gölü'ne yakın bir dere içine kurulmuş olan Barla'ya ulaşım göl üzerinden kayıkla yapılmaktaydı. Barla, Isparta'nın çok eski köylerinden biri idi ve artık nüfusunun çoğunluğunu yaşlılar oluşturuyordu. Okuma-yazma seviyesi de hayli düşük olan Barla, hükümet tarafından tecride en uygun yer olarak seçilmişti. Artık Said Nursi için sürgünler süreklilik kazanmıştı. O, bunları sürgün değil, kaderin onu vazife başına sevk etmesi olarak görüyordu. Daha sonra çeşitli hapisanelerde kaldı.

Hapishanede onunla gizlice görüşmeye çalışan talebelere falâkaya yatırılıyordu. Her şeye rağmen diğer hapishaneler gibi Afyon hapishanesi de "Medrese-yî Yusufiye"ye dönüştü. Caniler ıslah-ı hâl etti.

1953'te Isparta da ikamete başladı. Demokrat parti iktidarının, ezanı asli şekliyle okunmasına imkân vermesi sebebiyle tebrik edip vatan ve millet hizmetinde muvaffakiyet temenisinde bulundu. Ayrıca Risale-i Nur'u serbest bırakıp, Aya-sofya'yıda cami hâline irca eden bir mesaj gönderdi. 1953'te

üç ay İstanbul da kalıp, fethin 500. yıl dönümü kutlamalarına katıldı. 1956'da eserleri, talebelerinden bir kaç heyetçe yeni Türk harfleriyle yayınlanmaya başladı. 1960 başlarında Ankara ve Konya'ya gitmesi siyasî çevreleri telâşa verince Hükümet, radyodan bildiri yayınlarak Emirdağ'da ikamet etmesini istedi. 18 Mart 1960'da Emirdağ'dan Isparta'ya oradan da gizlice Urfa'ya gitti (21 Mart). Bakanlığın acele Urfa'yı terk etme emrine, Urfa'lı siyasiler ve halk karşı koydu. Emri tebliğ eden Emniyet Müdürü'ne: "Ağır hastayım. Dönecek takatim yok. Zaten buraya ölmeye geldim" dedi. 23 Mart sabaha karşı Kadir Gecesi vefat etti. Kaynak: www.kuransitesi.com

RİSALE-İ NURLAR'IN İZİNDE

Üstad Said Nursi'nin talebelerinden Hulusi Bey'e mektup gönderip Bediüzzaman'ın kitaplarından istedim. Risale-i Nurla ilgilediğimden dolayı beni tebrik etti.

-Sana yakın iki adres gönderiyorum. Kitapları oradan sor, diye cevap yazdı.

Adreslerin birisi Bitlisli manifaturacı Yusuf Efendi'nin, diğeri ise emekli Yüzbaşı Mehmet Kayalar'ındı. Her iki adresten de sordum ancak Risale-i Nur'ları elde edemedim. Mehmet Kayalar benden adres istedi. Manifaturacı Yusuf Efendi'nin yanına gittim. Kitap yoktu. Kendisinden Mehmet Kayalar'ı nasıl görebileceğimi sordum.

-Ulu camiye namaza gelir. Uzun boyludur. Başında sarığı elinde asası vardır.

Ben de Ulu Camiye gittim. Orada herkesten daha uzun birisi vardı. Böylece kendisini tanıdım. Hulusi Bey'in bana verdiği mektubu kendisine uzattım. Bana

-Kitapları Urfa'dan sana göndereyim, sen bize adresini ver dedi. Ben de adresimi verdim.

Bir müddet bekledim kitaplar gelmedi. Emekli Malatya müftüsü olan Feyyaz Yaşar Efendi, o zaman yanımda *Muhtasar'ul- Meani* kitabını okuyordu. Memleketi olan Kulp'a ziyarete her gittiğinde,

Mehmet Kayalar'ın sohbetinde bulunur, dönüşte bana onu meth-u sena ederdi. Nihayet bir gün Feyyaz Bey'le beraber Diyarbakır'a gittiğimde ben de Mehmet Kayalar'a uğradım. Mehmet Kayalar beni görünce cemaatine dönerek dedi ki:

-Çok mahcup oldum. Daha önce bu zata bazı kitapları getirmeğe dair söz vermişim, şimdiye kadar gönderemedim. Diye özür beyan etti.

El yazması *Sikke-i Tasdiki Gaybiyye* ile *Beşinci Şua* isimli kitapları bana hediye etti. Abdulkadir Bey'in babası (Aksu) Hacı Muzaffer Bey de *Mektubatı* emaneten verdi. Bu kitapları mütalaaya başladım. Kalbime geldi ki; bu mübarek zata muasırız! Onunla aynı devirde yaşıyoruz. Ama kendisini daha görmedim. Sonra: "Onu niye ziyaret etmedim" diye üzülür, müteessir olurum.

ÜSTAD'IN İZİNDE

Eserlerini okudum ve Üstadı ziyaret etmeye karar verdim. Mehmet Kayalar'a giderek dedim ki:

-Ben Üstadın ziyaretine gitmek istiyorum.

Mehmet Kayalar, oradaki cemaatle istişare etti: "Gitsin mi?" diye sordu. "Gitse daha iyi olur." dediler. Mehmet Bey de;

-Peygamberi gören sahibi oldu, görmeyen tabiin oldu. Görenle görmeyen bir olmaz. Yarın sana bir mektup vereyim üstada ver. Ben de, Diyarbakır'dan ayrılmak için izin istiyorum. Üstad'a bu maruzatımı da söyle, dedi.

Ertesi gün, sabahleyin yine Mehmet Bey'le görüştim. Bana, bu gece Üstad'dan mektup geldiğini, ziyaretçi kabul etmediğini, ziyaretçi gelmemesini yazdığını söyledi. Üstad'ın bu mektubu üzerine bir değerlendirme yaptık. Sonra şu karara vardık: Bizim Üstad'ı ziyarete gitme ile ilgili kararımız, mektup gelmeden evvel olduğu için bugün gitmemiz, emre muhalefet, itaatsizlik olmaz.

Trene bindim Isparta'ya doğru yola çıktım. Orada, Nur Boya isimli bir mağazaya gittim. Sahibi Üstad'ın talebelerindendi. Kendisine dedim ki:

-Ben Diyarbakır'dan Üstad'ın ziyaretine geldim.

-Üstad dün Eğridir'e gitti. Eğridir'de Çakmakçı Ali Cengiz'e misafir olur, dedi.

Ben hemen otobüse binip Eğridir'e Ali Cengiz'in evine gittim. Kendisine geliş gayemi anlattım.

-Dün gece Üstad burada idi. Bugün onu motorla Barla'ya yolcu ettik, gitti. Onu yolcu ederken bir ara abdest alıp başımda şapka ile iki rekât namaz kıldım.

Üstad bana:

-Ali sen bizden dolayı işinden geri kaldın. İşine gitmediğinden dolayı uğradığın eksiklik ne varsa ödeyeyim. Fakat şapka ile namaz kıldın bununla elde ettiğin manevî zararı ise ödeyemem” dedi.

Ben de kendisine dedim ki:

-Üstad'ım! Sizinle olan bu beraberliğim beni fazla meşgul edip, işimi aksatmadı. Bu birlikte olduğumuz zaman benim için bir tenefüs gibidir. Maddî bir ziyanım olmadı.

Üstad, 7,5 lira olan motor parasını kendisi verip motora bindi. Oturunca:

-Oh ne kadar güzel maşallah. Bununla Amerika'ya kadar gitsen aciz olmam, dedi. Sonra motor hareket etti. Biz de evlerimize döndük.

“ÜSTAD BİR ŞEY YEMEZDİ Kİ!...”

Akşam yemeğine Ali Cengiz Bey'de misafir olduk. Yemekten sonra bana;

-Bir dua okumaz mısın? dedi. Bizde yemekten sonra dua okumak âdet değil.

-Üstad yemekten sonra dua etti mi? Diye soruyla karşılık verdim.

Ali Cengiz Bey şu cevabı verdi:

-Üstad bize misafir olur, fakat bizimle sofraya oturup yemek yemez. Çünkü o pek bir şey yemez, insanlara da yük olmak istemez.

Gece beraberinde ne varsa ondan yer.

Ev sahibinin, 10-15 kişi kadar oturmaya gelen komşuları, arkadaşları vardı. Beraberce sohbet ediyorduk. Ali Bey bizlere hizmet ile meşgul iken orda bulunan kişiler ev sahibi hakkında şunları söylediler:

-Ali daha evvel içki içerdi. Namaz kılmazdı. Risale-i Nur talebesi olduktan sonra içkiyi terk etti ve namaza başladı. Osmanlıca yazıyı öğrendi. Risaleleri yazmaya başladı. Hatta Üstad bile kendisine misafir oluyor.

Geçen gece müftüden bahsedilirken bazıları dediler ki: “Müftü Ali’nin dostudur. Üstad ise şunları söyledi:

-Ali, Müftünün dostudur. Ali benim dostumdur. Benim dostumun dostu dostumdur. Daha sonra bazı şeylerden bahsedilirken Üstad:

-Ben hakkımı herkese helâl ediyorum. Hatta bana zehir içirenlere dahi! Fakat iman şartı ile dedi. Sohbet bitince herkes dağıldı.

Sabahleyin Ali torba içinde bir francala ekmek getirdi.

-Üstadın yanına gittiğinde ona verirsin. Ali gönderdi dersin. Çünkü o lokantaya gitmez. Kimsenin ekmeğini de yemez. Sana ekmeğin parasını verirse al.

Ev sahibimiz, benimle beraber motora kadar geldi. 7,5 lira motor parasını verdik. Motora bindim ayrıldım. Barla’ya yaklaşıncı bir kalabalığı su kenarında, motoru bekler gördüm. Motor kıyıya yanaşıp indiğimizde o kalabalıktan birisi bana;

-Nerelisin? dedi.

-Diyarbakırlıyım, dedim.

-Nereye gidiyorsun?

-Barla’ya gidiyorum.

-Barla’ya niçin gidiyorsun?

-İşim var, onun için gidiyorum.

-Ben biliyorum. Sen o zatın ziyaretine gidiyorsun. O ziyaretçi kabul etmiyor. Çok üzmeğin onu.

Meğer benimle konuşan belediye başkanı imiş. Sonra dedi ki:

-O bugün kara yolu ile Isparta'ya gitti.

Berberimdeki arkadaşlar “kulak asma dediler.” O belediye başkanının yalan söylediğini ima ettiler. Kalabalıktaki çavuş rütbeli bir şahıs da: “Gitti” deyince o zaman arkadaşlarım, Üstad'ın Isparta'ya gittiğine inandılar. Bana:

-Bu gece bize misafir ol. Nahiye müdürü Isparta'ya gitmiş. Yarın dönecek. Onun geleceği araba ile seni Isparta'ya göndeririz, dediler.

Bunlar ticaretle uğraşan ve benimle Eğridir'den motorla Barla'ya gelen bir grup yol arkadaşım idi.

-Ben, daha erken gitmek istiyorum, dedim. Onlara teşekkür ederek motorla geri döndüm.

Yol arkadaşlarım, motorcuya:

-Bundan dönüş parası alma, dediler.

Dönüşte motora binenlerden beyaz sakallı kısa boylu biri benimle konuşmaya başladı:

-Ben bu nahiyenin imamıyım. Bazen Üstad'la beraber başa giderdik. Bazen bir iki habbe üzüm koparırdı: “Bunları yiyeğim bedeli ne kadarsa vereceğim.” derdi. Para yerine küçük risaleler verirdi. Hediye kabul etmiyordu. Eğer etseydi bu Barla nahiyesi tümüyle şimdi kendisinin olurdu. Bazen yabana giderdik. Bazen otlara, çiçeklere çok dikkatli nazar ederdi. Sık sık gözlerinden yaşların aktığını görürdüm. Bu zat memleketimize gelmeden evvel gelirimiz bize yetmiyordu. Bu mübarek takriben elli beş seneden beri memleketimize ayak basmıştır. O zamandan beri gelirimiz bize kâfi geliyor, hatta artıyor dışarıya da veriyoruz. Mübarek ilim doludur, bize bereket getirdi.

İmamın dediklerini dikkat ve heyecanla dinledim.

ÜSTAD'IN HUZURUNDA...

Eğridir'e dönünce ben tekrar Ali'nin evine gittim. Üstadın Isparta'ya gittiğini söyledim. Verdiği ekmeği kendisine iade ettim. Gün-

lerden de Pazar günü idi. Ali çarşıya gitti geldi. Isparta'ya bir otobüsün gitmekte olduğunu söyledi. Hemen o otobüsle Isparta'ya gittim.

Doğruca Nur Boya mağazasına gittim. Oraya üstadın hizmetinde bulunan *Ceylan* isimli bir şahıs geldi. Ona üstadın ziyaretine geldiğimi söyledim. Gitti geri geldi. Elinde bir mendil içinde bir şeyler vardı.

-Uzaktan beni takip et. Çünkü tarassut (gözetleme, takip) var seni görürlerse tutuklarlar, dedi.

Elindeki mendil işaret oldu. O mendile bakıp, onu kaybetmeden takip ettim. Sokakları döneceği zaman bana bakardı kendisini görebileceğim mesafede ve konumda ise sokağı dönerdi.

Bir müddet böyle gittik. Nihayet bir kapıdan içeri girdi. O istikamete doğru gittim. Baktım kapıyı yarı açık bırakmış. O zaman şapka kanunu sıkı bir şekilde uygulamada olduğu için başımda şapka vardı. Onu çıkarıp takke giydim. İçeri girdim. Sekiz-dokuz basamak yukarı çıktım. Merdiven başında sağlı sollu iki oda vardı.

Ceylan isimli şahıs sağdaki odaya girdi. Oradan Zübeyir çıktı. Meğer ki sol taraftaki oda, üstadın kaldığı oda imiş. Zübeyir'le beraber üstadın odasına girdik.

Soldaki odada, bir duvarlara, bir yere, bir de Üstad'a nazar ettim. Duvarlarda asılı, yerde serili bir şey görmedim. Sadece tahtadan ibaret, üzerinde yatak serili üstadın oturduğu bir sedir vardı. Yorganı göğsüne doğru çekmişti. Her iki kolunu da dirseklere kadar sıvamıştı. Yorganın dışında idi. Başında bir külah, renkli bir kefiyede aşağıdan yukarıya doğru kıvrılmış durumdaydı. Sakalı makine ile tıraşlı gibiydi. Bıyıkları yanaklarına kadar uzundu. Saçları külah altından dört parmak kadar çıkmıştı. Cüssesi iri, parmakları uzun fakat zayıftı. Heybetli bir sesle bana:

-Nerelisin? Diye sordu.

-Diyarbakırlıyım.

Bana birçok kişileri sordu. Onu da "bilmiyorum" dedim.

-Mehmet Kayaları tanır mısın?

-Tanırım.

-Niçin geldin?

-Ziyaretinize geldim, hem de bazı sorulacak sorularım var.

-Sorulara cevap vermeye vaktim yok. Rahatsızım. *Risale-i Nur*'a baksaydın belki de cevabını bulurdun.

Daha sonra Zübeyir'e;

-Bir minder getir, dedi.

Getirince başucuna sermesini işaret etti. Zübeyir minderi serdi. Bana: "Otur" dedi. Zübeyir'e,

-Sen de otur. İşitemediğim olursa anlatırsın.

Sonra bana:

-Soruların nedir? Ben de dedim ki:

-Bizim memlekette imamlık yapanlara halk zekât veriyor. Bunda şüpheliyim. Zekâtla mı imamlık yapalım yoksa maaşla-ücretle para mukabili mi imamlık yapalım? Veya başka bir iş mi yapalım?

Üstad cevap verdi:

-Ücrette minnet vardır, vatandaştan ücret almayın. Zekâta ise minnet yoktur. Zekâta zenginler vekil gibi, müstehaklar ise iyal gibidir. Minnet edecek durum yoktur. Yalnız pazarlık yapmayın, gönül de onlara bağlı olmasın. Mal Allah'ındır. Onların eli üzerinden, onların vasıtasıyla gönderiyor. Tevekkülü Allah'a yapın, zekâta değil. Talebelere ders verin. Başka sorun var mı?

-Evet vardır. Şeyh Seydâ el-Cezerî bana tarikatta hilafet verdi. Ben kendimi ehil göremiyorum. Eğer bunda mesuliyet varsa özür göstereyim. Kabul etmeyeyim, dedim.

-Şeyhin kimdir? Kim sana halifelik verdi?

-Şeyh Seydâ

-Şeyh Seydâ kimin oğludur?

-Şeyh Ömeri Zengani'nin oğludur.

-Aslen nereden gelmedir?

-Aslen Bağdat'tan gelmedirler.

-Aşirine (aşiretine) ne diyorlar?

-Araplar aşiri diyorlar.

-Şeyh Seydâ kimin halifesidir?”

-Dayısı Şeyh Mehmet Nuri'nin halifesidir.

-Şeyh Mehmet Nuri kimin halifesidir?

-Şeyh Ömeri Zengani'nin halifesidir.

-Cizre şimdi Türkiye'de mi? Suriye'de mi?

-Türkiye'dedir.

-Şeyh Seydâ İrşada çıkıyor mu?

-Evet çıkıyor.

-Hükümetle alâkası nasıldır?

-Seviliyor.

-Risale-i Nurla alâkası var mıdır?

-Türkçe bilmez fakat Üstad'ın Arapça risalelerinin tümü yanında mevcuttur.

-Ehli tarikat daha ziyade imanla alâkadardırlar. Ben Şeyh Seydâ ile iki cihetle alâkadamım. Hem selâm ederim hem de tebrik ederim. Ehli tarikat daha ziyade imanla alâkadardılar. Sana vermiş olduğu vazifeyi yap. Fakat hediye kabul etme. Hediye hilafı şeriat değildir. Fakat ihlâs yoktur. İktisat edin. Başka sorun var mı?³⁰

“SENİ HAS TALEBEM KABUL ETTİM”

-Ulumu Arabiyi (Arapça ilimleri) bitirdim. İcazet aldım. Bundan sonra ne yapalım?

-Ben seni has talebelerimden kabul ettim.³¹ Ders verin. Risale-i Nuru okutun. Risale-i Nur bana hacet bırakmamış. On beş gün seni misafir etmek isterdim. Fakat üzerimizde tarassutlar var. Bilseler

30 Şeyh Seyda ile Üstad arasında irtibatı Muhammed Emin Er hoca sağlamıştır. Onun bir tarikat şeyhi olarak ziyareti ve üstadın tarikatlar hakkındaki bu sözü, risale-i nur talebelerinin tarikatlara olumsuz yaklaşımlarını da engellemiştir. Bu ziyaret sanıldandan daha büyük olaylara ve berekete yol açacaktır.

31 Seyda vefatı sırasında sürekli üstadın ruhaniyetiyle beraberdi. Sürekli onu rüyasında gördüğünü söylüyordu. Bu da üstadın kendisine verdiği bu sözün ne anlama geldiğini bize anlatmaktadır.

ki şarktan bir âlim gelmiş, inceden inceye tahkikata başlarlar. Ben zaten ziyaretçi kabul etmiyorum. Geçenlerde Menderes Vali ile beraber ziyaretime gelmek istediler, ben kabul etmedim. Biz hastayız, yatakta yatıyoruz. Onlar bizden korkuyorlar. Mehmet Kayalar'a söyle Diyarbakır'dan gitmesin. Diyarbakır merkezdir. Çok şaşaa etmesin. Sen hemen bugün dön. Paran yoksa sana para vereyim. Soran olursa ziyarete geldim deme. Ticarete geldim de.

Elini öptüm. O da benim elimi öptü. Ağlayarak ayrıldım. Bana Urfa'ya götürmem için iki kitap verdiler. Fakat sonra görülür, başıma belâ olur diye vaz geçtiler.

Dışarıda saate baktım 45 dakika konuşmamız olmuş. Dönüş için istasyona gittim. Tren hazırды hemen bindim. O zamanlar trenler yetersizdi. Çok kalabalıktı. Ayakta yolcu alıyorlardı. Hatta bazı insanlar ayaklarını koyacak yer bulamıyor, bir ayağını başka yere diğerini başka yere koyuyordu. Gece gündüz gelerek Diyarbakır'a yetiştim.

Üstadın: “Şaşaa etmesin. Diyarbakır'da kalsın” talimatını Mehmet Kayalar'a bildirdim. Mehmet Kayalar bana:

-Konya'da indin mi? dedi.

-Hayır, dedim.

-Üstad'dan mektup geldi. Senden bahsediyor. Onun için Konya'da indiğini zannettim.

Ben, mektubun önce nasıl geldiğine hayret ettim. Akıl erdiremedim.

ÜSTADIN SELÂMINI ŞEYH SEYDAYA İLETME

Merhum üstadın selâm ve tebrikini mektupla Şeyh Şeyda'ya bildirdim. Bilahare de kendim gittim. Şeyh Seydâ o iki kelimeye çok mânâlar verdi. Daha başka ihtimaller de vardır dedi. (Selâm ve tebrik kelimelerine) O esnada bazıları:

-Şeyhim, Risale-i Nur'u okumak faydalı mıdır? diye sordular.

Şeyh Efendi:

-Evet, elbette faydalıdır. Hakikattirler, dedi.

-Peki onların toplantılarına, medreselerine gidebilir miyiz?

Şeyh Efendi:

-Evet gidebilirsiniz.

-Mâni olmazsa ben de oturur, dinlerim.

-Ziyaretine de gidebilir miyiz?

-Evet gidebilirsiniz. Mânia olmazsa ben de gider ziyaret eder dua talep ederdim.

“ÜSTAD; ASRIMIZDAKİ FİRAVUNLARIN MUSA’SIDIR”

Müridler sormaya devam ettiler:

-Üstad Said Nursi’nin bazı talebeleri onun için “mehdi” diyor. O gerçekten bir mehdi midir?”

Seyda’mızın cevabı çok güzel oldu:

-Hadislerin zahirine göre Mehdi-i Muntazar değildir. Fakat selefi salihin ulemaları gibi bir âlimdir. Cenabı Hak asrımızda onu göndermiştir. *Bazı firavunların Musa’sıdır*. Biz de sizin gibi imanlılara “Mus” gibiyiz. (Mus; Ustura, saç traş eder, temizler) Biz namaz kılmayanlara: “Namaz kılın” içki içenlere: “İçmeyin” deriz. Muhataplarımız mümindirler. Bizim vazifemiz böyledir. Onun vazifesi ise öyledir. Herkes vazifesini yapmış oluyor.

ŞEYH SEYDA’NIN ÜSTADLA İLGİLİ GÖNDERDİĞİ MEKTUP

Bismihî sübhanehu

İlmiyle amil, kalbi selim ve güzel huy sahibi apaçık sırat-ı müstakimi yol edinmiş, kerim kardeş eş-Şeyh Molla Muhammed Emin! Allah onu koruya, afiyet vere ve bereketlendire, amin.

Esselâmü aleyküm ve rahmetullah. Sizden dua talep ediyoruz. Fazl ve kereminizden istimdad ediyoruz. Kendimize ve kardeşlerimize, Allah’ın emrini ta’zim etmelerini, onu her şeye tercih etmele-

rini tavsiye ediyoruz. Çünkü bunun dışındaki hiçbir şey fayda vermez, sonuç getirmez, hayır yoktur, hidayete de erdirmez. Menfaat veren, hidayete erdiren bizzat O'dur. Ondan başka da yoktur. Çünkü başkalarında yorulma olur, abesle iştilal vardır, zarar vardır. Mutlaka terk edilmeli ve toptan atılmalı. Ne dururken, ne de hareket ederken hatıra getirilmemeli. Fena, ancak O'nda, beka ancak O'nunladır. Gerisi zarar ve şerdir. Noksanlık ve hüsrandır. Kâmil akla muhalefettir. Belki de serapa ahmaklıktır, cehalettir ve sapıklıktır. Hakkın dışında, sapıklıktan başka ne olabilir ki? Allah, bizleri muvaffak eyleyip, rüsvay eylesin. Kerim O'dur. Mennan O'dur. Rahman ve Rahim olan O'dur. Büyük fazl-u kerem sahibi, ihsan sahibi O'dur.

Ayrıca, bize üstazın selâm ve tebrikini ve ihsanını belirten mektubunuz ulaştı. O üstaz ki: fazileti meşhur, kadru kıymeti büyük, ilmi derin, yüce imam-ı hümmam ve şeyh olan, vasıfları belirtilen zatı kerimin selâmı, bizim için bayram olur. Allah izzetini, şerefini, yükseklik ve derecesini artırsın. Ziyadesi olmayan bağışlayıcılığını her iki dünyada da versin. Amin.

Selâmına karşılık “Aleyna ve aleyke ve aleyhisselâm (bize, sana ve ona selâm olsun)” diyerek cevap veririz.

Tebrike gelince, bu onun faziletidir ve ondan kaynaklanmaktadır. Her iki hâlde de fazilet onundur.

“Benim onunla her iki cihetten alâkam var.” Sözüne gelince; bu hayırlı bir kelimedir. Hoş bir sözdür. Hoş kelime ise sâdıktır. Onun için ikram etti. Çok değişik mânâları ve ihtimalleri vardır ki, duyan kişi, dilediği mânâyâ ve ihtimale yorsun. Lâkin muvafık ve makbul olan, muhalifi bulunmayan mânâ budur vesselâm.

Allah, geniş rahmetiyle rahmet eylesin ve uçsuz bucaksız cennetine koysun.

“Benim onunla her iki cihetten alâkam var.” Sözünden, şu miskinün ümidi şudur: O son derece faziletli zatın bu miskinün hem dünyasına, hem de ahiretine dua etmesi, aynı zahir ve batında nazargâhı olması, gözünün bu miskin üzerinde bulunmasıdır. İnşallah, Allah ona bol mükafatlar versin, amin. Yine de en iyisini bilen Allah'tır. En Rahim, en Kerim ve en Hâkim olan O'dur, vesselâm

Yaptığınız telif esere gelince çok iyidir. İnşallah faydalı olacaktır. Sizinle bir araya gelme şerefine nail olunca, bir takriz yazarız vesselâm.

ÜSTAD'IN VEFATI

Bilahare merhum Üstad vefat ettiği zaman Urfa'ya ben de gittim. Fakat cenazeye yetişemedim. Kendisiyle gelen talebeleri ile görüş-tüm, dediler ki:

-Üstad bir gün bize: “Arabayı kontrol edin. Uzak yola gidebilir mi? Bakın” dedi.

Kontrol ettik. Kaç gün sonra birlikte arabaya bindik. Nereye gideceğini anlayamamıştık. Her zaman arabaya binip yola giderken bize: “Yavaş sürün, yavaş sürün” derdi. Bu defa ne kadar hızlı sürdüysek: “Daha çok hızlı sürün” diyordu. Uçar gibi gidiyorduk. Urfa'ya gideceğimizi sonradan yolda öğrendik. Arkamızda Emniyet: “Said-i Nursi gitmiş” diye alarma geçti. Telefonlar yağdırıldı. Fakat Urfa'ya gelinceye kadar bizi bulamadılar. Üstad hasta idi. Lâkin namazlarını oturarak değil hep ayakta kılıyordu. Urfa'ya ulaştığımızda önce İbrahim Halil Dergâhına gitti. Oradan koltuğuna girerek otele gittik.”

ÜSTAD'IN VEFATI

Ben daha sonra geniş bilgi almak için Üstad'ın kaldığı otele gittim. Otel sahibi şunları anlattı:

-Bir ihtiyarı iki kişi koluna girmiş hâlde, buraya getirdiler. Kim olduğunu bilmiyordum. Daha sonra Üstad olduğunu anladık.

Bir çorba içmeyi arzu etti. Ben gittim evde çorba yaptırıp getirdim. Kaşıkla ağzına vermek istedim, ağzını sıkıca kapattı. Gözleriyle bana baktı. Kendisinden korktum. Kendisine: “Ben dostum, dostum!” dedim. Tebessüm etti. Ağzını açtı. Çorbayı verdim içti. Anladım ki beni zehirlerler diye endişesi varmış demek. Onu geri göndermek için Ankara'dan emir geldi. Fakat doktorlar: “Geri dönmeye gücü-takati yoktur” diye rapor verdiler. Gece saatlerinde yanına vardık baktık ki vefat etmiş!”

Başka birisi de şunları anlattı: “Bazı arkadaşlarımız Üstad’ın yat-
tığı karyolayı satın almak istediler. Otelci vermedi. Hava çok yumu-
şak ve yağmurlu idi. Harran Ovasının yağmura çok ihtiyacı vardı.
Mübarek buraya gelince yağmur yağmaya başladı. O esnada da Urfa
bazı kuşlarla dolmuştu. Bu kuşlar evvelden yoktu. O anda türediler.”

ŞEYH SEYDA’NIN KAYBOLMASI

Ben Urfa’dayken, Şeyh Seydâ ile ilgili çeşitli haberler işittim.

Birincisi; Şeyh Seydâ’nın kaçırıldığı şeklinde idi.

İkinci havadis; Şeyh Seydâ’nın kaybolduğu yolunda idi.

Üçüncüsü ise Şeyh Seydâ’nın tutuklanıp Ankara’ya götürüldüğü
söylentisi idi.

Ben Urfa’dan eve döndüm. Seyda Hazretlerinin durumunu sordum,
dediler ki:

-Hac köyünden Hacı Hasan, Şeyh Seydâ’nın ziyaretinden yeni
gelmiş, durumu o bilir!

ŞEYHİMİZİN KAYBOLUŞU ve ÜSTADIN RUHANİYETİ

Hacı Hasan geldi ondan durumunu sorduk. Şunları anlattı:

-Bazı arkadaşlarla beraber Şeyh’in ziyaretine gitmiştik. O anda
bir araba dolusu yüksek rütbeli askerler de Şeyh’imizin yanına gel-
diler. Daha sonra Cizre’ye gittiler. Şeyh Efendi bana:

-Hazır ol gideceğiz, dedi.

-Hazırım, dedim.

Az zaman sonra, sözünü tekrar etti. Ben de yine “hazırım” de-
dim. Üçüncü kez tekrar edince;

-Arkadaşlarım da vardır, dedim.

-Onlar da gelsin, ibrik alın, löküs alın, kamyona binin, bizi takip
edin, dedi.

Bu konuşmamızdan az sonra Cizre’ye giden askeri araba geri
geldi. Şeyh Seydâ bu askeri aracın şoför mahalline bindi. Bize;

-Hiçbir yerde durmadan bizi takip edin, dedi.

Askeri araç hareket etti biz de takip ettik. Midyat'a varınca Şeyh'in içinde bulunduğu aracı kaybettik. Serdef köyü yönüne bir arabanın gittiği haberini aldık. Şeyh Halil adında, Şeyh Seydâ'nın o köyde bir halifesi vardı. Biz o köye gittik. Şeyh Efendi'yi o halifenin evinde gördük. Etraftan çok ziyaretçiler geldiler.

Şeyh Seydâ:

-Onların ziyaretini Allah kabul etsin. Ben ziyaretçi kabul etmiyorum, dedi.

Bunun üzerine ziyaretçiler, Şeyh Seyda'yı ziyaret edemeden geri döndüler. Ertesi gün Estel'e döndük. Estel, insanlarla dolmuş, pek çok kimse Şeyh Efendiyi ziyaret etmek istiyorlardı. Şeyh Efendi ise ziyaretçi kabul etmedi. Bunun üzerine halk dedi ki:

-Araçtan dışarı çıksın onu uzaktan da görelim kâfidir.

Şeyh Efendi:

-Ama o zaman onların kalbi kırılır.

Kaymakam:

-Polisler tedbir alsın. Bir kapıdan girip öbür kapıdan çıkış olmak üzere ziyaret etsinler, deyince, bu makul teklifi Şeyh Efendi kabul etti.

Denildiği şekilde yapıldı. Ziyaret bitince askeri araçtaki binbaşı:

-Şeyh Efendi nereye gitmek istiyorsun götürüyüm, dedi. Şeyh:

-Eve dönmek istiyorum, dedi. Bunun üzerine Şeyhin evinin bulunduğu Serdehli köyüne döndük.

Köyde bize;

-Bediüzzaman vefat etmiş! Vefat haberi gelmiş! Dendi.

Şeyh Seyda:

-Biliyorum, diye cevap verdi onlara.

Bunu nereden öğrendiği, kimin ona bu vefat haberini verdiği hususunda hayret içinde kaldık. Hacı Hasan Efendinin anlattığı kaybolma veya kaçırılma olayı böyleydi.

Bir müddet sonra ben Cizre'ye Şeyh Efendiyi ziyarete gittim.

Şeyh Seydâ'dan daha yaşlı Seyit Ali isminde bir zatla bu konuyu bana şöyle anlattı (Bu zat seyyid olduğu için şeyhin yanında makbul biri idi) :

-Şeyh Efendi o seferden geldikten sonra yanına gittim. Elini öptüm.

-“Şeyhim dedim senin bu seferin her zamanki seferlerine uygun olmadı. Kimseye haber vermeden gittin ve çabuk döndün.” dedi ki:

-Bediüzzaman'ın ruhunu mevtalar içinde gördüm. Vefat ettiğini anladım. Kendimi tutamadım. Onun için böyle dolaşıp döndüm.

ÜSTADIN NAAŞI

Demek ki bu hadise de beyan ediyor ki birbirleriyle ruhi bir irtibatları alâkaları vardı. Bu durum, merhum Üstadın “alâkadarız” sözünün tasdiki oluyor. Üstadın Urfa'da defnedilen cesedi vefatından kısa bir zaman sonra devletçe Urfa'dan bilinmeyen bir yere nakledildi. Bu nakil konusunda üstadın kardeşi Abdülmecit şunları anlattı:

-Ben Konya'da İmam Hatip Lisesinde öğretildim. Bir gece bazı askeri yetkililer gelip, üstadın kardeşi olmam hasebiyle, na'şının Urfa'dan başka bir yere nakline muvafakat etmemi istediler.

Ben razı olmadım. Fakat bu hususta hazırlanmış bir yazıyı bana zorla imzalattılar. Beni de alıp uçakla Urfa'ya götürdüler. Üstadın kabrini eştiler. Henüz cesedine, kefenine bir şey olmamıştı. Yüzü güler vaziyette idi. Çıkarıp uçağa koydular. Beni de aralarına aldılar. Uçak havalandı. Afyonda indik. Orada bir arabaya bindirdiler. Araba Isparta içinden geçti. Daha ilerde bir kabristana vardık. Orada askerler vardı. Hazırlanmış bir kabir de vardı. Üstadın cesedini o kabre koydular. Oradaki askerlerden sordum:

-Burası neresidir? Birisi:

-Şehitler tepesi, dedi.

Daha ziyade konuşmak istedim. Elini ağzına koyarak bana susmamı işaret etti. Beni aynı gecede getirip Konya'ya bıraktılar. Bu hadise hep gece cereyan etti. Daha sonra bazı devletler: “Ne sebeple naaşın nakli yapıldı?” diye sorduklarında: “Kardeşinin arzusu ile” diye yalan söylediler.

6. BÖLÜM

GAZİANTEP-ANKARA-AVRUPA HATTI

Gaziantep yıllarındaki resmi

GAZİANTEP'E GİDİŞ

1961 yılında Şeyh Seydâ el-Cezerî'nin emri ile Gaziantep ilinin Nizip ilçesine bağlı Kıratlı/Kertişe köyüne imam olarak gittim.

Gaziantep'e gitmeme neden olay yine bir rüyaydı. Bir gece rüyamda Kâbe'nin yıkılmış ve harap bir hâlde olduğunu gördüm. Rüyanın dehşetiyle uyandım. Bu rüyaya bir anlam veremedim. Bunu en iyi ancak Şeyh Seyda yorumlayabilirdi. Ben de Şeyh Seyda'nın yanına gittiğimde rüyayı anlattım.

Şeyh Seyda rüyayı şöyle yorumladı.

-Bu rüya senin üzerine yeni bir vazife yüklemektedir. Sen Gaziantep tarafına gitmelisin.³² Bu bölge dinini kaybetmek üzere. Nizip'te Hacı Habeş var, o sana yardım eder. Hacı Habeş, Şeyh Seyda'nın yanına gelip giderdi. O, Oğuzeli'ye gitmemi istedi. Fakat Şeyh Seyda;

32 Seyda kendisine verilen bu vazifeyi sadece yaşarken değil, vefatında da uygulamak istemiş, bu nedenle Gaziantep Nuri Mehmet Paşa camisine gömülmek istemiştir. Böylece Antep'in kalbinde Antepililerin kalbine nazar ederek, mânevî olarak orada bekçilik yapmıştır. Hatta mezar taşına yazdığı şiirini de görünür bir yere konulmasını isteyerek buradan geçenlerin bu sözlerden ders almasını düşünmüştür. Böylece tebliğ vazifesini vefatında da yerine getirmeye çalışmıştır. Onun Antep görev ve sorumluluğu kıyamete kadar verilmiş bir vazifeydi. Onun görevi hala devam ediyor.

-Hayır! Sen Nizip'teki Kertişe³³ köyüne git. Bu bölgenin daha çok ihtiyacı var.

Bunun üzerine Kertişe köyüne taşındım. Evimi Hacı Habeş kendi kamyonu ile taşıdı. Köy ahalisi dini yönden çok gerideydi. Köy olmakla beraber beş dükkânda da içki satılıyordu. Kumar oynanıyordu. Bir kişi beş kadınla evlenmişti. Bir başkası da kız ile kızın teyzesini birlikte nikâhlamıştı. Bu ve buna benzer İslâm'a aykırı pek çok durumla mücadele ettim. Neticede köy düzeldi. Köyde minareli yeni bir cami yaptırdım. Yol, elektrik getirmeye çalıştım. Köy diğer köylere nispeten din bakımından en geri iken hemen hemen en iyilerden biri oldu. Kertişe'de talebelere ders vermeye devam ettim. O köydeki talebelerden dört-beş kişi icazet aldılar.³⁴

Bu dönemde Erbakan hocanın siyasî hareketini talebe ve dostlarımızla destekledik. Hatta Antep'e seçim konuşması için geldiğinde seçim otobüsün üstüne çıkarak, onu desteklediğimizi herkese göstermiş oldum. İlişkimiz vefat edinceye kadar güzel bir şekilde devam etti.³⁵

Bilahare Gaziantep merkeze nakil oldum. Diyanet sitesinde imam, müezzin ve bazı öğretmenlere ilm-i aletten ve feraiz ilminden dersler vermeye başladım. Daha köyde iken resmi imam olmaya beni mecbur ettiler. On dört senelik bir süre resmi görevde kaldıktan sonra yaş haddinden emekliliğimi istedim.

Gaziantep'te iken, şeyhimin oğlu, Şeyh Muhammed Nurullah bize geldi.

-Dış ülkelerde, tebliğ ve irşad faaliyetlerine çok ihtiyaç var. Oralara gitmezseniz mesul olursunuz, dedi. Gitmem için ısrar etti. Hatta pasaportumu çıkarıncaya kadar orada kaldı. Pasaportum alındıktan sonra Cizre'ye döndü.

O arada, Mehmed Zahid Koktu'nun damadı ve halifesi, merhum Prof. Dr. Esat Coşan Hoca Gaziantep'e geldi. Kendisiyle beraber

33 Yeni ismi Kıratlı Köyü

34 Seyda'nın Antep bölgesine gelmesi, doğu mollalarını da buraya yöneltti. Kısa zamanda bölge değerli molla ve ilim adamlarıyla doldu. Ayrıca, Seyda kurduğu medrese ile de bölgeyi köy köy, adam adama aydınlatacak muvahhitler yetiştirdi. İcazet verdiği her talebeyi bölgedeki imamsız bir köye gönderiyordu. O dönemlerde köylerde maaşlı imam olmayıp, köylüler kendi imamlarının masraflarını karşılıyorlardı. Bu da bölgede nisbeten serbest bir ortam oluşturmuştu.

35 Seyda, Erbakan Hoca'nın Başbakanlıkta tarikat liderlerine verdiği yemeğe de katılmıştır.

olduk. Bana, zor reddedeceğim bir ilim teklifinde bulundu:

-Sizi Ankara'ya dâvet ediyoruz. Ankara'ya gelerseniz çok iyi olur. Şu an iki yüz kadar yüksek tahsil yapan talebe var, yanında okurlar. Bu sebeple Ankara'ya gelmeni isteriz.

Ben bu dâvete kesin bir cevap vermedim, "evet" de demedim.

OKUMA PARÇASI

Dünya Çapında Bir Gönül İnsanı Mehmet Emin Er Hocamız.

Mehmet Emin Er Hoca, Nizip'in tanınmış şahsiyetlerindedir. Nizip'e birçok değerli insan kazandıran bir mekteptir. Hocamız, sadece Türkiye'de değil, dünya çapında hizmet eden bir gönül insanıdır. Onu herkes Nizipli sanmasına rağmen, aslında o Diyarbakır'ın Çermik ilçesinde 1910 yıllarında doğmuştur.

Doğum tarihini aslında kendisi de tam bilmez. Çünkü onun doğduğu dönem, Osmanlı'nın en çalkantılı dönemidir. Nüfus kayıtlarını tutmak bir lüks işidir. Üstelik doğan çocuklardan çoğu büyümeden öldüklerinden kimsenin gidip bu kaydı yapmak gibi bir derdi de bulunmamaktadır.

Hocamız, her ne kadar Diyarbakırlı olsa da o, ömrünün en verimli çağını Nizip'in Kertüşe (Kıratlı) köyü ile Gaziantep'de geçirdi. Bölgeye birçok değerli insan kazandırdı. O dönem, adı Kertüşe olan Kıratlı köyünde bir medrese kurarak talebe yetiştirdi. Neredeyse her hafta sonlarını da Nizip'te geçirerek Nizip'in değerli din adamlarıyla dinî ve fıkri sohbetler yaptı.

Onların sohbetlerinin lezzetinin tadına varan Nizipliler bölgelerindeki bu değerli ilim adamlarının sohbet sofralarının en güzel meyvelerinden nasiplendiler.

Hocamız, Nizib’i gönülden sevdi. Buraya kendi evlatlarını yerleştirdi. Nizipli oldu. Ama onun neden Nizib’e geldiği de ayrı bir sohbetin konusu. Biz bunu merak ettik. Siz değerli okuyucularımız için bizzat kendisine sorduk. Bize kendi tatlı ifadesiyle Nizib’e gelişinin tamamen kendi iradesi dışında gerçekleştiğini beyan etti. Şeyhi, Şeyh Seyda Antep ve Nizip bölgesinde insanların İslâm’dan uzaklaşmaya başladıklarını beyan ederek özellikle Kertüşe ve civar köyleri zikir ederek ondan buraya gitmesini ve bölgeyi tekrar İslâm’a kazandırmasını ister. Hocamız, şeyhinden aldığı bu görevle Kertüşe’ye gelir ve buraya en değerli 18 yılını verir.

O anı hocamızdan dinleyelim: “1961 yılında Gaziantep ilinin Nizip ilçesinin Kertüşe köyüne imam olarak gittim. Bu köye niçin gönderildiğimi ilk sıralar ben de tam olarak bilmiyordum. Ama beni gönderenlerin mânevî bir telkinleri vardı. İmamlık haricinde bu köyde talebelere ders vermeye de başladım. Bu vesile ile o köydeki talebelerden dört-beş kişi İslâmî ilimlerde icazet alacak dereceye yükseldiler. Köy ahalisi dini yönden çok gerideydi. Köy olmakla beraber hemen hemen bütün dükkânlarında içki satılırdı. (Köyde toplam beş dükkân vardı) Ayrıca kumar oynayanların sayısı da yüksekti. İslâmî kaidelere dinî açıdan uyan pek yoktu. Mesela köylülerden birisi beş kadınla evlenmişti. Bir başkası da kız ile kızın teyzesini birlikte nikâhlamıştı. Bu insanlara dinî ve ahlâki vecibeleri anlattım. Uzun bir süre uğraştıktan sonra Neticede köy düzeldi. Köyde minareli yeni bir cami yaptırıldı. Yol ve elektrik getirmeye çalıştım. Köy diğer köylere nispeten din bakımından en geri iken hemen hemen en iyilerden oldu.

Bilahare Gaziantep merkeze nakil oldum. Diyanet sitesinde imam müezzinlere bazı öğretmenlere ilm-i aletten ve feraiz ilminden ders vermeye başladım. Bu köye ilk geldiğimde resmî görevli değildim. Ancak Diyanet İşleri ve Müftülük beni resmi imam

olarak görevlendirdi.” Kendisine bu görüşmeden dolayı teşekkür ettik. Hocam bu vesileyle tüm Niziplilere selâmlarını ilettili.³⁶

ANKARA’YA GİDİŞ

Oğlum Mehmet Fadlullah o zaman Ankara’da idi. Evi Demetevler’de idi. Onda misafir olduğum bir gün, Esat Hoca’nın mahiyetindeki öğrencilerin başkanı Kemal adında bir genç yanıma geldi:

-Biz ilahiyat talebeleriyiz. Arapça ders okumak istiyoruz. Bize ders vermenizi rica ediyoruz, dedi.

Bu tekliflere icabet etmezsem mânevî mesuliyetlerden kurtulmaya çağıma dair ilhamlar oluştu. Israrları karşısında şu çözümden anlaştık:

Ankara Yılları

-Bir ay kadar, evi getirmeden size ders vereceğim. Ondan sonra duruma bakar, kesin kararı ona göre veririm.

Bana talebelerin kaldığı yerde özel bir oda tahsis ettiler. Oraya yerleştim. Talebelere yemeklerini kimin yaptığını, parasının nereden geldiğini sordum.

36 www.nizip.com dergisi

-Yemek vakıftan geliyor. Biz parasını veriyoruz, dediler.

-Ben de para vereyim, dedim. Kabul etmek istemediler. Fakat hakları bana geçmesin diye ısrar ettim. Ben de katkıda bulundum.

50-60 civarında talebe ayrı ayrı dersler okuyorlardı. Haftada bir gün hariç devamlı akşama kadar dersle meşguldük.

Bu gençler; ahlâkları çok temiz, tahsili seven, prensipli, cami ve cemaate devamlı idiler. Bu özelliklerini hissettikten sonra Gaziantep'ten evi getirmeye karar verdim. Fakat onlara hiçbir teklifte bulunmadım bu hususta! Tâ ki işim Allah için olsun, bir minnet altına da girmeyeyim diye. Zaten talebeler diyorlardı ki: “Gelirsen evi biz temin ederiz. Kirayı vakıf ödeyecek”

Neticede Öz Elif Sitesi'nde bana bir daire tuttular. Kirası da 10 bin lira civarında idi. Evi getirdim, yerleştim. Onlara ders vermeye devam ettim. Bir dönem böyle devam etti. Önceleri Elif Sitesinde ve Özelif camisinde dersler veriyordum. Daha sonra Esat Hoca Elif Sitesinin yanında bir bina yaptı. Buraya “Fıkıh Enstitüsü” adını verdi. Aynı şekilde İstanbul'da da bir yer yapmış orada da hadis ağırlıklı bir eğitim veriyordu ve buraya: “Hadis Enstitüsü” adını vermişti. Maalesef Esat Hoca vefat edince bu çalışmalar da sona erdi.

Fıkıh Enstitüsünde talebelere Fıkıh, Hadis ve Akaid dersleri veriyorduk. Hatta evdeki kitapları da buraya taşıdım. Böylece talebeler yararlanacaklardı. Bu arada her ay çıkan İslâm Mecmuası da benimle röportajlar yapıyordu. Ama bu mecmua da merkezini İstanbul'a taşıyınca gelmez oldular. Bu sırada öğrencilerin başkanları olan Kemal, okulu bitirince gitti. Hem Kemal'in gitmesi, hem de değişik bazı sebeplerle, eski düzen bozuldu.

Ben, talebelerdeki gevşekliği görünce onlara dedim ki:

-Sizin devamınız yok. Bir kitabı bitirmeden bir başka kitaba geçmek istiyorsunuz!

Onların gevşekliği üzerine sanki bir nevi darıldım. Dış ülkelere gitmeye karar verdim.

7. BÖLÜM

YURT DIŞINA ÇIKIŞ

Seyahat etmek, değişik ülkelere ziyaret etmek benim önceden beri arzu ettiğim bir husustu. Daha önce de belirtmiştim: Şeyh Muhammed Nurullah Efendi de benim yurd dışında vaaz ve irşad faaliyetlerine katılmamı arzu ediyordu.

Bendeki istek, Şeyh Efendi'nin arzusu ve talebelerdeki eski ilmi isteğinin olmaması yurt dışı seyahatlerimi başlatmama sebep oldu. Benim bu niyetimi duyan bazı ileri gelen kimseler toplanıp yanıma geldiler:

-Dış ülkelere seyahat yaparsan bize bağlı olan cemaatlerin yanına gitmenizi isteriz. Sizlere her türlü desteği de sağlarız. Ancak sadece bizim cemaatte kalmanız gerekir.

Ben de onlara dedim ki:

-Hayır, bütün İslâmî cemaatlerin hepsini, hiçbir fark gözetmeden görmek ve ziyaret etmek isterim. Sadece bir cemaatle sınırlı kalmam.

Saatlerce bu konu üzerinde ısrar ettilerse de ben kararım üzerine sabit kaldım.

İLK AVRUPA SEYAHATI

Damadım Ömer İnci Hoca, Danimarka'da görevli olarak bulunuyordu. O da uzun müddetten beri beni dâvet ediyordu. Ve dâvetine icabet ettim.

Evvla Danimarka vizesini aldım. Aktarmalı olarak dört saat süren bir yolculuktan sonra Danimarka'nın başkenti Kopenhag'a indim. Ankara'dan gitmişim. İlk olarak orada bulunan Diyanet İşleri Başkanlığı Din Müşaviri ile görüştim. Bize ilgi ve alâka gösterdi. Büyük camide Cuma günü vaaz etmemi teklif etti. Ben de, "İslâm'da Vahdet" konulu bir vaaz verdim.

Oraya geldiğimizi duyan gençler, cemaatler çevremize toplanarak sorular sordular, biz de cevaplamaya çalıştık, sohbetler yaptık.

Sonra belli bir plan dâhilinde şehirleri dolaşmaya başladık. Gittiğimiz şehirlerde, değişik gurupların, cemaat ve hiziplerin camilerine uğruyor, derneklerine ziyarette bulunuyorduk. Arap olsun, Pakistan, İran veya Türkiye’den olsun hiçbir ayırım yapmadan mümkün mer- tebe gidebildiğimiz kadar İslâmî kuruluşlara uğruyor, tüm Müslü- manlarla görüşmeye çalışıyorduk.

Onlar bazı görüş ayrılıklarından dolayı, farklı mekânlarda, fark- lı anlayışlarla hizmet yapsalar da, gerek Millî Görüş Teşkilâtlarına, gerek Diyanet, Süleyman Efendi’nin talebeleri, Cemaleddin Kaplan veya diğer Türk teşkilâtlarına gidiyor, sohbetlerde bulunuyordum. Beni orada ağırlayan, misafir eden herkesten Allah razı olsun.

Danimarka’da Akide-i Hayriye’den cemaate ve gençlere ders verdim. O memleketin kadınları çok aşırı açık giyinirlerdi. Ahalisi bisiklete binmeyi çok severlerdi. Bisiklete binenler için hususi yol- lar yapılmıştı. Köpekleri de gayet çok severlerdi. Hatta bisiklete bi- nerlerken bir eliyle bisikleti tutan, öbür eliyle de köpeği çeken çok insan gördüm.

Kopenhag’da bulunan büyük bir kiliseye gittik. “**Dom**” kilisesi deniliyordu. Orada yetkili kimse olup olmadığını sordum.

-Burada dört papaz var. İçlerinden bir tanesi çok mümtazdır. Yurt dışında temsilci olarak bazen devleti de temsil eder, dediler.

Ben dedikleri papazın telefon numaralarını aldım. Kendisiyle yüz yüze görüşmek istediğimi telefonda ona bildirdim.

-Benimle niçin görüşmek istiyorsun?

-Bazı dinî sorular sormak istiyorum.

-O zaman yarın Belediye Kütüphanesinde saat 10’da buluşalım.

PAPAZ EFENDİYLE GÖRÜŞME

Ertesi gün ben, üç arkadaşla birlikte sözleştiğimiz saatte Beledi- ye Kütüphanesinde hazır bulunduk. Bazı İncilleri torbaya doldur-muş hâlde bir papaz çıkageldi. Yanımdaki arkadaşlardan Ömer İn- ci’ye soru ve cevapları yazmasını söyledim. Tercümanımız da orada

Belediye Meclis Üyesi Ankaralı bir Türk'tü. İlk olarak Papaza şunu söyleyerek münazaraya başladık:

-Siz bir din adamı olduğunuz hâlde kıyafetiniz din adamına be-zemiyor. Ne sakal, ne bıyığınız, ne başınızda papak ne de üzerinizde cübbe var. Siz nasıl bir din adamısınız?

-Ne yapalım zamana uyuyoruz. O bahsettiğin şekil, daha çok Yu-nan papazlarında olur.

-Sizde kadınların çıplaklığı ne kadar caizdir? Bunun bir sınırı yok mudur?

-Bizde bir hudud yoktur. Yalnız dikkatleri fazla üzerine çekecek, çekici olacak şekilde olmamak şartı ile bir emir yoktur!

-Peki ama hem örtünmemek, yani çıplak olmak hem de nazar çekmemek mümkün değildir.

-Öyle ama bizde bir sınırlama yok.

Baktım ki başka bir şey söylemiyor, başka bir soruya geçtim:

-Sizde hayvanın meşru kesim şekli nasıldır?

-Bizde onun da kesin bir hududu yoktur. Yalnız hayvanı incitme-mek şarttır. Eziyet vermeksizin nasıl olursa olur.

Sonra İncillerle ilgili bazı konuları gündeme getirdim. İncillerin adını ve sayfa numaralarını belirterek, “falan İncil’de İsa Allah’tır diye yazılmış, falan İncil’de ise Allah’ın oğlu olduğu yazılmış. Bu iki İncil arasında münafaat, terslik, çelişki vardır, nasıl izah eder-siniz.” dedim. Verdiği cevap mukni (ikna edici) değildi. Ben sade-ce İncillerdeki çelişkileri belirtmekle yetiniyordum. Fazla üzerinde durmuyordum.

-Falan İncil’in şu sayfasında da İsa Yusuf’un oğludur. Yusuf da Yakub’un oğludur diyor. İncil’in birinde “İsa Allah’tır, diğer İncil’de “İsa Allah’ın oğludur” diyor. Bu nasıl olur? Bunlar çelişki değil mi?

Cevap vermeye çalıştı.

-Peki falan sayfada da dört babadan sonra, Yakup, oğlu Yusuf’a geldiği yazılıdır. Bu da çelişki değil midir?

Ona da cevap vermeye çalıştı. Fakat doğru dürüst cevap bula-

madığı için terlemeye başladı. Sıkıldı. Kütüphaneye gelenler bizim soru sorup yazmamızı görünce ayakta bizi dinlemeye başladılar.

-İsa Aleyhisselâm'ın öldürüldüğünü anlatan bir bölümde, Hz. İsa'nın: "Baba beni bu Yahudilerden niçin kurtarmadın!" diye seslendiği yazılıdır. Bundan anlaşılıyor ki İsa Rab değil. Rabbi çağır-mış. Falan İncil'in başka bir yerinde ise: "İsa'nın yavrulu bir merkebi vardı. Hem merkebe hem de yavruya binerdi" deniliyor. Allah nasıl merkebe biner dedim?

Ona da sapık sapık cevaplar veriyor fakat kimse tatmin olmuyordu. Ben de üzerinde fazla durmuyordum.

-İncilin bir yerinde İsa'nın, öldüğünde üç gün iki gece toprak altında kalacağını söylediği yazılmış. Başka bir sayfasında ise üç gün üç gece kaldığını yazmış. Bu da münafât oluyor.

Bu soru cevap faslı devam ederken saat on iki oldu. Papaz:

-Saat on iki oldu, başka yerde işim var. Adres verin ben yarın oraya yanınıza geleyim, dedi. Adres verdik. Ayrıldık.

İNCİL'DEKİ BİTMİYEN ÇELİŞKİLER...

Ertesi gün saat 10'da bulunduğumuz yere geldi. Dört İncili de torbaya koymuş getirmişti. Hal hatır sorduktan sonra ben sorularımı sormaya devam ettim:

-İncilin bir yerinde deniyor ki, "İsa kabirden kalkınca: "Ben babanın yanına gidiyorum. Bulutlardan yere ineceğim. Henüz bazınız da hayatta olacaktır" Oysa şimdiye kadar gelmedi. Bu münafât, yalan olmuyor mu?

Diğer incilin bir yerinde: "Yusuf ile İbrahim arasındaki babalar 27 tanedir diyor. Başka bir incilin falan yerinde ise 42'dir diyor. Bunların arasında çok fark vardır.

-Olabilir ki birisi Meryem'in birisi kendisininindir.

-Hayır, Yusuf'un babası diyor.

-Belki bunlar Yahudilerin oynamaları, tahrifatlarıdır. Tarihi bilgidir.

-O zaman demek ki İncil muharrefdir, değiştirilmiştir.

-Hayır, onu demek istemiyorum.

-Yine İncil'in falan yerinde: "İsa ile Adem arası 40 bin senedir" deniyor. Fakat İlim öyle göstermiyor.

Ona da cevap vermeye çalıştı.

-İncil'de dünyanın bütün ömrü seksen bin senedir diyor. Bu da bugünkü ilme muvafık olmuyor. Falan İncil'in falan yerinde: "İsa Resul'dur" deniliyor. Hâlbuki İsa ne Allah'tır ne de Allah'ın oğlundur.

Papaz, benim İncil ismi vererek sorduğum sorularda, şüpheli olduğu konularda İncil'e bakıyor, aynen benim dediğim gibi yazılı olduğunu görüyordu. Burada da benim dediğim gibi yazılı olduğunu görünce dedi ki:

-Allah "resul" olarak gönderdik demiyor, sadece gönderdik diyor.

-Evet ama zaten gönderilen kişiye "resul" denmez mi?

-Hayır, bir kişi gönderilmiş olabilir ama resul olmayabilir.

Bunu da geçtik.

-Yahudiler Seyyidina Meryem'e bühtan ediyor, iftira atıyorlar. İsa Aleyhisselâm'a hâşâ veled-i zina diyorlar. Fakat biz Müslümanlar Meryem'e afife, sıddıka der, O'nu hürmetle anarız. İsa Aleyhisselâm'a Allah'ın Resulüdür der, saygı gösteririz. Yahudiler sizin dininizin kökünü baltalıyorlar, biz ise inanıyoruz. Gerekir ki siz bize daha yakın olmalıydınız. Fakat siz onlarla birleşip İslâm'a karşı oluyorsunuz, sebebi nedir? Bunu nasıl izah ediyorsunuz?

-Sebebi İncil'de bulamadığımız bir konuda Tevrat'la amel etmemizdir.

-Tamam biz ile siz ehli kitabız, komünistler, ateistler hiçbir kitap tanımazlar. Onlara nispetle biz birbirimize yakınız. Sizinle birlik olup komünistlere karşı durmamız iyi değil midir?

-İyidir.

Arkadaşlarımızdan Ömer İnci.

-Bulgarlar, Yunanlar Türkleri öldürtüyorlar, siz niçin seslenmiyorsunuz, onlar komünisttir.

-Bundan benim haberim yok, bundan sonra bu konuyla ilgilenirim.

DOĞRU BİR HABERCİ

Ben dedim ki:

-Son olarak size bir soru sorup mülakatımıza son vereceğim. Bir kişi bir kavim içinde kırk sene kalır, herkes de onu iyi olarak tanır, bilir. Hiç bir kötülüğünü görmezler, hiç bir zaman yalan söylediğine şahit olmazlar. Bu kişi bir gün elinde bir mektup-mesajla gelip o kavme dese ki:

-Beni size Sultan gönderdi. Bu elimdeki risalede de Sultan'ın sözleri var. Bazı şeyleri yapmanızı bazı şeyleri de yapmamanızı emrediyor.

Bu kişi o ana kadar hiç yalanla itham edilmemiş olduğundan dolayı, bazıları sözlerine hemen inanırlar.

Bazıları da risaledeki ibarelerin fesahatine, edebî gücüne bakınca anlarlar ki: “Bu avam kârı değil, bu herhangi bir şahsın işi değil, ancak Sultan'ın olabilir.” Böyle düşünüp onlar da tasdik eder, inanırlar.

Bazıları da: “Bu mesajı, en iyi bilenler, akli başında olanlar tasdik ettiler, inandılar, demek ki doğrudur” deyip onlar da inanırlar.

Bazıları da, mesajdaki tarihi olayları, ayrıntıları görünce, “bu bilgiler ancak Sultan'da olur. Yoksa kimin haddi var ki bunları bilebilsin” deyip inanırlar.

Diğer bir kısmı da “biz inanmıyoruz, bu bir sihirdir. Sultan'a iftira ediyor. Gönderilecek hiç kimse kalmadı da, Sultan bunu mu gönderdi” derler ise akıl bu sonrakilerin ifadelerini kabul eder mi?

Papaz, meseleyi anladı:

-Eğer etmez desem o zaman müslüman olmam gerekiyor.

-Ben sana İslâmiyet'i teklif etmedim. Sadece aklın bunu kabul edip etmeyeceğini sordum.

Papaz dürtüst cevap verdi:

-Cevap verecek olursam, akıl sonrakilerin dediğini kabul etmez.

Ben de kendi cevabımı kondurdum:

-İşte o gönderilen şahıs, Hazreti Muhammed Aleyhisselâm, risale de Kur'an-ı Kerimdir.

Hz. Peygamber Herakliyüs'ü İslâm'a dâvet ettiği zaman Herakliyüs soruyor etrafındakilere:

-Siz onu yalanla itham ediyor musunuz?

Ebu Süfyan, o zaman Hz. Peygamber'in en şiddetli düşmanı olduğu hâlde;

-Hayır, onu yalanla itham etmiyor, suçlamıyoruz, dedi.

Bunun üzerine Papaz:

-Benim Muhammed Aleyhisselâma çok saygı, hürmetim vardır. Eğer İbrahim Aleyhisselâmın milleti üzerinde ise onu tasdik ederim.

-Evet, İbrahim Aleyhisselâm'ın milletindedir. Kur'an'da kendisine "İbrahim Aleyhisselâmın milletine tâbi ol" diye emirler vardır.

-Ben bilmiyorum.

-Sen Kur'an'a bakmıyorsun, eğer bakarsan görürsün.

-Bundan sonra bakacağım.

Adresini bana verdi, benim de adresimi aldı. Saatlerimize baktık on iki olmuştu. İki saat önceki gün, iki saatte o gün tam dört saat münazaramız devam etti. Vedalaşıp oradan ayrıldık.

ŞEHİR GEZİNTİLERİ

Benimle beraber bulunan, yardımcı olan gençler, beni değişik şehirlere götürdüler. Oralarda sohbetler yaptım, konferanslar verdim. Gençlere akide dersleri verdim. Bir zamanlar başkent olan bir şehir vardı. Burada yerli imalatları olan dokuz katlı gemiye bindik. Güvertesine çıkıp denizi seyretmek istedim. Fakat güvertede güneşlenen mayolu çıplak insanları görünce nefret edip geri döndüm.

Benimle beraber olan arkadaşlar gemi sahibinden anahtar alıp

beni özel bir bölüme götürdüler. Tek kişilik bir oda idi. İçinde; bir karyola, büyük bir ayna, banyo, tuvalet, hepsi mevcuttu. Banyo yaptım. Bir müddet karyolada yattım. Üç saat sonra kapıyı çaldılar, baktım ki bir adaya varmışız.

Gemiden indik, gençlerin sohbet yerine gittik. “Burasını bize belediye verdi” dediler. Belediye gençlerin kötü yerlere gitmeyip böyle mekânlarda toplanıp sohbetler etmelerini istediği için talep hâlinde onlara yer veriyormuş, bu yeri de o şekilde vermiş. Orada çalışan insanlar etrafımıza toplandılar. Diyanet Camisinde konuşmamı istediler. Orada da herkese vaaz ettirmiyorlar. Bu sebeple Kopenhag’daki müşavire telefon edip vaaz etmem için izin istediler. Daha önce müşavir ile tanışmıştım. İzin verdi, vaaz ettim. O gece orada misafir kaldım. Ertesi gün gemi ile geri döndüm. Başka bir şehre gittim.

Oradaki insanların dinlerine göre nikâh kıyıp evlenenleri nüfusun % 20’sini ancak bulur. Diğer evlilikler gayri meşru yollardır. Bu gayri meşru evliliklerin çocuklarını devlet besliyor. Okula gönderiyor. Başkalarına veriyor. Anne babaları belirsizdir. Anne babası belli olan çok azdır. Aralarında bir hürmet, saygı da yoktur. On seneden beri görmediği babasını çarşıda görse eve gidelim teklifinde bulunmazlar.

Bayanların açıklıkları diğer Avrupa ülkelerinden daha ziyade idi. Millî bayramlarını gördüm. Bayanların başında köylü kadınların kullandığı taç gibi büyük sargılar vardı. Fistanları yere kadardı.

TRENDEKİ İKİ YAŞLI BAYAN

Başka bir şehre giderken, trenle gittik. Trenler çok hızlı, konforlu ve rahattır. Onun için yolculukta treni tercih ederler. Memleketlerinde çok yeşillik vardır. Fakat sığır, koyun gibi davara hiç rastlamadım. Sordum:

-Çok ot olmakla beraber neden hiçbir hayvan görünmüyor? Dediler ki:

-Bu otlar adi otlardır. Hayvanlarına daha özel, ayrı otlar verirler. O otlar daha besleyicidir. Onlarla beslenen hayvanlar daha ziyade

süt verirler, daha ziyade etlenirler. Onun için bu otlaklarda hayvan bulunmaz!..

Trenle giderken iki yaşlı bayan karşımda oturdu. Onlara soru sormak istediğimi, cevap verip vermeyeceklerini sormasını bana rehberlik ve tercümanlık yapan, Millî Görüşten Bayram Bey'e söyledim. Tercüman sordu.

-Evet, cevap veririz, dediler. Ben sordum, onlar cevapladı:

-Kaç yaşlarındasınız.

-Ben 80 yaşındayım. Yanımdaki arkadaşım da 83 yaşındadır.

-Kaç torununuz var?

İki parmağı ile işaret ederek;

-İki torunum var. (Oysa 83 yaşında bir Müslüman hanımın ise torunu 50'yi geçirdi.)

-Ahirete inanıyor musunuz?

-Hayır.

-Size gençliğinizde, papaz Cennet'in, Cehennem'in var olduğunu söylemedi mi?

-Söyledi fakat biz ikna olmadık.

Bir iki soru daha sorup, konuşmamızı sona erdirdik. Daha başka yerde resmi bir belge verdiler ki 33 senede 800 bin nüfus artışı olmuş o memlekette.

ALMANYA'YA DOĞRU

Orada iken tarikata intisap edenler çok oldu. Almanya'dan bizi dâvet ettiler.

-Almanya vize vermiyor yabancılara, dedik.

Bunun üzerine bir yazı gönderdiler.

-Eğer buna rağmen vize vermezlerse, biz kendimiz geliriz, dediler.

O yazıyı konsolosluğa götürdüler. Vize verildi. Almanya'ya gitmeden önce otobüs ve vapurla İsveç'e gittim. Bana denizi göstererek;

-Bu deniz kışın donar, devlet, bu buzları kırar, gemiler öyle işler, dediler.

İsveç'in yolları çok geniş ve temizdi. İnsanları azdı. Beni bir parka götürdüler. Parkta çeşit çeşit çiçekler vardı. Öyle düzenli idiler ki sanki renkli halılar sermişlerdi. Cumhurbaşkanı bu parka gelir, gezer dolaşır dediler.

Bir kibrit çöpünü bile yere atmak yasaktı. Çöp kutularına atılırdı. Bu memlekette, güneş doğduğu cihetten öğlene kadar gelebildiği yere kadar gelir öğleden sonra tekrar geri gider, doğduğu cihetten batardı.

Orada bir camiye gittim. Caminin arsası 30 dönümdü. Cami temelden camlı olarak yapılmış kadın erkek yerleri ayrı ayrı düzenlenmişti. Ayrı ayrı banyo, tuvalet ve sıcak sular da vardı. Bu memleket nüfus bakımından çok azdı. Senelerden beri artış olmadığı gibi bilakis eksilme olmuştu. Bazı yerlerden Çingeneler çocuk çalıp, bu memlekete getirip satıyorlarmış.

Nihayet oradan Almanya'ya dönmek istedim. Trenle yola çıktık. Tren bazen karadan, bazen deniz altından gidiyordu. Trende yanımda iki İsveçli genç oturuyordu. Çok nezaketli, yavaşça birbirleriyle konuşuyorlardı.

Tercümânâ dedim;

-Kendilerine sor, ben onlara soru sormak istiyorum, sorularına cevap verecekler mi?

Tercüman sordu.

-Cevap veririz, dediler. Ben onlara da sordum:

-Siz ahirete inanıyor musunuz?

-Hayır.

-Niçin inanmıyorsunuz.

-Bütün ne belâlar gelmişse dinden gelmiştir. İşte şimdi günümüzde de Humeyni! Biz dini terk edince rahatladık!

Gençlerin bu cevapları beni üzdü. Onlara; insanların kavga, savaş ortamını dinin, Hak dinin değil, batıl dinlerin veya bağnaz, sapık insanların oluşturduğunu, ayrıca belli bir dine inanmayan insanların da pekâlâ savaş yaptıklarını ve savaşların siyasî, ekonomik, kültürel ve diğer sebeplerinin olduğunu belirttik. Kendilerine Allah'tan hidayet diledim.

Almanya'ya vardığımızda polisler trene girip arama yaptılar. Millî Görüş Teşkilâtından Ahmet Seferoğlu Hoca ve arkadaşları bizi karşılamaya gelmişlerdi. Almanya'nın doğu taraflarında büyük bir şehre gittik. Oradan da etraftaki çeşitli şehirleri dolaştık. Konuşmalar, sohbetler yaptık. Bantlar doldurduk. Almanya'da yirmi gün kadar kaldım. Bu süre zarfında, âdetim üzere tüm cemaatlere ziyaret ettim, Müslüman grupların camilerine gittim.

Ancak ben şunu görüyordum: Benim bu ziyaretlerim bazı cemaatleri rahatsız ediyordu. Hangi grubun yanına gitiysem istediler ki; onların yanında kalayım, başka gruplarla görüşmeyeyim. Fakat ben bu anlayışta değildim. Ben, tüm Müslüman cemaat ve teşekkülleri ziyaret ederek, çalışmalarını hakkında bilgi alarak, aralarında sevgi, muhabbet ve vahdet oluşması için fikirler veriyordum.

LONDRA'DAKİ KONFERANS

Köln'de bulunduğum bir sırada, 6-9 Ağustos 1986 tarihleri arasında, Londra'da İslâmî bir konferansın tertiplendiği bana söylendi. Ve beni de dâvet ettiler, kabul ettim. Üniversite yurtlarını kiralamışlardı. Gelen misafirleri buralarda ağırlıyorlardı. Masrafları konferansı tertipleyenler karşılıyordu.

Konferansın konusu; "Sömürgecilik Döneminde Müslümanların Siyasî Düşünceleri" idi. Londra İslâmî Araştırma ve Planlama Enstitüsü'nün tertip ettiği bu konferansa, dünyanın dört bir yanından, İslâm âlimleri, araştırmacılar, yazarlar, İslâmî çalışmalarda bulunanlar, siyasetçiler ve cemaat mensupları katılmaktaydı.

Görüştüğüm Mısırlılar, devletten çok eziyet gördüklerini, rutubetli, akrepli, zehirli böceklerle dolu hapishanelere atıldıklarından bahsettiler. Sudanlılar da; İngiltere sömürgesi iken dedelerinin, İn-

gilizler tarafından: “Sizi işe gönderiyoruz” diye kandırılıp, Amerika’ya köle olarak satıldıklarını söylediler.

Dört gün süren konferansta pek çok konu ele alındı, bildiriler sunuldu. Bana da konuşma hakkı verdiler. Konuşmamı istediler. Konferansı düzenleyen Pakistanlı Muhammed Sıddık bana yapacağım konuşmanın konusunu sordu: “Takva ile Sabır konusunda konuşacağım” dedim.

-Yoksa sabır ve takva hakkında mı?

-Hayır, Cenab-ı Hakkın esmalarında sabır sondadır. Ayrıca Allah “Vetevasav bil-hakkı, vetevasav bis-sabr” demiştir. Sabrı sona zikretmiştir. Onun için tebliğim; “Takva ve Sabır” konusunda olacaktır.

Bu açıklamam üzerine, “tamam” dediler.

Konuşmayı yaptım. Bir hafta sonra bu konferansın sonuçları ve yaptığı tesir ve faydaları ile ilgili iki sayfa kadar bir yazı dağıttılar. Ben de bu yazıyı İslâm mecmuasına gönderdim. Çünkü o zaman İslâm mecmuasında bazı yazılarım çıkıyordu.

Konferans bittikten sonra, orada bulunan Müslümanlar bizi misafir ettiler. Büyük bir bahçeye götürdüler. Orası büyük bir parktı. Çeşit çeşit insanlar o bahçede muayyen günlerde istediklerini konuşabiliyorlardı. Devlet aleyhinde dahi!..

Birisi çıkmış Humeyni aleyhinde konuşuyor. Başka bir yerde ise lehinde konuşan vardı. Bir kadın da bir kürsüde etrafında toplanan kadınlara fuhşiyatı anlatıyordu. Bizim arkadaşlarımızdan bir Arap da kürsüye çıktı ve yüksek sesle ezan okudu. İslâmiyet’in fazileti hakkında konuştu. Daha sonra Firavun’un bulunduğu müzeye beni götürdüler. Müzede çeşitli heykeller vardı. Camekân içinde saygı duruşunda durur gibi idiler. Firavun da etrafında demir parmaklıklar olan bir mekânda sanki secdede gibi! Fakat köpeklerin ayaklarını öne uzatıp başını üstüne koyar gibi bir durumda, hakir bir şekilde idi. Meşhur Firavun olduğuna delil, mumyasız oluşu idi. Diğer cesetler mumyalı idi. Allah bilir.

Bazı camileri de gezdirdiler. Daha sonra tekrar Almanya’ya döndüm.

FRANSA'YA GİDİŞ

Fransa'ya gitmek istedim.

-Vize almak çok müşkül. Belki vize alma işi bir buçuk ay bile sürebilir, dediler.

Ben de dört kişi ile beraber, Fransa'dan gelen bir arabaya binip vize almadan Fransa'ya doğru yola çıktım. Fransa'ya sınırına gelince dört kişi pasaportunu karakola götürdüler. Ben arabadan çıktım. Karakol ne yaptı ise bilmiyorum, ne beni ne de pasaportumu sordular. Giden dört kişi dönüp geldiler. Biz yola devam edip gittik. Onlarda birkaç gün misafir kaldım. Çeşitli gruplar gelip sorular sordular. Çeşitli camilere de gittik. Daha sonra onlarla beraber başka bir şehre gittik.

Yolda giderken bazı yerler gösterdiler. "Osmanlıların geldiği yerler" dediler. Osmanlıca isimlerini söylediler. Osmanlılar burada iken çoklarının korkudan yollarını değiştirdiklerinden bahsettiler. Bazı şehirleri de bana gösterdiler. Buraların Almanya'ya ait olduğu ancak harp zamanında İngilizlere geçtiğini söylediler. Hatta bazı ihtiyarlar var ki Fransızca bilmiyorlar Almanca konuşuyorlar, dediler.

Hülasa bilet alıp trene bindim. Paris'e gittim. İstasyonda beni karşıladılar, misafir ettiler. Orada da sohbetler, konuşmalar, ders vermeler oldu. Çeşitli gruplarla görüştim. Osmanlılara ait geniş bir arazi varmış. O arazi üzerinde bir cami yapmışlardı. Camiden ziyade konferans salonu vb. mekânlar da düzenlemişlerdi.

Fransa'da sohbeta gelenlere akide konusunu işleyip ders verdim. Süleyman Efendi Talebesi kardeşlerimizin de oradaki medreselerine gidip, onları da ziyaret ettim. Burada Kur'an okuyan epey çocuk vardı. Okuyuşlarını dinledim. Güzel Kur'an okuyorlardı. Özel bir elifbaları vardı.

Paris'in yeni yerleşim yerlerine gitmedim. Eski yerleşim yerleri çok dardı. Kiliseleri boş, müşteri bulduklarında satarlardı. Halkın kiliseye ilgisi pek yoktu. Daha sonra başka bir iki şehre daha gittim.

Tekrar Almanya'ya dönmek istedim. Dört arkadaş pasaport kontrolü için karakola gittiler. Daha varmadan karakoldan işaret ettiler ki: "Gelmeyin geçin" dediler. Hiçbir kontrol olmadan geçip Alman-

ya'ya döndük. Böyle kolaylıkla geçmemize, gidip gelmemize herkes hayret etti. Malum pasaportumuzda vizemiz yoktu!

HAMİDULLAH'I ZİYARET

Muhammed Hamidullah

Fransa'da, Prof. Muhammed Hamidullah'ı ziyaret etmek istedim. Onu tanıyan bazı kimselerle ziyaretine gittim. Önceden ismini çok işitmiş, asri (çağdaş) bir kişi zannediyordum. Kendisini görünce hayret ettim. Çok yaşlı idi. Bıyık, sakal karmakarışık kapıya kadar bizi karşıladı. Çalışma yeri çok dar bir yerdi. Masa üzerinde kitaplar serili idi. Telefonu bile yoktu. Apartmanı da asansörlü değildi. Dört katlı bir binanın bir dairesinde yalnızdı. Dört katı inip çıkıyordu. Sade ve mütevazî hâli beni çok etkiledi.

Muhammed Hamidullah, yazdığı Fransızca tefsirden bahsetti. 17 baskı yaptığını söyledi. Fransız Müslümanların durumlarını sordum, şu cevabı verdi:

-Burada 60 bin civarında Fransız Müslüman olduğu tahmin ediliyor. Aralarında tek tük, samimi olmayan, farklı hesaplar ve çıkarlarla Müslüman olanlar vardır, ama sayıları çok çok azdır.

-Peki bunlar nasıl Müslüman oluyorlar?

-Arıyorlar ve buluyorlar.

Sohbetlerine katılarak, kitap ve mealini okuyarak, kendisinin ve silesiyle Müslüman olan pek çok insan olmasına rağmen, tevazu ve ihlâsından dolayı bir şey demedi. Ona bazı İslâm âlimleri hakkında sorular sordum. Ama hep aynı cevabı aldım:

-Cemalettin Afganiyi nasıl görüyorsunuz?

-Masum değildir.

-Muhammed Abduh?

-Masum değildir.

-Mevdudi?

-Masum değildir.

-Humeyni?

-Masum değildir.

-İbn-i Teymiye?

-Masum değildir.

-Peygamberin kabrini ziyaret etmeyi men ediyor, ne dersiniz?

-Peygamberin ziyaretini men eden hakiki bir Müslüman değildir, gibi bir ibare kullandı.

-Irak'la İran'ın harbine ne diyorsun?

-Katil-maktul (ölen de öldüren de) ateştedir. Bu konudaki hadisi okudu. "Elkatilu ve'l-maktulu finnar".

Yıllar sonra 1997 Ramazan'ında New York'da iken kendisinin, New York'ta bir hastanede tedavi gördüğünü işittim. Ziyaretine gitmek istedim. O anda ziyaretime gelen bir profesör dedi ki:

-Ben onun yanından geliyorum. Şuuru yerinde değil. Yazı ile İngilizce soru sordum. Fransızca cevap verdi. Fransızca yazdım Urduca cevapladı. Durumu ağırdır.

Ancak daha sonra Allahu a'lem kardeşinin oğlunun evindeyken kendisini ziyarete gittim. Evin hanımı da herhâlde mahremlerinden-di. Onlar hizmetini görüyorlardı. Eve gittiğimizde kaylule yaptığımız söylediler. Sonra haber verdiler, geldi oturdu. Ancak kimseyi tanı-

mıyordu. Bir müddet kaldıktan sonra ayrıldık.

Hizmet ve ilmî çalışmalarından evliliğe vakit bulamayan, değerli bir araştırmacı idi, mekânı cennet olsun.

İLAHİYATÇI PROFESÖR'ÜN KALBİ İMANI

Almanya'dan Belçika'ya geçtim. Orada büyük bir cami vardı. Bu camiyi gezdik, namaz kıldık. Merhum Faysal yaptırmıştı.

Belçika'dan da Hollanda'ya geçtim. Avrupa'nın diğer yerlerinden ziyade sığırlar gördüm burada. Tavlı, semiz hayvanlardı. Çayırda yayılıyorlardı. Avrupa şehirlerine nispeten Belçika ve Hollanda şehirlerinde, şehir temizliği çok iyi değildi. Biraz Türkiye'yi hatırlatıyordu bu yönden.

Orada cami olarak kullanılan eski bir kiliseyi Diyanet satın almış, camiye çevirmişti. Caminin dükkânları ve lojmanı vardı. O camiye gittim. Hıristiyanlara göre bu kilise mukaddes sayılıyordu. Bu bakımdan bazı papazların, satılıp cami olduktan sonra da gelip burada dinlerine göre dualar yaptıkları bana söylendi. Başlangıçta buna izin veren Müslümanlar, ölçünün kaçtığı görünce itiraz etmişler, onların bu hareketlerine rıza göstermemişler. Ve maalesef mahkemelik bir durum olmuş. Neticede Müslümanlar mahkemeyi kazanmışlar. Ondan sonra onların din adamları ve cemaatleri gelip caminin dış tarafında el kaldırıp dua etmeye başlamışlar. Çünkü içeri girmeleri mahkeme kararıyla yasaklanmış.

Uğradığımız bir şehirde Nur Talebesi kardeşlerimizin asri bir dersaneleri vardı. Orayı da ziyaret ettim.

-İhlas suresinde bir müşkülümüz var, bize açıklar mısınız? dediler. (Üstadın ibaresinde) Kendilerine mânâ ettim. Teşekkür ettiler.

Bu şehirde de Mescid'ül-Aksa isimli büyük, güzel bir mescit vardı. Onu da ziyaret ettim. Mihrabı Türkiye'den getirilmişti. Daha sonra,

-Burada mümtaz papazlardan kimse var mıdır? diye sordum.

-Öyle fazla yok. Yalnız Üniversite Rektörü İlahiyat (Hristiyan İlahiyatı) profesörüdür. Münazaralarla ilgilidir, dediler.

Onunla görüşmek istediğimi kendisine iletmelerini yanımdakilere söyledim. Gidip görüştükten sonra bana haber getirdiler. Ertesi güne belli bir saatte randevu verdiğini söylediler.

-Bu saatte üniversiteye gelsin, orada konuşuruz, diye cevap vermiş.

Ertesi sabah belirlenen saatte Üniversiteye iki araba ile gitmeye karar verdik. Sonra: “Böyle kalabalık göze çarpar, bir araba olsun” dedik. Dört beş kişi bir araba ile Üniversiteye gittik. Gittiğimiz yerde iki üç tane üniversite hocası vardı. Özel bir yerde oturup konuştuk.

Danimarka’da papazdan sorduğum soruları bunlara da sormak istedim ki bakalım ne cevap verirler diye!.. Evvela dinlerine göre hayvanların kesilmesi; kadınların çıplak giyinme hududunu sordum. Profesörün bu iki sorudan Danimarka’daki papaz kadar malumatı yoktu. Onun için kitaplara müracaat ediyordu. Daha sonra İncillerdeki tenakuzları saymaya başladım. O da cevap vermeye çalışıyordu. İki üç saat kadar münazaramız devam etti. (Sorduğum soruları daha önce belirttiğim için burada ayrıntıya girmiyorum).

Bize tercümanlık yapan arkadaşımız, Ankara’nın Haymana ilçesinden olup, onun yanında Doktora yapan bir talebe idi. Soru-cevap faslı bittikten sonra Profesöre dedim ki:

-Sen sorularıma cevap verdin fakat verdiğin cevaplarla kendini ikna etmiş misin evvela? Çünkü cevaplarınız iknâ edici değildi. Hurufata benzer bir şeylerdi.

Bana dedi ki:

-Kendimi ikna etmemişim dersem o zaman Müslüman olmam gerekiyor.

-Ben size niçin Müslüman olmuyorsunuz demedim, İslâm’ı teklif etmedim. Sadece bu cevaplarla kendini ikna etmiş misin ki bana cevap veresin! Diye samimi olarak soruyorum.

-Eğer doğruyu söylemem gerekirse, bu dediğiniz mevzularda ben kendimi ikna etmiş değilim.

-Size tek bir soru sorup konuşmaya son vereceğim.

-Buyur sor.

Daha önce Danimarka'daki papaza verdiğim örnekle sorumu sordum:

-Bir kişi kırk sene bir topluluk içinde yaşarsa, hiçbir yalanla itham edilmediği gibi, düşmanları tarafından bile, doğru-emin-güvenilir unvanını almış olursa, bir gün bu kişi elinde bir mektupla bir cemaate gelse: “Ey cemaat, Sultan beni size gönderdi. Bu elimdeki mektupta Sultanındır. Sizden şunları yapmanızı, bunları da yapmanızı istiyor.” Siz de buna inanın dese ne yapmak lâzım gelir? Bu güvenilir insana bir kısmı inansa ve diğer bir kısmı da bazı iddia ve iftiralarla onu yalanlasa, hangisi doğru olur, ikinci gurup akıllıca hareket etmiş olur mu?

Profesör o zaman meseleyi sezdi. :

-Akıl kabul etmez desem o zaman Müslüman olmam gerekiyor.

-İşte o zat Muhammed Aleyhisselâm'dır. Sultan'dan Murat Allah Telala'dır! Mektuptan maksat Kur'an-ı Azimü's-Şandır.

Onu hemen tasdik edenlerden biri Ebu Bekr-i Sıddık'tar.

Belagatine bakıp tasdik edenlerden birisi Seyyidina Ömer'dir.

Tarihi vakalara bakıp tasdik eden ise Habeş Kavminin Kralı Ne-caşi'dir.

Heraklius Filistin'i aldıktan sonra Kudüs'ü ziyarete geldiğinde Peygamber (SAV)'den kendisine bir mektup ulaştı. Mektup, son Peygamberin zuhur ettiğini, kendisini İslâm'a dâvet ettiğini açıklı-yordu. Mektubu okuduktan sonra yanındakilere sordu:

-Mekke ehlinde kimse buralarda var mı?

Araştırdılar ve ticaret için gelen bir cemaat var olduğunu, başla-rında reis olarak Ebu Sufyan bulunduğunu kendisine haber verdiler. Mekke heyetini çağırıp görüştü. Ebu Sufyan'ı yakınına alarak, ora-dakilere;

-Ben bundan soru soracağım. Yalan söylerse yalan söyledi deyin, dedi.

Ve Ebu Sufyan'dan sormaya başladı:

-Bunun nesli sizde nasıldır?"

Ebu Sufyan:

-Bizde asil olan bir aileden gelmektedir.

-Ecdatlarından Melik (Mülk sahibi, hükümdar) olanlar oldu mu?

-Hayır!

-Ona tâbi olanlar fakirler mi? Zenginler mi?

-Daha çok fakirlerdir.

-Dinine girenlerden bu dini beğenmeyip geri çıkan var mıdır?

-Hayır!

-Siz Onunla harp ediyor musunuz? Ediyorsanız kim galip kim mağlup oluyor?

-Harp ediyoruz. Bazen biz bazen o galip geliyor.

-Ne emrediyor size?

-Tek bir Rabbe ibadet etmeyi, kötülük yapmamayı, kimsenin hakkına tecavüz etmemeyi v.s.

-Siz onu yalancılıkla itham ediyor musunuz?"

-Etmiyoruz

Heraklius bu soru ve cevap faslından sonra dedi ki:

-Madem ki insanlar hakkında yalan söylemiyorsa, yalancı biri değilse, Allah hakkında hiç yalan söylemez. Ben sana nesebini sordum, "asildir" dedin. Bütün Peygamberlerin nesebi asildir. Soyundan kimse melik, hükümdar oldu mu? dedim. "Hayır" dedin. Olsaydı ecdadının, atalarının mülkiyetini, taht davasını sürdürüyor, derdim. "Fakirler mi, zenginler mi ona tâbi oldular." "Daha çok fakirler" dedin. Bütün Peygamberlerin ilk inananları, bağlıları çoğunlukla fakirlerdir. "Dinine girip sonradan beğenmeyip çıkan var mı?" "Yok" dedin. Din nurdur. Giren zulmete, karanlığa yönelmez bir daha. "Harp ediyoruz, bazen o, bazen biz galibiz" dedin. Bütün peygamberlerin şanı böyledir. Bazen galip, bazen mağlup olurlar. "Onu yalancılıkla itham ediyor musunuz?" diye sordum. "Hayır" dedin. Eğer dediklerin doğru söyledinse o hak peygamberdir. Ayağını yere vurarak: "Burası da O'nun mülküdür" dedi"

Bunun üzerine Hıristiyan İlahiyat Profesörü:

-İnandım. Muhammed Aleyhissalatu vesselâm, Allah'ın Resulü'dür. Fakat kelime-i tevhidi bana teklif etme. Çünkü dinde zorlama yoktur, dedi.

Ben inandım ki Profesör İslâmiyet'i kalben kabul ediyor. Fakat hem yanında başka arkadaşları olduğu için, hem de dekan olduğu için bunu izhar etmiyor, edemiyor. Ondan sonra vedalaştık. Diyanet'in görevlisi Cuma Hoca'da misafir kaldım. Hoca dedi ki:

-Camilerimizde ezanı önce açıktan okurduk. Sonra gizli okumamız istendi. Konu mahkemeye intikal etti. Komşulardan sordular: "Ezandan rahatsız oluyor musunuz?" "Hayır" dediler. Sonra bize açıktan okuma izni verildi.

AMERİKA'YA İLK YOLCULUK

Oradan tekrar Almanya'ya döndüm. Almanya'dan Amerika'ya gitmeye niyet ettim. İngilizce bilen birisi benimle geldi, ABD konsolosluğuna gittik. Onun yanında pasaport olmadığından içeri almadılar: "İçerde tercümanlık yapan bulunur" dediler. Ben içeri yalnız girdim. Pasaportuma baktı emekli memur!

-Amerika'ya niçin gidiyorsun? Ne zaman döneceksin? Kime gideceksin? Masraflarını kim ödeyecek? Bu ve benzeri bir sürü soru sordu.

Ben de sinirlenir gibi oldum. Dedim ki:

-Eğer sen bana desen ki Amerika'da süresiz kalma vizesi veriyoruz orada kal desen, ben kalmam. İşte pasaportumda kaç devlete gittiğim belli. Oralarda az bir müddet kalmışım.

Paralarımı da çıkarıp masaya koydum.

-Param var, kimseye ihtiyacım da yok, kal deseniz bile orada fazla kalmam.

Görevli, tercüman vasıtasıyla dedi ki:

-Ben kendisini sevdim. Bunları sormamdaki maksadım, kendisine engel bir şey olmasın, ileride bir sıkıntıya girmesin diyedir. On

dakika otursun vize vereceğim. Kaç gün istiyorsun?

Ben de Almanya ile kıyas ederek, “Bir buçuk ay istiyorum” dedim. Aslında niyetim Amerika’da bir ay kadar kalmaktı. Almanlar vize istediğimden daha az veriyorlardı, ben de bu yüzden bir buçuk ay demiştim.

On dakika biter bitmez pasaportumu verdiler. İyice hatırlamıyorum ya altı ay, ya da bir senelik vize verdiler. Herkes hayrette kaldı, nasıl bu kadar uzun süre vize verdiler diye.

Uçağa bindim. Sekiz saat süren bir uçuştan sonra New York’a indim. Beni, daha önce haber alan Dr. Tahir Bey ve bir gurup arkadaşı karşıladı. Bir gece orada kaldıktan sonra taksi ile dört saat mesafede bulunan Troy’a beni götürdüler. Talepler çok olduğundan dolayı orada bir program yaptılar. Bu plana göre Detroit eyaletine, oradan Şikago’ya, Washington’a, oradan da New York’a gidecektim. Böylece bir ay tamamlanıyordu.

Şikago’ya gittiğimde Prof. Erdoğan beni karşıladı. Dindar birisiydi. Hanımı da Müslüman olmuş bir bayandır. Orada konuşma yapacağım camileri planlayıp duyurmuşlardı. Camilerin alt katında bayanların yeri vardı. Onlar da bizi burada dinliyorlardır. Bir kadın bize mektup gönderdi. Namaz kıldığımız bölümde hocanın resmi var, ben bu şekilde namaz olmaz diyorum. Kabul etmiyorlar siz ne dersiniz? Diye sordu. Biz de görüşüne katıldık.

Benim Amerika’ya gelmemden dolayı çok sevinç gösterdiler. O zamana kadar benden başka Türkiyeli hiçbir âlim gitmemiş oraya. Oradaki Türklere: “Siz Müslüman değilsiniz” diyorlarmış. “Bütün Müslüman ülkelerden değişik zamanlarda din âlimleri geldiği hâlde Türkiye’den niye kimse gelmiyor, demek ki siz İslâm’la bağınızı koparmışsınız” şeklinde tarizlerde bulunuyorlarmış. Bu yüzden bizim gitmemize, oradakiler çok sevindi. Bu bakımdan benim gitmemle çok memnun oldukları için iftihar ettiler. Camilerde Arapça sohbet ediyordum. İngilizceye çevriliyordu.

EHLİ KİTAP’IN KESTİĞİ

Bana sıkça sorulan sorulardan biri: “Ehli kitabın kestiklerinin

yenilip yenilmeyeceği” meselesiydi. Ben de kesimhaneye gidip gözümle görmek istedim. Müdürüne telefon ettiler: “Gelsin” demiş. Prof. Numan beni arabasına alıp harita ile yola çıktık.

Kesimhaneye gidince bize beyaz bir elbise giydirdiler. İçeri girip yedi sekiz basamak yukarı çıktık. İçerde sağlı sollu duvar, önu kapalı girişler vardı. Buralardan ikişer ikişer büyük baş hayvanları getiriyorlardı. Hayvanlar tam bizim hizamıza kadar geldiler. Biz bir duvar üzerinden seyrediyorduk. Hayvanlar bize yakın yere gelince bir düğmeye bastılar. Giriş kapandı. Önu de kapalıydı. Hayvanların gideceği bir yer yoktu. Hayvanlar başlarını kaldırıncaya düğmeye basıldı. Yukardan bir demir inip hayvanın beynine saplandı. Hayvan yere düştü. Hiçbir hareket görmedim.

Ondan sonra, hayvanları ayrı bir yerde ayaklarından asılı gördüm. Orada elinde keskin sivri bir bıçak olan birisi duruyordu. O, bıçağı hayvanın boynuna vurunca boğazının öbür tarafından çıkıp boğazını deldi. Bir de bıçağı kuvvetlice çevirince boğazının tüm damarları koptu. Kan fıskırdı.

Bu işlemden sonra başka yere otomatik olarak naklediliyor. Burada soyulup parçalanıp paketleniyor ve gideceği yere gönderiliyor. İlk önce, hayvanda hiçbir hareket görmeyince murdar oluyor diye bana bir fikir geldi. Daha sonra cebimdeki defterdeki notlarımda gördüm ki, kanın fıskırması hayvanın yaşadığına delalet ediyor. O zaman bunların kestiklerinin gördüğüme göre helâl olduğu hakkında fetva verdim.

Tavukların yerine gittim. Tavuklar da sırayla kesilecek yere giriyor. Kesilen tavuklar sıcak suya konuluyor. Suya baktım ki kaynayacak şekilde bir sıcaklık yoktu. Bunun üzerine kestikleri tavuğun helâl olduğuna kanaat getirmiş oldum.

WASHINGTON İZLENİMLERİ

Günlerimiz tamamlanınca uçakla Washington’a gittim. Orada büyük bir Yahudi havrasını İranlıların satın alıp ibadethane yaptıklarını; görmeye değer olduğunu söylediler. Biz de görmeye gittik.

Büyük bir bahçe içinde çiçekli güzel bir yer idi. Fakat caminin

içine girdiğimde mihrabın yanına duvarlara, “Hüseyini öldürenlere, ona emir verenlere lânet olsun” diye yazıldığını gördüm. Buna çok üzüldüm. Hz. Hüseyin’in katillerini hiçbir Müslüman sevmez ama halk arasında böylesi bir lânet ifadesinin yer alması da doğru değildi.

Orada Suudilerin bir okulu vardı, ziyarete gittik. Bazı öğrenciler yatılı kalıyorlardı. Bazıları da servisle evlerinden gelip gidiyorlardı. Okulun müfredat programını öğrendim. Bazı dokümanlar aldım. İranlılarla âdeta yarışıyorlar gibiydiler. Fakat İslâm’a yeni girenler İranlılara daha çok yaklaşıyorlardı. Çünkü İranlı kadınların tümü te-settürlü idiler.

Burada büyük bir müze vardı. İçinde tarihi, askeri araçlar, uçaklar vardı. Benimle gelen bir mühendis bana izahat yapıyordu.

Daha sonra beni büyük bir kütüphaneye götürdüler. Kalorifer yanıyordu. Sıcak bir mekândı. Gelenler istediği kitabı alıp mütalaa ediyorlardı. Elektronik ortamda istedikleri kitabı inceleyebiliyorlardı. İslâmî bilgileri, âlimleri, kavramları bilgisayara yüklemişler, istediğiniz şahıs hakkında anında bilgi alabiliyorsunuz. Diyelim Fethul Kadir kitabını araştırıyorsunuz. Bu isimle kaç kitap var, kimler yazmış, mahiyeti nedir, nerelerde bulunur, tüm bu bilgileri elde edebiliyorsunuz.

Sonra beni camiye götürdüler. Şehir içinde minareli bir cami idi. Bazı insanların içerde, bazı insanların da dışarıda namaz kıldıklarını gördüm. Sebebini sorunca şu cevabı aldım:

-Geçenlerde Mısırlı bir zat burada, ülkesindeki İslâmî hareketlerden bahsetti. Onu Mısır konsolosluğuna şikâyet ettiler. Ardından da onu yurtdışı ettiler. Onun fikrindekileri camiye sokmuyorlar. Onlar da dışarıda namaz kılıyorlar” dediler. Müslümanların dışlanması ne kadar üzücü... Amerika’da din serbest ama İslâm devletinden bahsetmek veya bir İslâmî devlet talebinden bulunmak yasak.

Bir üniversite ziyaretimiz oldu. Üniversiteye Cuma günü gittik ve oradaki Müslüman talebeleri ziyaret ettik. Üniversitede bir mescitleri vardı. Cumayı burada kılıyorlardı. Hutbeyi bana okuttular. Ben hutbeyi Arapça okudum. Onlar İngilizceye tercüme ettiler. İçlerinde

Malezyalı talebeler de vardı. Malezya durumunu onlardan sordum. Oradaki uluslararası üniversiteden, hocalarından bahsettiler. Ben de: “İnşallah nasip olursa oraya gideceğim” dedim. Bazı adresler, bazı üniversite hocalarının isim ve telefonlarını verdiler.

Mühendis Yusuf Efendi’ye misafir idim. Söz arasında fırsat bulunca Afganistan’a gitmek istediğimi söyledim. Yusuf Bey bir miktar dolar verdi. “Gidersen oradaki mücahitlere verirsın” dedi.

Bu arada biletimin günü dolduğundan dolayı Almanya’ya dönmek istedim. Detroit’deki kardeşlerimiz, dönmeme rıza göstermediler.

-Burada az kaldınız. Bilet yanarsa yansın sizi sonra göndeririz, dediler.

Ben de hatırları kırılmasın diye kalmaya taraftar oldum. Fakat nedense bilmiyorum, programı yapanlar orada kalmama rıza göstermediler. İki tarafın da kalbi kırılmasın diye: “Şimdi gideyim, bir daha geldiğimde istediğiniz kadar kalırım” böylece Almanya’ya dönmeye karar verdim. Oradan da Ankara’ya döndüm.

FİNANS KURUMU

İstanbul’a bazı dostlarımız bizi dâvet ettiler. Faizsiz banka çalışması yapmak istiyorlar, benden bunun fetvasını almak istiyorlardı. Eğer uygun görürsem onlar da bir bankanın kurucuları olacaktı.

Ben dâvete icabet edip gittim. Bana anlatılanları dinledim. Anlatıldığı şekilde yapılırsa caiz olacağına dair fetva verdim.

İRAN VE ÖTESİ

Bu defa hedefim yakın Asya ülkeleri idi. İran’a gitmemizin nedeni ise Almanya’da Cemalettin Kapla ile İran konusunda tartışmalar yaptık. Bunun üzerine bana İran’ı gidip gör ondan sonra kararını ver dedi. Ben de hak verdim ve İran’a gitmeye karar verdim.

Tahran, Karaçi, İslâmabat, Peşaver’e biletimi aldım. Ve İstanbul’dan Tahran’a gittim. Tahran’a gece yarısı vardım. Fakat karşılaştığım ilk muamele hiç de hoş değildi. Görevlilerin tavrı, valiz ve

eşyaları hırpalamaları, rast gele savurmaları beni üzdü.

Kendisine gitmeyi düşündüğüm Selahattin Eş'in telefonu cevap vermeyince taksi ile bir otele gitmeye karar verdim. Selahattin Eş, Türkiye'den İran'a hicret etmiş birisiydi. Ama burada Şii olmuştu. Taksici, bana, yabancı paraların geçerli olmadığını, eğer bende yabancı para varsa kendisine vermemi, bildiği bir yerde İran parasına çevireceğini söyledi. Ben kendisine yirmi dolar verdim. Adam parayı alarak bir yere gitti. Az sonra geldi ve:

-Bu para yetmiyor, dedi.

Ben yirmi dolar daha verdim. Adam parayı aldı gitti, az sonra geldi:

-Bu para da yetmiyor.

Ben yirmi dolar daha verdim. Gitti ve biraz İran parasıyla geldi. Ardından otele gitmek için taksiye bindim. Fakat taksici beni dolaştırıyordu. Mahallenin birisine geldi. İndi, bir yerlere gitti. Daha sonra başka bir mahalleye geldi, yine indi. Ben, taksicini niyetinin kötü olduğunu düşündüm ve arabadan inmeye karar verdim. Fakat kapı kapalıydı. Ben de öne geçtim ve oradan taksiden indim. Bu sırada şoför geldi. Benim indiğimi görünce

-Niçin indin? diye sordu

-Sen beni dolaştırıyorsun. Bu nedenle indim diye cevap verdim

-Hayır! Ben ucuz misafirhane var onu arıyordum.

-Kim sana beni misafirhaneye götür dedi.

Bu şekilde konuştuk ve tekrar taksiye binip otele gittik. Ertesi gün, şoförün benden, normalin on katı ücret aldığını öğrenecektim ama yapacak bir şey yoktu tabi. Gerçi bu gibi olaylara dünyanın her ülkesinde rastlanabilir ama Müslüman bir ülkede bunun olması canımı sıktı. Oteli daha önceki kaldığım otellere kıyaslayarak bir fiyat çıkardım. Ama benim çıkardığım fiyatın çok altında bir ücret talep ettiler. Çok ucuzdu. İran kadar ucuz bir memleket görmedim.

Selahattin Eş'e ulaşamayınca başka insanlarla görüşmeye başladık. İran'da kaldığım müddetçe pek çok molla, ayetullah, aydın ve oraya sığınmış mücahid/mültecilerle görüştim. Bu insanları ben üç

kısma ayırdım. Bir kısma rejimi tam anlamıyla destekleyenler, diğeri karşı olanlar üçüncü grup da normal bakanlarda. Bize çok yakın ilgi gösterdiler. Sağ olsunlar, bizi yalnız bırakmadılar. Daha sonra Selahattin Eş'e ulaştık. O benimle yakından ilgilendi. Tabii bu arada bazı işgüzarlar (görevli olanlar) da bizi yalnız bırakmıyorlardı.

Bazı kimselerle görüştük. Bunlar İranlıydılar ama Vahabi olmuşlardı. Bizi onların yanına götürdüler. Yanına gittiğim kişinin abisi rejim tarafından öldürülmüştü. Bana şunu anlattı: Hümeyni başa geçince bizi Şah zamanında Cuma namazı kıldığımız için yargıladılar. Bize:

-Siz Şah zamanında Cuma namazı kılmışsınız. Halbuki Cuma namazı kılmak için imam-ı masumun olması gerekir. İmam-ı masum yokken nasıl kılarırsınız. Kim size izin vermiştir?

-Bize Allah izin verdi.

Bizim bu cevabımız üzerine abimi idam ettiler, demiştir. Bize ayrıca, Hümeyni'nin televizyonda üniversitedeki kızlarla mute etmemizi, muteden geri durmamızı tavsiye ettiğini anlattılar. Ayrıca, Hümeyni televizyonda şunları söylemiştir: "Peygamber vefat edince Cebrail Fatma'ya teselli vermek için gelmiştir. Cebrail'in söylediğini Fatma Ali'ye söylemiş, Ali bunu yazmıştır. Bu yazılan Mushafa da Mushaf-ı Fatuma denir." Demiştir. Tabii bunlar muhaliflerin görüşleriydi. Ne derece doğru olduğunu tetkik etme imkânımız olmadı.

Bu arada bazı kimseler ellerinde bazı kitaplarla zaman zaman yanıma geliyorlar, Pakistan veya bilmem nereli bazı yazarların sahabeyle ilgili zemmedici ifadelerini bana okuyorlardı. Sahabenin aleyhine kendi fikirlerini desteklemek için Sünni (?) bazı yazarların sözlerini delil olarak getirmeleri, bu tartışmayı açmaları beni çok rahatsız ediyordu.

İran'da üç taife kimseler gördüm. Bazıları aşırı Humeyni aleyhtarları, bazıları da aşırı taraftarları, bir kısmı da mutavassıt idiler.

Tahran'da Kadı'l-Kudât: Hâkimler Yüksek Kurulu Başkanı, beni evine dâvet etti. Kendisi çok nazik, tatlı tatlı konuşan biriydi. Geç saatlere kadar evinde kalıp birçok sorular sordum. Fakat doğru dü-

rüst yani tatmin edici cevaplar alamıyordum. Mesela Mut’a nikâhını sorunca şu cevabı verdi:

-Efendim mut’a nikâhını gerçekleştirmenin çok ağır şartları var. Kim onları yerine getirip de mut’a kıyacak.

-Siz dokuz hanıma kadar evliliğe izin veriyor musunuz?

-Biz bir kadınla başa çıkmakta zorlanırken nerde kaldı dokuz kadınla evlenmek?

Benim sorularıma hep bu şekilde kaçamak cevaplar veriyordu. Ben de fazla üstelemedim. Sünnilerle Şiiiler arasındaki ihtilaflar, bunların çözümü, ayrılıkların fazla gündeme getirilmemesi noktasında fikir alışverişinde bulunduk, ortak kanaate vardık. Vaktin epey ilerlediğini geç fark ettik.

-Bu gece gitme bizde misafir kal, teklifinde bulundu. Ben otelde yer ayırttığım için kabul etmedim.

-Otele alıştım, teşekkür ederim, dedim.

Kimsede kalmak istemiyordum. Daha doğrusu kendimi tarafsız gösteriyordum. Her hangi bir gurubun adamı olarak görülme istemiyordum. Bana:

-Humeyni ile görüşmek ister misiniz? Diye sordular.

Ben görüşmek istemedim. Eğer görüşmek isteseydim bunu ayarlayabileceklerdi. Fakat ben Humeyni ile görüşürsem bunu kamuoyuna “Humeyni’ye biat etti” şeklinde yansıtacaklarından korktum. Bu nedenle kabul etmedim.

Burada bir hafta kalmayı planlamış ve ona göre bilet almıştım. Fakat ayrılmama müsaade etmediler. Gerek Ayetullahlar, gerekse bazı tanıştığım Türkler; bileti değiştirip üç haftaya yakın kalmamı sağladılar. Rabbani’nin mücahitleri vardı. Orada onları da ziyaret ettim. Günlerimizin çoğu mücadele ile ve üzüntü ile geçiyordu. On dokuz gün süren İran seyahatim acı tatlı yönleriyle sona erdi.

İslâm için mücadele eden tüm şahıs ve ülkelerin muvaffak olmasını Cenab-ı Allah’tan temenni ederek bu bahsi kapatmak istiyorum.

İRAN KONUSU

Bu Seyahatler içinde Türkiye’de en çok dikkat çeken belki de İran izlenimleri oldu. O dönemde Türkiye’de bir İrancılık furyası vardı. Doğuda da Hizbullah’ın güçlendiği dönemlerdi. İslâmî camiada kimsenin İran’ı kolay kolay eleştiremediği günlerdi. Babam, İran’a gitmeden önce hüsnüzan besliyordu. En azından siyasî alanda tasvip ediyordu. Fakat İrani gidip gördükten sonra gerçeklerin başka türlü olduğunu gördü ve bunu tüm sohbetlerinde anlatmaya başladı. İran’ın amacının İslâm değil Şiilik olduğu, İslâm dünyasında Şiiliği yaymaya çalıştığını, İslâm dünyasını tekrar bir mezhebi çatışmaya sürükleyebileceğinden bahsetmeye başladı.

Onun bu konuşmaları tabî ki İrancıların tepkisini çekecektir. Onlar da ellerindeki medyada karalama kampanyasına başladılar. Zaten en iyi bildikleri çamur at, tutmazsa izi kalır misali bir propagandanın içine girdiler. Önce, İran’a gitmeden önce kendisiyle İran ile ilgili yapılan bir **röportajı** okuyacaksınız. Ardından İrancı bir dergide aleyhinde yazılan bir yazı ve bu yazıya yazılan cevabı okuyarak olayı değerlendirmiş olacaksınız.

ŞİİLİK VE İRAN İLE İLGİLİ YAPILAN BİR RÖPÖRTAJ³⁷

Özellikle İslâm dergisindeki fıkhi meselelerle ilgili yazılarıyla okurların aşına oldukları Emin Er Hoca ile bir süre önce yine bu sütunlarda yayınladığımız Huccetü’l İslâm Ahmed Sabri Hamedanî ile yaptığımız mülakattaki konular üzerine konuştuk. Sözüünü ettiğimiz konuşmada geçen hususlar bir bakıma Ehli Sünnet nazarından yaklaşmak istedik.

M. Emin Er Hoca, son zamanlarda ülkemizde yetişen değerli Ehli Sünnet âlimlerinden biridir. Aşağıda kendi ifadeleriyle vereceğimiz biyografisinde de görüleceği gibi: “Kur’an-ı Kerim cüzlerinin ceket altlarında saklanarak gezildiği, İslâm tedrisatının Jandarma kontrolünde yasak edildiği” bir devirde çeşitli zorluklarla okumuş, ders vermiş ve sayısı belirsiz çoklukta öğrenci yetiştirmiş bir âlimdir.

.....

37 *Milli Gazete*, 9-10 Ağustos 1985, Röportajı Yapan, Fatih Ağan, Ankara

Ankara’da ikametine devam eden, 7 çocuk babası M. Emin Er Hocaefendi’yi konuşma için evine yaptığımız ziyarette kitaplarının arasında bulduk. Bir tevafuk sonucu, Şia âlimlerinden birinin eseri- ni tetkik ederken gördüğümüz hocamızla, yukarda da belirttiğimiz gibi Şiilik ve Ehli Sünnet arasındaki bazı meselelere ana hatlarıyla değinmek istedik. Konuların bu sütunlarda duyurunca ve ayrıntılı şekliyle sunulması takdir edilir ki uzun zaman geniş bir yer alır. Bu itibarla kısaca vermeye çalıştığımız meseleleri, daha geniş araştırmalara vesile olmasını dileyerek sunuyoruz.

Soru: Şiilik ve Ehli Sünnet nedir, nereden kaynaklanmaktadır?

Cevap: Şii, kelime itibariyle taraftar, yardımcı taife mânâsına gelmektedir. Bu kelime Kur’an-ı Kerim’de de vardır. Bir peygambere tâbi olanlar “...peygamberin şiiileri” denilirdi. Hz. Ali’yi sevenlere, O’na tâbi olanlara şii denilmiştir. Şiiliği kısaca Ehli Beytin ifrat derecede sevilmesidir diyebiliriz.

Peygamber Efendimizin vefatından sonra sahabilerden bazıları hilafete Hz. Ali’yi daha lâyük görmüşlerdi. Ancak Hz. Ali’yi hilafete lâyük görenlerle diğer sahabiler arasında büyük ölçüde bir ihtilaf doğmamış ve ekseriyet Hz. Ebubekir’e biat etmişlerdi. Yani o sıralarda bir Şiilik davası zuhur etmemişti. Ancak Hz. Ali’nin halifeliğini isteyenler, manen Şiiliğin esasını teşkil etmişlerdi. Şiiliğin tesmiye ile zuhuru, Hz. Ali ile Hz. Muaviye arasında cereyan eden olaylardan sonradır. Hz. Ali’ye bağlı olanlara asıl o vakit Şii denilmiştir.

Şiiliğin, Şiiilerin karşısında olanlara Ehli Sünnet denilmiştir. Ancak Ehli Sünnetin tesmiye edilmesi de o vakitlerde değil, daha sonraları, Mutezile’nin zuhurundan sonra ortaya çıkmıştır. Bütün sahabileri itidal derecede seven, aklın her şeye vakıf olamayacağını, şeriatın iyi dediği iyi, kötü dediği kötüdür inancını taşıyan, tâbirden de anlaşılacağı gibi sünnete bağlı olanlara Ehli Sünnet denilmiştir.

S: Şiiilerin Ehli Sünnetten ayrıldıkları başlıca itikadi ve ameli hususlar nelerdir?

C: Şiiilerin Ehli Sünnetten ayrıldıkları ilk nokta Hz. Ali’nin hilafeti konusudur. Şiiiler Hz. Ali’nin Peygamber Efendimizin vasisi olduğunu ve peygamberden sonra hilafetin Hz. Ali’nin hakkı olduğunu kabul eder. Ümmetin en efdalinin Hz. Ali olduğunu, Hz. Ali’nin

hilafetinden sonra hakkın Hz. Hasan, Hz. Hüseyin daha sonraları da Zeynel Abidin, Muhammed Bakır, Caferi Sadık'ın olduğunu söylerler.

Caferi Sadık'tan sonra Şiiler 20 taifeye ayrılmışlardır. Bunlardan bazıları küfre kadar gitmişlerdir. Küfre girmeyenler Ehli Ehva, Ehli Biad denilmiştir. Bunlar Ehil Kible olarak kabul edilmiştir.

S: 20 Taife içinde Ehli Sünnete en yakın olan hangisidir?

C: Ehli Sünnete en yakın olan Zeydiye'dir. Zeydiye'nin kurucusu olan Zeyd, Zeynel Abidin'in oğlu ve Ebu Hanife'nin hocalarındandır. Bu mezhebin salikleri sahabileri severler. Mezheplerinde bulamadıkları konularda Ebu Hanife'yi taklit ederler. En yakın bunlardır.

S: Evet farklılıklar efendim?

C: Şiilerin kendi aralarında birleştikleri, fakat Ehli Sünnetten ayrıldıkları ilk nokta hilafet konusudur. Onlar hilafetin seçimle değil, irsiyetle olduğu görüşündeler. Halifelige en layık Hz. Ali, daha sonra Hz. Hasan, Hz. Hüseyin ve diğerleri... Bu itikatta kendi aralarında birlemektedirler.

Ehli Sünnete göre ise irsiyetle değil, seçimlidir. Müslümanların çoğunluğu kimi istiyorlarsa, kimi uygun görüyorsa; büyük suleha ve ulemanın tamamı veya ekseriyeti kimi uygun görüyorsa onunun seçilmesi gerekir. İtikat bakımından Ehli Sünnet ile Şia burada ayrılmaktadırlar.

Ehli Sünnet İmamları itikatta, Eş'ari ve Maturudi, amelde de Ebu Hanife, Şafii, Hanbeli ve Maliki'dir. Şiiler ise; Hz. Ali, Hz. Hasan, Hz. Hüseyin, Muhammed Bakır, Caferi Sadık ve diğerlerine bağlıdırlar. Şiiler, Ehli Sünnetten daha ziyade imamlarına mutidirler. Kendi imamlarından gelen şeylere, rivayet ettikleri şeylere kati surette riayet ederler. Ehli Sünnette böyle değildir. Ehli Sünnet, ravileri seçer, adaleti, tarihi hayatı nasıldır diye araştırır. Şiiler böyle yapmaksızın Ehli Beytin naklettiklerini hemen kabul ederler.

Hadislerin rivayetlerinde, şii imamların masum kabul ettiklerinden dolayı onların rivayet ettiklerinin tümünü kabul ederler. Halbuki Ehli Sünnet, rivayet silsilesini araştırır, kesin olanları alır, olmayan-

lara munkatidir der. Yani bir hadisin sahih, mevsuk olup olmaması konusunda Ehli Sünnet tahkik ederken, hatta tartışma yaparken, Şiiiler kendi imamlarından rivayet edilmişse -onların masumiyetine inandıkları için- kati sağlam nazarıyla bakarlar. Görüldüğü gibi Şiiiler İmamlarına muti olmaları sebebiyle bir hadisin sağlamlık derecesini araştırmaya gerek görmezler.

S: Ameli yönden farklılıklardan biri, meselâ namazda kıyamdayken ellerini bağlamayıp yana salıvermeleri... Bunun hükmü nedir?

C: Bilindiği gibi namazda el bağlamıyorlar. Bunun bir mahzuru yoktur. Malikiler de bağlamıyor... Üç mezhep elleri bağlarken onlar salıyorlar. Çünkü, ellerinin bağlanması bir nassa dayanmıyor.

Abdest konusunda bir farklılık var. Şiiiler ayakları yıkamayıp sadece mesh ediyorlar. Konu ile ilgili ayeti kerimeyi öyle tefsir ediyorlar. Buna karşılık Ehli Sünnet, ayakların yıkanmasını farz olarak kabul etmektedir. Ayrıca ayağa mest giymezler. Giydiklerinde de yine onu çıkarıp ayağı mesh ederler.

Bunların benzeri farklılıklar var. İmam masum olacaktır şiiilere göre. Ehli Sünnete göre ise değildir. Ve benzeri ayrılıklar... Fakat onları küfre görececek şeyleri yoktur. Zekât Ehli Sünnette var, onlarda da var. Hac, Ramazan orucu Ehli Sünnette de var, şiiilerde de. İçki, kumar, zina Şiiilerde de, Ehli Sünnette de haramdır. Böyle birçok konuda ihtilaf yoktur. Fakat bazı içtihadi farklılıklar vardır.

S: Efendim çok koşulan bir husus da Şiiilerin namazda taş üzerine secde etmeleri. Bu konudaki düşünceleriniz?

C: Hac sırasında bir Şii âlimiyle karşılaşmıştık. Ona: “Niçin taşı takdis ediyorsunuz? Neden taşta secde ediyorsunuz? Kerbelâ’dan getiriyorsunuz?” diye sormuştuk. Bize cevaben dedi ki; “Bu taş değil topraktır. Ayrıca Kerbelâ’ya da ait değildir. Nereye ait olursa olsun bizim için fark etmez. Yeter ki toprak olsun.” Bu arada bıçakla elindeki taşı kazıdı. Taş sandığımız şeyin toprak olduğunu gördük. O devam etti: “Namazda insanın alınının toprağa gelmesi daha eftaldır. Bunun için biz toprak üzerine secde ediyoruz.” Bu, Ehli Sünnette de böyledir. Yani yer temiz olursa, toprak üzerinde kılmak daha eftaldır. Meselâ namaz kılınacak temiz toprak üzerinde eğer rahatsızlık verecek bir şey yoksa alın toprağa gelmesi daha eftaldır. O zat, işte

bu suale bu şekilde cevap vermişti: “Toprak üzerinde namaz kılmayı daha eftal gördüğümüz için, yanımızda taşıdığımız toprağı secde yerine koyuyoruz. Alnımızın toprağa değmesiyle meydana gelecek sevaba nail olalım. Namazın sıhhatiyle ilgili değil, yani bu olmadan da namaz sahih olur inancına sahibiz.”

Aynı zat, bazen su bulamadıklarında yanında bulundurdıkları toprak parçasını bıçakla kazıyarak teyemmüm ettiklerini de söylemişti. O zatın verdiği cevapta görüldüğü gibi bunda bir tapınma maksatları yok ise de böyle bir uygulama Asrı Saadette de yoktur. Dolayısıyla netice itibariyle yaptıkları bidattır.

S: Efendim, Resulullah (sav) zamanında namaz kılınan yerlerde halı, kilim ve benzeri şeyler yok muydu? Yani toprak üzerinde mi namaz kılınıyordu?

C: Evet. Bilindiği gibi Peygamber Efendimizin ilk namaz kıldıkları Mescidi Nebevi’de yerde kılınıyordu. Yani toprak üzerinde. Bilahare hasır serildi. Şimdilerde ise halı... Giderek daha fantezi oluyor.

S: Şiilerin Hz. Ali (ra)’ye buyurdıkları büyük sevginin tezahürlerinden biri de ezanda okudukları “Aliyyün Veliyullah” ifadesinde görülüyor. Bu cümleyi okumalarının sebebinin: “Biz Hz. Ali’yi ne Allah, ne de Allah’ın düşmanı olarak kabul edenlere katılmadığımızı belirlemek için Ali Allah’ın dostudur” diyoruz şeklinde açıklıyorlar. Bu konuda sizin görüşleriniz?

C: Ala külli hal, ezanda Aliyyun veliyullah demeleri; sadece bid’attan sayılır. Küfre mucip bir ifade değildir. Mânâ itibariyle veli olması da haktır. Yani Ali Allah’ın velisidir. Fakat namazda, ezanda söylenmesi bidattir.

S. İranlı Müslümanların Ehli Sünnet’e yakınlıkları ne derecededir?

C: Onlar sahabilerin birçoğunu sevmiyorlar. Hz. Ali’nin tarafını tutmayanları, Ali ile harb edenleri sevmiyorlar. Hatta avamdan olanları içinde sahabilere dil uzatılması vakidir. Onlarca Hz. Ebubekir Sıddık’ın, Hulefa-i Selesenin halifelikleri hak değildir. Yine onlarca hak, sahibi olmayanlara verildiği için bir haksızlık yapılmış, Ehli

Beyte zulmedilmiştir. Böyle demektedirler. Yalnız bu inançları onları küfre sokmamaktadır. Ehli Beyti sevmek konusunda ifrata gitmişlerdir. Esasen Hz. Ali'yi çok sevmelerinden dolayı diğer sahabileri sevmemektedirler. Sahibileri seviyoruz deseler de sözlerinde takiye vardır.

S: Takiye nedir efendim?

C: Kur'an'dan anlaşıldığına göre, bir zaruret hâlinde müsamaha göstermek, kalben ise aksini düşünmek.

S: Bir de Mut'a Nikâhı meselesi var. Bu nedir efendim?

C: Şiilerin caiz gördükleri ve bedel karşılığında yapılan geçici nikâhtır. İslâmiyetin bidayetinde, İslâm henüz zayıf iken hücumlar oluyordu. Sahabiler evlenmek, aile kurmak gibi şeylerle meşgul olsalardı harplerde muvaffak olamayacaklardı. İşte o sıralarda zarurete dayanılarak mut'a nikâhı caiz görüldü.

Bu nikâh, bir iki ay mühlet için bedel karşılığında bir kadınla muvakkaten nikâhlanmaktı. Müddet dolunca birbirlerinden ayrılıyorlardı. Hayber gününde Peygamberimiz bunun haram kılındığını bildirdi. Yani sahabiler kuvvetlendiğinde Mut'a nikâhı haram oldu. O sıralarda İbni Abbas, (bir rivayete göre Peygamberin Mut'a nikâhını yasakladığını işitmiştir.) geç zamana kadar Mut'anın geçerli olmadığı konusunda nassın olmadığına kaildi. Bundan dolayı nikâhın geçerli olması yönünde fetva verirdi. Bilahare sahabilerden bazıları İbni Abbas'a: "Halk senin fetvalarla geçici nikâh yapıyor. Oysa biz Peygamber'den Mut'a nikâhının men edildiğini duyduk" demeleri üzerine sabittir ki, İbni Abbas düşüncesinden dönmüştür. Şiilere göre ise İbni Abbas dönmemiş, bu sözlere muhalefet etmiştir. İşte buna dayanılarak şimdiye kadar Şiilerce caiz görülmüştür. Şu an bilmiyorum ama Humeyni'nin bunu İran'da kaldırdığı söyleniyor.

Bu düşünce de küfre mucip değildir. Çünkü bir sahabinin kavline dayanıyorlar. Ehli Sünnete göre İbni Abbas'ın da kararından rücu ettiği sabittir. Ehli Sünnet, 4 mezhep, İbni Abbas'ın da rücu ettiği ve bu nedenle Mut'a nikâhının haram olduğunu kabul etmektedir.

S: Ayetullah Humeyni hakkındaki düşüncelerinizi de öğrenebilir miyiz?

C: Hz. Ömer (ra)'in buyurduğu gibi, bir insan biriyle münasebet içinde olmazsa, komşuluk yapmazsa onu yakından tanıyamaz. Humeyni'yi yakından tanımıyoruz. Fakat bazı eserlerini gördük, okuduk. Bu eserlerinden biliyoruz ki âlimdir. İslâmiyet'e hizmeti olan ve hizmet etmek isteyenlerdendir. İnşallah Şiilik taassabu içinde değildir. İyi tarafı şudur ki, İslâm'ın hükümlerini icra etmek için cihat etti.

S: Müceddid olduğun söyleniyor.

C: Böyle söylenmesinin bir mahzuru yoktur. Müceddid dünyada bir tane değildir. Hatta her memlekette bir müceddidin bulunması mümkündür. Müceddid bilindiği gibi bid'atları kaldırır. Bazı terk edilmiş ahkâmları yeniden ikame eder. Şiilere göre belki de müceddittir.

S: Teşekkür ederim efendim.³⁸

Mehmet Emin Er Hoca Neyin Nesi?³⁹

Sayın okuyucularımız;

Geçen sayıda yayınlayacağımızı söylediğimiz bu yazıyı, bazı gecikmeler yüzünden yayınlamadık, özür dileriz.

Ankara'da İslâm dergisi camiasında yer alan ve kendisinden özellikle fıkhi meseleler çerçevesinde istifade edilen Mehmet Emin Er Hoca'nın İran İslâm Cumhuriyeti hakkında takındığı menfi tavrın arka planının, dolayısıyla bu hoca efendinin fikri ve şahsiyetini bazı örneklerle ortaya koymak istiyoruz. Meselenin arka planının ve hocanın fikir ve şahsiyet yapısının tahlil edilmesiyle gözünüzün önünde canlanacak olan bir "tip" in benzeri yüzlerce tip için bir "örnek" teşkil ettiğini hatırlatmayı gerekli görürüz.

Hoca efendi bir grup öğrencinin hazır olduğu bir toplantıda konuşurken kendine İran hakkında soru sorulduğunda cevap olarak şunları söylemiştir:

-İran'ı sevmek zorundayız. Çünkü Humeyni Ehl'i Beyt'tendir.

38 İran konusundaki bu görüşleri daha sonra değişikliğe uğrayacaktır. Aşağıdaki yazılarda bunu görebilirsiniz.

39 Şehadet Dergisi, Sayı:6 Tarih; 15 Haziran 1988

(yani Peygamberimizin soyundandır.) Böyle olmamış olsa bile büyük bir âlim olduğu için sevmek zorundayız. Böyle olmamış olsa bile ikibin beşyüz yıllık şehinşahlık düzenini yıktığından, açık saçıklığı, içkiyi, kumarı kaldırdığından yine sevmek zorundayız. Bazıları tekfir ediyorlar. Allah korusun. Tekfir eden tekfir olunur. Onlar kible ehlidir ve tekfir edilemezler. Ancak onlar için Bid'at ehlidir denilebilir. Fakat en az onlar kadar bizde de Ehli Bid'at vardır. Şu sokaklarda Ehli Sünnetim diye gezip dolaşanların çoğu Müslüman bile değildir.”

Hoca efendi İran ve İmam Humeyni hakkındaki görüşlerini ilk zamanlar söylüyordu. Ancak belli bir camia ile içli dışlı olunca ve özellikle Necmeddin Erbakan'ın başını çektiği, birçok önde kişinin bulunduğu bir topluluk ile Arabistan ve Kuveyt'e gidince, İran hakkındaki düşüncelerinde değişmeler görülmeye başlandı. Hoca Efendinin Arabistan ve Kuveyt gezileri kendisine yeni bir fikri yapı ve kişilik kazandırıyordu. Ve bu değişim çerçevesinde, bir takım teşebbüslerde bulunmaya başladı ve Avrupa gezisine çıktı, hemen bütün Avrupa'yı gezdi. Almanya'da Cemalettin Kaplan Hoca ile görüştü ve onunla: “Bazı hususlarda” “mutabık” olmak için uğraştı ve fakat istediği gibi olmayınca bu kez Cemalettin Hoca için: “Saf, zavallı ve kandırılmış” ifadesini kullandı. Aslında Mehmed Emin Er Hoca Cemalettin Hoca'yı: “Bazı husus”larda kandıramamıştı...

Hoca efendi dünya turunu sürdürüyordu ve Amerika'ya gitti. Amerika'nın dört büyük şehrini gezdi. Türkiye'ye dönüp iki üç hafta kaldıktan sonra tekrar dünya turuna çıktı ve bu kez'de İran, Pakistan, Bangladeş, Afganistan, Hindistan, Arabistan ve Mısır'ı kapsayan bir geziye çıktı. Buralarda en çok beğendiğinin Tebliğ Cemaati olduğunu belirtti. Onları övmektedir. Ayrıca General Erşad ve General Ziya'yı da çok sevmiş. Onlar hakkında: “Onlar da don gömlek giyiyor, halk da. Halkla bütünleşmişler” dedi. Ayrıca: “Çölü yeşertmişler, şehirlerin ortasında büyük büyük havuzlar yapmışlar. Kimisi yüzüyor, kimisi abdest alıyor, kimisi de kenarda serinliyor. Üç dört kişi bir bisiklete biniyor. Çok güzel bir şey vs.” diyor.

İran seyahatine geline. Onyeddi gün bir otelde kalmış. Hükümetten ve âlimlerden kimseyle görüşmemiş. Şunları söylüyor: “Otelde

iki tane Humeyni muhalifi mollayla görüştüm. Bana kitaplarda Sün-nilerle çelişen yerleri gösterdiler. İyi ki önce muhaliflerle görüştüm. Çünkü muhabbet duyan insanı kandırırlar, akı kara, karayı da ak gösterirler. Daha sonra bir de mutavassıt (bazı yönleri seven, bazı yönleri eleştiren) biriyle görüştüm. Biraz daha malumatım oldu. Sonra Tahran baş kadısı haber almış bir akşam geldi beni evine dâ-vet etti. Ben: “Otelde daha rahat ediyorum, prensip olarak evlere gitmiyorum” dedim. O zaman: “Yarın öğle yemeğinde görüşelim meseleleri görüşürüz” dedi. Ben de: “Olur” dedim. Sabaha biraz dişim ağrıyordu, bahana olarak dişçiye gittim. Akşama kadar ora-larda oyalandım. Akşam otele geldim, baktım gene beni bekliyor-lar: “Hocam hani yemeğe gelecektiniz, geldik seni aradık fakat sen yoktun” dediler. Ben de: “Dişim çok ağrıdı eman vermedi, dişçiye gitmek zorunda kaldım” dedim, “o zaman şimdi gidelim” dediler. “Yok ben akşamları gitmiyorum otelde rahat ediyorum” dedim ve buna iki soru sordum: “Sizde neden dokuz evlilik caiz görülüyor?” Bana ayetten, hadisten, içtihadattan bir şeyler anlattı. Diğer meseleyi şimdi hatırlayamıyorum ve çekip gittiler. Biraz da bana gelmediğim için kızdı sinirlendi.

Bir mağazaya bir şeyler almaya gittim. Orada çarşafly bir kadın vardı. İki de bir sırıtıyor kıkır kıkır gülüyordu. O... gibi bir şey. Onların çarşaflyları bizim kabak (açık) başlılar kadar edepli değildir. İdare, başınızı kapatmazsanız, mağazanızı, kapatırız demiş, onlar da başlarını kapatmışlar. Devlet dairesinde çalışana da başınızı kapat-mazsanız, işten atarız demişler, onlarda başlarını kapatmışlar.

Gene tıbbî cihazlar satan bir yere gittim, kulaklık almak için. O anda yoktu gelecek dediler. “Kaç lira, parasını, bırakayım, gelince ayırın” dedim. “Şu kadar para ancak şimdi para almayız, gelince ve-rirsiniz” dedi. Yarın gittim yine gelmemiş, ben yine para bırakayım dedim bu kez biraz daha yüksek fiyat söyledi. Ertesi gün gittim gene gelmedi. Yine para bırakayım dedi, hayır dedi ancak biraz daha yük-sek fiyat söyledi. Öğleden sonra gittim cihaz gelmişti. Fakat fiyatı biraz daha arttırarak bana sattı. İşte İran’ın kadını erkeği böyledir. Sadece kadınları kapalıdır o kadar. Bütün Pakistan ve Arap âlimleri tekfir ediyorlar ben de öyle düşünüyorum.”

Hoca efendinin İran intibalarını dinleyenlerden biri sözünün burasında hocaya şu soruyu sordu: “Yalnız hocam onlar basın yayın organlarında diyorlar ki biz bu nesilden bir şey beklemiyoruz. Bizim neslimiz inkılabın çocuklarıdır. Onlar daha sekiz dokuz yaşlarında, daha misket oynuyorlar. Esas onlar vazife alınca inkılabımızın se-meresini göreceğiz” diyorlar. Hoca Efendi bu soruya şöyle karşılık veriyor. “Haa, bu daha kötü. Şimdi halk cahildir onun için çok kızmıyorlar bize. Eğer çocuklar tam bilinçli olarak yetiştirilirse o zaman daha çok aduv (düşman) olurlar.

İşte hoca efendinin İran izlenimleri ve İran hakkındaki fikirleri. Hocanın bu fikir ve şahsiyetinin ardında yatan önemli bir faktörü kısaca açıklamak gerekirse, Hoca efendinin “Rabita-ül Alem-ül İslâmî” teşkilatı hakkındaki hüsnüniyet ve memnuniyetini belirttiğini söylediğimizde, niçin hocanın böyle bir değişim arz ettiğini daha iyi anlamış oluruz.

Hoca efendi parti hakkında nasıl düşünüyor, onu da ortaya koyalım.

1986 ramazanında bir iftar yemeğinde parti hakkındaki düşüncesi soruldu cevaben: “Bu adamlar İslâmî bir şeyler yapacaklarını söylüyorlar. Bizim de hüsnüniyetle öyle olduğuna inanmamız lâzım. O zaman da desteklemek vacip olur” dedi. Dünya turundan önce (Eylül 1987) gene parti sorulduğunda: “Aslında, Müslümanlar büyük partilere girerek oralarda bir şeyler yapmalı. Böylece küçük partide harcanıyorlar, seçilemezler” dedi. Seçime çok az kala ise bütün Müslümanların mutlaka: “Refah” saflarında yer almaları gerektiği yolunda ise yayın organlarında fikir beyan etti.

Yemin töreninden sonra ise: “Bu çok kötü bir şey, bunun küfre kadar yolu var” dedi.

Fıkıhta ve fetva vermede önemli bir yeri olan bu hoca efendi bakımımız nasıl bir fetva yöntemi kullanıyor: Bir dergide buna: “At yarışları caiz midir?” diye soruluyor. O da cevaben tabî ki caizdir, hem de sünnettir” diye cevap veriyor. Orada olan bir arkadaş at yarışlarının ne olduğunu, şimdi ki uygulanış şeklini kendisine uzun uzadıya anlatmasından sonra: “Ha öyle mi o zaman mutlaka haramdır” diye cevap veriyor.⁴⁰

40 Bu konuda gerçekten apaçık bir iftira söz konusu. Bahsedilen dergi İslâm mecmuasıdır. İslâm

Nisan 1988 de Amerika'ya giden ve halen orada olup orada da kalmayı düşünen bu hoca efendi ve bunu gibi daha nicelerinin fikirlerinin ve kişiliklerinin arka-planı hususunda bu kısa açıklamalar siz sayın okuyucularımıza önemli bir bakış açısı kazandıracığına inanmaktayız.

Aziz kardeşlerimiz, önümüzdeki sayılarda bu benzeri zatların zafiyet ve tahriplerini “fıkıh” “tefekkuh” ve “fakih” kavramları çerçevesinde ortaya koymaya çalışacağız.

Mübariz fakihlere ve izcilerine selâm olsun⁴¹

mecmuasının şans oyunları ve kumar üzerine yaptığı röportajdan bahsedilmektedir. Yazının aslı şu şekildedir:

İSLÂM: Tabii bu yarışların en önemlisi at yarışlarıdır herhalde?

M. EMİN ER: Asrı Saadette at yarışları bu günkü gibi para ile değildi. birbirleri için şeref addediyorlardı. Yarışı kazananlar yarış yoluyla geçinmiyorlardı. Bunu meslek olarak, sanat olarak da yapmıyorlardı.

Meselâ, cirit yapıyorlardı. İdman için olduğu kadar bir şeref kazandırıyorlardı. Asıl olarak at yarışçılığı, at beslenmesi çok önemlidir. Çünkü Ayet-i Celile'de: “Düşmanlara karşı kuvvet ve (cihad) için bağlanıp beslenen atlar hazırlayın” buyrulmuştur. Peygamberimiz s.a.s. der: “Atınız ve bininiz. Atmanız binmenizden daha hoşuma gider. Cenab-ı Allah bir tek okla üç kişiyi cennete koyar: Hayır maksadıyla onu yapanı, onu atanı ve onu hazırlayıp verenini” buyurarak biniciliğe ve atıcılığa işaret etmiştir.

Bu yüzden âlimlerimiz at talimini ve onunla uğraşmayı vacip görmüşlerdir. Tabii ki bu günkü gibi para kazanmak, yalnızca bu işi meslek hâline getirmek, kişilere fayda ve zararlar elde etmek şeklindeki at yarışları konumuzun dışındadır. Çünkü bunlar caiz değildir.

Bilet alınarak önceden tahmin yürütmekle, hangi atın birinci geleceğini bilmek ve bu türde paralı oynamak da caiz değildir. Bu çeşit yarışlar haramdır.

Görüldüğü gibi hiç de müfterinin anlattığı gibi gerçekleşmemiştir.

41 Yazıdaki imla hataları derginin yazarına aittir. Biz de değiştirmedik. Böylece tamamen iftira ve araştırmaya dayanmayan çalakalem yazılan bu tarafgirlik, ajancılık durumunu ortaya koymaya çalıştık.

Müfterilere Cevaplar⁴²

Amerikan seyahatinde iken bir derginin aleyhimizde bir yazı neşrettiğini duymuştum. Ehemmiyet vermedim ve üzerinde durmadım. Türkiye'ye dönünce 15 Haziran 1988 tarihli derginin 6. Sayısındaki yazıyı okuyunca, şahsıma karşı hezeyan ve iftiralarda bulunduğunu, bazı görüşlerimi de çarpıtarak batıl ve yanlış düşünce ve kötü emellerine âlet ettiklerini gördüm.

Bu batıl iddiaların çoğu, şahsımda Ehli Sünnet itikadı ile İslâm'ın esas görüşü ve düşüncelerine yapılmış, sağlam itikadlı Müslümanların temiz ve saf düşüncelerini bulandırmaya yönelik olduğundan İslâmî kisve altında kötü emeller peşinde koşanlara karşı Müslüman kardeşlerimi uyarmayı dinî bir vazife kabul edip cevap verme zaruretini duydum.

Bilindiği gibi tarih boyunca İslâm ve Müslümanlara hizmet perdesi altında, gaye ve emellerini kamufle ederek İslâm ve İslâm'ı temsilcileri olan âlimlere karşı saf ve temiz Müslümanların güven itimadlarını yıkmak, fitne, tefrika ve kargaşa çıkarmak için sinsi çalışmalar yapılmıştır. Asıl görevleri de budur zaten. Mühim olan, Ehli Sünnet ve'l Cemaat'ın böylelerine karşı uyanık olmaları, onların bâtil fikirlerine kapılmamaları, tefrika ve ihtilafa düşmemeleridir.

Şunu hemen belirtelim ki, bu dergiyi çıkaranların hiç birini şahsen tanımış, tanışmış, özel bir görüşme yapmış değilim. Anlaşıyor ki, fitne gayesiyle neşrettikleri bu iddiaları ya kulaktan duyma veya takkiye kisvesiyle sohbetlerimize iştirak edip duyduklarını kendi emellerine göre tahrif edip yayınlamışlar. Yoksa kapımız herkese açık, her dileyen sorularını sorup cevap alabilir. Şimdiye kadar muhtelif dergi, gazete ve mecmualarda yayınlanmış yazı, röportaj, fıkhi meselelere cevaplarımız hep bu şekilde olmuştur.

Mezkûr dergi mensupları da, İslâmî iddialarında art niyetli olmayıp samimi olsaydılar, doğrudan doğruya bize gelir, kendilerini tanıtır, sorularının cevaplarını tescil ederek giderlerdi. Ancak onlar, Müslümanların şiarı olun bu yolu değil, kendi yapı, niyet ve emellerine uygun olan takiyeye (ajanlık, teccüss) yolunu seçmişlerdir.

42 Bu yazı 8 Aralık 1988 tarihindeki Milli Gazete'de yayınlanmış olup, İrancıların dergisi olan Şehadet dergisindeki iftiralara cevap mahiyetindedir.

Şimdi o mezkûr derginin hezeyanlarına bir göz atalım:

1- “Humeyni ehli beytten büyük bir âlim, 2500 yıllık şahinşahlık düzenini yıktığı; içkiyi, kumarı, açık-saçıklığı kaldırdığı için onu sevmek zorundayız.” dediğimiz iddia edilmektedir.

Biz Ehli Beytten olanları, âlimleri sever ve sayarız. İçkiyi, açık-saçıklığı yasaklamak da İslâm’ın emridir. Yasaklayanları kim olursa olsun takdir eder, destekler ve saygıyla karşılarız. Buna rağmen bunların hiç biri sahabeleri buğz edenleri sevmemizi gerektirmez.

Humeyni’nin Şii olduğunu, Şiilerin pek çok büyük sahabiye sebettiklerini, onları kötülediklerini, özellikle Hz. Ebu Bekir ve Hz. Ömer’e karşı kin ve düşmanlıkla dolu olduklarını biliyoruz. Sahabeleri sebbedenleri, onlara çirkin ithamlarda bulunanları nasıl sevmek zorunda oluruz? Esasında ehli Sünnet itikadına göre sahabelere sebbedip buğzedenleri sevmek şöyle dursun, onlara buğz etmek vaciptir. Dolayısıyla iddianız yalan ve iftiradır.

2- “Humeyni’yi tekfir edenleri tekfir edileceğini, Şiilerin ehli kible oldukları, bunun yanında ehli bid’at oldukları; bizde de onlar kadar bid’atlar bulunduğunu, şu sokaklarda “Ehli Sünnetim” diye gezenlerin çoğunun Müslüman bile olmadıklarını” söylediğimiz yazılmaktadır.

Tekfir konusundaki görüşümüz şudur: “Küfrü gerektirecek bir sebep olmaksızın bir Müslümanı tekfir eden tekfir edilir. Humeyni Caferi’dir. Caferi Mezhebi ehli bid’at ve heva olmakla beraber -esas felsefeleri itibariyle- Müslüman ve ehli kiblelerdir. Onları tekfir etmeyi gerektiren bir sebep ortaya konmadıkça -ki bu şüphelidir- onları tekfir edemeyiz. Bu düşünce altında Humeyni’yi masum kabul etmek tefrit, tekfir etmek ifrattır.”

“Sokakta gezenlerin çoğunun Müslüman bile olmadıklarını söylediğim iddianız yalan ve ifrattır. Zira İslâm’da günah işlemek küfrü değildir. Ancak itikadi açıdan haramı helâl, helâli haram kabul etmek küfürdür. Günahların, küfrü mucip olduğunu söyleyenler haricilerdir.

3- “Erbakan’la birlikte Kuveyt’e gitmiş” değilim. Onunla “Arabistan’a değil, Mekke-i Mükerrerme’ye, Umreye gittim. Suizanda bulunduğunuz gibi hiçbir Suudlu yetkili veya resmi görevli ile buluşmadım, görüşmedim ve hiçbir resmi girişimim olmamıştır.

İran hakkındaki düşüncelerimizin değişme sebebine gelince, sandığımız gibi Arabistan ve Kuveyt’e gitmem değildir. Bu salt iftirandır. Gerçek sebepleri ise şunlardır:

a) **Hama Olayı:** Bilindiği gibi Hama, Suriye’ye bağlı, ancak Müslüman Kardeşler’in (İhvanül Müslimin) kontrolünde olan bir bölgeydi. Çağımızın en büyük Firavun ve İslâm düşmanlarından Hafız Esed, ağır silâhlarla abluka altına aldı ve kadın-erkek, yaşlı demeden binlerce Müslümanı şehid ederek, tarihin en büyük hunharca katliamlarından birini yaptı.

Hafız Esed, Müslüman ve Şii olmadığı hâlde, (Nusayri-Dürzidir) bu Müslüman katliamını yaparken İran ses çıkarmadığı gibi, onun yanında yer aldı ve Müslüman katliamını âdeta alkışladı.

b) **Anayasalarında** İslâm kelimesi yerine sürekli ve ısrarla Şii Caferi kelimesi kullanıldı. Bundan da davalarının İslâm değil Şiilik olduğu açıkça anlaşılmaktadır. Şiiilerin ise tarih boyunca Ehli Sünnetle savaştıkları bir hakikattir. Nitekim bugünkü İran’da bunun pek çok acı olaylarını görmemiz mümkündür.

c) Şiiilerin en mutemed ve ana kaynak kitapları olan *Usul el Kafile*’yi mütala ederken, pek çok temel itikadi ve ameli meselelerde Ehli Sünnet İtikadına ters düşüklerini, Ehli Sünnet itikadına düşmanca, garazla saldırdıklarını gördüm.

d) İran’a ziyaretim esnasında bu itikadi düşüncelerini Ehli Sünnet mensuplarına karşı fi’len uyguladıklarına şahid oldum. Ehli Sünnet mensuplarının kısıpaca alındıklarını, Cuma namazlarını bile camilerinde kılamaz hâle geldiklerini gördüm.

e) **Ehli Sünnet** mensubu oldukları hâlde, Şiiliğe meyledenlerin itikadlarında önemli ve tehlikeli değişmelerin meydana geldiğine şahid oldum. Ehli Sünnete saldırdıklarını, Şiiliği savunduklarını gördüm.

İşte bunlar -ve burada yazmak istemediğim sebepler- nedeniyle

İran hakkındaki düşüncelerimde değişiklikler oldu. Yeri gelir ve gerekirse bunları müfassal olarak belgelemem de mümkündür.

4- “Amerikan ve Kuveyt gezilerinin bize yeni bir fikri yapı ve kişilik kazandırdığı, bu değişiklik çerçevesinde birtakım teşebbüslerde bulunmaya başlayıp Avrupa gezisine çıktığımızı” iddia etmektesiniz. Allah’tan korkmayan ve utanmayandan her şey beklenir.

Avrupa ve Amerika gezimiz şöyle başlamıştır:

Bazı muhterem zevat⁴³ bize gelip, Avrupa’da yaşayan Müslümanların bir takım itikad bozucu telkinlere maruz kaldıklarını, onları bu tehlikeli telkinlere karşı uyaracak ve aydınlatacak âlimlere ihtiyaç olduğunu belirterek gitmemiz gerektiğini; gitmediğimiz takdirde Allah indinde mesul olacağımızı belirttiler. Hatta pasaportumuzu da hazırladılar. Ancak bazı manialar sebebiyle o an için gitmemiz mümkün olmadı. Bilahare Danimarka’dan dâvetiye aldık.⁴⁴ İslâmî tebliğ, Müslümanları tenvir gayesi ile yurt dışına çıktık. Gittiğimiz her yerde Ehli Sünnet akidesi konusunda, fikhî meselelerde vazı nasihatlerde bulunduk, konferanslar verdik, ilmi seminer ve sempozyumlara katıldık. Müslümanları irşada çalıştık.

Şimdiye kadar Rabıtaıyla hiçbir şahsi alâkam olmadığı gibi hiçbir yetkilisi ile de görüşüp anlaşmadım. Hiçbir maddî yardım da kesinlikle almış değilim. Dolaylı veya dolaysız hiçbir yardımlaşma talebimiz de olmamıştır. Bu ithamınız da çirkin bir iftiradır.

Amerika’yı ise hiçbir zaman savunmadım. Desteklemedim ve ondan hiçbir çıkarım olmamıştır. Bilakis, İslâm dünyası üzerinde maddî, mânevî ve kültürel baskı kurarak Müslümanların birlik, beraberlik ve kalkınma sürecine girmelerine mani olduğunu anlatmaya çalıştım. Hatta Humeyni ve İran’ın ABD ve Batı emperyalizmine baş kaldırışını ve onlara karşı koyuşunu takdirle karşıladım ve destekledim.

Her türlü küfür, pislik, fuhuş ve ahlâksızlığın kol gezdiği ve genel mânâda en büyük düşman olarak, “Müslümana çamur at tutmazsa izi kalır” düşüncesi dışında anlamak mümkün değildir. Sahip

43 Buradaki muhterem zevat Şeyh Nurullah hazretleridir. (İbrahim)

44 Damadımız Ömer İnci Danimarka’da din görevlisiydi. O gönderdi. Yani Amerika’nın bir katkısı olmadı. (İbrahim)

olduğum fikir ve düşüncelerin tam tersiyle beni itham edip her türlü yalan ve iftira mekanizmasını kullanarak masum Müslümanlara çamur atmanız, hangi gaye ve emellerin peşinde koştuğunuzu ortaya koymamız bakımından da önemlidir.

5- “Cemalettin Hoca’yı bazı konularda kandıramayınca: “Saf, zavallı, kandırılmış” dediğim de anladığınız ve ifade etmeye çalıştığınız mânâda uydurma ve yalandır.

Evet Almanya’da Cemalettin Hoca ile görüştüğüm. Nezaket ve ehli ilme yakışır bazı ilmi tartışmalarımız oldu. Ancak “kandırmak” gibi çirkin ve mülevves bir vasfı sizin gibi cahil ve müfterilerin suratına çarparım. “Zavallı” kelimesini de ancak hakikaten zavallı olan sizin gibiler hakkında kullanırım.

6- “İran’da, hükümet mensupları ile âlimlerden kimse ile görüşmediğimi” yazmışsınız. Görüştüğüm olmuştur. Ad ve adresleri de bende mahfuzdur. Ayrıca siz görüşmediğimi nereden biliyorsunuz? Bilmediğiniz bir konuda ileri sürdüğünüz asılsız iddialar yalan, uydurma ve iftira olmaz mı? Hem: “Otelde Humeyni muhalifli iki molla ile görüştüğümü” yazan da siz değil misiniz? Halbuki otelde mollalarla değil belki İranların sırrına vaki Türkiyelerle görüştüm.

7- Tahran baş kadısı ile görüşme şekli ile alâkalı iddialarınız da yalan-yanlıştır. Ne kadı otele gelmiş, ne de ben dış bahanesinde bulunmuşum. Olayın aslı şudur: Kadı haber göndererek beni akşam yemeğine dâvet etti. Ben de icabet edip gittim. İran ve Şiiilerin gerçek iç yüzlerini yetkili ağızlardan öğrenmek gayesi ile onların leh ve aleyhlerinde duyduklarımı sormaya başladım. Kadı, sorularımın bazılarına sarahaten, bazılarına da üstü kapalı cevaplar vererek geçiştirdi. Geceyi orada geçirmemi teklif etti ise de kabul etmedim ve otelime döndüm. Ertesi gün öğle yemeğine dâvet etti ise de ben sükût ederek reddettim. Sonraki gün, daha önce sözleştiğimiz bir arkadaşla dışçıye gittim. Dışçiden döndükten sonra kadının beni otelden telefonla aradığını söylediler.

Mağazada geçen olayın doğrusu da şöyledir: Biz kulak cihazı satan bir bayana telefonla cihaz fiyatını sorduk. O da fiyatının 30 bin riyal olduğunu ve sipariş verebileceğini söyledi. Biz olur deyince bu sefer fiyatının 40 bin riyal olduğunu söyledi. Biz yine kabul ettik.

Bilahare otele telefon ederek cihazın hazır olduğunu ancak fiyatının 50 bin riyal olduğunu belirtti. Cihazı almaya gidince bu sefer de bazı masrafları hesaba katarak fiyatının 60 bin riyal olduğunu söylediler. Bu arada başını sallıyor ve ciddiyetten uzak laubali hareketlerde bulunuyordu. Ben: “Bu ne biçim kadındır. Hem örtülü, hem de bu nahoş hareketlerde bulunuyor” diye sınırlendim: “Biz de bazı hanımlar açık olmakla beraber nazik ve saygılıdır.” Dedim. Birlikte olduğumuz arkadaşlar onları savunmaya başladılar.

“Bizim neslimiz inkılabın çocuklarıdır” cümlesiyle ilgili iddia ve açıklamalarının benimle hiçbir alâkası yoktur.

8- Pakistan ve Bangladeş’le ilgili açıklamalarınız mugalatadır. Benim söylediğim, Bangladeş’te bazı bisikletleri 3-4 kişinin binebileceği bir şekilde sokup kullandıklarıdır. Siz bazı açıklamalarımı anlaşılabilir şekilde sokarak okuyucuların fikirlerini bulandırmaya çalışıyorsunuz.

9- Partilerle alâkalı bana isnad ettiğiniz iddialar da uydurmadır. Ben özellikle 80’den sonra partilere karşı lakayd kaldım. Ancak zaman zaman, “Reylerimizi kime verelim?” sorulduğunda, “Ben oy verirsem, namazlı abdestli kişilere verirdim” diyordum. “Küçük partilere oy verirsek ANAP zayıflar ve daha kötülerini kazanır.” Diyenlerin kanaatlerine de karışmıyordum. Halen de karışmıyorum.

Malum, bu kanaat meselesidir. Zaman zaman değişebilir. Bu ayıp da değildir. Ayıp olan olur-olmaz taassup göstererek- yanlış da olsa sabit fikirde ısrar etmektir. Herkes din ve memleket menfaatine kani olduğu partiye oy vermekte hürdür. Müctehidler bile zaman zaman içtihatlarından dönmüşlerdir.

10- “Fıkıhta ve fetvada önemli bir yeri olan bu hoca efendi bakan nasıl fetva usulü kullanıyor: Bir dergide ona: “At yarışları caiz midir?” diye soruluyor. O da; “Tabî ki caizdir.” Cevabını veriyor. Orada bulunan biri, şimdiki uygulanış şeklini uzun uzadıya anlatınca: “Ha öyle ise haramdır” cevabını veriyor.” Şeklindeki çirkin ve saygısız ifadeniz, içindeki kinin dışı vuruluşunun belgesidir.

İlmi prensip olarak cevap soruya göre verilir ve o sorunun cevabı olur. Meselâ:

a) Bir adam ben hanımına, “Babanın evine git” dedim, eşim benden boşanır mı? Diye sorsa, cevaben: Hayır boşanmaz deriz. Adam: “Ama onu boşamak niyetiyle söyledim” derse, “Hanımınız boşanır” cevabını veririz.

b) “Köpek eti haram mıdır? Diye sorulsa, “Evet” deriz. “Fakat onu yemezse açlıktan ölür” dense, “O takdirde yemesi vaciptir” deriz.

c) Eğer biri: “İçki içmek haram mıdır?” diye sorsa “Evet haramdır” “Fakat lokma boğazda kalmış içilecek başka bir şey yok içmezse boğulur” dese: “O takdirde zaruret miktarı içmesi vacip olur” diye cevap verilir.

d) Eğer sorulsa: Bir kişi ikrar ediyor, “Filanın evine girdim ve külliyetli miktarda parasını çaldım.” Eli kesilir mi?” “Evet kesilir” deriz. Ama adam “Önce aldım” diye ikrar etti, sonra “Çaldım” dedi? “O hâlde eli kesilmez. Çünkü önce “aldım” demekle o parayı adamın (adamın zimmetine geçirmek) oluyor. İkinci “çaldım” ikrarıyla bu damane sakıt olmaz, damanla da el kesilmez. Bir arada olmaz.

İşte at yarışı hakkında iki muhtelif cevap da doğrudur. Olur olmaz her şeye itiraz etmek doğru değildir. Şu olaya dikkat ediniz: Bir gün baş kadı Ebu Yusuf ile bir ulema heyeti Harun Reşid’in meclisinde iken iki kişi içeri giriyor. Biri diğerini işaret ederek:

-“Evet aldım” diye ikrar eder. Ebu Yusuf ulemaya dönerek:

- Ne diyorsunuz diye sorar. Âlimler;

- Eli kesilecek derler. Ebu Yusuf;

- Hayır kesilmez. Çünkü önce “aldım” dedi “çaldım” demedi der.

Bu arada mal sahibi;

- Adam çalmış diye itiraz eder. Adam da;

- Evet çaldım der. Ebu Yusuf yine ulemaya dönerek;

- Ne diyorsunuz diye sorar. Ulema:

- Eli kesilecek derler. Ebu Yusuf;

- Hayır kesilmez. Çünkü önce “aldım” demekle damanın oldu. Son-

raki ikrar bu damanı sakıt edemez. Zamanla el kesilmesi bir arada olmaz diye cevap verir. Oradaki ulemaları Ebu Yusuf'un ilim ve zekâsına hayran kalırlar.

Bundan da anlaşılıyor ki fetva vermek ilim, ihtisas, incelik ve kavrayışla birlikte dikkati isteyen bir iştir. İhtisas ve takva sahibi üstatlardan ihtisas sahibi olmak için çat-pat Arapça okumakla, bir iki kitabı karıştırmak, hele hele üç beş tercüme eseri gözden geçirmekle olacak iş değildir. Allah, haddini bilenlere lütuf ve rahmetini ihsan buyursun.

Hakka tâbi olanlara selâm olsun.⁴⁵

PAKİSTAN

İran'daki günlerim tamam olduktan sonra uçakla Karaçi'ye hareket ettim. Uçağımız geç saatlerde Karaçi hava alanına indi. Büyük bir hava limanı. Yabancı uçaklar hepsi buraya inerdi. Oradan da başkent İslâmabad'a sonra da üniversiteye gittim. Bazı öğrencilerle görüştüm, beni misafir ettiler. Daha sonra onlarla beraber Lahor'a gittim.

Mevdudî'nin medreselerine gittim. Çok taaccüp ettim. Medrese-deki düzenleri, programları tam bir devlet tertibine benziyordu. Aynı ayrı medreseler, aynı ayrı hocalar, müderris, doktor, muhasip, misafirhane vb. her şey mükemmel düzenlenmişti. Güzel, fasih Arapça konuşuyorlardı. Âlim idiler. Orada benim ders vermeme teklif ettiler. Ben mazeret gösterdim. Bir gece orada kaldık. Buarada Çin'den gelmiş Müslüman öğrenciler de vardı. Onlara Çin'deki Müslümanların durumunu sordum. Müslümanlara devlet görevi verilmediğini söylediler. Beni getirenler ertesi gün öğrenciler İslâmabad'a döndüler.

Rahmetli Mevdudî ile Medine'de görüşmüştüm. Ama memleketine gittiğimde kendisi hayatta değildi. Güzel bir miras bırakmıştı. Sadece Pakistan'da değil, Amerika'da da teşkilâtları vardı. Mevdudî çok fazla âlim değildi ama gayretliydi. Daha önce de belirtmiştim.

⁴⁵ Ben İstanbul'da öğrenciyken Sayın Nurettin Şirin Bey dergilerindeki bu yazılar için benden özür dilediği gibi, bir İslâm alimiyle ilgili bu şekilde yazı yazmada yanlış yaptık dedi. Ayrıca, bu yazıyı öz-elif sitesindeki bir komşumuzun gönderdiğini de belirtti. Allah hasut ve hain komşulardan bizi korusun.

Hamidullah Hoca'yı ziyarette sormuştum:

-Masum değildir, demişti. Yani çok güzel hizmetleri oldu ama katılmadığı, yanlış bulduğu bazı görüşlerinin de olduğunu belirtmek istemişti. Bu da normaldir.

Lahorda o medreseden başka âlimlerin medreseleri de vardı. Hadis-i Sitte'yi okutuyorlardı. Sordum, iki senede hadisi sitte'leri (güvenilir altı hadis kitabı) bitiriyorlarmış. Bir hadis dersini veren öbürünü vermiyor. Meselâ: Müslim veren Buhari vermiyor. Birisi ders verip gidiyor. Öbürü gelip ders veriyordu.

20 kadar soru sıralamıştım. Oradaki ulemadan sordum. Beni Dar'ul-ifta'ya havale ettiler. Orada, "soruları yazılı olarak verin." dediler. Yazdım, fakat muhtasar (kısa özet) olarak yazdım soruları. Bana dediler ki "sorular daha tafsilli" olsun. Ben de biraz daha tafsilli yazdım.

-Sorular bu gece yanımızda kalacak yarın cevaplarını veririz, dediler.

Ertesi gün gittim. Soruları cevaplandırdılar. Cevap veren kişi de 90 yaşlarında çok yaşlı bir kişi idi.

Cevapların bazılarını beğendim. Bazılarını da beğenmedim.

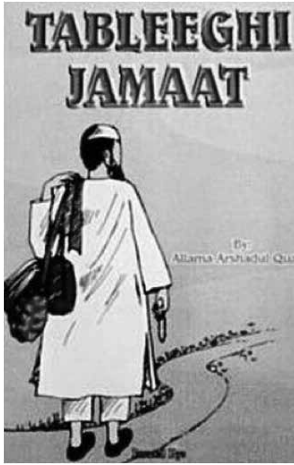
Burada Cemalettin Kaplan'a mektup gönderdim. Hümeyni'ye bir Sünni'nin biat edemeyeceğini, davalarının Şiilik olduğunu belirten bir mektup gönderdim. Bu mektup, Almanya'daki İslâmî grupların dergilerinde yayınlanlandı.

TEBLİĞ CEMAATI İLE

TEBLİĞ CEMAATİ İLE ÇALIŞMALAR

Eskiden beri ismini duyduğum, çalışmalarını izlediğim ve bazı yetkilileriyle de görüştüğüm Tebliğ Cemaatini ziyaret etmek, çalışmalarını yakinen tanımak, aralarında bir müddet kalmak programım arasında idi.

Ben zannediyordum ki merkezleri şehir içindedir. Niyetimi onlara söyleyince bana işaretle: "Otobüse bin" dediler. Otobüse bindim. İşaretle anlaşmaya çalışıyorduk, çünkü Arapça bilmiyorlar, Urduca

konuşuyorlardı. Vakit gece oldu, şehir içinden çıktık. Epey yol aldık ama ben bu arada şüphelere girdim.

Belki isteğimi yanlış anladılar diye tereddüt ettim. Zaman zaman soruyordum ama onlar daima ileriye gösteriyorlardı. Nihayet bir yere geldik, otobüs durdu. Bana işaret ettiler ki burasıdır.

İndiğimiz yerde, bir dükkânda uzun sakallı üç dört kişi gördüm. Onları Cemaati Tebliğ mensuplarına benzettim. Öncelikle vakit geçmeden hemen namaz kıldım. O adamlardan Cemaatin merkezini sordum. Bana: “Gel gösterelim” dediler.

-Nimetullah'ı tanır mısınız? dedim.

-Tanırsınız, O da buradadır, dediler. Beni merkezlerine götürdüler.

Cemaatin usulü gereği, oraya gidenlerin pasaportlarını hemen alıp yazıyorlardı. İdarecileri bana bazı sorulara sordu:

-Neden böyle geziyorsun? Gayen nedir?

Ben de “Asr” süresini kendilerine okudum ve mânâ ettim. Benimle onların gayelerinin bir olduğunu anladılar ve çok sevindiler.

-Senin bu sınırlı ziyaretini kabul etmiyoruz. En az on gün kadar bizden bir gurupla tebliğ çalışmasına katılmanızı istirham ediyoruz.

ÇALIŞMA ŞEKİLLERİ

Ben onların on günlük gezi-irşadlarına katılmaya dair tekliflerini kabul ettim. Bir araba getirdiler. Araba parasını geziye katılacak cemaate taksim ettiler, herkese, ödemeleri gereken miktar söylendi. Usul ve âdetleri böyle idi. Masrafları katılanlar yapıyordu.

Bir şehre gittik. Orada doğruca bir camiye indik. Âdetleri gereği gittikleri yerde o yerlilerin ileri gelenleri ile istişare ederlerdi. İmamdan camide kalmak için müsaade alırlardı. Bir müddet sonra başka bir camiye nakil olurlardı. Cemaatlerine geçici olarak iştirak

ettiğimden dolayı cemaat merkezinden bana bir yatak vermişlerdi. Bu yatağımı gezi cemaatinin reisi bizzat kendisi taşıyordu. Onların tevazu ve hizmetlerinden dolayı gözlerim yaşıyordu.

Bir camiden başka bir camiye, bir şehirden diğer bir şehre gittiklerinde dualar yaparlardı. Halkı camiye dâvet ettikleri zaman en az üç kişilik bir grup ile giderlerdi. Bunlardan birisi emir, birisi tercüman, diğeri de dâvet eden oluyordu. Halkı dâvet etme şekilleri şöyle idi:

Yolda kalben zikrederek tesbihat yaparak giderlerdi. Vardıkları evin kapısını belli aralıklarla üç defa çalarlardı. Kapıyı açan kadın olduğu takdirde onu görmemek için arkalarını dönerlerdi. Eğer kapıya gelen erkek ise camiye gelmesini teklif ederlerdi. Kadın ise kocasının gelmesini isterlerdi. Bu tebliği yapan da kendilerinden olmayan daha uzak memleketlerden gelen, başka lisanla konuşan kişiler olurdu. Şöyle derdi:

-Ben falan yerden geldim. La ilahe illallah Muhammeden Resulullah. Elhamdülillah hepimiz Müslümanız, kardeşiz. Falan camide falan namazdan sonra sohbetimiz olacak. Siz kardeşimizin de orada bulunmasını arzu ediyoruz.

Talimata göre kimse konuşanın yüzüne bakmaz. Sadece tercüman onunla muhatap olurdu. Tâ ki heyecanlanmasın, utanmasın. Eğer dâvet edilen namazlı, abdestli biri ise zaten dâvete icabet ediyordu. Onunla birisi camiye kadar gidiyordu. Camide birisi onu kapıda karşılıyordu. Eğer târikussalat (namazı terk etmiş, kılmayan biri) ise: “Çamaşırımı değiştirir gelirim, müsait olursam gelirim veya bakalım, kismet” gibi sözler söylerlerdi.

Dâvet için gelenlere yerli halktan biri rehberlik yapardı. Bu rehber grubu evlere götürürdü. Körü körüne gitmiyorlardı. Dâvet için dolaşma bitince emir olan kişi arkada diğerleri önde yürümek üzere kaldıkları camiye dönerlerdi. Sağa sola geçişler Emir’in talimatı ile oluyordu. Dönüşte sağa sola, etrafa bakmak yoktu. Camiye kadar istişfar ederlerdi. “Belki nazar ettik, belki gaffet yaptık belki bir kusur işledik” diye düşünürlerdi.

Eğer gidilen şehirde âlim insanlar varsa mutlaka onların da ziyaretine gidilirdi. Âlimleri edeben camiye çağırılmazlardı. Fakat o

âlimler durumu anlar bilirlerdi. Âlimlere giderken bir hediye de götürüyorlardı.

Bir âlimin ziyaretine benim de içinde olduğum grupta gittik. Ona benim için: “Osmanlı’dır” dediler. O âlim çok sevindi. Osmanlıları methu sena etti. Şu hatırasını anlattı:

-Fransızlar Hindistan’ı işgal ettiklerinde: “Size yol yapıyoruz” diyerek binalarımızı, mescitlerimizi yıkıyorlardı. Çok makbul, görkemli bir camimiz vardı. Onu da yıkmak istediler. Sözü geçen bazı zenginleri aracı gönderip bu camiye yıkmamalarını söyledik ama fayda vermedi. Etraftaki devletlere başvurduk, “Yıkabilirler, gücümüz yetmez” dediler. Bazılarımız “Osmanlılara haber verelim” dediler. Haber verdik. Osmanlı Devletinden yetkililer Fransızlara dedi ki:

-Camilere dokunmayacaksınız! Dokunursanız sizinle savaşırız!.. Bunun üzerine, onlar da camiye yıkmaktan vazgeçmiş oldular.

ŞEYH İLYAS

Burada Cemaat mensuplarıyla olan ziyaret ve çalışmalarımızı anlatmaya ara vererek, bu cemiyetin kuruluşu hakkında bize anlatılan bilgileri aktarmak istiyorum.

Şeyh İlyas ulemaya mensup zengin bir aile çocuğuydu. İyi tahsil görmüş ve muhtelif dallarda kendini yetiştirmişti.

Ancak zengin olmasına rağmen dünyaya pek rağbet etmiyor, mânâyı daima maddeye tercih ediyordu. Onun için, dünyanın bitmez tükenmez işleri, para-puldan çok; ilim, ahiret ve Müslümanların hâlleleriyle, sıkıntılarıyla ilgilenmek dertlenmek gerekiyordu.

Açtığı medresede üç binden fazla talebe okuyordu. Medresenin giderlerinin büyük bir kısmını kendisi karşılıyordu. Eğitimiyle de bizzat ilgileniyordu. Kendini; ruh, zihin, beden ve malıyla İslâm’a, Müslümanlara adanmıştı. Fakat O, tüm bunlara rağmen yine de huzurlu değildi. Çünkü çevresindeki Müslümanlar günden güne bozuluyor, her bakımdan çoğunlukta olan Hinduların tesirinde eriyorlar-

dı. Ve bu durum Şeyh İlyas'a derinden ızdırıp veriyordu.

Hinduların tesirinde, ilim ve irfandan, İslâmî bilgilerden yoksun, küfre meyleden pek çok Müslüman olduğu gibi, guruplar veya köylerden toplu olarak bu tehlikeye yönelenler, din değiştirenler de oluyordu.

Mivad denilen dört milyonluk aşiretin durumu da böyleydi. Bu insanlar sadece isim olarak Müslüman idi artık. Hinduların Müslümanlara söylediği şu idi:

-Siz aslında Hindusunuz, Müslümanlar kılıç zoruyla dedelerinizi Müslüman ettiler. Şu an bizimle sizin aranızdaki fark, sizin çocuklarınızı sünnet ettirmeniz, ölülerinizi yakmamanızdır. Bu ikisini de terk ederseniz, ecdadınızın asıl dinine dönmüş olursunuz, biz de tek bir millet oluruz.

Gerçekten de pek çok müslümanda olduğu gibi, özellikle Mivad aşireti Müslümanlarının da Hindulardan, inanç ve amel olarak ayrıldıkları en önemli fark bu iki husus idi. Teoride ise "Lailahe illallah, Muhammed pâk resulullah" demeleri idi.

Şeyh İlyas çevresindeki Müslümanları topladı ve durumun vahametini anlattı. Bu kabileyi kurtarmak için ne yapılabileceğini sordu. Âlimler, kalabalık bölgelerde camiler inşa edilmesini söylediler. Böylece insanlar belki namaz ve ibadete başlayabilirdi.

Hiç vakit kaybetmeden merkezi yerlere pek çok cami yapıldı. Bu camilerin inşasından sonraki yıllarda Şeyh İlyas yaptığı ziyaretlerde, bu camilerin pek çoğunun boş olduğunu gördü, büyük bir hayal kırıklığı yaşadı. Namaz kılan yoktu, hatta bazı camiler ahır olarak bile kullanılıyordu.

Şeyh İlyas ulemayı yeniden topladı ve durumu hatırlatarak yeni fikirlerini sordu. Âlimler, camilerin yanına birer medrese yapılmasını tavsiye ettiler. Şeyh İlyas bunu da yaptı. Fakat fakir olan halk, çocuklarını alıp medreselere değil de çalışmaya götürüyordu.

Bundan da bir sonuç alınmayınca âlimler heyeti tekrar toplandı. Bu kez gezici vaizlerden heyetler oluşturulmasını ve köylere kadar gidilmesini önerdiler. Denilen yapıldı. Ancak vaizlerin sayısı yeter-

li olmadığı için ancak üç-dört ayda bir tur atılabiliyordu ve vaizler döndüklerinde her şeyin unutulup gittiğini görüyorlardı. Bu da istenilen sonucu vermiyordu.

ŞEYH İLYAS MEKKE'DE

Şeyh İlyas'ın uykuları kaçmıştı. Dört milyon Müslüman göz göre göre elden, imandan gidiyordu. Bir çıkış yolu için Allah'a gece gündüz yalvardı. Dertli ve sıkıntılıydı. Bu duygularla hacca gitmeye karar verdi. Mekke'de Kâbe'nin astarına yapıştı. Gözyaşları içinde, Allah'ın evinde, ev sahibine yalvardı.

-Ya Rab, bir müslümanın imanını kurtarmak, muhafaza etmek, yüz kafirin iman etmesinden önemlidir. Bir müslümanın irtidat etmesi, İslâm'a sürülen ağır bir lekedir. Şimdi bulunduğum bölgede dört milyon Müslüman küfürle karşı karşıya... Bana ilham ver, yardımını esirgeme benden... Dinine ve müminlere hizmet edeyim...

O haleti ruhiye ile Medine-i Münevvere'ye gitti. Resulullah'ın ravzasında lisanı hâl ile ızdırabını arz etti. Ve Resulullah (sav) kendisine rüyada şu tavsiyede bulunur:

-Benim yaptığım gibi yap!

Şeyh İlyas tefekküre daldı ve bu mesajı düşünmeye başladı. Cenab-ı Hak kalbine şu âyeti ilham etti: “Siz insanlar için çıkarılmış, doğruluğu emreden, fenalıktan alıkoyan, Allaha inanan hayırlı bir ümmetsiniz.” (Ali İmran 3/110) Şeyh İlyas anlıyor ki Resulullah'ın yaptığı budur: İyiliği emretmek, kötülüğü menetmek:

TEBLİĞ

Resulullah (sav) önce ailesini, sonra yakınlarını, daha sonra da kavmini Allah'a dâvet etmişti. Taif'e kadar bunun için gitmişti. Medine'den gelenlerle bunun için görüşmüştü. Kendisi ve ashabının hicreti de bunun içindi. Ondan sonraki ashabının yaptığı da buydu. Eba Eyyüb el-Ensari'nin yaptığı da buydu. Kendisi de aynısını yapmaya karar verdi. Ve memleketi olan Yeni Delhi'ye büyük bir aşkla döndü.

İLK ÇALIŞMALAR

İşe ilk olarak işçilerden başladı. Yollarda onları bekledi, tanıştı ve özellikle ağır işlerde çalışanların yevmiyelerini vererek onları camiye aldı. Gün boyu İslâmiyet’i anlattı. Kendisinin belirlediği işçiler, her gün işe gidiyor gibi camiye geliyor, Şeyh İlyas’tan İslâmî derslerini alıyor, akşam da ücretlerini alıp evlerine dönüyorlardı.

İhlâsla yapılan bu çalışma gönüllerde muazzam bir yankı buldu. Okunan, öğrenilen her âyet ve hadis kalplere yerleşiyor, kök salıyor, filiz veriyor, meyve sunuyordu. Önceleri ücret alan işçiler artık ücret almamaya başladılar. Bir müddet sonra kendileri bu işin içine daldılar. Civar köy ve bölgelere dağıldılar.

Bir gün Şeyh İlyas bir yaşlı Müslümana tebliğe gidenlerle olmasını söyleyince şu karşılığı aldı:

-Ben İslâm adına bir şey bilmiyorum ki! Bu çok anlamsız olur!

Şeyh İlyas:

-Gittiğin yerlerde şunları söylersin den de:

“Benim yaşım seksen. Şimdiye kadar dinimden bir şey öğrenmedim. Benden sonra gelenlere de dolayısıyla bir şey veremedim. Siz sakın benim gibi olmayın, dininize sahip çıkın.”

Bu yaşlı Müslüman gittiği yerlerde buna benzer şeyler söylüyor ve çok etkili oluyordu.

HAREKET YAYILIYOR

Bir sene geçmeden Tebliğ Cemaati guruplar hâlinde Hindistan içinde bin km.lik yolu yaya olarak kat ederek, Resulullah’ın bu büyük tebliğ sünnetini ihya ettiler.

Hindistan’da âdeta bir asr-ı saadet seferberliği yaşanıyor. Hırsızlar, dolandırıcılar, yankesiciler kesin bir dönüşle birer mübelliğ oluyorlardı. Hem sayıları hem de hizmet alanları günden güne artıyordu.

On senelik bir çalışmadan sonra Şeyh İlyas’ın vefatıyla yerine oğlu Şeyh Yusuf geçti. O da babasının yolunu izledi ve hareketi ge-

nişletti. Onun da vefatıyla imam olarak, Şeyh Zekeriya'nın damadı ve hizmette büyük emeği geçen İn'amul Hasan belirlendi.

İşte biz böyle kurulan bir cemaatin bir ekibiyle yollardaydık. Tebliğe çıkan herkes tüm masraflarını kendi cebinden karşılıyor. Bu hizmete hiçbir şekilde siyaset ve ihtilaf sebebi olacak konular konuşulmuyor, ele alınmıyor.

Yola çıktığımızda üç-dört saat kadar talim halkasında oturuyor, Resulullah Aleyhisselâm'ın ve ashabın hayatından kıssalar dinliyoruz. İman, ibadet ve ahlâkın faziletini öğreniyoruz. İyi amellerin mükâfatını, kötü işlerin cezasını anlıyoruz. Günde bir veya iki defa gittiğimiz yerlerdeki halkı mescide dâvet ediyoruz. Ve onlarla bu güzellikleri konuşuyoruz.

Bu yerlerde din ve dünya işleriyle uğraşan din büyüklerini ziyaret ediyoruz. Artan zamanlarda zikir ve ibadetle meşgul oluyoruz. Gece teheccüde kalkıp Allaha dua ediyoruz. Yemek, içmek, bulaşık ve çamaşır gibi günlük ihtiyaçlarımızı kendimiz yapıyoruz. Din ve dünyamıza faydalı olmayan her şeyden uzak duruyoruz. Biz inanıyoruz ki, Allah için tebliğe niyet eden kimsenin yola çıktığı andan itibaren, Cenabı Hak bütün günahlarını affeder. Bu yolda kıldığı namaz, yaptığı ibadet, ettiği zikir için kat kat sevap alır. Harcadığı her kuruşun karşılığını yüzlerce misliyle alır. Bu yollarda tozlanan uzuvları Cenabı Hak, ateşe haram kılar inşallah. Nitekim Allah (cc) bir âyet-i kerimede şöyle buyurur: “Mallarını Allah yolunda sarf edenlerin durumu, her başağında yüz dane olmak üzere yedi başak veren tanenin durumu gibidir. Allah dilediğine kat kat verir. Allahın lütfü geniştir, o her şeyi bilir.” (Bakara 2/261) Artık hem malı hem canı ile bu yola çıkana Allah'ın vereceği mükâfatı düşünmek lâzım.

Allah yolunda gurup hâlinde çıkarken biri emir seçilir ve ona mutlak itaat edilir. Çünkü İslâm'ı yaşayan, Allah yolunda tebliğe çıkan Emir'e itaat eden, Peygamber Efendimize itaat etmiş olur.

Bu işten maksat, kimseyi hidayete erdirmek değil, kendi nefsimizi ıslah, Allah rızasını kazanmak ve onun emirlerini başka Müslümanlara iletmektir. Hidayete erdirmek, ancak Allah'ın iradesindedir.

Müslümanlara hürmet, ikram ve hizmet etmek, tevazu göstermek, hiç kimseye hakaret ve nefret gözüyle bakmamak şiarımız olmalıdır. Kur'anı Kerim ve hadisi şeriflere gösterdiğimiz saygıyı, onları bilen ve amel edenlere de göstermeliyiz. Âlimlere hürmet, dine hürmettir. Bunu yapmayanlar, rızayı ilâhiye mazhar olamazlar. Çünkü âlimler peygamberlerin varisleridir. Dünya ve ahret saadetine vesile olan bilgileri onlardan öğreniriz. Hakkı batıldan, doğruyu yanlıştan onlar aracılığıyla ayırırız.

Tebliğe çıkan aynı zamanda ilim tahsiline de çıkmış olur. Çünkü tebliğin ilk hedefi kendimizi yetiştirmek, nefsimizi terbiye ve ıslah etmektir. Allah (cc) bizleri bu güzel vasıflarla muttasif eylesin.

Tebliğ Cemaati merhum Şeyh İlyas zamanından beri günden güne büyümekte, genişlemektedir. Mensuplarının sayısı her gün artmakta, hizmet bölgeleri biraz daha artmaktadır. Dünyada hiçbir ülke yoktur ki, tebliğ cemaati oraya gitmiş, İslâm'ı anlatmış olmasın.

İslâm'ı tatbîkî olarak yaşayan Cemaat mensupları arasında her ülkeden, her ırktan, her sınıf ve meslekten insan bulunmaktadır. Müslümanlara hizmet, hürmet ve ikramın her çeşidi, esas meşrepleri olduğundan meslek, mevki, makam ve rütbe farkını ortadan tamamen kaldırmış ve onları tevazu, ihlâs içinde kaynaştırmış, bütünleştirmiştir. Biz onlarla beraber tren yolculuğu yaptık. Trende bile cemaati hiç terk etmiyorlar.

İÇTİMA

Cemaatin senede bir genel içtıması olmaktadır. Bu toplantılar Pakistan Lahor, Hindistan Yeni Delhi veya Bangladeş Dakka'da olmaktadır. Yapılan bu toplantılara dünyanın her tarafından, cemaate mensup dâvetliler katılır, Müslümanların meseleleri, yapması gereken hizmetler konuşulur, tanışılır, gereken dayanışma sağlanır.

Bu içtımalara çok yoğun bir katılım olur. Meselâ 1987 yılında Dakka'da yapılan toplantıya bir milyondan fazla insan katılmıştı. Cumhurbaşkanı, bakanlar, askeri yetkililer ve her meslekten üst düzey yetkililer de vardı.

Karaçi'de bulunduğumuz bir zamanda, "Bangladeş'te içtima olacak" dediler. Biz de Bangladeş vizesini aldık, Karaçi'den üç saat uçakla Bangladeş'e yetiştik. Kalabalık gayet fazla idi. Kırk beş devletten insanların geldiklerini söylediler. Meskûn mahalden uzak çok geniş bir arazide toplanıldı.

"Bu sahayı devlet Cemaati Tebliğ'e hibe etmiş" dediler. Bin metre kare kadar geniş bir alan, namaz kılmak için hazırlanmıştı. O alanın üstü çadırla örtülü idi. Günde üç öğün yemek veriliyordu. Erkeklerin yeri ayrı, kadınların yeri ayrı idi. Yemeğe giderken ehl-i beled sıra ile yemeğe gidenlere bakar, misafirlere öncelik tanınırdı.

Çeşitli lisanlarla konuşan kişilerin sözleri tercüme ediliyordu. Hatipler çoğunlukla İngilizce, Arapça ve Urduca lisanlarıyla konuşurlardı. Tercümanlar çok alışkın olduklarından konuşan ne kadar çabuk konuşursa konuşsun, hemen hıfza alıp tercüme edebiliyorlardı. Hayır sahipleri, kamyonlarla bazen karpuz, bazen Hindistan cevizi getirip dağıtıyorlardı. Hindistan cevizi kesilip suyu boşaltılınca yenir. Bu meyve hem lezzetli hem de şifalıdır. Bunun suyu bir müddet sonra donar. Bıçakla kesilip yenir. Çok kıymetlidir.

Bu toplantıda üç gün sürekli sohbet ve konuşmalar devam etti. Üçüncü gün son olarak uzun dualar yapıldı. Bu duaya oranın devlet adamları da geldiler. Onlar için büyük çadır altında özel yer hazırlanmıştı. Devlet erkânı geldiğinde, irşad ekibinin arasından, her ülke adına bir mümessil (temsilci) belirlenir ve onlarla özel görüşmeler yapılırdı.

Türkiye’den de beni mümessil seçtiler. Daha devlet erkânı gelmeden önce biz temsilciler özel hazırlanan yere gittik. Daha sonra onlar da gelmeye başladılar. Gelen selâm verip oturuyordu. Kimse konuşmuyordu. Herkes yapılan konuşmayı, vaazı dinliyordu. Bize dediler ki:

-Onlar gelince ayağa kalkmayın.

Yalnız Cumhurbaşkanı geldiği zaman yabancılarla kucaklaşmak istedi. O zaman kimin tarafına gittiyse o ayağa kalkıyordu. Cumhurbaşkanı misafirlerle hem kucaklaşıyor hem de hangi memleketten olduğunu soruyordu. Cumhurbaşkanı ve askeri komutanlar geldikleri zaman Cemaati Tebliği temsil eden büyük emirler konuşuyordu. Mülki ve askeri erkân da sükûnetle dinliyordu.

Konuşmalar yapıp toplantı tamam olunca vedalaşmalar başladı. Dönüşlerine müsaade edilenler döndüler. Bazılarına da dönüş izni verilmiyordu: “Burada tebliğe çıkın” deniliyordu. Bana ve İstanbul’dan gelen yedi kişiye: “Siz burada kalacaksınız” dediler. İstanbul’dan gelenlere kırk gün, bana da: “Müddetini doldurana kadar kalacaksınız” dediler. Biz bir cemaat ile hemen bulunduğumuz Daka şehrinde tebliğe başladık.

Benim de katıldığım bu toplantıda Cemaat Başkanı’nın yaptığı konuşma özetle şunları içeriyordu:

“...İnsan hayatını dine uydurursa insandır. Yoksa insan olmaktan çıkar. Bugün geçerli olan sistem Peygamber Efendimiz zamanında geçerli olan sistemin aynısıdır. Dinin başlangıçta yayılması, dâvet, tebliğ ve nasihat ile tahakkuk etmiştir. Bu Kur’anın emri ve Resullullah’ın sünnetindedir. İslâm hem bizim hayatımıza hem de İslâm ümmetinin hayatına tebliğ ve dâvet ile gelecektir.

...Pek çok kimse çocuğunu okutur, zahmet ve meşakatlere katlanarak meslek sahibi yapar. Fakat evladı meslek hayatına atıldıktan sonra anne babasını bırakarak onlardan uzak ve ayrı yaşamak ister. Hanımı onlarla birlikte yaşamaya razı olmaz, bu çok vahim bir durumdur.

...Çocuk önce din ve İslâm terbiyesi almalıdır. Allah bizi bu dini ihya etmeye muvaffak kılsın. *Bu din; uğrunda meşakatlere katla-*

nacağımız ölçüde hayatımıza hâkim olacaktır. İnsan kâinatta mah-lûkatin en üstünü olarak yaratılmıştır. Yaratanının emrine itaat et-melidir. Ailelere çok büyük bir mesuliyet düşmektedir. Her konuda olduğu gibi bu konuda da sahabe örnek alınmalıdır. Sahabenin biri bir kıza talip olunca kız ve ailesi bir yüzüğü almakla yetinirdi. Onlar israftan, gösterişten, zorluktan kaçınırlardı, bizler de böyle olmalı-yız.

Hakiki hayat ahiret hayatıdır. Bu ebedî hayatı kazanmak için İslâm'ı kendi hayatımızda yaşamak, yaşatmak lâzımdır. İnsan her gün ömrünü zayi ediyor. Ölümüne gidiyor farkında değil. Ebedî hayatımızı kazanmak için çok çalışmalıyız.

...Dünyada insanlar iki kısımdır: Dindarlar ve dinsizler.

Dindarlar hem dünyada hem ahrette birbirlerinden faydalanırlar. Dinsizler ise bu dünyada birbirinden faydalansalar bile ahrette her-kes bir diğerini lânetler. “Allah’tan korkanlar hariç, kıyamet günün-de (dünyalık dostlar) Birbirlerinin düşmanı olurlar.”

Din demek Resulullah’ın hayatı demektir. Onun Kur’an’dan aldığı ve uyguladığı hayat ölçüsüne uymayan hiçbir ibadet ve amelin kıymeti olmaz. Din, hayatın bütün cephelerini ele aldığından yaşa-mın tüm alanlarında uygulanmalıdır.

Allah’ın azametini, yüceliğini düşünmek, kişiye acziyetini his-settirir, insanı duaya sevk eder. “Ancak sana ibadet eder, senden yar-dım dileriz. Bizi doğru yola ilet.” Demeye mecbur eder. Fakat dini tatbik ve dâvet vazifesi yapmadıkça kuru dua ile lütuf ve yardım gel-mez. Hakiki iman insana havf hâli ve yakîn kazandırır. Böyle olan bir mümin elbette Allah’ın emirlerini tutar. Günahların küçük ve büyüklerinden sakınmalıdır. Kibrit küçüktür ama büyük yangınlar çıkarabilir. Küçük bir hata da ahrette büyük bir azaba sebep olabilir.

Bütün kötülükler, nefis, hava ve heves peşinde koşmaktan gelir. Kâmil insanın önce bunlarla mücadele etmesi gerekir. Şu an, eğer evimizin, evladımızın, komşumuzun ve milletimizin dünya ve ahi-ret geleceğini düşünüyor ve hayır istiyorsak bu dâvet ve tebliğ işine önem vermeliyiz. Fisebilillah tebliğe çıkarak, nefsanî arzuları fren-lemeli, terbiye etmeliyiz. Bunu yapmak dua ve amellerimizin kabu-lüne, Allah’ın rahmetine vesile olur.

İslâm'ın temeli imandır. Bunun anahtarı da “la ilahe illallah”dır. İbadetler, muameleler, cezalar ve ahlâki meseleler iman üzerine bina edilmişlerdir. Ve imansız hiçbir amel olmaz, abdestsiz namaz olmadığı gibi... iman sıfırların başındaki rakamlar gibidir. O rakamlar başından alındımı geriye sıfırlar kalır ve hiçbir hükmü kalmaz. İşte iman ile amel böyledir...

ALTI TEMEL ESAS

Tebliğ Cemaatinin ana esasları altı temel prensibe dayanmaktadır:

1-Tevhid

Kelime-i Tevhid olan “Lailahe illallah Muhammeden Resulullah”ı söylerken şu dört hususa dikkat etmek gerekir.

Birincisi; tevhidi hatasız, ilavesiz ve eksiksiz söylemek.

İkincisi; mânâsını, gayesini anlayarak söylemek.

Üçüncüsü; tevhidin azametini, yüceliğini kalpte hissetmek.

Dördüncüsü; tevhid'in ifade ettiği mânâyı ömür boyu yaşamak.

Kelime-i tevhidi söyleyen kişi, inanır ki, mahlûktan hiçbir şey sadır olmaz. Her şey ancak ve yalnız Allah'tandır. Bilir ki istikamet Resulullah'ın yolunda gitmekle olur.

Mü'min; tevhidi günde 100 kere tekrarlayarak yüzünün kıyamet-te ayın on dördü gibi olmasını ümid eder.

2-Beş Vakit Namaz.

Namazı huşu ve teslimiyet içinde kılmak.

Cemaate devam etmek.

Kılınan her namazı öncekinden daha mükemmel kılmaya çalışmak.

Her namazı kılınan son namazmış gibi dikkatle kılmak.

Namazın Allahın en önemli emirlerinden birincisi olduğunu bilmek.

Çünkü namaz müminin miracıdır. Allah'ın huzuruna kalben, ruhen, fikren, bedenen yükseliştir. *Sonbahar yapraklarının dökülüştü gibi, namaz kılanın da günahları dökülür.* Cemaatle namaz kılmamanın fazileti yalnız kılmaktan 27 derece daha üstündür. Bunun için şer'i bir özür olmadıkça cemaatle namazı terk etmemelidir.

3-İlim ve Zikir

İlimden maksat dinimiz için bize gerekli ve zaruri olan bilgileri bilenlerden öğrenmek ve bilmeyenlere öğretmektir.

Günlük hayatımızda, ibadet, yeme-içme, evlenme-boşanma, doğum-ölüm gibi tüm konularda Allah'ın rızasını gözetmek, din ile ilgili bir hükmü öğrenip uygulamak, bin rekât nafîle namaz kılmaktan daha efdaldir.

Zikir şu dört şeyi yapmakla olur:

Bir: Her zaman ve her yerde Allah'ın murakabesi, denetimi, gözetimi altında olduğunu bilmek.

İki: Kur'an-ı Kerim'i okumak ve anlamaya çalışmak.

Üç: Resulullah'ın âdet edindiği ve tavsiye buyurduğu duaları vird hâline getirmek. Bunların başında da sabah akşam yüzer defa: "Sübhanallahi velhamdu lillahi velâ ilâhe illallahu vallahu ekber", "Allahümme sallî ala seyyidina Muhammeden ve ala ali seyyidina Muhammed" "Estağfirullahil azim ve etubu ileyh." Demek.

Dört: Bu zikirleri aksatmadan çekmek, eksiklik yapmamak.

4- Müslümanlara İkrâm

İkrâmdan maksat ulema ve büyüklere hürmet, küçüklere şefkat, kendi hakkından önce başkalarının hakkına koşmak, rahatlık ve menfaat olduğu takdirde ise herkesten sonraya kalmak.

Her müslümanın kalbinde kelime-i tevhidin nuru mevcuttur. Allah'ı, Resulünü ve tevhid ehli olduğu için müminleri sevmek, hürmet etmek, imanın gereğidir. Müslümana yardım edene de Allah'ın yardım edeceğini unutmamak.

5- Tashih-i Niyet

Bundan maksat her işi Allah rızası için düşünmek ve yapmaktır.

Bir işi yaparken niyetimizin doğru olması gerekir. İster din, ister dünya için olsun, yapılan bütün işlerin Allah için olması önemlidir.

İyi bir işi yapmamız bize kibir vermemelidir. “Ben büyük, iyi, faydalı bir şey yaptım” dememeli, bilâkis “bunu Allah’ın izni ve yardımıyla yaptım.” diye düşünmeliyiz.

Amellerin Allah katında kabulü için esas olan niyettir. Çünkü Allah bizim mal ve suretlerimize değil, sahih niyet ve amellerimize bakacaktır.

6-Tebliğ

Bundan gaye saydığımız sıfatların bizde ve bütün Müslümanlarda olması için cemaat şeklinde evden çıkmak ve her durumda, her mecliste insanları Allah’ın emrettiği yola çağırmasıdır.

Bu ahlâk Peygamber Efendimizin şahsında kemal derecesini bulmuştur. Bir insan ne kadar çalışırsa çalışsın Resuli Ekrem’in derecesine ulaşamaz. Doğruluk, adalet, insaf onun şahsında doruk noktasına ulaşmıştır.

Allah Resulü (sav) itikad, iman, ibadet, doğruluk ve güzel ahlâkın insanlığa hâkim olması için çok mücadeleler verdi. Bütün insanların cennete girmesi, kimsenin cehenneme uğramaması için ömür boyu çilelere katlandı. Çünkü cennet ebedî nimetlerin, cehennem daimi musibetlerin yeridir.

O, 23 senelik peygamberlik hayatı boyunca iman ve İslâm’la kucaklaşan herkese dâvet metodunu öğretti. Ashabı Kiram bu niyetle Mekke ve Medine gibi mübarek yerleri terk edip, hicret ettiler. Pek çoğu bu yolda şehid oldular. Kabirleri vatanlarından çok uzakta kaldı. Mekke ve Medine’de medfun sahabilerin yanı sıra binlerce, on binlerce sahabe ülkelerinin dışında, İstanbul’da, Anadolu’nun, Şam’ın, Mısır’ın muhtelif yerlerinde vefat ettiler. Bunun elbette bir sebebi vardır: Allah Resulünün davası olan İslâm’ı tebliğ etmek.

Resulullah’ın ümmeti olmakla şeref duyan biz Müslümanlar da aynı vazifeyi, aynı niyet ve şuurla, Allah rızası için yapmalıyız. Bu

çalışma ile imanımız kuvvetleşecek, ahlâkımız güzelleşecek, ruh ve fikrimiz esas safiyetini bulacak ve ahirette Allah-u Tealadan mağfi-ret bulacağız inşallah.

Bu cemaat ve tebliğ ruhunun yerleştiği Hindistan, Pakistan ve diğer pek çok Müslüman ülkelerde çiftçi, işçi, memur, her sınıf ve tabakadan insanlar bu hizmet için senede kırk gün, ayda üç gün, haftada bir gün Allah için tebliğe çıkarlar.

Onlar samimi bir şekilde bu sıfatları öğreniyor ve başkalarını da bu yola dâvet ediyorlar. Uzun süredir bizler bu sünneti seniyyeyi terk etmiş bulunuyoruz. Bunun sorumluluğu altındayız ve farkına varmasak bile cemiyet olarak vebalini taşıyoruz.

DÜNYADA MÜSLÜMANLAR VAR MI HALA?

Bu tebliğ çalışmalarında bizler de ilginç şeyler duyuyor, yaşı-yorduk. Ziyaretlerde birlikte olduğumuz, bir okul müdürü bir ara defterini açtı, şu notlarını okudu: “Merhum Mevlana İlyas hayatta iken bir cemaati Afrika’ya gönderiyor. Bir köyde kilisenin yanında ezan okuyorlar. Köy halkı toplanıyorlar.

-Bu okuduğunuz nedir? diye soruyorlar.

-Bu ezandır, Müslümanları bununla namaza çağırırız. Namaz vaktinin geldiği ilândır, diye cevap verirler.

Onlar da bu cevap üzere şaşırarak diyorlar ki:

-Dünyada İslâm var mıdır?

-Elbette var, İslâm çok yaygın, bizler de işte Müslümanız.

-Biz de daha evvelden Müslüman idik. İngiltere bizim toprakla-rımızı işgal ederken bize:

-Dünyada hiç Müslüman kalmadı. Hepsi Hıristiyan oldular. Siz de olun dediler. Biz de Hıristiyan olduk. Bu kilisemiz de daha önce cami idi. Şimdiki papazımız da daha önce imam idi, derler.

Bizim cemaat o ahaliye İslâmiyet’i anlatır. Halk kendi aralarında istişare yaptıktan sonra hepsi birlikte Müslüman olup, kiliseyi tekrar camiye çevirirler.

Yine Şeyh İlyas'ın Amerika'ya gönderdiği cemaat, gittikleri yerlerde Müslümanlara rastlamıyorlardı. Bunun üzerine bir yol bulurlar: Kapılarda yazılı isimlere, telefon rehberlerine bakarak İslâmî olan isimleri tespit eder, onları bulup görüşmeye başlarlar. Bu kişilere: “Siz Müslümansınız, İslâm hakkında ne biliyorsunuz?” diye sorduklarında şu cevabı alırlardı çoğunlukla:

-Ana babalarımız bizim Müslüman olduğumuzu söylerdi. Yani aslımız Müslümandır. Fakat İslâmiyet nasıl bir şeydir bilmiyoruz!...

Bazı guruplar da Rusya'ya gönderilir. (Âdetleri gereği gittikleri yerde ezan okuyup namazı cemaatle kılarlar.) Rusya'da ezan okularına mani olunur.

-Ezan okumak devletimiz tarafından yasak edilmiştir, derlerdi.

Onlar da:

-Bizim devletimiz de ezan okumamızı emretmiş. Siz devletinizin emrini tutuyorsunuz. Biz de kendi devletimizin emrini tutuyoruz, demişler. Orada buldukları Müslümanlara İslâmiyet'i anlatıp dâvet etmişler.

Benim on günüm tamam olunca merkeze döndük. Günde bazen yetmiş bazen seksen bazen de yüz cemaat (ekip) tebliğ'e gönderiliyordu. O kadar da görev yapıp dönenler de oluyordu. Bunları görünce âdeti “asrı saadet” hatırıma geliyordu. Hepsi bir kumanda altında, tertipli, düzenli!..

Tebliğden dönen cemaatlerin emirine, kaç tebliğ cemaati çıkardığı, neler yaptığı sorulur, alınan cevaplar hoparlörle herkese ilân edilirdi.

Ben müsaade istedim. Maksadım Afganistan mücahitlerinin yanına gidip, cihada katılmaktı. Zaten evvel de Afganistan'a gideceğimi söylemiştim.

-Şu an gitsen de cepheye gidemezsin. Harp var. Âlimler bizimle, genelde dört ay kalırlar. Çünkü ana rahminde çocuğa dört ayda ruh

giriyor. Bizimle dört ay kalmanı istirham ediyoruz.. O zamana kadar havalar ısınır, kar erir rahat gidebilirsiniz.” dediler.

Teklifleri makul olduğu için kabul ettim. Çantamı İslâmabad’da üniversite öğrencilerinin yanında bırakmıştım. Onlara çantamı göndermeleri için haber gönderdim. Param da çantanın içinde idi. Ce-maatı Tebliğ elemanları çantayı bana getirdiler. Çantamın içindeki-ler olduğu gibi duruyordu. Açılmamıştı bile...

OSMANLI’NIN MİRASI

Gittiğimiz yerlerde benim Türkiye’den geldiğimin öğrenilmesi, halkta büyük etki bırakıyordu. Sık sık yaşadığımız bir durum olur-du: tanımadığımız insanlar yanımıza gelir ve derlerdi ki:

-İçinizde Osmanlılar varmış, onlar kimlerdir?

Biz dokuz kişiydik. Nimetullah hoca da bizimle birlikteydi.

-Biziz, derdik.

-Falan kişi veya filan ağa sizi yemeğe dâvet ediyor. Akşam yeme-ğini onda yiyeceksiniz, derlerdi.

Bangladeş, daha yeni Hindistan’dan ayrılmış, maddî durumlarını fakirce olmakla beraber, halk, misafirlere on beş çeşit kadar yemek-ler hazırlıyorlardı. Osmanlıları methu sena ediyorlardı.

-Buradaki Türkiye konsolosluğu bize vize vermiyor. Verilen vi-zeler de üç dört günlük oluyor Türkiye’ye gidemiyoruz! diye serze-nişte bulunuyorlardı. Biz pek çok sorulara muhatap oluyorduk.

Bangladeş, Pakistan’dan yeni ayrılmıştı. Fakirdi. Nüfus 100 milyon civarında, toprakları ise Türkiye’nin dörtte biri kadar ancak vardı. Memleketleri yeşillik, çoğunlukla evler bahçe içinde idi. Bir-çoklarının evi, yazlık ev gibiydi. Kışlık evler de kamıştan yapılıyor. Fakat pirinci çok severlerdi. Pirinçsiz yemekleri yoktu. Her tarafta pirinç ekiyorlardı. Hatta köylerin içlerine kadar pirinç ekmişlerdi. Pirinç çok olduğundan her tarafta sivrisinek vardı. Camileri de ka-mıştandı. Taksi yoktu. Bisikletleri arabaya dönüştürmüşlerdi.

Bazı yerde dükkân, yazıhane, cami vb. mekânlar kamıştandı. Çok hafız yetiştiriyorlardı. Hafızlığa çok önem veriyorlardı. Her ca-

mide 30-40 hafızlığa çalışıyorlardı. Camilerde hasır veya çimento üzerinde hafızlığa çalışıyorlardı. Çok yerlere onları ziyaret etmeye gittik. Çocuklar beton üzerinde diz çökmüş hıfza çalışıyorlardı. Bir sergi yoktu. Hasır sergi bile. Âlimleri de çoktu, okuyanlar da çoktu. İlme çok hevesleri vardı.

Oradakiler, “Osmanlılar gelmişler” diye çok sevinç gösteriyorlardı. Hatta ayakkabalarımızı öpüyorlardı. Bunlar Osmanlıdır diye!.. Memleketlerinde en makbul meyve olan Hindistan cevizi ikram ediyorlardı. Bir kısmının suyu içilirdi, Suyu bir süre kalınca süt gibi olur, daha sonra peynir gibi olurdu. Bunlar karpuz kadar büyük olmasına rağmen düşmezdi. Ancak bıçakla kesiliyordu. Ağaçları da çok yüksekti. Kolay kolay herkes bu ağaçlara çıkamıyordu.

Kırk gün tamam olunca İstanbullu arkadaşlar döndüler. Ben onlardan sonra 20 gün daha kaldım. Böylece iki ay kalmış oldum orada. Daha önce de iki ayım geçmişti. Toplam dört ayım tamamlandığı için artık serbest idim. Bir müddet sonra bizi bir adaya gönderdiler. Osmanlıyı çok seviyorlardı. Bunlar Osmanlı diye hürmet ediyorlardı. Bazen bize Kemal'den sorarlardı. Bazıları iyi, bazıları da kötü diyorlardı. Nihayet ben de onlarla dört ay gezmiş oldum. Dört ayı tercih etmelerinin nedeni, ana karnındaki cenin dört ayda kemale ermektedir diyorlardı.

HİNDİSTAN

Ekibimizdeki Mısırlılarla beraber Hindistan'a gitmek istedim. Fakat günlerce uğraşmamıza rağmen vize alamadık. Bilahare bana vize verdiler: “Bir aktarma var ondan sonra Delhi şehrine giderseniz.” dediler.

Gece saatlerinde bir şehirde indik. Ahalisi Arapça bilmiyorlardı. Ben de onların lisanını bilmiyordum. Nereden nasıl aktarma olacak? Nasıl bir muamele lâzım konuşup anlayamadım!.. Ne yapacağım konusunda şaşkınlık içinde kaldım. Zaman da tehlikeli idi. Müslümanları öldürüyorlardı. Müslümanlar Hindistan'dan ayrıldıklarından dolayı hâlâ kızgınlıkları devam ediyordu. Düşmanlık vardı aralarında.

Bir genç bana işaret etti: “Gel gideceğin yeri göstereyim” dedi.

Pasaportumu elimden aldı. Beraber yürüyoruz. Bu Müslüman mı? Mecusi mi? Hindu mu? diye tereddütte idim.

Kaç yere girdi çıktı. Daha sonra: “Burada bekle ben gelirim” deyip benden ayrıldı. Bir müddet sonra çıktı geldi. Beni uçağa bindirmeye gelmiş. Cebimden çıkarıp bir kaç dolar kendisine verdim. Işıktaki dolara baktı. Memnun oldu. Uçağa bindim bir ile bir buçuk saat sonra uçak indi.

Ben uçaktan inince, Merkez Camiini sordum. Bu arada bazı eşyalarım geldi, fakat bavulum gelmedi. İşaretle anlatmaya çalıştım, herkes hayret ediyordu! Sonra birisi elimdeki bilete baktı;

-Sen burada inmeyeceksin. Delhi’ye gideceksin, dedi.

-Burası Delhi değil mi?

-Hayır, değil.

Acele acele döndüm. Daha uçak kalkmamıştı bindim. Bir müddet sonra Delhi’de indim. Evvelki indiğim şehirde, Merkez Camisini kendisinden sorduğum kişi burada da indi. Tesettürlü iki bayan vardı yanında. Tekrar sordum Merkez Camisini. Arapça biliyordu. Konuştuk. O da Rabıta görevlisi bir âlimdi. Müderristi. Kendi işini bıraktı benimle meşgul oldu. Dedi ki:

-Burada insanı götürüp öldürüyorlar. Onun için güvence olarak resmi arabaya binmek en güvenilir yoldur.

Bunu söyledikten sonra polisten bir bilet aldı. Bana dedi ki:

-Taksiye bin fakat bu kâğıdı şoföre hemen verme. Gideceğin yerde inince verirsin. Şoför, senden aldığı bileti polise göstererek kendi parasını alır, dedi.

Ben bu âlim zata bilet parasını vermek istedim. “Ben verdim” dedi. Arabaya bindim Merkez Camisine gittim. Saat altı civarında idi. Bileti şoföre verdim, para istedi. Ben de işaretle: “Şoföre para verme, o gidip polisten alacak” dedim. O sırada Cemaati Tebliğ’den beni tanıyanlar geldiler. Onlarla kucaklaştık. Şoför durumu görünce savuştu gitti.

Hindistan’da vize uzatmak için çeşitli yerlere başvurduk. Bir türlü muvaffak olamadık. Bilahare fazla kalamadan, Hindistan’dan Pakistan’a gittim.

PAKİSTAN'A DÖNÜŞ

Pakistan'ın Lahor şehrinde indim. Akşam vakti idi. Bir camiye gidip namaz kıldım. İmama dedim ki:

-Tutacağım taksi pazarlığını sen yap. Beni kandırıyorlar!

İmam bir taksi tuttu, verdiğim parayı imam efendi, şoföre verdi. Ben taksiye bindim otobüs terminaline gittim. İnce şoför benden ikinci kez para istedi. Ona dedim ki:

-Sana caminin imamı parayı ödedi.

Biraz münakaşa ettik. Şoför benim kararlı olduğumu görünce vazgeçmenin doğru olacağını düşündü ki çekip gitti.

Cemaatin Tebliğ'in merkezine gittim. Kendilerinden, geri dönmek için müsaade istedim. Dediler ki:

-On beş günlük, önemli şahsiyetlerin katılacağı bir toplantı var. Seni emir olarak oraya göndermek istiyoruz. Ben tabî reddedemedim.

Beni emir ettikleri gurubun bazısı Mekkeli, bazısı da Mısırlı idi. Kendi kendime şöyle düşündüm: "Ben bunlara nasıl emirlik yaparım? Beni nasıl dinlerler?..."

Fakat Lahor'a vardığımızda baktım ki çok itaatkâr insanlarmış. O kadar ki tuvalete gidecekleri zaman bile benden izin isterlerdi. Kendilerine: "Tualete gitmek için izin almanız icap etmez" dedim. Fakat onlar diyorlardı ki, "Belki o zaman bizi ararsın. Bizi hazır bulmazsan bu defa kalbin kırılır." Ne büyük bir incelik ve nezaket örneği.

Orada bizi duyan, tanıyan bazı Türk şoförler ziyaretimize geldiler. Bu da ayrı bir güzellik oluyordu. Yerli halktan insanlar da zaten sık sık gelip sorular sorarlardı. Allah hepsinden razı olsun.

BİR ÂLİMİ ZİYARET

Bir gün yanımıza bir okul müdürü ile emekli bir binbaşı geldi. Soru-cevaplarla meşgul iken bir ara binbaşı, kendi hocasının âlim fazıl (faziletli) ama yatalak hasta olduğundan bahsetti. "Öyle ise ziyaret edelim" dedim.

Binbaşı, okul müdürü ve ben binbaşının arabasına binip ziyare-

tine gittik. Biz avlunun kapısında iken, müdür koşarak gidip “Türkiye’den bir âlim ziyaretine geliyor” diye kendisine haber verdi. Bir de baktım kendisi kapıya kadar gelip bizi karşıladı.

Osmanlılardan bahsetti. Burada yol bahanesiyle bir camiye yıkmak istediler. Buradakiler durumu Osmanlı devletine haber verdiler. Sultan Abdülhâmit, caminin yıkılmasını savaş sebebi sayacağını belirtince camiye yıkmadılar. Onlar Osmanlıyı anlattılar ağladılar, biz de ağladık.

-Gözümüz tekrar ordadır. Türkiye Asya’nın kapısıdır, dedi.

Methu senalar etti. Gözlerimiz yaşardı. Bir huzur hissettik. O âlim de:

-İnanın sizleri gördükten sonra bende hiç hastalık kalmadı. Şimdi Allah’a şükür sapasağlamım, diyordu.

Konuşmalarından sezdim ki hastalığı daha çok Müslümanların hâline üzülmektenmiş!.. Müslümanların kendi aralarındaki kavgaları, birbirini sevmemeleri karşısında üzülmüş. Türkiye’den bir âlimin geldiğini işitince; “demek ki daha Müslümanlar arasında sevgi, muhabbet var” diye sevinip tüm dertlerini unuttu.

Burada da günlerimizi tamamlayınca merkezle vedalaştım, İslâmabad’a gittim. Çünkü uçak biletim İslâmabad-Peşaver olarak alınmıştı. Bir taksiye binip hava alanına gittim. Yine şoför benden çok para aldı. Uçak bileti kadar para aldı. Yabancıları çok aldatıyorlardı. Bu da Müslümanlar adına utanç verici bir durumdu. Onun için Cemaati Tebliğ mensupları bize:

-Siz alış veriş yapmayın. Biz yapalım. Sizi aldatırlar” diyorlardı.

Peşaver’de uçaktan indim. Beni karşılamaya iki taksi ile gelmişlerdi. Demek ki İslâmabad’dan iki yerden bunlara telefon edilmişti. Çünkü gelenlerin birbirinden haberleri yoktu. Durumu görünce hayret içinde kaldılar. Her iki taraf da; “Bize telefon geldi” diyor, beni götürmek istiyordu. Ben olayı şöyle çözdüm:

-Arkadaşlarımızın size telefon etmelerinden maksat rehber olmanız içindir. Benim niyetim buradan mücahidlerin yanına gitmek. Tebliğ Cemaatiyle zaten dört aydır beraberim. Dolayısıyla mücahid gurupla gitmem daha muvafık olur.

Gelen ekipten Cemaati Tebliğ mensubu olanlar, bana hak verdiler ve ben de Afgan mücahitleri heyeti ile gittim.

8. BÖLÜM

AFGANİSTAN HATIRALARI

BURHANEDDİN RABBANİ İLE...

Mücahid guruplarıyla, onların liderleriyle görüşmek istiyordum. Çünkü Rus işgaline karşı İslâmî bir mücadele veriyorlardı ve bütün Müslümanlar kendilerine maddî ve mânevî yardımlarda bulunuyordu.

O zaman Hizb-i İslâmî lideri Gülbeddin Hikmetyar Suudi Arabistan'da idi. Burhaneddin Rabbani'yi ziyaret ettim. En önemli meselelerden biri olan, Müslümanların ayrı gurup ve cemaatler hâlinde olmasının, birbirleriyle uğraşmasının getirdiği sıkıntıları hatırlatarak Rabbani'ye sordum:

-Niçin birleşmiyorsunuz. Halk sizi itham eder.

Rabbani:

-Ben birleşmek istiyorum, böyle bir şey olursa teşkilatımla beraber teslim olurum.

Ben bu sözü duyunca tabî ki sevindim. Ancak bu iş elbette çok kolay değildi. Bir kaç gün sonra Rabbani: "Özbeklere gidelim" dedi. Onunla bir arabaya binip gittik. Dört asker de bizimle geldi. Biz arabadan dışarıyı görüyorduk, fakat dışarıdan görünmüyorduk! Arabanın camları o şekilde idi. Askerlerden ikisi arabanın önünü, ikisi de arkasını gözetliyordu.

Rabbani, Özbeklere konuşma yaptı, tavsiyelerde bulundu. Sabır ve takvadan bahsetti. “İnşallah Buhara’yı da, Semerkand’ı da alacağız” dedi. Oradan başka bir şehre gittik. Ziyatül Hak, o şehri Özbek mücahitlere vermişti. Gençlerden hiç kimse yoktu şehirde! Hepsi cephede idiler. Sadece 70-80 yaşlarında beyaz sakallı münevver yüzlü yaşlılar vardı şehirde. Hepsi de halı dokuyorlardı. Orada, değişik yerlerden gelen altmış kişi idik. Bize ayrı ayrı çaydanlık, bardak, şeker ve çay verdiler.

Daha sonra Peşaver’e döndük. Peşaver’de, Mücahit grupların ayrı ayrı hastaneleri vardı. Oraları gezdim. Hastanelerde kolu, ayağı, burnu kopanlar yatıyordu. Tüfikle yaralı olanları az gördüm. Çoğu mayın ve top mermisi ile yaralanmışlardı. Doktorları yok hükmündeydi. İlaçları da yetersiz durumda idi!

Bir de bunların okullarını gezdim. Kızlar ayrı erkekler ayrı okullarda okuyorlardı. Bir okulun tüm masrafını Medinelî bir kişi ödüyordu. Kızların okuluna gitmedim. Bazı öğrencilere:

-Okuyorsunuz, büyüyünce ne olacaksınız? diye sordum.

Aldığım cevap tam onlara yakışan türdendi:

-Pilot olacağız, Rusları bombardıman edeceğiz.

Belirli saatlerde kışkılarını gezdim. Bir yerde talim yapıyorlardı. Bir yerde odun taşıyorlardı. Bir yerde ekmek pişiriyorlardı. Dar bir yerde otuz kırk fırında ekmek pişiriliyordu. “Bu sıcakta nasıl dayanıyorlar” diye hayret ettim.

Bir müddet resmî olan bir yerde yatıp kalktık. Daha sonra, her grubun kendine ait misafirhaneleri vardı. Orada birkaç gün kaldım. O misafirhanede hizmet edenler “bir şehidin oğlunun düğün merasimi var” dediler. Düğün evine gittim. Hiçbir şeyleri yoktu. Hatta evde serilecek bir şey bile yoktu. Washington’daki mühendis Yusuf Bey’in bana verdiği dolarlar yanımdaydı. Onlardan kendisine biraz verdim.

GÜLBEDDİN HİKMETYAR İLE...

Günlerimiz, mücahidleri ziyaret, sohbet ve irşatla geçerken, Hikmetyar Suudi Arabistan’dan döndü. Onunla da çok verimli sohbetlerimiz oldu. Ona da:

-Siz neden birleşmiyorsunuz. Hem Ruslara karşı savaşıyorsunuz, hem de aranızda ayrılık var. Halk sizi itham eder, dedim.

Dedi ki:

-Ben de birleşmeyi istiyorum. Böyle bir şey olursa teşkilatımla teslim olurum.

Fakat yanında bulunan bazıları dediler ki:

-Halkımız cahildir. Biz Afganlılar en az kırk aşiretten bir araya gelmişiz. Her biri: “Bizim dediğimiz olsun” diyor. Biz bu ayrı kırk grubu, altı gruba indirmişiz. Bu da büyük bir başarıdır.

Daha sonra Sıbğatullah Müceddidi’yi ziyaret etmek istedim. Onun ziyaretine giderken köşelerde, sokaklarda silâhlı bekleyen askerler gördüm. Rabbani’nin yazısını gösterip onun referansı ile gidiyorduk. O belge olmazsa bizi bırakmazlardı. Rabbani, İmam-ı Rabbani’nin neslindedir. Ben Danimarka’ya gittiğimde Rabbani’nin oğlu orada okuyordu. Doktorasını vermişti. Beni misafir etmişti. Bana o zaman dedi ki:

-Keşke babam başkan olmasaydı. Çünkü Hikmetyar’la arası açılır.

O zaman araları açılmadı ama birkaç yıl sonra maalesef, ülkeyi bir iç savaşa götüren çatışmalar yaşandı. Müceddidi’nin yerini, Rabbani ve Hikmetyar’ın yerlerinden daha farklı gördüm.

Burada imkânlar daha çok iyiydi. Her taraf halı döşeli idi. Askerler kendisine ayakta hürmet gösteriyorlardı. Öbür ikisinde bunlar yoktu. Fakat Müceddidi’nin daha âlim olduğunun farkına vardım. Kendisi zaten, Ezher mezunudur. Epey de telifleri (yazılı eserleri) vardı. Eserlerinin ekseri de Farsça idi. Kitaplarından on tanesini bana hediye etti.

Hem Rabbani’nin hem de Müceddidi’nin bazı toplantılarında hazır oldum. Konuşmalarını dinledim. Rabbani’nin toplantı yaptığı alanlar, mekânlar çok mütevazı idi. Müceddidi’nin konuştuğu, toplantılar düzenlediği yer ise çok fantezili, süslü bir mekândı. Konuş-

malarında, kendi aralarında sulh taraftarıydılar. Sulhla ilgili âyetler okurdu: “Allah daima harb edin diye emretmemiştir” derdi. Zaman zaman: “Keşke Hikmetyar da burada olsaydı da bu dediklerimizi dinleseydi” derdi.

CEPHEYE DOĞRU...

Ben cihada katılmak istiyordum. Sadece mücahidleri ziyaretle yetinmek istemiyordum. Bu amaçla cepheye gitmek istediğimi tekrarladım. Benim kesin kararlı olduğumu anlayınca durum değerlendirmesi yaptılar.

Rabbâninin askerlerinin bulunduğu cephede hava durumu çok soğuktu. Hikmetyar’ın kaldığı bölge biraz daha normaldi. Onun için Hikmetyar’ın cephesine gitmemi muvafık gördüler.

Benimle üç arkadaşı daha vardı. Bizi hududa kadar götürecek araba bulamıyorduk. Bilahare fazladan para vererek bir araba bulduk. Bu sırada gideceğimiz cephe komutanının, evine izinli olarak geldiğini söylediler. Ona, bizim kendi cephesine gideceğimizi haber verdiler. O da hemen evinden gelip bizi karşıladı.

-Sizler bize güç kuvvet veriyorsunuz. Daha çok cesaret alıyoruz bu ziyaretlerden, deyip bizi kucakladı.

Biraz hasbıhal etikten sonra, biz ayrılıp cepheye doğru gittik. O da izni bitince geldi. Sınıra çok yakın bir yerde ordugâhın cephanesi vardı. Gerektiğinde buradan kuvvet alınıyor, ikmal yapılıyordu. Oraya yaklaştığımızda top atışlarının sesi bize geliyordu. Dediler ki:

-Cemalettin Kaplan da buraya kadar geldi. Topların sesini duyunca: “Geri döneceğim” dedi. Her ne kadar kendisine: “Hocam ayıp oluyor” diye yalvardıysa da fayda vermedi geri döndü.

O gece ordugâhta yattık. Şafak olmazdan evvel onlar işrak vaktine kadar ders okumaya başladılar. Cihadla ilgili âyetlerin tefsirlerini ders olarak okuyorlardı.

Peşaver’de iken mücahitlerin giydiği elbiselerden bana da vermişlerdi. Onları giyinmiştim. Elbiseler toprak renginde idi. İnsan yerden fark edilmiyordu. İşraktan sonra bize silâh verdiler. El bom-

bası verdiler. Askeriye arabasına bindirdiler. Dolaşa dolaşa dağa çıkıyorduk. Yolda bir iki metre yükseklikte yere saplanmış patlamamış kalın büyük gülleler görünüyordu.

Dağın başına çıktık. Orda bir karakol vardı. Fakat içinde kimse yoktu. Dağın başı sınır idi. Bir tarafı Pakistan, bir tarafı Afganistan'dı. Araba oradan geri döndü. Biz de yaya olarak diğer tarafa doğru yürümeye başladık. Mücahitlerin yerine gittik. Oradakiler bize dediler ki:

-Mücahitler dağın öbür tarafına gitmiş, Ruslarla bir çarpışma içindeler, füze atıyorlar. İsterseniz burada bekleyin, isterseniz oraya gidin!..

Bulduğumuz yer ile Rus birlikleri arası on km idi. Mücahidler beni uyardılar:

-Sarığın beyaz, uzaktan görünür. Düşman daima kontrol ediyor. Bir kişiyi fark ettiler mi top atıyorlar, atış yapıyorlar.

Bunun üzerine ben de sarığımı çıkardım. Bulduğumuz bölge sıcaktı. Kuner isimli şehirde Ruslar vardı. Biz dağda idik. Burası Cemalettin Afgani'nin memleketi idi.

CEPHEDE...

Bir ara sekiz on mücahidin, silâhları omuzlarında döndüğünü gördük. Hava da sıcak. Onlarla beraber savaşın merkezine döndük. Ramazan ayı idi. Oruçtuk. İki saat iniş, iki saat çıkış, takatten düşmüş, âdetâ adım atacak hâlimiz kalmamıştı.

Yolda elbiseleriyle suya girenler oluyordu. Fakat kısa bir zaman sonra kuruyordu elbiseleri. Hava o kadar sıcaktı. Biliyordum bize oruç farz değildi. Fakat itikatları (samimiyet ve davaya bağlılıkları) bozulmasın diye bir şey söylemiyordum.

Akşam ezanı ile beraber çadırlara yetiştik. Yağsız bir pirinç pilavı getirdiler. Üzüntülü bir sesle:

-Başka bir şeyimiz yok ki ikram edelim, dediler.

Hâlbuki bu yemek bizim için en lezzetli, en şifalı yemektir. Çünkü mücahidlerin yemeği idi. Teravihi sekiz rekât olarak kılarlardı.

Riyaz'us-Salihin'den de günde bir ders okuyorlardı. Savaş ortamında bile ibadet ve eğitim eksik olmuyordu. Dağda odun çoktu. Odun keser getirir, ekmeklerini fırında kendileri pişirirdi.

Silâh talimini iki gün içinde öğrendim. Silâh on üç parça oluyordu. Hem o parçaların ismini hem de söküp takmayı öğrendim. Daha sonra silâhı söküp takma işini gözümüz kapalı yapardık. Sonra bizi atışa götürdüler. Birinci atışta vuramadım. İkincisinde vurduğum. Bana dediler ki;

-Eğer hedefin bir insan olsaydı o birincisinde de vururdun. Nişan aldığımız küçük bir taşdır.

Ben mücahitlere buralarda satın almak için inek falan var mıdır? Diye sordum.

-Var dediler

Onlara para verdim. Köylerden bir inek aldılar. Onu kestiler, etini mücahitlere dağıttılar. Bir gece ben nöbetteydim. Birçok silâh sesi gelmeye başladı. Ama uzakta olduğu için sadece hazırlıklı olarak bekledik.

Dağın eteğinden başına kadar belli aralıklarla, mücahitlere ait uçak savarlar vardı. Her birisinin yanında gece iki nöbetçi bulunurdu. Ayrı ayrı şifreleri vardı. Bir parola verirlerdi. Gelen parolayı bilmezse: "Vurun!" denirdi.

Bana nöbeti emretmiyorlardı. Fakat sevap için ben isteğimle

tuttum. Zaman zaman o şehre füze atıyorduk. Dağ başında rehber vardı. Bize telefonla bilgi veriyordu. Ona göre hesap yapıp atardık. Atışı müteakip hemen isabet edip etmediğini sağa mı, sola mı veya nasıl bir atış yapılması gerektiğini söylerlerdi. Füzeyi atarken o dağ başında sanki kayan bir yıldız ışığı belirliyordu. Bu ışık görününce patlama sesi geliyordu. Mermi sestten evvel gidiyordu.

Bizim attığımız füzelere karşılık düşman grup grup uçağı üzerimize gönderiyordu. Onlar gelince bu sefer uçaksavarlarla karşılık veriyorduk. Çok dehşet alevli oluyordu. Gelen uçaklar bize yanaşmıyordu. Attıkları mermiler uzağımıza düşüyordu. Uçaktan düşen güller (bombalar), yeri kuyu gibi eşiyordu. Kalkan duman havaya yükselip gidiyordu. Büyük bir duman!

Benim kulaklarım, mantar tabancasından bile rahatsız olurken, bu patlamalardan çıkan çok daha dehşet verici seslerden ise o kadar rahatsızlık duymuyordum.

Zaman zaman Ruslar da bize füze atıyorlardı. O zaman biz yere yatıyorduk. Fakat Allah'ın yardımıyla bize isabet etmiyor, dağın tâ öbür tarafına düşüyordu.

Mücahitlerin dağda gece gittikleri yere biz gündüz gidemiyorduk. Dağlar çok sarptı. Onlar çok rahatlıkla gidebiliyorlardı. Fakat düz yerde de mücahidler bana yetişemiyorlardı. Hatta bir defa çabuk gittim. İki rekât işrak namazı da kıldım. Ondan sonra bana yetişebildiler.

Tercümanlık yapanların bazıı talebe, bazıları da memur idi. Bunlar okullarına, işlerine dönünce tercüman kalmayacağı için ben de onlarla Paşaver'e döndüm. Mücahidlerle bir müddet devam eden ve Ruslarla çarpışmalara da girdiğimiz seferimiz böylece sona ermiş oldu.

İslâmabad'a gittim. Bilet bulamadım. Orada Cidde-Mısır-Türkiye bileti bulabildim. Pakistan'da saat altıda iftar ederken uçakta saat dokuzda iftar ettik. Uçak'ta bir bayan secadenin üzerinde namaz kılıyordu. Ona gıptayla baktım. Namazımı bitirince başörtüsünü çıkardı açık bir şekilde oturdu. Üzüldüm.

AFGANİSTAN SEYAHATI

(İslâm mecmuası ve *Milli Gazete*'de yayımlandı)

Soru: *Hocam! 1,5 yılı aşkındır Türkiye'de olmadığınız ve okuyucularımız sizleri çok özlediler. Bazen ABD'den, bazen İngiltere'den, bazen de Bangladeş ve Hindistan'dan selâmlarınızı aldık. Ama en önemlisi Afganistan seyahatiniz oldu. Cephede kaldınız, savaşan mücahitlerle dağlarda beraber oldunuz ve cephe gerisinde milyonlarca mültecilerle görüştinüz, konuştunuz. Seyahatinizin bu bölümü nasıl gerçekleşti?*

Cevap: 27 Aralık 1979'da başlayıp dokuzuncu senesine girecek olan Afgan cihadını hep duyuyorduk. Öyle ya, bu dillere destan cihat, dünyanın en büyük süper devletine ve en zâlim, en acımasız devletine karşı dokuz yıl nasıl sürdü ve mücahidler nasıl başarıyorlar? Tanka, topa, bombalara ve füzelere karşı bu savunmasız, silâhsız insanlar nasıl karşı koyuyorlar? Daha doğrusu inancın, ihlasın, takvanın ve samimi cihad arzusunun, bu acımasız güce karşı nasıl galip geldiğini gözlerimizle de görmek istedik ve Afgan cihadına ve cepheye gitmeye karar verdik.

Almanya'da iken mücahid liderlerinden Sibgatullah Müceddidi'nin doktor olan oğluyla görüşmüştük. Yanımda tedavi gören cepheden gelmiş yaralı bir komutan vardı. Bu komutanın dizkapağına isabet eden kurşunlar diz kapağını parçalamış ve bir ayağını felç etmişti. Doktor Müceddidi, yaralı mücahidin dizindeki kurşunu çıkardığında, komutanın tekrar cepheye dönmek istediğine şahit olduk ve o yaralı ve felç hâliyle bütün ısrarlara rağmen Almanya'da kalmayıp cepheye geri döndü. Biz kendisini tekerlekli arabasıyla Köln'de Uçağa kadar gözümüzden yaşlar akıtarak uğurladık. Anladım ki, onu cepheden, cihaddan ayıracak hiçbir güç yok. Yine Amerika ziyaretinden değerli kardeşimiz Dr. Fatih Ramazanoğlu ile görüşmüştük. O da kendisine gelen yaralı mücahidlerin tedavisiyle uğraşıyordu. Bir çocuk vardı, 16-17 yaşlarında. Vücudundaki kurşunlar henüz çıkarılmamıştı. Ziyaretimizde bize; "Gayemiz yalnız vatanımızı kurtarmak değildir. Bunun yanında İslâm ve Müslümanların şerefini de kurtarmaktır. Biz Allah yolunda cihad ediyoruz. Yataktan kalkayım tekrar Ruslarla savaşa döneceğim" demesi bizlerin Afganistan'a, cepheye gitmemizi hızlandırdı.

Tabî en önemlisi Afgan cihadı bütün dünya Müslümanlarına tanınmış en temiz, en büyük şahadet fırsatıdır. Zira onda yalnızca Allah rızası ve kelimetullah vardır. Bu cihad tamamen tevhid içindir. Kur'an ve Sünnet içindir. İslâm devleti içindir. Böylesine itikadi ve ameli cihetten tertemiz olan bir cihada katılmak aslında bizlere sunulmuş en büyük nimettir. Rabbimizin katında en yüksek mertebenin şehidlik olduğunu düşününce ve şahadetin en güzelinin Afganistan'da gerçekleştirildiğini tefekkür edince, cepheye de gitmekten kendimizi alamadık ve 16 gün kadar bizzat top, roket, füze ve uçak-savar atışlarının içinde bulduk.

Soru: Gördüğünüz liderleri bize biraz tanıtır mısınız? Bir de sizin gözünüzle değerlendirmiş olsak.

Gülbeddin Hikmetyar çok mücahid bir insan. Hem genç ve dinamik, hem cihad ruhuyla dopdolu bir insan. Kendi mücahidleri de öyle. Cephedekilerin %40'a yakını Hizb-i İslâmî mücahidi denilebilir. Amerika, Rusya, İngiliz, İsrail gibi emperyalist düşmanların oyunlarını çok iyi kavramış biri. Orada, bütün bunların aslında birbirinden hiç farkının olmadığını sürekli anlatıyordu. Kültürel olarak da çok iyi yetişmiş bir lider. Kendisinden çok hoşlandım.

Burhaneddin Rabbani, İmam-ı Rabbani soyundan. Âlim, fazıl, arif bir zat. Yaşıyla beraber, olgunluğu ve cihad aşkı çok dikkatimi çekti. İlme, irfana ve gönül zenginliklerine, yani tasavvufa çok önem veriyor. Nafile ibadetlere de çok önem veriyor. Cihad, ilim ve gönül tezkiye işini yani tasavvufu hep beraber götürüyor. Bu yüzden herkes kendisini çok takdir ediyor. O da Hikmetyar gibi masa başı çözümlerinin hiçbirini kabul etmiyor. Tek yol cihad ve çözüm İslâm devleti diyor.

Abdurrabbiresul Sayyaf; yaşlı olmasına rağmen ne ilimden, ne de cihaddan uzaklaşmış. 1973-1979 arasında Davut Han döneminde hapiste geçirmiş. Taraki darbesiyle birlikte idamı istenmiş. Arkadaşlarının çoğu idam edilmiş. Kendisi ayrı bir hapisanede, Mimezeng Hapishanesi'nde olduğundan, Rusların Afganistan'ı işgal ününde, hapishanelerde Müslümanlar kalmadı. Nasıl olsa hepsi idam edildi düşüncesiyle bütün hapishanelerin kapılarını açmalarıyla şans eseri idamdan dönmüş biri.

İttihad Bera'yı Azadiyi Afganistan'ı kurarak cihadı başlatanlar-

dan biri. Sorduğumuzda hiziplerini başından sonuna dek, Kur'an ve Sünnet-i mutahharaya dayalı olduğunu, Resulullah'ın ve Hulefayı Raşidin'in siyasetinden istifadeyle gerçekleştiğini söylemişti.

Cephede ve cephe gerisinde medreseler kurmuş, 420 kadar küçük büyük medresesi var. Şaşıracaksınız ama bu kadar hengâmede bir de üniversite kurmuş. "Dâvet ve Cihad Üniversitesi" Niçin mi? "Bizim âlimlere ihtiyacımız var, bilginlere ihtiyacımız var, devleti yönetebilecek kapasiteli kadrolara ihtiyacımız var. Sorumluluk altına girebilecek gençlere ihtiyacımız var. Bütün bunları göz önüne alarak üniversiteyi kurduk" diyor. Abdürabbiresül Sayyaf.

Soru: Türkiye'deki kardeşlerimize bazen yanlış bilgiler de gelebiliyor. Rabbani biraz Amerikanvari, Sayyaf biraz Suudi kaynaklı gibi. Sözleriniz bunları da yalanlıyor elbet.

Çok büyük günahlarını alırlar Allah korusun. Gördüğümüz liderlerin hepsinin özlediği yalnızca Allah rızası için cihad ettikleridir. Hiçbirisinde makam, mevki, koltuk hırsı görmedik. Sadece İslâm'a hizmeti düşünüyorlar. Sıbgatullah Müceddidi var meselâ: Sulh taraftarı. Diyor ki, "Sekiz yıldır sürdürdüğümüz cihad biraz yorgunluk, biraz zayıflık meydana getirebilir. Gelin bir de istek ve şartlarımız doğrultusunda sulha razı olalım. Dikkat ederseniz Sıbgatullah Müceddidi de İslâm devletinin kurulması ve Rusların geri çekilmesi taraftarı. Bir farkla ki, bu iş sulhla gerçekleşsin itiyor. Hedefte bir şaşma yok.

Soru: Sayyaf'ın siyasi çözüm için ne önerdiğini bugüne kadar okuyucularımız duyamadılar. Ne diyor siyasi çözüm için?

Cephedeki Mücahitlerin %90'ına hitap eden üçlünün; Hikmetyar, Rabbani ve Sayyaf'ın görüşleri aynı hepsi de siyasi çözüme karşı.

Soru: Sıbgatullah Müceddidi sulh taraftarı dediniz. Kim bu lider ve etkinliği nedir, nerelere kadardır?

Sıbgatullah, Millî Kurtuluş Cephesi'nin lideridir. Kendisiyle çok beraberliğimiz oldu. Art niyetinin olmadığına ve hep Afganistan için, Müslümanların menfaati için düşündüğüne kesinlikle kanaat getiriyorum. Şöyle diyor: "Cenab-ı Hakka bize cihadı sürekli olarak farz kılmadı. Hayatımızda bazen savaş bazen de barış olsun. Biz

şimdi sulh olmasını istiyoruz.” Sıbgatullah, sulha dâvet âyetini yanlış anlıyor. Bir defa Müslümanlar olarak yurtlarından kovulmuşlar ve savaşa devam ediyorlar. Korumak ve kurtarmak sulhtan önce gelir ve sulh ancak mutlak galipken yapılır. Sulhta İslâm’ın izzeti, Müslümanların şerefi asıl olmalıdır.

Soru: Hocam Peşaver adeta bir mülteci şehri. Şu an 4 milyona yakın Afganlı mülteci var. Neler yapıyorlar?

Peşaver, devlet içinde bir devlet gibi. Mücahidler sanki orada bir devlet kurmuşlar. İttihadın merkezi, yani meclisleri var. Bütün partilerin liderleri orada partileriyle birlikte, faaliyetlerini ve hizmetlerini yürütüyorlar. Mücahid çocukları için ilk, orta ve lise okulları açılmış. Hastaneler, askeri kışlalar, yetim ve öksüz evleri, medreseler, ticarethaneler... vs. kısaca her şey var Peşaver’de.

Her hizbin ayrı kışlası ve ayrı hastaneleri var. Rabbanî’nin harp akademisi, Sayyaf’ın üniversitesi, Hikmetyar’ın cihad için savaş kampları dikkat çekici şeyler. Ayrıca el-İhvanül Müslimin ve Cemaat-ı Mevdudî’nin çok modern ve tam teçhizatlı hastaneleri var. Burada her türlü tedavileri Allah rızası için yapılıyor. Türklerden gönüllü olarak buralarda çalışanları görünce çok sevindim. Keşke mücahit kardeşlerimize bir hastane de biz açabilseydik ve imanlı doktor kardeşlerimizden gönderebilseydik.

Yetimhaneye şehid çocuklarını sevmeye gittik. Burhaneddin Rabbanî ile. Etrafımızı çocuklar sarmıştı. Şakayla bir şehid yavrusuna dedim ki: “Ruslar buraya kadar gelse ne yaparsın?” Bana hiç beklemediğim bir cevabı verdi: “Rusları babalarımızın bombalandığı gibi bombalarız, onlarla harp eder ve onları yeneriz. Bu yolda şehid olursak da seviniriz. Allah’ın huzuruna şehid olarak varacağımız için.”

Küçücük çocuğun verdiği cevap bu. Cihad, çoluk, çocuk, genç-ihthiyar herkesi öyle bir yetiştirmiş ki bir göreceksiniz.

Soru: Hikmetyar, kendisiyle yaptığımız bir görüşmede “Cihad milletlerin onarımı, lider ve şahsiyetlerin yetişmesi için en güzel medresedir. Milletimiz de, bu kısa zamanda, cihad sayesinde başlayan fikri, akidevi ve siyasî uyanmayı hiçbir yolla elde edemedik” demişti. Bu gerçeği siz de gözlerinizle gördünüz mü?

Evet çok dersler aldım. O yüzden herkesin Afganistan'ı görmesini, dünyanın en temiz cihadını orada görmelerini istiyorum. Anladım ki Müslümanların en iyi irşad ve tebliği, cihad siperlerinde gerçekleştiriliyor. Ve anladım ki, hidayet ve nusretin kapıları, cihad ruhundan uzak milletlere kapanıyor. Zaten Peygamber (sav) efendimiz, “ömründe bir kez olsun cihadı arzulamayıp ölen kimse münaflıktan bir şube üzere ölmüş olur” buyurmuyor mu? Allah bizi cihaddan uzak eylemesin.

Soru: Sıcak cihadı da gördünüz. Cepheye bulundunuz. Cepheye nasıl gittiniz ve neler hissettiniz?

Cepheye yeni gidenleri, Pakistan sınırındaki savaş kamplarında, cihad medreseleri denilen yerlerde bir ön eğitimden geçiriyorlar. Ben, Hâlit b. Velid adı verilen kampa gittim. Orada mücahidlere füze kullanımı, uçaksavar ve roket kullanımı öğretiliyor ve bir de savaşın en zor şartlarına karşı dayanıklılık eğitimi yaptırılıyor. Burada, mücahid savaş için gerekli her şeyi öğrendikten sonra cepheye gönderiliyor. Biz de eğitimden geçmiş bir mücahid grubuyla yola koyulduk. Yüzlerce cephe açılmış Ruslara karşı. En yakını üç günlük yol, en uzağı bir aylık yol mesafesinde. Eğer gözlerimle görmesem inanamazdım. Biz gündüzleri çok zor yürüdüğümüz o yüksek dağlardan ve geçit vermez tepelerden, mücahidler üstelik gece yürüyerek gidiyorlar. Geceleri cepheden cepheye her dağda ve her tepede mücahid akını var. Yaralılar gelip götürülüyor, silâh ve teçhizat ulaştırılıyor, yani tam bir hareketlilik.

İşte böylesine sarp ve geçit vermez yerlerde Hizb-i İslâmî mücahidleriyle üç gün yol aldık. Beni çok soğuk ve zor şartlar altında olmamdan dolayı, istediğimiz hâlde uzak ceplere götürmediler. O dondurucu soğuklarda mücahidlerin basit, ince elbiselerle nasıl cephelede kaldığını fiziken anlatmak mümkün değil. Üstelik o en ağır şartlarda, dondurucu soğuklarda ve doğru dürüst yemeğin olmadığı yerlerde mücahidler oruçlarından ve hatta nafîle ibadetlerinden (gece namazları, sabah namazlarından sonra iki saat kadar birlikte Kur'an okumaları ve ders yapmaları) hiç taviz vermiyorlar. Biz kendileriyle cepheye oruçlu olarak Ramazan-ı Şerifte tam 16 gün geçirdik. Fıkhen o şartlarda, hem seferi, hem cephe hâli ve hem de her an ölüm

kalım mücadelesi vermeleri hasebiyle oruç tutmaları zorunlu değilken: “O da bir cihaddır, nefsimizle cihad ediyoruz” diyerek oruç ve diğer ibadetlerden taviz vermiyorlar. Benim en çok dikkatimi çeken mücahidlerin artık nafîle ibadetlerini bile beş vakit namaz kadar bir tabiiliğin içinde yapmış olmaları. Teheccüde kalkıyor, işrak namazı kılıyor ve Kur’an okuyorlar. Bütün bunlar cephe ve cephe gerisinde mücahidlerin tabîî yaşantılarından oluşmuş. Başarıları da burada: İman, Cihad ve İhsan. Sapaşağlam bir itikat, siyâsî yönden devlet olma şuuru ve cihad aşkı ve nihayet bütün bunlar nefsi terbiye ederek, tezkiye-i nefis ederek bütünleştirmek.

Cephemizin adı Kunar cephesi idi. Mücahidler ağır şartlar altında cihad ediyorlar. Ruslar ve Afgan askerleri her türlü silâh, top, tank, helikopter, roket ve uçaklarla sahip iken, mücahidler yalnızca el silâhlarına sahipler. Füzeler bile katır sırtlarında cepheye taşıyorlar. Zaman oluyor ki, yaraları arkadaşlarını dağ ve bayırlarda saatlerce sırtlarında taşıyorlar. Yaz - kış basit çadırlarda günlerini geçiriyorlar. Gıdaları gayet az, basit ve sadedir. Cepheye silâh götüren mücahidlerin yollarda ot, yaprak, hatta toprak yiyerek günlük yaşantılarını devam ettirmeleri ahval-i adiyeden olmuş sanki. Cepheye misafir olduğumuzdan bize ikramda bulunmak için çok itina gösterdiler ve önümüze sade bir çorba ile bir dilim kuru soğan koyabildiler. Hep birlikte sofrada önümüze konulanı yedik. Kunar cephesinde mücahidler, -biz oradayken- Ruslardan iki köyü geri aldılar ve Rusları püskürttüler. Bizimkilerin dağdan da aşırtnalı olarak ve tamamen göz hesabına dayalı gözlemlerle attıkları füzeler üst üste Rus tank ve toplarına tam isabet kaydediyordu. Biz bunu gözlerimizle görüyorduk. Onların gelişmiş füze ve bombardıman uçaklarına rağmen doğru dürüst bir mücahid hedefini vurabildiklerini görmedim. Ayrıca Rus uçakları eskiden 4-5 bin feetden uçarken, şimdi 10.000 feetden uçuş yapıyorlar ki, kendilerine mücahidlerin uçaksavarları isabet etmesin. Böylesine korkmuşlar mücahidlerden. Hatta bir defasında Rusları ve Afgan askerlerini esir almışlardı. Esirler: “Bizi teslim alan develiler nerede?” diye sormuşlardı. Daha sonra izah ettiler. Develer üzerine binmiş heybetli, sarıktı, sakallı bembeyaz cübbeli insanlar teslim almışlar. Böylesine Allah’ın yardımını açık açık görebiliyorsunuz.

Bir keresinde Kunar Cephesi’nde mücahidler bir köye saldırmaz-

dan önce, çok değişik kıyafetli iri yarı insanlar Rus tanklarına saldır-
mış 9 tankı imha etmiş ve Rus askerleri de elleri havada mücahidlere
doğru gelerek teslim olmuşlar. Bunu bana bir cephe komutanı anlat-
tı. Ve gözleriyle gördükleri o esrarengiz insanlar sonradan bir anda
ortadan kayboluvermişler.

Mesela benim şahit olduğum bir olay var: Rus uçakları bulundu-
ğumuz yeri devamlı bombaladılar ve fakat 250 metreden daha yakı-
nımıza hiçbir bomba isabet etmedi. Sanki Allah etrafımızda çelikten
bir set çekmişti.

*Soru: Ortak cepheleden Ruslara karşı kazanılan zaferlerden de
bir haber var mı?*

Mücahidler Ramazan başına kadar 990 uçak ve helikopter düşür-
düler. Tahrir ettikleri top, tank, askeri araç sayısı ise çok daha fazla.
20 Haziran 1987'ye doğru yaptıkları bir baskında 1000 Rus askeri,
132 tankı imha ettiler. 19 mevziyi de ele geçirdiler. Bu onların top-
luca kazandıkları en büyük başarılarından.

24 Mayıs 2 Temmuz arası 8 gün içerisinde 10 savaş uçağı ve he-
likopter düşürdüler. Ve bugünlerde Kabil, Başkof civarında yapılan
bir çatışmada 500 Rus, -Afgan askeri mücahitler safına katıldı. Yine
17 Ağustos'ta Ruslar pusuya düşürülerek, 700 Rus askeri öldürüldü.
Pek çok zırhlı araç tahrir edildi.

Kısaca gün geçmiyor ki, mücahidler Ruslara bir darbe indirme-
sin. Onlar Allah için cihad ediyorlar, Allah da onlara yardım ediyor.
Bu kadar darbe yiyen Rus askeri köylerdeki kadınlara soruyormuş:
"Bu mücahit dedikleriniz nasıl insanlar?" Onlar korkularından ta-
hayyül ediyorlar ki, koca gövdeli, uzun sakallı, vücutlarına kolay
kolay kurşun işlemeyen, ölümden korkmayan birileri mücahid deni-
len kişiler. İşte böyle kormuşlar.

Eylül ayının başına kadar Hikmetyar'ın da dediğı gibi 1205 uçak
ve helikopter düşürülmüş durumda. Sadece Ağustos'da toplam 205
uçak ve helikopter düşürüldü stinger füzeleriyle.

*Soru: Hocam görebildiğiniz kadarıyla mücahidlerin zaruri ihti-
yaçları sizce nelerdir?*

Yemek ve içmede büyük sıkıntıları var. Mültecilerin ekonomik

sıkıntıları var. Bütün diğer işler gibi gayretli çalışmalara rağmen eğitim ve öğretimde eksiklikler var. En önemli silâh ve mühimmat açısından ihtiyaçları var. Hastaneler ve cepheye acilen tedavi edecek tabipler ihtiyaçları var. Kısaca ne yapıp edip en kısa zamanda para, yiyecek, içecek, giyim, kuşam, ilaç vb. şeyleri bir yardım kampanyası açarak toplamak lâzım.

Soru: Biz İslâm Mecmuası olarak Türkiye’de Afgan mülteci ve mücahidlerine camilerden yardım toplamak için İçişleri Bakanlığı’na resmen müracaat ettik fakat her nedence müracaatımıza olumlu cevap vermediler. Bir yetkili, kendisine “niçin?” diye sorduğumuzda: “Her ne kadar Türkiye Cumhuriyeti olarak Afgan kardeşlerimizin yanında isek de diplomatik ilişkiler açısından Sovyetler Birliğini de darılmamız gerekiyor” diye cevap vermişti.

Ama onlar bize Kurtuluş Savaşı’nda ne kadar yardım etmişlerdi. Kadınlar altınlarını göndermişlerdi. (O paraların büyük bir kısmının Kurtuluş Savaşı yerine sormadan kurulan İş Bankası adına değerlendirildiğini düşünerek uzun bir sessizliğe gömüldük.)

Soru: Hocam son olarak cihadın geleceği üzerine düşüncelerinizi alsak?

-Afgan cihadı gerçekten bir destan. Görmeden anlamak ve anlatmak faydasız. Eğer bu cihad bir batılının, bir Yahudi’nin savaşı olsaydı günlerse, yıllarca dillerden, yayınlardan düşmezdi. Gel gör ki, cihad Müslümanların ve herkes sus-pus. Ne yapıp edip her gün, her yerde gündemde tutmalıyız Afgan cihadını. Namazlarımızda dua etmeliyiz. Başarıları için hususi namazlar kılmalıyız. Her zaman yazmalıyız ve her yerde anlatmalıyız. Çünkü cihad sadece Afgan meselesi değildir. Bütün Müslümanların meselesidir. Burhaneddin Rabbani bize şöyle demişti: “Bu gün evlerinde rahat uyuyanlar, yiyip-içebilenler, gezip eğlenebilenler Afgan cihadına neler borçlu olduklarını düşünmek zorundadırlar. Mücahidler bu ümmetin şerefini yeniden aziz kılmıştır.

9. BÖLÜM

SEYAHATLERE DEVAM

MEKKE'DE

Afganistan'dan Pakistan'a oradan da Mekke'ye gittim. O sene İranlılar Mekke'de bir yürüyüş tertiplelediler. Kâbe'ye doğru yürürlerken Suudi askerleri onlara mani oldu. Askerlere, ateş etmeleri emri verildi. O sene orada idim fakat olay yerinde değildim.

Bizim damadımız Abdullah da Cidde radyosunda çalışıyordu. O da Mekke'ye gelmiş, yürüyüşe katılıp bunu haber yapmak istiyordu. Fakat bildiğiniz gibi Suudi Arabistan hükümeti yürüyüşü yasakladı. Hatta silâh kullandı. Birçok İranlıyı vurdu. Bir de baktık ki bizim damat nefes nefese içeri girdi. Yanımıza oturdu ama hâlâ nefes alıp veriyordu. Meğer o da yürüyüş yerine gitmiş, olaylar büyüyünce polisler bunu da tutmuşlar tam dövecekler bu: “Ben Türküm, Şii değilim” diyerek kendisini kurtarmış.

Müslümanlar adına üzücü bir durum yaşanmıştı.

Bayramdan sonra Kahire'ye gitmeyi planlıyordum. Burada bulunan bir dostumuz ziyaretimize geldi. Pasaportuma baktı ve

-Hocam! Bu pasaporta göre sizin bugün çıkış yapmanız gerekiyor.

Ben halbuki vizeyi daha uzun almıştım. Ama tarihi değiştirmişler. Benim haberim yoktu. Nasıl yaparız diye düşündük. Suudi Arabistan bu konuda hiç taviz vermiyordu. Vizeyi uzatmak veya fark vermek gibi bir şey yoktu. Biz da artık orada kaçak kaldık bir süre.

MISIR GÜNLERİ

29 Zilhicce/23 Ağustos 1987 günü saat 17.15'de Cidde şehrinde hareket ederek, bir saat yirmi dakika sonra Kahire Havaalanına indim. Bekir Öztekin, Recep Akkemik ve Mehmet Akkuş Beyler beni karşıladılar. Oradan Bekir Hoca'nın evine gittik. Akşam Kahire'de bulunan bazı kardeşlerimizle tanışıp, konuştuktan sonra istirahate çekildik.

Pakistan'da Cemaati Tebliğ ile birlikte olduğumuz doktorları ziyaret ettim. Baktım ki Pakistan'da oldukları gibi değiller, korku içindeler. Ben de bunun üzerine onları fazla zor durumda bırakmamak için uğramadım artık yanlarına.

İlk olarak Kahire'de bulunan mezhep imamlarından (Radiyahu Anhum Ecmein) İmam-ı Şafii ile aynı yerde bulunan Zekeriya el-Ensari Hazretlerini ve yine aynı yerde bulunan Selahaddin-i Ey-yubi'nin kardeşi ve annesinin kabirlerini ziyaret ettik.

İmamı Şafii Hazretlerinin bulunduğu camiye kendi adını vermişler. Bu ziyareti müteakiben de Ezher Camiine giderek öğle namazını orada ifa ettikten sonra, avluda bulunan ve çok kıymetli kitapların, yazma eserlerin yer aldığı kütüphaneye gittik.

Ezher Üniversitesinin değişik fakültelerinde okuyan Türk talebelerinin ikamet ettiği "Revakül Etrak" denilen talebe yurdunda bir müddet sohbet ettikten sonra, Seyyidina Hüseyin Camiini ve aynı mescidin dâhilinde Hazreti Hüseyin'in mübarek başının bulunduğu rivayet olunan makamı da ziyaret ettik.

ŞEYHUL EZHERİ ZİYARET

Şeyhul Ezheri ziyaret ettik. Ondan Darulharb, Darul İslâmı sorduk. Fakat bu soruyu geçiştirmeye çalıştı. Darul harb, darul İslâm yoktur. Darul harb ancak Yahudilerdir dedi. Ben;

-Nasıl olur? Şu mezhebin kitabı ve âlimler şöyle demişlerdir, diyerek mezheplerin bu konuyla ilgili bilgileri kendisine hatırlattım.

-Âlimler söylemiştir, sanki Allah mı söylemiş? Diye saygısız bir cümle kullandı.

Baktım ki konuyla ilgili hiçbir bilgiden haberdar olmadığı gibi geçmiş âlimlere karşı da lakayt bir tutum içinde. Ayrılırken bana bir kitabımı hediye etti.

Benim herkese sorduğum iki soru vardı. Fakat bu soruya ilmi ve tatminkâr cevap alamadım. Bazen âlimlerin evine gidiyordum. Yaşlı insanlardı. Yerlerinden zor kalkıyorlardı. Fakat sakalları yoktu. Âlimlere benzemiyorlardı. Oradaki âlimlerin bu durumu hoşuma gitmedi. Benim bu sorularına Şaravi cevap verebilir dediler. Fakat o da hastaydı. Londra'ya gitmişti. Geldiğinde yanına gittik. Evini iki asker koruyordu. Fakat verdiği cevabı beğenmedim.

EZHER CAMİ İMAMI'NIN EVİNDE

O akşam Ezher Cami İmam ve Hatibi, Maliki mezhebine mensup çok değerli bir âlim olan Şeyh İsmail el-Adevi'nin mutad olduğu veçhile evindeki yatsı namazı sonrası fıkıh dersine katıldık. Bu zatın üç katlı geniş bir evi vardı. Bu evin alt katı mescid şeklinde ve büyük bir cemaati kapsayacak planda, modern seslendirme cihazlarıyla donatılmıştı. İkinci kat hanımlara tahsis edilmiş, üçüncü katta ise kendisi ikamet ediyordu.

Derslerini büyük bir gençlik kesiminin izlediğini memnuniyetle müşahede ettik. Ancak o gün hicri yılbaşı olması sebebiyle İmam, fıkıh dersi yerine hicret ile ilgili uzun bir konuşma yaptı. Amelsiz İslâm olmayacağını, ihlaslı olmak gerektiğini, dünyada pek çok medeniyetlerin gelip geçtiğini ve bunların birçoğunun insanlığa pek bir şey getirmediğini, Müslümanların yaptığı keşif ve yeniliklerin insanlığı bu dünyada saadete, Ahiret'te ise Cennet'e götürmek gayesini taşıdığını söyledi.

Ezher İmamının konuşmasında yer verdiği şu ifadeler de çok önemliydi: “Müslümanların dışındaki insanların getirdiği medeniyetler, keşifler ve modern teknoloji insanlığı yok etme, helâk etme gayesini taşımaktadır. İnsanların sadece ene'sine (benliğine) hizmet ederek “ene, ene, ene-ben, ben, ben” dediklerini bilmekteyiz. Firavunların yüz binlerce insana zülüm ederek, hiç kimseye faydası olmayan, medeniyet adına yaptıkları “Ehram-Piramitleri” zikredebiliriz. Hâlbuki İslâm ve medeniyeti ene'yi reddediyor. İslâm'da ben'lik yok, biz vardır.”

Bu konuşmadan sonra dinleyicilerin sorularına geçildi. Birisi sordu:

-Mısır'da İslâmî hükümler uygulanıyor mu? Soruya şu cevabı verdi:

-Arife tarif gerekmez, sen bilmiyor musun? Sonra da devam etti:

-Kital, zina, hırsızlık ve buna benzer ciddî ve temel uygulamanın olmadığını ancak bazı cüz-i konularda, ahvali şahsiye gibi konularda uygulandığını herkes bilmektedir.

OSMANLILAR VE SÖMÜRGEÇİLİK

Ertesi gün öğle namazını “Medinetün Nasr” denilen mahalledeki Dava Mescidi'nde kıldıktan sonra bu çevrenin sayılı âlimlerinden Abdulmuiz Abdussettar'ı ziyaret ettik. Bu zat Ezher'in eski hocalarından olup yetmiş yaşlarında idi ve o anda Katar Üniversitesi'nde müsteşardı. Osmanlıları çok seven, Türklerin yıllarca İslâm'a bayraktarlık yaptığına gönülden inanan biriydi. Bize özetle şunları anlattı:

-“Türkler asla sömürgeci olmamıştır. İslâm âlemine asırlarca önderlik yapmış, Müslümanlara hizmet etmiştir. Ancak İslâm düşmanları: “sen Türk'sün, sen Arap'sın, sen busun, sen şusun” diye İslâm âlemini parçaladılar, bunun neticesinde bugün Müslümanların başsız tavuk gibi çırpınmaktadırlar.

Yahudiler, Sultan Abdülhamit Han'dan Filistin topraklarını istediler, fakat o: “Bu topraklar şehid kanlarıyla alınmıştır ve parayla satılamaz” demiştir. Bu yüzden de kendisine (hâlife'ye) “Kızıl Sultan” lakabı takılmış olup bunu da başta Türkiye'deki Müslüman neslin çocukları olmak üzere, tüm Müslümanlara, Siyonistler aşılacaktır.

Yeni nesil Müslümanlar mutlaka gerçek tarihini öğrenerek, dostunu düşmanını iyice tanıyıp, mukaddes değerlerine sahip çıkacak, yeniden bir araya gelerek, İslâm'ın bayraktarlığını yapacaktır.

Osmanlılar hiçbir zaman sömürgeci olmamışlardır. Asırlar boyu İslâm için kanlarını akıtmışlardır. Hatta Katar'daki ilk, orta ve lise kitaplarında Osmanlıların sömürgeci oldukları genç nesle anlatılıyordu. Allah'ın izni ve yardımı ile bu yanlış ifadeleri tamamen ders kitaplarından çıkarttık. Oradaki yetkililere, Osmanlıların da insan

olduğunu, herkes gibi hatalarının olduğunu ama asla emperyalist olmadıklarını özellikle belirttim.

Ben çok yerler gezdim, Türklerin özellikle Avrupa’da cemiyetler kurarak İslâm’a hizmet ettiklerini gördüm ve çok çok sevdim.”

Bu minvaldeki konuşmasından sonra bizleri ısrarla yemeğe alıyordu. “Peynir ekmek yeriz” dedi. Sofra meydana geldikten sonra birçok çeşit vardı ama peynir yoktu. Hemen takıldım:

-Üstad bizi peynirsiz bıraktınız...

Hep beraber gülüştük.

Buradaki âlimler Osmanlı’dan övgüyle bahsediyorlardı. Biz Osmanlı konusunda yanıldık diyorlardı.

ŞEYH ABDÜLMÜHEYMİN

Aynı gün yine o bölgenin âlimlerinden Ezher’in emekli hocalarından Abdülmüheymîn adlı âlimi ziyaret ettik, Hüseyini Ebu Ferha’yla görüştük. O da sohbetin sonuna doğru: “Yiğit düştüğü yerden kalkar” sözünü hatırlatarak, bizden farklı beklentiler içinde olduğunu ifade ettiler.

Yaşı yetmiş aşkın, aksakallı, bölgenin büyük âlimlerinden kabul edilen bir zat olan Abdülmüheymîn ile İslâm âleminin durumu, Müslümanların geleceği, tarihi meseleler, Türkiye ve İstanbul üzerine konuştuk.

Ben, İstanbul’da Ebu Eyyub el-Ensari’nin kabrini ehl-i keşf olan Akşemseddin buldu deyince:

-Ehl-i keşf’den muradınız nedir? diye sordu.

-İslâm’a ve esaslarına *uygun düşen* ve bir de *ters düşen* olmak üzere iki tür keşif vardır. Buradaki keşiften murad, Cenab-ı Allah’ın izni, lütfu ve inayetiyle bazı karanlık noktaların, bilinmeyen hususların evliyaullahı bildirilmesidir, dedim.

Yine sohbet esnasında, ben İmamı Şafii’nin kabrini ziyaret etti-

ğimizi, Zekeriya el-Ensari'nin kabrinin, ayakucunda olduğunu söyleyince şunu söyledi:

-Sanki hocası Şafi'nin vefatından sonra bile hürmetini devam ettiriyor. Ben onun hizmetkârıyım der gibi duruyor.

Şeyh Efendi'nin değindiği bazı konular özetle şöyleydi:

-Ne zaman ki kavmiyetçi, Türkçü, Arapçı olduk, zayıfladık ve yıkım geldi. Bugün Müslümanlar ve insanlık, güzel örnek olacak sâlih âlimlere muhtaçtır. İlim amelsiz olunca, bu ilim sahibi büyük bir hastalığa sahiptir, demektir. Âlim, talebelerine daima ameli, ihlası ve takvayı tavsiye etmelidir. Çünkü hepimiz buna muhtacız. *Tasavvuf şeriatın özüdür*. Bunu ancak gerçek âlim olanlar tavsiye eder. Kâbe'ye bakmak, âlimin yüzüne bakmak, anne babaya bakmak ibadettir. Allah bunlara hep sevap verir.

Şeyh Abdulmüheymin, sözlerini bize bir duayla bitirdi:

-Allah sizlere, vefatınızdan sonra devamlı sevap kazanacağınız bir tesir ve eser nasip eylesin.

Âmin, ecmain...

EZHER'DE DOKTORA VE ÖĞRENCİLER

Tebliğ Cemaati'nin Mısır merkezi sayılabilen Hüda Mescidini ziyaret ettikten sonra Ezher'de bir doktora müzakeresine katıldık.

Doktorasına hazırlanan öğrenci ile hocalar arasında güzel ilmi değerlendirmeler oluyordu. Bu olay sadece bir iki hoca ile talebe arasında gizli olarak değil de, bir nevi herkese açık bir şekilde yapıyordu. Hatta resim çekenler, alkışlayanlar bile oluyordu.

Fakat, bir ilim meclisinde alkışlama işi bizim pek hoşumuza gitmedi. Zaten Ezher Şeyhi Vekili Abdurrauf Çelebi de duruma el koyarak resim çekilmemesini, alkışlanmamasını özellikle belirtti. Bundan sonra müzakere daha ilmi, oturaklı bir şekilde geçti.

O gün öğle namazından sonra Ezher Camiinde oturduk. Çeşitli memleketlerden gelen öğrencilerle sohbet edip, sorularını cevaplandırdık.

Camiden çıkarken birisi yanımıza gelip kartını verdi, milletvekili olduğunu, dilediğimiz saatte kendisini ziyaret edebileceğimizi ifade etti. Biz de teşekkür ettik.

ŞEYH BATAVİ'NİN EVİNDE

Şeyh İbrahim Batavi; Ezher'in eski hocalarından, "Darul İnsan" denilen bir kütüphanenin müdürü, kurucusu ve aynı zamanda bir tarikat şeyhi.

Biz kendisinin akşam sohbetine katıldık. Hoca efendi mutad olan zikirlerinin sonunda, değişik memleketlerden zevatın, öğrencilerin bulunduğu bu cemaate ihlastan ve Muharrem'in faziletinden, çeşitli konulardan bahseden bir konuşma yaptı. Bizden de konuşmamızı istediler. Biz de iman'a, itikada, sabır ve hakkı tavsiyeye dair bir konuşma yaptık.

Sonra Arap Eğitim Kültür ve İlim Derneği Müsteşarı Hüsni Ahmed Abdurrahim bizi bu kuruluşa dâvet ederek, çeşitli konularda bilgi verdiler. Kuruluşun amacının, bölünüp parçalanmış olan Arap âleminin yeniden birleşmesi için çeşitli konularda gayret sarf edip bütünleşmek olduğunu söylediler.

Samimi, içten geçen bir gece yaşamış olduk böylece...

AMR B. AS CAMİİ

Amr b. As camiine bir öğle vakti gittik. Oğlu Abdullah'ın kabri de caminin bir yanında. Orada bulunan bir kitabenin ifadesine göre Amr İbni As'ın kabrinin, M. Ali Paşa Camisinin yukarısında bulunan "mukattam" denilen dağlarda olduğunu ancak yerinin kesin olarak nerede olduğunun bilinmediği yazılıydı.

Oradan Firavun aleyilla'nenin ehamlarına gittik. Firavunların yüz binlerce insana zulüm ederek yaptıkları, hiçbir insana fayda sağlamayan, kendilerine de yarar getirmeyen bu piramitler, bizi ancak üzdü. Ve zulmün mantığının olmayacağını bir kez daha anladık.

SİGORTA

Şeyh Abdülaziz İsa ile özellikle fikhî meseleleri mütalaa ettik, fikir teatisinde bulunduk. Kendisine sigorta hakkındaki kanaatlerini sorunca şu cevabı verdi:

-Bugünkü faize ve harama bulaşmış sigortalar caiz değildir. Ancak Müslümanlar bir araya gelerek karşılıklı rızaya dayanan, faiz ve harama bulaşmayan, bir musibet anında teavün (yardımlaşma, dayanışma) için kurulan sandıkların mahzurlu olmadığı kanaatindeyim.

Biraz daha sohbet ettikten sonra ayrıldık. Oradan Cemal Abdunasır Camiine geçtik. Hareketli, zikzaklı ve Müslümanları çokça üzen bir politika izleyen Nasır'ın da mezarına uğradık. Seyyide Nefise'nin makamını da ziyaret ederek, o günkü programımızı noktaladık.

TEVFİK YAHYA İSLÂM İLE...

Bu zat da 70'in üzerinde ama çok dinçdi. Türkiye'de, uzun müddet Gazi Ayıntap'ta kaldığımızı söyleyince;

-Ayıntab güzel bir isim, dedi ve ekledi: Bunun aslı "aynu tabe: bizzat kendisi, özü tevbe etti" demektir. Ben Türkiye'den bazı âlimlerle, mesela Konyalı Mehmed Vehbi, Şeyhülislâm Mustafa Sabri ve Zahid el-Kevseri ile tanışıp görüşmüştüm. Allah cümlesine rahmet eylesin.

-Üstadım, eski Ezher ile yeni Ezher'in bir karşılaştırmasını yapar mısınız? Diye sorunca şu karşılığı verdi:

-Çok fark var. Önceki Ezher uleması ile şimdiki arasında çok fark var. Toplum üzerinde etkili olma, ilmi kariyer, önderlik etme gibi noktalarda şu an Ezher çok zayıf. Tabî bu öğrencilere de yansıyor. Mısır Valilerinden birisi, zamanında, Ezher ulemasından birinin meclisine katılır. Hoca efendi çok yorulduğundan ayaklarını uzatır. O esnada vali gelir ama hiç kıpırdamaz. Bu durum valiye ağır gelir. Adamlarından birini gönderir, âlimi ayağına çağırır. Âlim gelen elçiye der ki:

-Efendine söyle *kimseye elini uzatmayan, ayağını rahatlıkla uzatabilir!*...

Bakın bir olay daha anlatayım: Yine bir vali, âlimleri ve halkın ileri gelenlerini saraya çağırır. Sofra kurulur, her şey tamamdır. Bir eksik yoktur. Herkes iştahla yemeğe yönelirken, bir âlim, mendilin-deki mütevazı ekmeğini çıkarır ve yemeğe başlar. Görenler şaşırır ve sorarlar:

-Hocam niçin buradaki yemekleri yemiyorsunuz?

Âlim tam bir açıklıkla cevap verir:

-Valinin yemeğinde muhakkak bir haram şüphesi vardır ama benim bu kuru ekmeğimde hiç yoktur.

Bu sözle âlimin, ilim ehlinin ve hatta takva ehli her müminin şüphelerden kaçması gerektiğini bize öğretmiş olur. Ben bugünün Müslümanlarına düşen görevleri sorunca şu cevabı verdi:

-Bakın size şu âyeti hatırlatayım. “Önce benim emrime tâbi olunlar, bana iman etsinler. Umulur ki (bunun neticesi) doğru yola ulaşırlar.” Bakınız Cenab-ı Allah önce imanımızın gereğini yapmamızı emrediyor. Bunun Hak yol olduğunu bildiriyor. Sonra biz Müslümanlar güzel örnek olalım.

Selahaddin’i Eyyubi vefat ettiği zaman, geride birkaç dirhemden başka miras bırakmadı. Günümüz İslâmî Hareket bağlıları, ileri gelenleri, ilim, adalet, tebliğ, edep, takva mirası bırakmaya daha çok gayret etmelidirler.

İslâm davetçileri sünnete güçleri yettiği kadar tabî olmalıdır. Meselâ: “Üç kişi yola çıkarsa, içlerinden biri emir olsun” hadisi unutulmamalıdır. Başkan olan kişi nimetleri kardeşlerine, külfeti kendisine ayırmalıdır. Emir veya başkan demek, kardeşinin rahatı için kendi rahatını terk eden kişi demektir.

İLİM TAHSİLİ

Güler yüzlü, candan olan bu ilim adamından, ilimle ilgili açıklamalarını dinliyoruz:

-“İlim öğrenmek, kadın erkek her müslümana farzdır” hadisini biliyoruz. Ama buradaki ilimden maksat sadece dini ilimler midir acaba? Elbette hayır. İslâm toplumunun muhtaç olduğu şey, dünya

ve ahirette faydalı olacak her türlü ilim farzdır. Eğer Müslümanlar kâfire muhtaç iseler, zillet de peşi sıra geliyor demektir.

Tıp'ta, kimyada, harp sanayinde, her dalda kâfirlerden üstün olmak üzerimize farzdır. Bakınız, Yunanlı bir doktor: “Cehennemde kâfirlerin derileri piştikçe yerine yenisini koyar, değiştiririz” âyetini okuyor ve şunu söylüyor:

-Muhammed'in bunu kendinden demesi mümkün değil. Çünkü en çok acıyı duyan bölgenin deri olduğunu bilim yeni kesinleştirdi. İşte Allah'ın âyeti tıp ilmi sayesinde daha iyi anlaşılıyor. Bunu bizim bulmamız gerekmez miydi?

Peygamber (as)'imiz: “Allah kimin için hayır dilerse, onu dinde fakih kılar” buyuruyor. Âlim kılar demiyor, fakih kılar diyor. Yani, derin anlayışlı, geniş görüşlü ilim ehli... İlmin yarısı: “Bilmiyorum” demektir. İmam Malik, kendisine sorulan otuz altı soruya: “Bilmiyorum” dedi, sadece dört soruya cevap verdi.

Resulullah (as) da Cebrail'e sorardı, bazen o da: “Bilmiyorum” derdi. Rabbimizden öğrenir öyle cevap verirdi. Ama maalesef insanların çoğu günümüzde, bilsin bilmesin ahkâm kesmektedir. Özellikle de dini konularda...

Bu anlamlı ve güzel sohbetten sonra ayrılmadan önce, Mısır eski müftülerinden Hasaneyn Mahluf'u da andık. Onun hasta olduğunu, yaşlandığını ama zihninin çok kıvrak, zeki ve hafızasının hâlâ canlı olduğunu söyledi.

Tevfik Yahya, kendisiyle ilk tanıştığı anda adını sorduğunu, aradan yıllar geçtikten sonra görüştüğünde yine adıyla hitap ettiğini söyledi. Sonra şunu ekledi:

-İlim Allah için olursa, yaşlılıkta bile insan zeki ve hafızası sağlam kalıyor.

Ayrılrken, bize öğrendiği Türkçe bir beyit okudu:

“Yağmur yağar kaş üstüne

Ne gelirse baş üstüne”

Bizim arkadaşlardan biri de, Aziz Mahmud Hudai'ye ait bir dört-lükle devam etti:

*“Hoşdur bana senden gelen
Ya gonca gül, yahud diken.
Ya hil’atu yahut kefen,
Lütfun da hoş kahrın da hoş...”*

İBRAHİM BATAVİ TEKKESİNDE

Aşura günü iftar için bir tekkeye dâvet edildik. Dr. İbrahim Batavi, bu tekkenin şeyhi ve aynı zamanda Ezher’de üstad. Mutevazi birisiydi. Yaptığı tasavvufî sohbette güzel ve önemli konulara değindi. Nefisle ilgili şu ifadeleri gerçekten anlamlydı:

-Daima nefse ve şeytana muhalefet etmek lâzım. Nefis çocuk gibidir. Sütten keserseniz kesilir, devam ederseniz hep ister. Gözler, kalbin elçileridir. Onları haramdan korursak, kalbi haramdan koruruz.

Bana Tasavvufu nasıl tanımladığımı sorunca, şunu söyledim:

-İbn-i Haldun diyor ki: Tasavvuf asıldır. Tasavvufun özü ve esası; içimizi ve dışımızı Şeriat’a uydurmak, ruhu hastalıklardan temizlemek, Allah ve Resulü’nün razı olduğu bir kul hâline gelmektir. Bu da, ilim, ihlas, amel, ahval köprülerinden geçerek olmaktır.

AMERİKA’LI BİR PAPAZ

Kırk yaşlarında, uzun boylu bir kardeşimiz, Müslüman olunca Mustafa ismini almış. Küçük yaştan itibaren papaz okullarında Katolik terbiyesi ile yetiştirilmiş biri. Aslen Kuzey İrlandalı. Beş konuda mastır tezi hazırlamış. Sonra Amerika’ya, öğrencilere yönelik Hıristiyanlık propagandası için programlar hazırlamak üzere gönderilmiş. Roma’da Papa bütün Katolıklere, aralıksız doğum yapmalarını emreden bir konuşma yapınca Mustafa kardeşimiz:

-Bu nasıl olur? Hem insanlara doğum kontrolü yapın, diyeceğiz, diğer taraftan da aralıksız doğum için inananlarımıza emir vereceğiz... Bir yönden ikiyüzlülük, diğer yandan yaratılışa aykırı durum. Kadın zayıf olabilir, hasta olabilir.

Bu ve buna benzer düşünceler içimi kemirdi, şüpheye düştüm. Bir yıllık izin alarak, dinleri karşılıklı olarak değerlendirdim.

Televizyonlarda İslâm hakkında açıklamaları, ya Hıristiyan veya Yahudi bilginlerinden dinlemektedir. Bunlar zaten İslâm'a karşı olduklarından, Arapçayı öğrenmeye ve İslâm'ı kaynaklarından araştırmaya niyetlendim.

-İslâmî ilimlerin merkezi neresidir? diye sorunca, bana Mısır'ı söylediler. Buraya geldim, araştırmalarım sonucu Müslüman oldum ve şu an Amerikan Üniversitesi'nde öğretim görevlisiyim.

Gerek Ezher gerek diğer üniversitelerdeki âlimlerle görüşerek İslâm hakkındaki tereddütlerimi tamamen sildim. Değişik eserlerin yanı sıra, özellikle Dr. Muhammed Heykel'in *Hz. Muhammed (A.S)'in Hayatı* adlı eseri beni aydınlattı. Bu kitap, müsteşriklerin İslâm'la, Peygamberimizle ilgili iddialarını da ele alıyor, çok güzel bir şekilde cevaplar veriyordu. Hz Muhammed'in üstün yönünü, kişiliğini, risaletini çok iyi kavradım. Müslümanlığımı da, Usuluddin Fakültesinin üstadları huzurunda ilân ettim. Onlara dedim ki:

-Sizleri şahid tutuyorum. Ben Allah'tan başka hiçbir ilâhın bulunmadığına, Hz. Muhammed'in O'nun kulu ve resulü olduğuna iman ediyorum.

Elhamdülillah kalbim saadetle çırpıyor, mutluluktan uçuyorum. Bu hakikati ilân etmek ne büyük zevk idi.

AMERİKAN TOPLUMU

-Mustafa kardeş, bize Amerikan toplumu ile Mısır toplumunu karşılaştırır mısınız?

-Burada gece 12'den sonra Tahrir'den, Medinetün Nasr'a kadar veya en uzak mesafeye kadar yürüyebilirsiniz. Öldürülmekten, soyulmaktan hiç korkmazsınız. Amerika'da hemen hemen bütün şe-

hirlerde, gece 11'den sonra, özellikle yaya olarak dışarı çıkmak, yürümek kesinlikle tehlikelidir. En azından huzursuz olursunuz. Yine Amerika'da insanlar yalnızdır. İlgisizdir. Ayrıca iki yüzü vardır. Görülen, ferah içinde olan Amerika ile görünmeyen, uyuşturucu, içki müptelası, hırsız, mütecaviz, yoksul bir Amerika. Ama bize-size hep birincisini anlatır ve gösterirler.

Burada ise insanlar çok cana yakın. Fakir ama Allah için, kardeşlik için, insanlık için, elinden geleni esirgemiyor. Bu gariptir diye herkes insanın yardımına koşuyor. Ben bunun, İslâm dininin insanlara kazandırdığı bir güzellik olduğuna inanıyorum. Eğer Müslüman topluluklar İslâm'ı tam olarak yaşasa, insanların büyük bir kısmının imana gelebileceğini (Allahu a'lem) söyleyebilirim.

KABE VE MEDİNE

-Hacca gittiniz mi?

-Umreye gittim. Kâbe'yi görünce dört saat o mübarek binaya bakıp dalmışım. Demek yerdeki gökteki Müslümanları toplayan merkez burası. İlâhi kudretin ve rahmetin tecelli ettiği tüm insanlara ve cinlere rahmet ve mürşit olarak gönderilen Hz. Muhammed (A.S) burada yaşadı. Bu mübarek bina etrafında tavaf etti. Pek çok peygamberin yüce Allah'a yalvardığı, gökteki yıldızlar misali olan sahabenin etrafında döndüğü bina bu... baktım, düşündüm, her adımda Allah'a daha çok yaklaştığımı hissettim. Büyük bir huşu ve sevinçle, coşkuyla Allah'ın aziz kıldığı bu mekânda umremi yaptım.

Sonra hicret yurdu Medine'ye geçtim. İnsin ve cinnin peygamberi, en şerefli, en üstün kulun yattığı Yeşil Kubbe'ye adım adım yaklaştım. O'nun tüm hayatı, çektiği sıkıntılar, arkadaşları, müca-delesi, kurduğu devlet... Aklıma geldi ve daha çok sevdim peygamberimi... Aslında dünya haritasını Kâbe'den başlatmak lâzım, hak budur. Çünkü Allah'a yönelmenin merkezi burasıdır.

-Gayrı Müslimlere İslâm'ı nasıl anlatmalı?

-Her ülkenin kendine has şartları var. Bunu bilip, ona göre stratejiler geliştirmek lâzım. Hatta topluluklar, dinler, mezhepler, ırklar... Hep farklı durumlarda, inançlarda. Onlara özel yöntemler geliştirilmeli.

Mesela İngiltere’de resmi istatistiklere göre 1960 da 4 tane mes-cit varken, 1987’de bu rakam 329’a yükseldi. Amerika’nın şartları daha farklı tabii, Amerika’da Yahudilerin, basın-yayında, üniversi-tede, siyasette, ekonomide... ağır baskısı ve etkisi var. Birçok üni-versitede, hocalar, İslâm’ı bilip kabul ettikleri hâlde bunu açıkça söyleyemiyorlar. Tüm bunlara rağmen, muhatabın durumunu iyi bi-lip, kendimizi iyi hazırlayıp, sevecen, nazik olarak, tatlılıkla İslâm’ı anlatmak, güç merkezlerini etkilemek gerekmektedir.

ÖRNEK BİR KUR’AN KURSU

Şabinkom’daki bu kursun idaresinde bulunan göz doktoru ile Kahire’de tanışmıştık. Dr. Mutez Muhammed adındaki bu kardeşi-miz, bizi karşılayıp kursu gezdirdi, bilgi verdi. Kurs, bakanlığa bağlı bir yerdi. Ancak bu bağlılığı resmi programı kabul etmesi şeklindeydi. Onun dışında kendileri ilave program yapıyorlarmış. Cemiyetül Tahfizül Kur’an’a ait olan bu okulda 2.000 öğrenci kalmaktaydı.

Kreşi, anaokulu, ilk ve ortaokuldan oluşan okulda eğitim çok iyi ve mükemmel idi. Kendilerine hayırlı muvaffakiyetler dileyip, hoca hanımlara bir sohbet yaptıktan sonra ayrıldık.

Bu gezimiz esnasında daha pek çok yer gezip gördük. Yeni yeni kardeşlerimle tanıştım. Allah hepsinden razı olsun, kendisinin yolu-na ilimle, ihlasla, takvayla yönelen kullarından eyesin... Âmin...

Ondan sonra Kahire’den ayrıldım. İstanbul’a, oradan da Anka-ra’ya döndüm.

10. BÖLÜM

YENİDEN AVRUPA VE AMERİKA

İKİ SANCİ: İKİ İKAZ:

Mısır'dan döndükten bir müddet sonra midemde bir sancı peyda oldu. Beni Yüksek İhtisas Hastanesine kaldırdılar. Yirmi gün kadar tahlil, araştırmalar yapılmasına rağmen bir teşhis koyamadılar. Takriben üç yıl aradan sonra aynı sancı iade etti. Bu defa birincisinden daha şiddetli oldu. Hatta son nefesimi yaşıyorum diye kanaat getirdim.

Beni İbni Sina Hastanesine kaldırdılar. Burada da yirmi gün kadar tahlil, araştırma yapıldı fakat yine bir şey teşhis edemediler. Bu yirmi gün zarfında boş kalmayarak az bir uyku uyumakla, daha evvel talebelere ders verdiğim konuları, çeşitli cemaatlere yaptığım sohbetleri bir araya toplayıp bir risale yapmaya çalıştım. Gece gündüz çalıştım. Maksadım ölmeden evvel bunu bir kitap hâline getirip insanların istifadesine sunmaktı.

Bu çalışmalar esnasında bazen yirmi dört saatte ancak iki buçuk saat yatabiliyordum. Tansiyonum 13'ten 20'ye doğru yükseliyordu. Notlarımın hepsini bir araya topladıktan sonra *Tuhfet'ül-İhvan* yani "kardeşlerimize hediye" ismini verdim. Tamamladığım gecede san-ki uyku ile uyanıklık arasındaki bir hâlde iken bana şöyle bir ses geldi:

-Ya Emin, doktorlar senin illetini bilmezler! O illetler şifrelerdir. Onlar ölümü hatırlatmaktadır.

O rüya hâlinde öyle anladım ki bu, Allah tarafından gelen bir ikaz, bir şifredir. Bu ikinci şifredir. Üçüncü şifre kalmıştır!..

Hülasa uyandığım zaman çok heyecanlı bir hâlde idim. Ağlama gibi bir hal oldu. Sanki bilâ ihtiyari o sese karşı bazı cevaplar verebil-dim! Zaten kanaat getirdim ki ikinci ikazdı. Üçüncü ikaz kalmıştır. Şimdiye kadar da üçüncüyü bekliyorum. Sabah olunca hastaneden çıktım. Şimdiye kadar hâlâ öyle bir sancı olmamıştır. Bekliyorum!..

YENİDEN AMERİKA

Daha evvel Amerika'ya gittiğimde kalmam yönündeki ısrarlar üzerine, tekrar geleceğime dair söz verdiğimden dolayı Amerika'ya yeniden gittim. Daha önce de olduğu gibi bu seyahatimde de farklı mekânları görmeye, hem Müslümanları hem de oranın insanlarını ziyarete çalışıyordum.

Amerika'da bir okula gittik. Her odada bir çalışma düzeni gördüm. Orada çalışanlar yemek için toplanmışlardı. Beni görünce onlardan bir genç yanıma geldi. Okulu, çalışma odalarını gezdirdi. Onlara sordum:

-Burada ne gibi hizmetler, dersler görüyorsunuz? Ne yapıyorsunuz?

Dediler ki:

-Biz üniversiteyi bitirdikten sonra imtihanla buraya geliyoruz. Hıristiyanlığı tebliğ usul ve üsluplarını tahsil ediyoruz, eğitim görüyoruz.

-Hiç Müslümanları Hıristiyan edebildiniz mi?

-Bizim maksadımız Müslümanları Hıristiyan yapmak değildir. Maksadımız dinimizi bütün insanlığa yaymak, Müslümanları da dinlerinden uzaklaştırmaktır. Yoksa onları her hangi bir dine sokmak değildir. Üç ay kadar önce Çin'e gittim. Ne kadar acı ki, daha İsa'nın Allah olduğunu bilmiyorlar! Bu da bizlere ne kadar büyük görevler düştüğünü gösteriyor.

Misyonerin bu tavrı, adamın üzüntü sebebi doğrusu beni çok çok düşündürdü. Malumdur ki dış seyahatlerimden muradım herkesin çalışma metotlarını görmek, onlardan bir hisse almaktı. Bu yüzden ziyaretlerimize devam ettik.

Okuldan sonra büyük bir kiliseye gittik. Bize kilisenin çeşitli yerlerini gezdirdiler. Kilisenin içinde küçük bir çarşısı vardı. Giyim eşyalarının her çeşidi vardı. Bunlar, hayırseverlerin kiliseye hibe ettikleri giysiler idi. Emekli bir kaç ihtiyar kadın vardı. Onlar gelen giyeceklerden yıkanması, ütülenmesi gerekenleri ayırıp hazırlıyorlardı. Bir muhtaç geldiğinde bunlardan beğendiğini giyer giderdi. Para alınmazdı. Zaten hayır için buraya hibe edilmişti.

Bu kilise ilgilileri Müslümanların genç çocuklarını kiliseye soh-bete dâvet ederler. Maksatları o gençleri aldatıp dinlerinden çevir-mekti! Zaten orada Müslümanlar, çocuklarına çok kibar ve nazik davranmak zorundadırlar. En ufak bir baskı veya küçük bir dayak hadisesinde bile, çocuklar ailelerden alınabiliyor. Müslüman ailele-rin her yönüyle dikkat etmeleri gerekiyor.

Orada doktora yapan Türk talebelere misafir oldum. Onlara bazı dersler verdim. Camilerinde konuşmalar yaptım.

Bir gün beraber bir hastaneyi görmeye gittik. Taksi ile hastanenin üçüncü, dördüncü katına çıktık. Taksiiyi park ettikten sonra hastane-nin yatakhanelerini gezdik. Ne kimseden izin aldık, ne de kimse bize müdahale etti! Hastanenin bakımı, temizliği fevkalade idi.

Daha sonra Darwin'in müzesine gittik. O müzede çok çeşitli, görmediğimiz sınıflarda hayvanlar vardı. Her birinin yanında yazıl-mış kitabeler vardı. Bu hayvanların tekâmül devreleri anlatılıyordu. Ayrıca insanların hayvanlardan türediğini yazıyordu. Fakat şimdi işittiğime göre çoğu ilim adamları bu teoriyi reddetmişlerdir. Zaten teori de bir takım evhamlardır. Delili yoktur. Bununla maksat Al-lah'ın yaratıcılığını inkâr etmektir.

Nihayet bizler orada okuyanların barınma, fakir olanların da ih-tiyaçlarını gidermeye karar verdik. Yani böyle bir iş yapacak vakıf kurma kararı verdik. Bazı yerlere uçakla bazı yerlere araba ile gidip bu fikrimizi söyledik. Sonra Suriyeli ve Filistinli doktorların cema-tine gittik. Onlarla da daha önce tanışıyordum. Bu fikri onlara da söyledik. Onların Filistinli bir başkanları vardı. Dediler ki “başkan vekilimizdir. O ne derse biz de onun yolundayız.”

O başkanları, ben ve benimle bulunan Ali Yaşarlar adlı arkadaş-la üçümüz bir bahçede oturup konuyu konuştuk. Onların başkanları dedi ki:

-Bu amaçla benim kurduğum bir teşkilat var, bir araya gelelim, dağılmayalım. Bunların hepsi benim emrimdedirler.

Kendisine fikrimizi izah ettik. Dedi ki:

-Bu çok masraflı bir iştir. Bir talebenin burada okuyabilmesi için

senede on iki bin dolar lâzım.

Bizim amacımız dışarıdan öğrenci getirmek değil, gelenlere yardımcı olmaktı:

-Gayemiz talebelerin tüm masraflarını karşılamak değil, yatacak yer bulmaktır. Zaten nasılsa gelmişler, burada okuyorlar. Bazı namaz kılmayanlar bu vesile ile namaz kılarlar ve bir arada olurlarsa güzel olur. Bazı kızlar kendilerini koruyamazlar. Bunlar da daha emin bir yerde kalmış olurlar. Kiradan kurtulurlar.

Hülasa kendisi de istihsan etti:

-Bizim işlerimiz çok. Zaman bulamayız. Eğer siz çalışırsanız, biz sizlere yardımcı oluruz. Elli talebenin masraflarını bu şekilde karşılamayı ben taahhüt ederim, dedi.

Montreal’de Hindistanlı Müslümanların böyle bir işe giriştiklerini, bir yer aldıklarını duyduk. Telefonla onlarla irtibat kurduk. Müdürlerine çalışmalarını görmek istediğimizi söyledik. Kabul ettiler. Uçakla üç saatte vardım. Beni karşıladılar. Müdürle görüştim. Şunları anlattı:

-Benim hocam Mehmet Zekeriya, bana: “Amerika’ya gidin, orada tedrisat yapın” dedi. Fakat Amerika’dan vize alamadığımız için Kanada’ya geldik. Bu aldığımız yer bir hastane idi. Satın aldık. Burada iki saat kadar devlet bize İngilizce ders veriyor. Sonra her ne ilim okursak serbestiz. Bin dolar veren çocuk her şeyi bize ait olmak üzere bir yıl burada okuyabiliyor.

Programlarında; Sarf, Nahiv, Mantık, Vadı, İstiare, Münazara, Beyan, Bedi, Usul’ud-din, Usul-u Fıkıh, hafızlık, Hadis dersleri vardı. Tertiple hazırlanmıştı. Bize dediler ki:

-Siz de böyle bir şey yaparsanız, size yardımcı oluruz” dedi.

Amerika-Kanada Gençlik Cemiyetinin Toronto’da büyük bir içtima toplantısı oldu. Başkanları da Profesör Ahmet Zeki idi. Bu zat Ezher mezunu idi. Ben de bu toplantıya katıldım. Ahmet Zeki’ye de düşüncemizi anlattım.

-Böyle bir şey yaparsanız biz de yardımcı oluruz, dedi.

Toplantı bir hafta kadar devam etti. Masraflar iştirakçi şahıslara aitti, Cemiyete ait değildi. Bazı gençler etrafıma toplandılar. Bazı sorular sordular. Baktım akideleri selefilere yakındır. Eş'ari'nin faziletinden bahsettiğimde hayretler içinde kaldılar. Onlar itikatlarıncaya Eş'ari'yi sapık, dinden çıkmış zannediyorlardı. Onlarla saatlerce konuştum. Ama bu düşüncede olmalarından dolayı da çok üzüldüm.

Amerika'ya Suudi Arabistan'ın Riyad şehrindeki Muhammed bin Abdülaziz Üniversitesinin hocaları gelmişlerdi. On gün kalıp ders vereceklerini söylediler. Ben de oraya gidip derslerine katıldım. Kadınlar ayrı erkekler ayrı, aralarında perde vardı. Ders veren Profesör de perdenin dış tarafında idi. Nahv kaidelerine göre onların bazı yanlışlarını söylediğimde kabul etmiyorlardı. Kendilerine profesör deyip bir nevi tenezzül etmiyorlardı.

Fıkıh dersini veren zat Vahabiliğin kurucusu, Muhammed bin Abdulvahab'ın torunlarından. Bir iki yerde hatalı mânâ verdiğiine işaret ettim. Ona "ehli şeyh" deyip hürmet ediyorlardı. Benim söylediğimi kabul etti. Çok da memnun oldu. Adresini ve telefon numaralarını bana verdi: "Suudi'ye gelince bana telefon et. Seni Riyad'a götürüp misafir edeceğim, ağabeyim de yüksek mahkeme reisidir." dedi.

On gün bittikten sonra Los Angeles'a gidip oradaki büyük cemaatlerine iltihak ettiler.

Bundan sonra biz tekrar vakıf kurma işi ile uğraştık. İlgilenenlerin fikrine baktım ki oradaki Türkler, yabancı kimseyi kuracağımız vakfa istemiyorlardı. Ben de ikinci bir teklifte bulundum. Dedim ki:

-Yabancılardan bir kaç profesör alalım.

Kabul etmediler.

-Her birisi bir grup başkanıdır. Bizi kabul etmez, tesirlerine alırlar, dediler.

-O zaman beni itham ederler.

-Yok, seni tanıyorlar ve sana itimatları var, dediler.

Ben de bu düşünce ile işin yürümeyeceğini anladım. Suudi'den gelen Los Angeles'teki heyete telefon edip onların toplantısına iştirak etmek istediğimi söyledim. Muradım, vakıf çalışmalarının çıkmaza girmesi üzerine duruma ara vermektir.

Los Angeles, New York'un batı tarafında idi. Uçakla altı saatlik bir mesafesi vardı. Tam okyanus sahilinde bir yerde idi. Uçakla oraya gittim. Beni karşıladılar. Büyük bir otelde bana yer ayırdılar. Yeni İslâm'a giren bir Amerikalı ile aynı odada kalıyordum.

Günde sekiz saat derslerde hazır oluyorduk. Yatsı namazından sonra da yatana kadar soru cevaplar oluyordu. Otelin alt tarafı cami gibi düzenlenmişti. Burada soru-cevap faslı, nasihatler olurdu. Günde üç öğün yemek vardı. Otel ücreti yüz yirmi beş dolardı. Tüm masrafları toplantıyı düzenleyen üniversite cemiyeti veriyordu.

Dünyanın en büyük uçak fabrikası da bu şehirdeydi. Türkiye'den doktora yapmak amacıyla gelenler de vardı. Onlar Pazar günleri yanıma geliyorlardı. Beni evlerine dâvet ediyorlardı.

Onlarla bazen dağlara, bazen okyanus kenarına geziye gidiyorduk. Orada Şeyh Şamil'in torunları da vardı. Onlar da beni dâvet ettiler. Bazı genç Amerikalılar İslâmiyet'e girdiler. Onlar için merasim yapıldı. En sonunda büyük bir ziyafet verildi.

Bazı büyük kimseleri de çağırıp büyük bir toplantı yaptılar. Gelen misafirler, güvenlik güçleri tarafından arandıktan sora toplantı mahalline gönderiliyorlardı. Gereken güvenlik tedbirleri alınmıştı. Yapılan konuşmaların özetleri matbu hâle getirilip herkese dağıtıldı. Toplantı hakkında da herkesten anket yaparak düşüncelerini aldılar. Herkese ayrıca iki yüz dolar da hediye verdiler. Bazılarına da tefsis, Kur'an gibi bazı kitapları da verdiler. Bana da iki yüz dolar ile güzel bir el çantası hediye ettiler.

Esas çantam ve eşyalarım daha evvel bulunduğum şehirde kalmıştı. O şehirdeki tanıdıklar vakıf kurmak için benim peşimi bırakmıyorlardı. Ama ben onların istediği şekilde yapılacak bir çalışmanın sıkıntılarını, mahsurlarını görüyordum. Bu yüzden oraya dönmek istemediğimden, eşyalarımı orada bırakıp, Japonya yolu ile Türkiye'ye dönmeye karar verdim.

Uçak mühendisi Dr. Davut Kervanoğlu beni evine götürdü. Bir iki gün beni bırakmadılar, misafir ettiler. Ben Japonya, Çin, Pakistan, Suriye, Hindistan, Mısır, İstanbul üzerinden bilet istedim. Bunun mümkün olmadığını söylediler.

Bunun üzerine bin beş yüz dolara Japon, Çin, Pakistan bileti aldım. Belki param yetmez diye Davut Kervanoğlu'ndan beş yüz dolar borç aldım. Davut Bey bana bu parayı İstanbul'daki kardeşine ödememi söyledi. Ben de İstanbul'a gelince kardeşine beş yüz doları verdim ve kendisine durumu telefonla bildirdim.

Oradaki mühendislerle beraber hava alanına gittik. Salı günü öğleye yarım saat vardı. O mühendisler hava alanı görevlilerine bana Müslüman yemekleri verilmesini tembih ettiler. Yakama madalyaya benzer bir şey raptettiler. Uçağa bindim. Uçak hep okyanus üzerinde uçu. Tokyo'ya kadar hiç kara yoktu. Hep deniz üzerinde uçuyordu.

Yerim pencere önünde idi. Kur'an'ımı alıp okumaya başladım. Zaman zaman dışarıya da bakıyordum. Uçak çok yüksekte gittiği için Okyanus üzerinde buluttan dağlar vardı. Tıpkı Suudi-Mekke dağlarına benziyordu. Bazıları insanın üzerine düşecek gibi sivri burunları aşağıya iniyordu. Uçak bunların arasına girmiyordu. Yanından sıyrılıp geçiyordu.

TOKYO

On bir saat sonra Tokyo'ya indik. İnişte bavulumu görevliler taşıdı. Bavul çok ağırdı. Kitaplarla doluydu. Gerekli muameleyi kendileri yaptılar. Beni otobüse bindirdiler. Amerika'dakine benzer bir otele götürdüler. Dördüncü veya beşinci katta tek başıma bir oda verdiler. Tuvaleti, banyosu içinde idi. Otel içinde lokanta vardı. Lokantacı kendi usullerine göre başını eğip herkese hoş geldiniz deyip hürmet gösteriyordu.

Hürmet iyiydi ama yemeklerini hiç yiyemiyordum. Ekmekleri tatsızdı. Amerika'dan mühendis kardeşler, başta Davut Kervanoğlu ve arkadaşları olmak üzere tüm kardeşler -Allah onlardan razı olsun- telefonla beni sürekli takip ediyorlardı. Otelden durumumu soruyorlardı. Bana dediler ki:

-Otelci, yemekleri boykot ettiğinizi söylüyor. Sen üst üste oruç mu tutuyorsun?

Tabî ki mesele, onların yemeklerini yiyemeyişim idi. Gezdiğim diğer tüm ülkelerden Japonya'yı daha pahalı gördüm. Bazı yerlere telefon ettiğimde bana:

-Buraya nasıl geldin. Çok pahalı buralar. Burada çok kalma, diyorlardı.

Oraya indiğimde vakit öğlen ile ikinci arası idi. Öğle namazını kıldım. Amerika'dan ayrıldığımda salı günü idi. Ben o günün öğle namazını kıldığımı sanıyordum. Meğer Çarşambanın öğleni imiş! Bana Amerika'dan telefon ettiler ki "bugün Pakistan vizesini al. Eğer bugün almazsan iki üç güne kadar alamazsın."

Ben: "Yarın cumadır, yarın alırım" dedim.

-Sizin Cuma bu gün. Yarın burada Cuma olacak, diye beni ikaz ettiler.

Japonya'daki Müslümanlar, İslâmî yaşamdan biraz uzaktılar. Hatta bir camiye depo olarak kullandıklarını söylüyorlardı.

JAPONLARIN NEZAKETİ ve İKİ NAMAZ HİKÂYESİ

Vize işlemleri için başvurmaya gittiğimde, bir dairede, üç erkek üç bayan vardı. Kibleyi bilmiyordum. Öğle namazı kılmak istedim. Onlara Pakistan'ı sordum. Çünkü biliyordum ki orada Pakistan'a yönelince kibleye dönlümüş oluyordu. Benim Pakistan'ı sormam üzerine görevli bayan hemen harekete geçti.

Eliyle işaret ederek kendisini takip etmemi işaret etti. Ben de onu takip ettim. Birkaç kapıdan içeriye girdik. Bana tuvalet ve abdest alma yerini gösterdi. Abdestli olduğum hâlde yeniden aldım. Kapıdan çıktım baktım ki bayan gitmemiş beni bekliyor! Ne kadar hayret verici ve insani bir tavır!...

Hiç önümde yürüyen olmadı o memlekette. Hep yanımda yürüyorlardı. O bayan da yanımda yürüyerek bana rehberlik ediyordu. İlk oturduğumuz yere gelince iki eliyle, bir tarafı işaret ederek:

-Pakistan, Pakistan, dedi.

Sonra gidip bir harita getirip açtı. Tokyo ve İstanbul'u gösterdi. Tokyo doğu, İstanbul batıda kalıyordu. Bana bir çay ve yiyecek ikramında da bulundular.

Söz namazdan ve inançtan açılmışken aynı yıl Müslüman ülkemde yaşadığım bir olayı aktarayım: Bir seyahat dönüşü Ankara'daydım. Mevsim kış, öğle namazını kılamamışım, vakit daralmış, geçmek üzere. Eve gidip kılsam, namaz yetişemeyecek. Sağa sola baktım, namaz kılacak bir yer bulamadım. Sonra kendi kendime şöyle düşündüm: "Önümdeki binanın dışında, bahçede, soğuk da olsa namazımı kılayım."

Bahçeye çıktım, uygun bir yer belirleyerek paltomu serdim. Otel olduğunu sonradan anladığım binanın girişinde bulunan birinin beni süzdüğünü önceden fark etmiştim. Ben namaza duracaktım ama o şahıs bana doğru gelince ben namaza başlamadım. Bana namaz için uygun bir yer göstermeye geldi, soğukta titreyerek namaz kılmama gönlü razı olmadı, diye düşünüyordum. Adam tam yanıma gelince kızgın bir ses tonuyla bağırarak:

-Hacı amca sen ne yapıyorsun? Sen burasını cami mi sandın? Hiç burada namaz kılınır mı? İlle de kılacaksan git bir cami bul kendine!...

Evet, bir taraftan bir Müslümanın namaz karşısındaki tavrı, diğer taraftan bir kâfirin namaz ve yaşlı bir insan karşısındaki tavrı.

Vizeyi alacağım gün birisi gelip beni götürdü. Bazen otobüs, bazen taksi, bazen de kayıklara bindik. Konsololuğa gittiğimizde saat 12'yi geçiyordu. Yolda üç-üç buçuk saat zaman geçti. Benden resim istediler. Beni getiren şahıs bir yere götürdü. Taksiden inince bir kapı açıldı. Bana "gir" dedi. Asansör zannettim girdim. Bir ayna ile karşılaştım. Aynaya bakınca üstten fotoğraflarım düştü. Resimleri alıp dışarı çıktım. Taksi bekliyordu. Binip konsololuğa gittik. Pakistan vizesini aldım.

ÇİN

Oradan Çine uçakla gittim. Beş buçuk saat süren bir yolculuktan sonra Çin'e indik. Çok güzel manzaralı bir otele götürdüler beni.

Otel paraları uçak biletine dâhildi. Bileti Amerika'da almıştım. Müstakil, geniş, müzeyyen bir oda verdiler. Tuvalet, banyosu, tv, telefon, her şeyi var.

Buzdolabında çeşitli meşrubatlar dolu. İnsan gece gündüz kal-
sa sıkılmayacak durumda, ferah bir mekân. Elbise dolabı otomatik
açılıp kapanıyordu. Elektrik; anahtar yere bırakılınca yanıyor, kal-
dırınca sönyordu. Orada lokantaya gitmiyordum. Yemekleri odaya
getirip imza karşılığı veriyorlardı. Bir iki defa televizyonlarına bak-
mak istedim. En adi bir şekilde fuşiyat gördüm.

Çin'deki Müslüman gençlerden oradaki durumu sordum. Kendi-
lerine çok eziyet verildiğini söylediler. Fakat önceye nazaran biraz
eziyetlerin hafiflediğini söylediler.

-Ne kadar tahsil görsek de bize vazife vermiyorlar. Dinimizi öğ-
renmek, Kur'an okumak yasak! Fakat hacca mani yok. Bazen genç-
ler hacca gider, İslâm memleketlerinde kalır okurlar.

Ebu Talip adındaki genç biraz Türkçe biliyordu. Dedi ki:

-Annemle beraber Hacca gittim. Dönerken İstanbul'a geldik.
Oradaki Müslümanlar bize ilgi gösterdiler, gezdirdiler. İzmir'e gö-
türdüler. Annem geçici olarak orada kaldı. Ben memlekete geldim.

Çin'de kısa bir müddet kaldıktan sonra, oradan da Pakistan'a
geçtim. Dört buçuk saat sonra Karaçi'ye indim. İki üç gün kaldık-
tan sonra Amman - İstanbul bileti aldım. Dört saat sonra Amman'da
indim. Ertesi gün de yine uçakla İstanbul'a geldim. İstanbul-New
York 11 saat; New York - Los Angeles 6 saat; New York - Tokyo 11
saat; Tokyo - Çin 5,5 saat; Çin - Pakistan 4,5 saat; Pakistan - Amman
4 saat; Amman - İstanbul 2 saat. Toplam 44 saat yolculuk yaptım.

AMERİKA

Üçüncü defa Amerika'daki kardeşler beni istediler. Ramazan
ayında bir şehirde doktorlar, mühendisler *Risale-i Tahavi*'yi ders
olarak dinlemek istediler. Ramazan boyunca onlara akide dersi ver-
dim. Ayrıca başka sohbet ve konuşmalar da oluyordu. Dr. Mennan'a
misafirdim. Epey dini malumatları vardı. Hanımı da örtülü idi. Suri-
yeli idi. Üç katlı evi vardı. Bir katını bana tahsis etmişlerdi. Zaman

zaman kendi aralarında toplantılar yaparlardı.

Bu seferimde Kaddafi'nin yaptırdığı minareli bir camiye ziyaret ettik. İmamı Mısırlı idi. Kendisini asrî bir durumda gördüm. Kaddafi'nin bir kitabını bana hediye etti. Kitabın her sayfa başında bir ayeti kerime, altta ise hadise benzettiği kendi sözünü yazmıştı.

Bu cami birkaç şehir arasındadır. Oraya yakın şehirlerde bazı camilerde veya üniversite mescidlerinde geniş yerler olmakla beraber, bayram namazları bu camide kılınıyordu. Biz bulunduğumuz şehirde bayram namazı kıldıktan sonra, Abdulmennan bizi Kaddafi'nin camisine götüreceğini söyledi:

-Hocam o büyük camiye de gedeceğiz. Orada da umumi olarak bayram namazı kılacağız.

Çoluk çocuğu ile beraber o camiye gittik. Bayram namazı kıldık. Dışarı çıkınca gördüm ki erkekler kadar kadınlar da var. Başları, bacakları, göğüsleri açık vaziyette!.. Acaba bunlar Müslüman mı yoksa Müslümanların seyrine gelen Hıristiyan kadınlar mı diye şüpheye düştüm. Erkeklerle tokalaşıyorlardı. Orada bazı yenilecek maddeler vardı. Erkek kadın karışık ellerine almış yiyorlardı. Birbirine uzatıp ikramda da bulunuyorlardı. Sonra anladım ki onlar da Müslüman imiş.

Kadınlar camiye geldiklerinde, orada hazır bulunan elbiseleri, etekleri, eşarpları giyinip camiye giriyorlar. Bazıları başlarını örtüyorlar, bazıları da örtmeden namaz kılıyorlardı. O seferimde çok durmadım. Geri döndüm.

KANADA

Bir dahaki gidişimde Kanada'ya da vardım. Bazı doktor ve mühendislere akaid dersini verdim. İmamı Nevevi'nin *Minhac*'taki fa-raidleri ders olarak okutup bitirdim.

Kanada'nın başkenti Ottova'ya gittim. Orada teşkilatlı büyük bir cami vardı. Caminin altında yemekhane, sohbet yeri çok muntazam düzenlenmişti. Cami İmamının Ezher mezunu olduğunu fakat haftada bir gün camiye açtığını, Zeki Yamani'nin kendisine bin dolar maaş verdiğini, ancak daha sonra camiye devamlı gitmediğini öğre-

nince bu maaşı kestğini söylediler.

Sonra Millet Meclisine gittik. Büyük bir yer gösterdiler: “Burası kütüphane idi yandı” dediler. Bir yer de gösterdiler tavanı altından idi. İngiltere’den Cumhurreisi geldiğinde oraya gittiğini söylediler.

Kanada’da hanımların sözlerinin daha geçerli, sosyal hayatta daha etkin olduğunu söylediler. Hatta bir erkeği mahkemeye verdiklerinde onunla mahkemeye gitmeye bile tenezzül etmezler dediler.

Üniversitede Cuma namazını kıldık. Hatip hutbe esnasında bazı kişilerden bahsederken benden de bahsetti. Bende mevcut olmayan hususlar da söyledi. Ben de seslenmedim. Bana dediler ki:

-Ahmet Yemani’yi tanıyorsun? Kendisine söyle bize yardım et-sin. Biz yeni bir okul yapıyoruz!

Gittik okulu gördük. Geniş, büyük bir okuldu fakat ancak yirmi beş kadar talebe vardı. Biri bay Mısırlı iki tane öğretmen vardı.

-Niçin talebeler az? dedim.

-Fakir aileler çocuklarını gönderemiyorlar. Buraya gelenlerin babaları ya mühendis ya doktor ya da elçiliklerde çalışan, yani maddî durumları iyi olanlardır.

-Niçin okul paralı?

-Gidiş geliş ücretlidir. Bunu da veremeyenler çok!

Misafir olduğum kişi bu çocukları okula getirip götürüyordu. O da ekledi:

-Ben bu servis işini çok ucuza yapıyorum. Fakat buna rağmen ücreti veremeyenler çoğunlukta. Veliler de bu sebepten çocuklarını gönderemiyorlar. Şehir büyük ve çok uzak yerlerden öğrencileri okula getirip evlerine götürüyorum.

Bu kişi Boşnak’tı. İhtiyar bir annesi vardı. Annesi Kenan Evreni ve Babasını tanıyordu: “Evren’in babası iyiydi. Biraz hocalığı da vardı. Fakat Evren kötü” derdi. Kanada’nın bazı yerlerinden bahsettiler devamlı karanlık olduğu için orada yaşanmıyormuş! Bazı ağaçlardan bahsettiler. “Çok büyük ve kalın. Hatta içinden asfalt yol bile geçiyor.” dediler!

Daha sonra Montreal'e döndüm. Bazı camilerde sohbetler, konuşmalar yaptım. Büyük bir camide konferans tertiplediler. Türkler, Araplar, Hıristiyanlar da iştirak ettiler. Hıristiyanlardan bir hanım Müslüman oldu. Bir Arap'la evlendi. Nikâhlarını ben kıydım.

Kanada'da olsun Amerika'da olsun bazen beni deniz kenarına dâvet ediyorlardı. Hıristiyanlar ayrı Müslümanlar ayrı yemekler yaparlardı. Bazı yerlerde Hıristiyanların yemek pişirdiği kızartma yaptıkları yerde Müslümanlar da yemek yapıyorlardı.

Başka bir zaman Amerika'ya gittiğimde Chicago'ya uğradım. Orada ziyaret ettiğim bazı Müslümanlar dediler ki:

-Kore harbinde bazı dedelerimiz, babalarımız orada Müslümanları görüp İslâm'a girmişlerdir. Biz de onların evlatlarıyız. İslâmiyet'i az biliyoruz. Müslümanların toplantılarına gidiyoruz. Fakat kimse gelip hâlimizi sormuyor.

İyice hatırlamıyorum, bir bina gösterdiler. Ya hastane ya da okul idi. Satışa çıkarıldığını belirterek:

-Dua edin de onu alıp medrese yapalım, dediler.

Orada Müslümanlara ait bir üniversite vardı. Okulun yöneticilerini ziyaret ettim. Dünyanın en büyük binası Chicago'da idi. Yapan mühendis Pakistanlı imiş. Dediler ki:

-Yahudiler bu binayı ona yaptırmışlar. Binayı tamamlayınca da onu öldürdüler.

O binayı görmeye gittim. Binanın pek çok insanı alan iki asansörü vardı. Hızı çok fazla olduğu için, insanın kulakları kapanıyordu. Bina oluk gibi para getiriyordu. İnsanlar gezip yükseğe çıkıyor, şehri seyrediyordu.

AHMET ZEKİ YAMANI

Detroit'e döndüm. Üniversite yönetiminden davetiye geldi. Ali Yaşarlarla dâvete icabet ettik. Altı kişi mezun oluyordu. Merasim yapıldı, yemekler verildi, konuşmalar yapıldı. Çeşitli memleketlerden gelenlerin isimleri okundu. Türkiye'den kimseyi söz etmediler. O za-

man birisi beni gösterip: “Niçin hocamızı anons etmediniz?” dedi.

Bunun üzerine Suudi Arabistan eski petrol bakanı Şeyh Ahmed Zeki Yamani bana yaklaştı. Çok özür talep etti:

-Sizi görmeyi çok arzu ediyordum. Korkut Özal sizden çok bahsedirdi!.. Onun Annesi vefat ettiği için o İstanbul’a gitti. Ben geldim buraya.

Yemek zamanı kuyruğa girdi. Önce bana sonra kendisine yemek aldı. Bir odaya gidip تنها bir yerde beraber yemek yedik. Daha sonra vedalaştık.

SEYLAN’LI BİR ŞEYH

Aslen Seylanlı olup Amerika’nın bir şehrinde kalan 160 yaşında olduğu söylenen bir şeyh efendiden bahsettiler. Ben de onu ziyaret etmek istedim.

Doktorlar ve talebelerle birlikte iki taksi gittik. Evi iki katlı, beyaz duvarlı, duvarlarda “ez-Zikr” yazılı idi. Cami ikinci katta idi, oraya çıktık. Camide bayanlar için bir yer gördüm. Kadınların süt-releri kalbur gibi delik delikti. Tek tek namaz kılanları gördüm. Müritleri ayaktayken, sanki rükû hâlinde bulunuyor gibi huşu içinde duruyorlardı.

Birçok müridleri siyahî Amerikalılardı. Kendilerini biraz dinlediğim zaman baktım ki şeyhleri hakkında öyle bir itikatları var ki, sanki dünya çarkı şeyhlerinin elindedir. Ne yapsa yapabilir durumda!

Şeyhin ziyaretini talep ettiğimde bazı mazeretler ve özürler gösterip müsaade ettiler. Şeyh bir sedir üzerinde idi. Elinde bir alet vardı. Zaman zaman ağzına takıp nefes alıyordu. Konuşunca ağzından bazı akıntılar geliyordu. Tahmini otuz yaşlarında, başı kapalı bir hanım yanında oturmuş, elinde mendil zaman zaman ağzını siliyordu. Oturmamız için sandalye getirdiler. Biz edep ederek diz üzerinde oturduk.

-Sorunuz nedir? diye sordular. Biz de, merhum Muzaffer Özak’ın doktor olan bir müridi aracılığıyla şunu sorduk:

-Dünya “dar’ul-ımtihan”dır. Nasıl çalışmamız gerekiyor? Müslümanlara düşen ilk görevler nelerdir?

Kendisi nefisle ilgili bazı izahatlar verdi. İngilizce konuşuyordu. Çok konuşurmak istemedik çünkü ihtiyar ve rahatsızdı... Müsaade isteyip ayrıldık.

Ayağa kalktığımızda baktık ki kadınlar arkadan bizi halkaya almışlar. Bizi dinliyorlarmış. Haberimiz yok! Camiden alta merdivenlerden inerken kadınlarla karıştık. Kadınlar beklemediler. Biz inerken onlar da sağımızdan solumuzdan inmeye başladılar. Karma karışık oldu!

Alt katta, şeyhin çocukluktan itibaren tüm resimlerini çerçeveleyip duvarlara asmışlar. Gelenler gezip seyrediyorlar. Bu resimleri, kadınların o durumunu (ihtilat etmelerini) ve diğer bid'atları görünce ziyaretten pek memnun olmadım.

Detroit şehrinde iken; oradaki doktorlardan kimlerin namaz kıldığını sordum.

-Tek bir kişi kılıyor, dediler.

Bir çiftliği varmış o kişinin ve o çiftlikte kalıyormuş. Namazlı olduğu için onu ziyaret etmek istedim. Telefon ettim. Telefona çıkan bize:

-Niçin ziyaret etmek istiyorsunuz? Kim telefonu verdi? Hastadır! Yarın, öbür gün gelin! diye cevap veriyorlardı.

Bilahare doktorun hanımı, benim misafir olduğum evin hanımına telefon edip ziyaretçi kabul etmediklerini söyledi. Pazar günü bu doktorların belli bir yerde toplantılarının olduğunun haber aldık. Biz de gidip o toplantıda o namaz kılan doktoru görmeye karar verdik.

O sırada çok uzak yerlerden bazı dindar doktorlar ziyaretime geldiler. Aynı pazar günü Suriyeli doktorların düğünleri varmış, bizi de dâvet ettiler. O pazar gününün sabahı bir telefon geldi:

-Kanada'dan ziyaretinize gelmek istiyorduk fakat Amerika bize vize vermedi. Hiç değilse siz gelin de görüşelim.

Bulduğum şehir Kanada'ya çok uzak değildi. Aramızda bir nehir vardı, bir tarafı Kanada diğer tarafı Amerika. On beş kilometre mesafe vardı. Gidip gelebilirdik. Aynı pazar günü bu üç işi de yapmaya karar verdik.

Ziyaretime gelen doktorlardan Fatih isimli olan arkadaşın vizesi olmadığı için o kaldı. Biz diğerleri ile Kanada'ya gittik. Kanada'da bizi bekleyen kişi:

-Hasan Hüseyin Ceylan'ın okul arkadaşayım. İhtilâlde İran'a geçtim. Emniyet teşkilatlarında yer aldım. Irak savaşına da katıldım. Bizden yani İranlılardan can verecekler, sekeratta iken, onlara ne kadar: "La ilahe illallah" deyin dedikse de hiç birisi demedi! Ruh verene kadar "Ali.. Ali" diye sayıkladılar. Bu aşırı muhabbet bana imânî açıdan hoş gelmedi, ben de bir müddet sonra onlardan ayrılıp buraya geldim, dedi.

Biraz daha kalıp sohbet ettikten sonra onlarla vedalaşıp geri döndük. Fatih beyi alıp doktorların toplantısına gittik. Yirmi, yirmi beş erkek, bir o kadar da kadın baş açık yemek yiyorlardı: "Atamız yüz yaşında" yazılı yazı ve Atatürk resmi de orada asılı idi. İçlerinden bir profesör beni tanıdı. Gelip benimle tokalaştı. Onların Hıristiyanlara özendiklerini, İslâmiyet'i hor gördüklerini düşünerek, onlara Hıristiyanların yanlışlarını gösterip İslâmiyet'e karşı onları uyandırmak için; daha önce Papazla aramızdaki konuşmayı anlattım. Benim konuşmam bittikten sonra alkışladılar ve gelip benimle el sıkıştılar.

O görmek istediğimiz doktor oraya gelmemişti. Yine onu görmedik. Oradan Suriyeli doktorların düğün toplantılarına gittik. Aynı günde o işi de gördük. Bir müddet sonra Türkiye'ye döndük.

AMERİKA'DA KIBLE

1997 tarihinde Amerika'da bulunduğum bir sırada Kanada Montreal'e gittim. Bazı ulema Amerika ve Kanada'da kiblenin yanlış tayin edilmiş olduğunu iddia ettiler. Bana o konuda yazılmış bir kitap da verdiler. Ben de kitabı baştan sona kadar gözden geçirdim. Başta Şeyh'ul-Ezher'in fetvası olmak üzere diğer devletlerin de müftü ve kadılarının mektup ve beyanlarında Kanada ve Amerika'daki kiblenin yanlış olduğu, kılınan namazların iade edilmesi gerektiği ifade edilmişti.

Kanada'dan Amerika'ya dönerken Troy şehrinde bulunan Ceza-yirli ehli takva bir âlime durumu anlatıp kitabı sordum: "Bunun İn-

gilizcesini görmüştüm” dedi. Kitabı yanına aldı. “Hafta içinde sana haber vereceğim” dedi. Fakat hafta geçti cevap vermediği gibi kitabı da iade etmedi.

Ben öyle anladım ki fitneden korkuyor açıklama yapmıyordu. Bazı uzman mühendislere söyledim durumu. Tayin ettikleri bir gecede toplanıp bu hususu tahkik etme kararı alındı. Belirlenen gece toplandık. Yer küre üzerinde inceleme yaptık. 15 kadar hatta daha ziyade bu işlerle ilgili uzman şahıs toplantıya gelmişlerdi. İçlerinden birisini bana muhatap olması için tayin ettiler. Bu hususta müctehid imamların görüşlerini kendisine anlattım.

Benim fikhî açıklamalarımın sonra, onlar da bilimsel olarak tetkik, tahkik ederek “şimdiki kible tam tamına müctehid imamların tarifine uygundur” dediler.

Ben de hatanın nereden geldiği üzerinde durdum. Tabirleri anlamada hataya düşüldüğünün farkına vardım. Yani buldukları yere göre tarifleri, tabirleri yanlış ama kibleleri doğrudur. Herkes bulunduğu yere göre tarif ettiği için münafât (zıdlık ve yanlış anlaşılma) olmuş. Amerikan kiblesi Mekke’ye göre Güney-doğu’dur. Mekke’de güneş doğduktan 8-10 saat sonra güneş Amerika’da doğuyor.

Bu sene de Ramazan ayında Amerika'ya gittiğimde çeşitli ilimlerde ders vermek ve her gece vaaz ve nasihatlerde bulunmak ve sorulan soruları cevaplandırmakla zamanımızı geçirdik.

HANOFER İSLÂM MERKEZİ'NDE DERS

Rabıtatul Aleml İslâm, bana Almanya Hanofer'deki İslâm Merkezi'nde müderris ve dai olarak görevlendirmek istedi. Kabul ettim ve Almanya'ya gittim.

Medreselerinde hem kızlara ve hem erkeklere ders vermeye başladık. Kızlarla erkekler arasında perde koydum ki birbirlerine karışmasınlar diye. 1991 tarihinde Almanya Hanofer'deki İslâm merkezinde şu dersleri vermeye başladım: Tefsir, Fıkıh, Usul-u Fıkıh, Lugat'ül-Arabiye, Akide. Cuma günü hariç her gün dersler devam ediyordu. Gelen sorulara da cevap veriyordum. Hanımlar perde arkasında dersleri dinliyorlardı. Cuma günleri de hutbe okuyup nasihatte bulunuyordum.

Çeşitli memleketlerden Almanya'ya gelenler evlenirken bizim merkeze gelirlerdi. Bizim merkezde kıyılan bir nikâh, kendi devletleri tarafından resmi nikâh olarak kabul ediyorlardı.

Ben de gayrı Müslümlerle evlenmiş olanların nikâhlarını onları Müslüman edinceye kadar kıymıyordum. Çünkü burası darulharpti. Burada Müslümanlar gayrı Müslimlerin tesiri altındaydı. Gayrı Müslimlerle evlilik darulislâmda geçerli olurdu. Darulharpte Müslümanlar zayıf olduğundan çocuklar onların etkisinde kalabilirdi. Bu nedenle doğru olmazdı.

Bu vesile ile onlara İslâm'ı anlatıyorduk. Onlar arasında bu tebliğimizle Müslüman olan epey insan çıkıyordu.

Bazı okulların bayan öğretmenleri, Cuma günü gelip vaaz ve hutbeyi dinlemek istediler. Ben de: "Örtülü gelirlerse kabul ederiz" dedim. Onlar da kabul edip geldiler. Bunlar Hıristiyan idiler. Cumadan sonra okuduğum hutbeyi bu hanımlara Almancaya tercüme ederlerdi. Kafalarına takılan bazı soruları sorar ben de cevaplandırırdım. Hatta bir defasında sordular:

-Selman Rüşdi görüşünü açıklamış. Neden Humeyni onun katli

helâldir dedi? İslâmiyet insanın düşünce ve görüşlerin ifade etmesine mani midir?

Ben de cevaben dedim ki:

-İslâmiyet meşru olmak kaydıyla kişinin fikrine, görüşüne mani değildir. Bu ise semai bir dinin kitabını tahkir ettiğinden dolayıdır. Birisi sizin İncilinize hakaret ederse siz onu nasıl tutarsınız!

Bu cevabım üzere bir şey demediler.

Zaman zaman diğer bazı camilere de gidip Kur'an tefsirinden dersler yapardım. Zaten benim âdetimdendir, hiç bir grubu ayırmaksızın ve iltizam etmeksizin, her İslâmî gurup insanların yanına gider görüşürdüm. Hatta beni Berlin'e dâvet ettiklerinde:

-Kimlerdensiniz? Hangi gruptansınız? diye sormadan dâvetlerine icabet ettim.

Başta Diyanet, Milli Görüş camileri olmak üzere diğer camilerde de konuşmalar yaptım. Hatta bazen bana sordular.

-Falan cemaatin camisinde vaaz etmişsin, bilerek mi bilmeyerek o camiye gittin?

Ben onlara şöyle cevap verirdim:

-Ben Müslümanların camilerini sorarım. Kimlerin camisidir diye sorman. Arzum Müslümanlar arasında birlik ve beraberliktir. Çünkü Müslümanlar kardeşlidir.

Bilahare 1992'de, yani Hanover'e geldikten bir sene sonra, Almanya'nın yabancılar dairesine bakan polis merkezinden bana dediler ki:

-Kenan Evren'le Diyanet Reisi (Tayyar Altıkulaç) buraya geldiler. Diyanet kanalı ile gelmeyen imam ve hocalara vize verilmemesini karara bağladık. Binaenaleyh siz Diyanet kanalı ile gelmedikçe biz vize veremeyiz.

Bunun üzerine oradan ayrıldım. Amerika bana sonsuz (süresiz) vize verdi. Oraya gittim. Orada da çeşitli ders, sohbet vb. çalışmalar yaptıktan sonra memlekete döndüm.

Fakat ben buradan ayrılmak zorunda kalmama rağmen buradaki görevli Rabita'ya benim ayrıldığımı bildirmemiş. Rabita da burada görevli olduğumuzdan dolayı bize maaş tahsis etmiş. Ben ayrıldık-

tan bir yıl sonra Rabıta'ya bildirdim. O zaman yapılan bu oyun ortaya çıktı.

Mehmet Emin Er Hoca ile 11 Aylık Bir Dünya Turundan Dönüşte Sohbet⁴⁶

25 yaşında ilim tahsiline başladım. Medreselerde 6-7 senede biten *Emsile*, *Bina Maksud*, *İzzi*, *Merah*'ve *Kafiye*'yi 1 senede, ezberledim. Kur'an-ı Kerim'i 30 yaşlarında okuyabildim.

Seyahatten muradımız Müslümanları görmek, ziyaret etmek, ne yapıyorlar durumları nasıldır, tespitlerde bulunmaktı.

* * *

BİR DÜNYA TURU DÖNÜŞÜNDE

Mehmet Emin Er Hoca ile bir seyahatten dönüşlerinde görüştük, 11 ay önce Türkiye'den ayrılmışlar, henüz dönüyorlardı. Avrupa, Amerika, Asya ve kısmen Afrika'yı kapsayan aşağı-yukarı bir yıllık bir seyahat. Bir yıllık yurttan ayrılış... Dile kolay.

Hoca 73 yaşında. İlerlemiş yaşlarına rağmen, kendi ifadeleriyle **"Müslümanların durumunu görmek, ne yapıyorlar, durumları nasıldır"** tespit etmek için yola koyulmuşlar. Neredeyse bir dünya turu.

İşte bu uzun seyahatten döndüğü günler içerisinde Hoca'yı *Altınoluk*'a dâvet ettik. Kırmayıp, teşrif ettiler. Allah kendilerinden razı olsun. Bir öğleden sonra sohbetinde, hem seyahat intibalarını dinlemek, hem de Mehmet Emin Er Hoca'yı okuyucularımıza tanıtmak için tesbitlerde bulunma imkânı elde ettik.

Hoca'nın seyahat intibaları, çok değişik şartlar içerisinde yaşayan Müslümanlarla ilgili tesbitleri ihtiva ediyor. Bunlar arasında Hristiyan bir toplum içerisine şu veya bu şekilde yerleşmiş Müslüman koloniler var... Gurbetteki Türk veya başka milletlerden Müslüman işçiler meselâ...

46 *Altınoluk* 1987 - Aralık, Sayı: 022, Sayfa: 016 Konuşanlar : İsmail L. Çakan, Mustafa Eriş, Ahmet Maraşlı, Abdullah Sert, H. Kâmil Yılmaz

Hoca bunların şahsında, gayrı müslim bir toplum içerisinde, bir müslümanın yaşama şartlarını tesbit etme imkânı bulmuş. Sonra mühtedi topluluklar.. Bunların eski cemiyetleri ile ilişkileri, İslâm'ı öğrenme iştiaqları, kimi zaman çaresizlikleri. Kimi zaman göz yaşartıcı gayretleri. Hoca Pakistan'da Tebliğ Cemaati içerisinde bulunmuş. Tebliğ Cemaati ile ilgili gözlemleri hayli dikkat çekici. Hoca Afganistan dağlarında yürümüş.

Mücahitlerle... Silâh kuşanmış. Onlarla birlikte sofraya oturmuş. Bomba sesleri dinlemiş...

11 ay uzun bir zaman gibi gözüküyor. Oysa İslâm dünyasının içinde dolaştığımızda bu zaman size, belki sadece kuş bakışı izlenimler verebiliyor. "İslâm dünyası" deyip geçtiğimiz klişe, ne büyük bir dünyayı kapsıyor halbuki. İşte şuradan, Trakya'dan yola çıkıyorsunuz ve mozaığın bir parçası başlıyor. Koca yer küre, İslâm açısından böyle bir mozaığı andırıyor. Mozaığın her rengi, bünyesinde, farklı bir dünyayı barındırıyor. İslâmî tavırları, problemleri.. dış dünya ile ilişkileri.. Acıları.. sevinçleri ile.. Mehmet Emin Er Hoca ile sohbetimizde bu dünyalardan belki kısa enstantaneler sunabileceğiz. İsterseniz sohbet, Hoca'nın yetişme şartlarından başlayalım.

25 YAŞINA KADAR...

-1914 yılında Diyarbakır Çermik'te doğdum. Bizim memleketlerde o zaman çocuklarını küçük yazdıranlar bahtiyardırlar. Bizi de 1919 doğumlu göstermişler.

Okumak, Diyarbakır - Çermik'te doğan bir çocuk için zor iş. Okuma çağı gelip geçiyor. Oysa Mehmet Emin Er'in kitaba ulaşması, o şartlarda imkânsız. Okumak için şartları zorlamak lâzımdır. Diyor ki Hoca:

13 yaşındaydım. İlim tahsil etmek için Suriye'ye gitmek üzere memleketten çıktım". Ancak muvaffak olamadım.

Bu, bir çocuğun, etrafını çeviren duvarları aşmak için ilk çırpınışı ve ilk düşüşü. Bu çırpınış ve düşüşler tâ 25 yaşına kadar devam ediyor. Bu zamana kadar Mehmet Emin Er'in yaptığı sadece yazı yazmayı öğrenmektir. Henüz okumayı bile bilmemektedir. 25 yaşın-

da bir hoca ile tanışıyor ve ilmin bir ucundan tutuyor. Ondan sonrası, sanki uçsuz bucaksız bir deryada, dinmek bilmeyen bir enerji ile sonsuz kulaçlar atmaktır. Hoca, adeta kaybettiği zamanları yeniden kazanmak için çırpınmaktadır.

24 saatte sadece dört saat uyuyordum. *Emsile, Bina, Maksud, İzzi, Merah, Kafiye...* Bütün bunları bir yılda ezberledim. Bunlar, bizim oralardaki medreselerde 6-7 senede biterdi. Ben bir senede *Molla Cami*'ye yetiştim.

İlk Hocanız kimdi?

İlk Hocam Derik Müftüsü idi. Daha sonra Molla Abdüssamet adında bir Hoca'ya devam ettim.

SURİYE GÜNLERİ

Bir yıllık kesif çabadan sonra gönlüne Suriye'ye gitme isteği doğuyor. Tahsiline orada devam etmek istiyor. Ahmed-i Hazenevî isimli bir âlimden ve şeyhten söz ediliyor. Ona gidecek, hem ilim tahsil edecek, hem de gönlü yatarsa intisab edecek.

İkinci Cihan Harbi yılları. Herkes perişan. Yola düşüyor.

18 gün ekmek yüzü görmedik, diyor Hoca. Sadece hurma ile ik-tifa ettik. Çok izdihamlar çektik.

Hoca Suriye'ye varıyor. Ahmet-i Hazene'yi buluyor. Ancak uzun süre görüşmek mümkün olmuyor. Sonunda Ahmed-Hazene, Hoca'yı, en yetişmiş talebesi Abdürrezzak Efendi'ye teslim ediyor. Hoca'nın da beklediği budur. Bu, hem tahsil için hem de intisap için ölçüdür Hoca nezdinde. Bir yandan Ahmed-i Hazene'ye intisap ederken, diğer hafta da derslere başlıyor. Abdürrezzak Efendi'den ikibuçuk yıl ders alıyor ve Türkiye'ye dönmek için izin istiyor. Hoca'nın bu dönem için tespiti şu:

Türkiye'deki ilmi orada bulamadım.

Türkiye'ye döndükten sonra, Avine Köyünde ikamet eden, Bedüzzaman'ın da yakın dostu olan Molla Abdullah Aveni isimli bir Şeyh efendinin yanına yerleşiyor. Ondan mantık okuyor.

Burada her talebeye istidadına göre müstakil dersler veriliyor.

Hoca, bir senede buradaki tahsilini tamamlıyor. Abdullah Efendi, Mehmed Emin Hoca'yı evlendirmeyi teklif ediyor. Hoca'nın niyeti ise Mısır'a gitmek ve Kur'an'ı orada öğrenmektir.

Kur'an'ı henüz okumamıştım, diyor Hoca. Yaşım 30 civarındaydı.

Abdullah Aveni'nin ısrarı üzerine orada evleniyor. Sonra Sert'e gidiyor ve Şeyh Şerafettin'in yanında Farsça ve Kur'an öğreniyor. 33 günde Kur'an'ı hatmediyor. Oradan Bitlis'e, Şeyh Maşuk'a gidiyor. Hâlil Gönenç Hoca'ya icazet veren Şeyh Maşuk'tan icazet alıyor. Bitlis'ten de Gaziantep'e geçiyor ve Şeyh Maşuk'tan aldığı icazetle ders vermeye başlıyor.

RESMÎ GÖREV

Hoca'ya resmi görev alıp almadığını soruyoruz:

Resmî görev almak istemiyorduk, Merhum Şeyh Efendi de istemiyordu. Bunun için 25 sene fahri imamlık ve müezzinlik yaptık. Bir yere gittiğimizde ev var mı, talebe var mı tamam. Bazı yerlerde, Şafii halk çok olduğu için arkadaşlara öşr vermek isterlerdi. Merhum Bediüzzaman'ı ziyarete gittim. Sorduğum sorulardan birisi bu konuda idi: Bizim memlekette zekât ile imamlık yapıyorlar. Biz de mi öyle yapalım. Ücret ile mi yapalım, yoksa başka bir zattan mı alalım, şeklinde sordum. **“Ücrette mihnet vardır. Zekât ile yaparsınız” dedi. Cenabı Allah, sizin rızkınızı onların elinde göndermiştir. Zekâta mal onların değildir.**” dedi. Sonra, resmi görevliler, “Kadroya geçmezseniz sizin köye imam göndereceğiz”, dediler. Düşündük, başka bir yere de gitsek aynı durumla karşılaşacağız. Onun için ilkokul imtihanına girdik. Diploma aldık ve kadroya geçtik. 5 sene de kadrolu olarak çalıştık ve emekliye ayrıldık.

Hoca'nın uzun bir süre öğrenci yetiştirdiğini, Ankara'da da, kendilerine başvuran kişilere bir şeyler öğretmek için çırpındığını biliyoruz.

Hocam öğrenci yetiştirme çalışmalarınız ne durumda?

Hoca bu konuda biraz dertli. Ankara'daki çalışmalarının yakın

zamanlara kadar devam ettiğini, ancak öğrencilerde gevşeklik gördüğü, yeterli ilim heyecanını bulamadığı için, devamda aksamalar görüldüğü için, Hoca derslere ara veriyor. Zaten, seyahate çıkış da bu zamana rastlıyor.

...VE SEYAHAT: İLK DURAK AVRUPA

Sohbetimiz seyahatleri üzerine devam ediyor. Acaba niçin böylesine uzun bir seyahat?

Niyetimiz esasında müslümanları görmek, ziyaret etmek, ne yapıyorlar, durumları nasıldır tesbitlerde bulunmak... Böyle bir niyetle yola çıktık.

İlk durak Avrupa ülkeleri. Önce Danimarka, sonra İsveç, sonra Almanya, peşinden Hollanda ve Fransa... Gittikleri her yerde, cami varsa camide, dernek varsa dernekte, ev varsa evde, cemaat cemaat müslümanları ziyaret ediyor. Hiçbir cemaati gücendirmemeye dikkat gösteriyor. Hoca'nın Avrupa'daki müslümanlarla ilgili gözlemleri şu noktalarda toplanıyor:

İslâmî Cemaatlerin Durumu

1. İslâmî cemaatler, İslâm'ın bütün kardeşleştirici telkinlerine rağmen dağınık. Her cemaat istiyor ki Mehmet Emin Er Hoca kendi camilerine gelsin, orada görünsün, orada konuşsun. Hoca, bütün cemaatleri ziyaret ediyor, onlara kardeş olmalarını birlik ve beraberlik içinde bulunmalarını öğütüyor. Hoca'nın gayretleriyle cemaatler arasında gönül yakınlıkları teşekkül ediyor.

İslâm Dışı Şartlardan Etkilenme

2. Hoca'nın ikinci tesbiti, Avrupa'da yaşayan müslümanların, çevrenin yoğun gayrı İslâmî şartlarından etkilenmiş olmaları. Hoca, bunların değişik türleriyle karşılaşılıyor. Çünkü her biri davranışının İslâm'daki yorumunu soruyor Hoca'ya. Bir bağ kalmış İslâm'la arasında ama bu öylesine yıpranmış ki... Hoca bunların kimileri için “**Dinini dünyaya satıyor**” ifadesini kullanıyor: Kocasından habersiz, bir Alman'dan çocuğu olan Türk kadını: Hocam acaba intihar

etmem mi gerekir?- diye soruyor Hoca'ya. İşsiz kalan Türklerin insan haysiyetini ayaklar altına alan davranışları. Çalışan Türk kadınlara karşı izzeti nefsi rencide eden muameleler “**Bir sürü vahim durum**” Hoca'nın ifadesiyle... “İslâmî eğitimleri çok çok sınırlı toplulukları, böylesine gayri İslâmî bir cenderenin içine atarsanız sonuç ne olacaktı!” gibi soruyor Avrupa'nın bugünkü görünümü müslümanlara.

İslâmî Müessesese Kıtlığı

3. Hoca'nın üçüncü tesbiti, müslümanların, müslümanca bir günlük hayat için bile gerekli müesseselerden yoksun oluşu. Özellikle yiyecek alanında büyük bir tedirginlik söz konusu. Hoca;

Bazıları müslümanların et ihtiyacı için mezbaha açmış. Ancak pahalı satıyor. Onun için müslümanlar bile, başkalarından satın alıyor. Bunları elimizden geldiği, dilimiz döndüğü kadar ikaz ettik. Hem satanları hem alanları.

Hoca'nın anlattıklarından sonra, İslâm'ın en basitinden en giriftine kadar her alanda kendine has müesseselere ihtiyaç gösterdiğini, bunun bütünüyle gayri İslâmî şartlarla çevrilmiş bir muhitte daha iyi anlaşıldığını düşünüyoruz.

VER ELİNİ AMERİKA

Avrupa'dan sonra ver elini Amerika. Amerika'da dört ayrı şehri geziyor Hoca. Bir ay içinde birer hafta ile... Evleri ziyaret ediyor, camileri ziyaret ediyor, konuşuyor, sorulara cevap veriyor. Burası da Avrupa'ya benzer sorular getiriyor Hoca'nın önüne. Özellikle ihtida hareketleri dikkatini çekiyor Hoca'nın. Mühtedi müslümanların getirdiği sorular, bir hayli yekûn tutuyor çünkü. Hocanın unutamadığı ve cevaplandıramadığı bir soru şu:

Türkiye'de müslüman yok mudur? Arabi geliyor, Acemi geliyor, Türk gelmiyor.

Hoca'nın Amerika ile izlenimleri bir hayli müsbet: Amerika'daki müslümanlar arasında muhabbet gördüm. Büyük ayrılıklar yok.

Ayrıca müslümanlar da bir hayli serbestçe yaşayabiliyorlar. Mesela bir müslüman öğrenci başını örtebiliyor. Yüksek okullarda okuyabiliyor. Bir öğretmen müdahale etse, öğretmeni cezalandırıyorlar. Yalnız Amerika İslâm'ın bir devlet sistemi olarak düşünülmesinin aleyhinde. Bir camide, birisi bu yönde bir konuşma yapmış, hemen müslüman ülke konsolosları şikâyet etmiş. O şekilde konuşanları bir daha camiye almamışlar. Cuma günü dahil. Polisler ablukaya alıyorlar. Amerika'da devletten bahsetme de, istersen ev kur, istersen köy. Yalnız devlete karışma. Amerika İslâmî devletten bahsedeni kendisine harbetmiş kabul ediyor.

PAKİSTAN: TEBLİĞ CEMAATİ HAKKINDA

Amerika'dan sonraki durak Pakistan. Hoca'nın Pakistan'dan pek çok izlenimi var. Bunların bize en ilgi çekici geleni Tebliğ Cemaati hakkındaki tesbitleri. İsterseniz bunları Hoca'dan bizzat dinleyelim:

Pakistan'da Tebliğ Cemaatini ziyaret ettim. Bunların gayesini imanda yakın hasıl etmek, Allah'ın emirlerini ifa, nehiyelerinden kaçınmak ve talebe yetiştirmek olarak tesbit ettim.

Her gün 70-100 arasında cemaat yolcu ediyorlar. Her cemaatte 13-15 kişi var. Sanki, dersiniz bir askerlik ocağı. Çantası, elbisesi, her şeyi hazır. İsimleri okununca hemen harekete geçiriyorlar. Her cemaate bir **"Emir"** tayin ediliyor. Emir iyi Urduca bilmiyorsa yanına bir tercüman veriyorlar. Öğleden önce isimler okunuyor. Kimin ismi okunursa, kalkıyor, musafahasını yapıyor. Emir bildirdiği saatte hepsi toplanıyor. Sonra yola çıkıyorlar. İkişer ikişer. Ne çok yavaş, ne hızlı, emir arkadaşlarına şöyle konuşuyor:

"Ben sizin hayırlınız değilim. Fakat beni emir tayin etmişlerdir. Tâ ki sünnete uygun olsun, Kararlarımız istişare ile olacaktır.

Vasıtaya biniyorlar ve dua okuyorlar. Bir şehre vardıkları zaman orada bir merkez vardır. Merkeze gidiliyor. Merkez bunları misafir ediyor. O merkezin de bir yönetici heyeti vardır. Onlar toplanıyor. "Bunlar burada 10 gün kalacaktır. 2 gün camiler, 2 gün falanca yer, 2 gün falanca yer diye gün taksimi yapıyorlar. Belirlenen cami veya başka yerlere gidiyorlar. Eşyalarını koyup, halka hâlinde oturuyorlar. Emir arkadaşları ile istişare ediyor. Herkes fikrini söylüyor. Gö-

rev taksimi yapılıyor. “Emir” yemek işini kim yapacak “diye sorunca herkes el kaldırıyor. Emir onlardan ikisine yemek yapma işini veriyor. Emir 4 kişiyi ev ev dolaşmakla görevlendiriyor.

Evlere tebliğ için görevlendirilenler, çıkarken tekrar dua ediyorlar. Eve vardıkları zaman kapıyı çalıyorlar. Hepsini arkasını dönüyor. Kapıyı bir kadın açabilir düşüncesiyle. Kadın çıkarsa kocası soruluyor. Falanca camiye teşrif etsin” diye not bırakılıyor. Eğer evin sahibi çıkarsa, bir kişi konuşuyor diğeri tercüme ediyor. Sadece konuşan evin sahibi ile musafaha yapıyor. Konuşandan başka hiçbir adamın gözüne bakmıyor. Böyle kapı kapı dolaşp, “Falan yerden müslüman kardeşlerimiz gelmiş. Falan camide sohbet edecekler. Teşrif ederseniz memnun oluruz diye söyleyerek ayrılıyorlar. Yolda devamlı “**Sübhanallah**” “**Elhamdülillah**” ve “**Lailahe İllallah**” diyerek tesbihatta bulunuyorlar. Verilen görevleri yerine getirdikten sonra “Biz belki İslâm’ın tebliğini gereğince yapamadık diyerek tevbe ve istiğfar ediyorlar ve camiye dönüyorlar. Camiye dönünce emir, “Bugün Siyer’i kim okuyacak” diye soruyor. Herkes başkasını gösteriyor. Emir birisini tayin ediyor. Gece teheccüt namazı kılıyorlar. Birinin eğer çok önemli bir işi çıkarsa onu tek görmüyorlar. Cemaatin içinde her türden insan var. Zengin-fakir, genç-yaşlı, asker, doktor, mühendis v.s. Hayatlarını “ilim ve zikir” çevresinde değerlendiriyorlar. “Zikir ilmin ışığıdır” diyorlar.

Camide toplanan cemaatle müslümanın 24 saatini nasıl değerlendirmesi gerektiği konuşuluyor. 100 defa “**lailaheillallah**” 100 defa “**Salavatı Şerife**”yi 100 defa istiğfar getiriliyor. Daha sonra müslümanların birbirlerine ikramda bulunmalarından bahsediliyor. Sonra tebliğin fazileti. Daha sonra cemaatin içerisinde şahısların isimleri yazılıyor. Bu cemaate uzun süre gelenler merkeze gönderiliyor. Bakıyorsunuz aksama kadar’ merkeze 400-500 kişi gelmiş. Gelenler orada bir-iki gün konuşmaları dinliyorlar. Büyük içtimalar oluyor. Bu sene Pakistan’daki içtimada 1 milyona yakın insan vardı. 45 ülkeden insan vardı. 1 milyon insana hizmet veriliyordu.

MÜCAHİTLERİN SAFLARINDA

Mehmet Emin Er Hoca, Tebliğ Cemaati’nin faaliyetlerini büyük gıpta ile anlatıyor. Pakistan’dan sonra 2 aylık bir Bangladeş ziyareti.

Oradan tekrar Pakistan'a dönüyorlar. Pakistan'da ikinci ziyaret yeri Afgan Mücahitlerinin kampları. Hoca, yüzyılımızın bu şanlı cihadının gönüllüleri ile görüşüyor. Hoca'nın gönlünde, hâlâ, şehadet tutkunu o insanların mübarek hatıraları var. Onlarla birlikte silâh kullanmış, onlarla birlikte cephede yol kat etmiş olmayı bile bir büyük şeref payesi gibi taşıyor yüreğinde.

Ramazan günleri idi. Güneş tepemizde. Mücahidlerin hepsi oruçlu. Üzerlerinde ağır teçhizat var. Rusların topları 15 km'lik Mücahidlerin ki 10 km. Buna rağmen Allah mücahidlere nusret veriyor. Mücahitlerin hâli çok perişan. Yemeklerinde yağ yok. Üstleri başları perişan. 1 aylık mesafede cepheler var. Buralara yaya gidiyorlar. Yiyecekleri bitince ot yiyorlar. Afganistan cihadı, Allah'ın lütfu ile devam ediyor.

Pakistan'dan sonra Suudi Arabistan. 3 ay orada temaslarda bulunuyor. Sonra da Mısır. Mısır'da ilk ziyaret İmam Şafii Hazretlerinin kabirlerine. Sonra Şeyh Zekeriya Ensari, sonra Selahaddin-i Eyyubi... Ve Ezher. Ezher'de okuyan Türk talebelerle görüşmeler, Ezher'in eski hocalarına ziyaretler.

Mehmet Emin Er Hoca'ya son olarak, seyahati hakkında genel bir değerlendirme yapmasını istirham ediyoruz. Hoca düşünüyor. Lahor'daki bir ziyaretini hatırlayarak şöyle konuşuyor:

Lahor'da bir âlimin ziyaretine gittim. Yaşlı bir insan. Evinde inzivada. Kendisine "Türkiye'den bir âlim gelmiş" diye söylemişler. Çok memnun kalmış. Sohbetimiz arasında bir olay anlattı:

İngiltere Hindistan'ı işgal ettiği zaman yol bahanesi ile camileri tahrip etti. Bir cami, tarihi değeri çok büyük bir eserd. Onu da yıkmak istediler. Kim engel olmaya kalkıştı ise öldürdüler. Müslümanlar kime başvurdu ise netice alamadı. Sonundan Osmanlılara başvurmayı düşündüler. Osmanlılar bir mektupla meseleyi halettiler. İngilizler yıkımı durdurdu. Şimdi Pakistan'da pek çok insan «Umudunuz orada» diyor. Onlar asırlarca İslâm'a hizmet etmişler. Türkiye, Ruslar önünde bir set.. Bu, Pakistan için de çok önemli İslâm'ın geleceği için Türk milleti bir ümididir. **'Evet, gezdiğim her yerde. Türkiye'ye bir ümit gibi bakan insanlar gördüm.**

SON YILLAR

2006 yılında umreye gittim. Orada Muhammed Mecdi Mekkî, Abdulfettah Ebu Ğudde'nin oğlu Fettah, Muhammed Avvame ve oğulları ve daha birçok âlimlerle görüştim. Onlar benden ilmî icazet istediler. Ben onlara dedim ki:

-Size icazet vermeğe haya ederim. Sizlerle fazla beraberliğim olmadı ama gerçekten büyük âlimlersiniz. Ben size nasıl icazet veririm?

Onlar beni tanıdıklarını ve bunu arzu ettiklerini söyleyince ben;

-Öyleyse istihareye yatayım, ona göre karar vereyim, dedim.

O sene kimseye icazet vermedim. Ertesi yıl, Muhammed Mecdî Mekkî'ye ve Muhammed Avvame'ye icazet verdim. Onlarla birlikte bazı âlimler de gelmişlerdi. Ayrıca Pakistanlı Dr. Muhammed İkbâl da hem ilmî hem de tarikat icazeti aldı. Ki kendisi Riyad'da müderris olup aynı zamanda hafız, fakîh, muhaddistir.

28 ŞUBAT DÖNEMİ

Türkiye'nin **SABAH** en iyi gazetesi

11 OCAK 1997 CUMARTESİ

Erbakan'ın özel iftarına tepki

Başbakan Erbakan'ın, tarikatların İslâmiyete ve laikliğe bakış açılarının sorgulandığı bir dönemde 51 tarikat ve cemaat liderini iftara çağırması tepki yarattı.

ERBAKAN HOCA İLE TANIŞMALARI VE 28 ŞUBAT GÜNLERİ

28 Şubat postmodern ihtilalinin onuncu yılı münasebetiyle Anadolu Gençlik dergisi benden babamın anılarına yazmamı istedi. Bu amaçla onunla bir konuşma yaptık. Fakat bu sırada Türk siyasi hayatının tekrar gerilmesi üzerine kendisine bir zarar gelebilir endişesiyle yazıyı dergiye teslim etmedim.

S. Hocam isterseniz önce Erbakan Hoca ile nasıl tanıştınız onu bir sizden dinleyelim.

C. Aslında biz Erbakan hocanın adını işitiyorduk. Ama kendisiyle tanışma fırsatımız olmadı. Nihayet 1974 yılında Gaziantep'e geldi. Burada Karagöz Camisinin karşısında MSP binasına geldi. Kendisiyle ilk kez orada tanıştık. Arkasından Hüsamettin Fadiloğlu'nun evinde baş başa bir görüşmemiz oldu. Benim yanımda başka müderris arkadaşlar vardı. Erbakan hoca burada bize cihattan ve Müslümanların durumundan bahsetti.

S. Hocam, Erbakan hoca ile ilgili ilk izleniminiz ne oldu?

C. Ben burada Erbakan hocanın anlattığından çok onun davranışlarını takip ediyordum. Konuşmasına besmeleyle başladı. Yemeğe besmeleyle başladı. Ayetten ve hadisten bahsetti. Bu bizim için büyük bir durumdu. Çünkü o zamana kadar dindar devlet adamı görmemiştik. Devlet yöneticileri hep din düşmanıydı veya dini bir gayeleri yoktu. Ben burada onun samimi bir Müslüman olduğunu anladım.

S. Bu görüşmeden sonra MSP hareketine karşı nasıl bir tavır izlediniz?

C. Ben bu görüşmeden sonra MSP hareketinin mutlaka desteklenmesi gerektiğini tüm dostlarıma bildirdim. Hatta o dönemde Demirel'i destekleyen başka molla ve cemaat liderleriyle tartıştım. Erbakan Gaziantep'e geldiğinde sırf onu destelediğimi göstermek için konuşma yaptığı otobüsün üzerine çıktım. Halbuki o zamanlar resmi imamdım. Yani böyle yapmam yasaktı ve görevden alınabilirdim. Ama ben bunu umursamadım.

S. Hocam, Erbakan'la daha sonraki dönemlerde görüşmeleriniz devam etti mi?

C. Erbakan Hocayla görüşmemiz kesilmedi. Ankara'da da görüşüyorduk. Hatta bugünkü Parti merkezindeki caminin temel atması- nı birlikte yaptık ve buradaki ilk namazı ben kıldırıldım.

S. 12 Eylül Darbesinden sonra ilişkileriniz nasıl oldu?

C. Darbeden sonrada ilişkilerimiz devam etti. Ben daha sonra Ankara'ya geldim. Fakat artık siyasete biraz mesafeli davranıyordum. Daha çok kendimi tebliğ ve ilme vermişim. Bunun için de tüm cemaatlerle görüşüyordum. Fakat bu arada Erbakan hocayla dostluğumuz da devam ediyordu. Birlikte umreye gittik.

S. Erbakan'ın başbakanlığı döneminde görüşüyor muydunuz?

C. Ben, bizim yüzümüzden onlara zarar gelmemesi için bu dönemde biraz mesafeli duruyordum. Fakat hocayla telefonla veya dostlarımız aracılığıyla görüyorduk. O, bizimle istişare ediyor, alacağı bazı kararların İslâmî boyutunu soruyordu. Biz de elimizden geldiği kadarıyla onu aydınlatıyorduk.

S. Başbakanlıktaki hocalara verilen iftar yemeğinde siz de vardınız?

C. Evet! Başbakanlıktaki iftar yemeğine bizi de çağırdılar. Aslında ben zaman olarak acele edildiğini düşünüyordum. Fakat dâvet edildiğimiz için de yalnız bırakmak istemedik. Bu arada bizi başbakanlığa götürmek için dostlarımız arabalarını göndermişlerdi. Oraya, hocaların iyi arabalarla gitmesini ve zayıf gözükmemesini istiyorlardı. Daha sonra gazeteler hem bizi ve bu arabayı gösterecekler, sanki araba bizimmiş gibi haber yapacaklar. Halbuki bizim hiç arabamız olmadı.

S. Peki hocam içerde ne konuşuldu?

C. Aslında içerde önemli bir şey konuşulmadı. Erbakan hoca biz hocalara teşekkür etti. Biz de Erbakan Hoca'yı başbakan olarak karşımızda gördüğümüz için duygulandık ve ağladık. Mahmut efendiy-le birlikteydik. O ağladı ben ağladım. Sonra yemeğimizi yedik ve ayrıldı. Ama daha sonra televizyonlar ve gazetelerde gördüm. Sanki bizim oraya gidip iftar yapmamız çok büyük suçmuş gibi anlatıldı. Halbuki burada papazlar, hahamlar ve gayri Müslimlere de yemekler veriliyor ve onlara hürmet ediliyordu. Ramazan ayında Müslüman bir ülkede Müslümanların âlimleri ve meşayihlerine ülkenin başbakanının iftar yemeği vermesi kadar normal bir şey olamazdı.

S. İftar yemeğine katıldığınız için baskıyla karşılaştınız mı?

C. O günden sonra çok büyük bir baskıyla karşılaştık. İnsanlar bize selâm vermeye korkuyorlardı. Bu nedenle ben de sohbetleri durdurdum. Daha çok yurt dışına çıkıyor buradaki dostlara dersler veriyordum.

S. Bir süikaste uğramışsınız?

C. Evet! Olaydan sonra baskılar arttı. Evimize gelen gidenler oldu. Telefonlar dinlendi, hatta bazı dostlarımız evimizin dinlenebileceği konusunda bizi uyardılar. Bir gün namazdan geliyordum. Cami caddenin öbür tarafındaydı. Ben karşıya geçerken bir araba gelip hızlıca bana çarptı ve kaçtı. Aslında ben o arabayı görmüştüm. Köşede durmuştu. Ama ben karşıya geçerken hareket edip bana çarptı. Allah'ın takdiri sadece ayağımız kırıldı. Bir süre alçıyla tedavi olduk.

S. Başka sıkıntılara da maruz kaldınız mı?

C. Evet! Oğlum devlette görev almak için nereye başvurursa bir şekilde hep reddediliyordu. Tanıdıklara da söylüyorduk ama olmuyordu. Sonunda birisi bir gün insanların işimizi yapmaktan korktuğunu dile getirince artık biz de devlette görev alması konusunda çaba sarf etmemiş olduk.

S. Hocam Allah razı olsun.

TEK PARTİ ZULMÜ

Günümüz Fıkıh Âlimlerinden Mehmed Emin Er Hoca Anlatıyor:

Türkiye’de tedris olan baskılar dolayısıyla tahsilimi tamamlamak için diyar diyar gezdim ve sonunda ulemaya yapılan zulümler dolayısıyla kendimi Suriye’ye zor atabildim.

H. Hüseyin Ceylan: Hocam, sizler bugünkü Türkiye’nin tanıdığı en meşhur fıkıh âlimlerinden birisiniz. Hatta Türk okuyucusu sizi Hindistan’da toplanan “ulema meclisi”nde dünyadaki “ilk on büyük âlim” içerisinde yer almış biri olarak tanıdı. Şüphesiz bu seviyeyi kazanana kadar nice meşakkatli ve çileli bir tahsil hayatı geçirmişsinizdir.

Özellikle kendinizi yetiştirdiğiniz dönem, tam devrimler sonrası döneme ve medreselerin kapatılmasıyla birlikte de her tür din eğitiminin yasaklandığı bir döneme rastlıyor.

Bu zor dönem içerisinde tahsilinizi nasıl tamamlamıştınız?

Mehmed Emin Er: 1914 yılında Diyarbakır’ın Çermik kazasında dünyaya geldim. 1921 yılında ben 7 yaşında iken babam beni dini tahsilim için Diyarbakır’dan özel hoca getirip köye yerleştirdi ve ona büyükçe bir bağ bahçe bağışlayarak beni o hocanın rahle-i tedrisine verdi. Bugün hâlâ hatırlıyorum. Ben tam 10 yaşımı bitirip 11 yaşına girmişken Hâlifelik kaldırıldı. Arkasından medreseler kapatılıp, Şer’iye vekâleti gibi önemli vekillikler sona erdirilince

ve hatta Tekkeler, Zaviye ve Türbeler de kapatılmaya başlanınca, babamı çok derin bir üzüntü aldı. Zavallı babam benim medreselerde tahsilimi tamamlayıp büyük âlim olmamı isterdi. Medreseler kapatılınca bu en büyük arzusunu yerine getirilemeyeceğinin derin üzüntüsüyle adamcağız yataklara düştü ve bana son zamanlarında: “Anladım bu Türkiye’nin istikbali çok karanlık. Baksana makam-ı hilafeti bile kaldırdılar, medreseleri kapattılar. Türkiye artık dinsizliğe doğru yol alır!” Diyerek gelecekle ilgili üzüntülerini belirtmişti. Hatta: “Ben o günleri görmesem daha iyi olur, çünkü dayanamam” diyerek ölmeyi candan arzuluyordu.

Nitekim, 25 Kasım 1925 tarihinde gerçekleştirilen şapka devriminden önce, şapka giymeden babam dünyasını değiştirdi.

Ben o zaman bağ evinde hocamdan ders almaya devam etmiştim. Sonra kendime fıkıh sahasını seçerek ona ağırlık vermek istedim. O zamanlar Diyarbakır Çermik’e bağlı bir köyde hâlâ saklı medrese eğitimi veren Molla Hasan et-Tahvili adında büyük bir âlim zat vardı. Köyü dağın tepesinde olduğu için pek jandarmalar oraya çıkamıyordu. Buna rağmen evinin altına sığınmak gibi bir yer yapmış ve minderlerle döşeyerek orayı sade bir medreseye dönüştürmüştü. Ben Molla Hasan et-Tahvili r.h.a hazretlerinden Arapça dersler aldım. Ondan fıkıh dersleri okudum ve Ulum-u Şer’iyye’nin usul derslerini tamamlamış oldum.

1935 yılından itibaren Siirt’e gittim. Çünkü Siirt’te hâlâ çok büyük din âlimleri ve gizli medrese eğitimi vardı. Biz Fakirullah Tekkesinde gizli medrese eğitimi alırken zamanın Siirt valisi ile birlikte 10-15 jandarma gelerek bizim medreseyi basmıştı. Medresedeki 20’ye yakın arkadaşın hepsi de belli bir seviyede olan seçkin talebe arkadaşlarıydı. Bunlardan biri de Molla Sadrettin (Sadrettin Yüksel) idi.

Sonra ben Siirt’teki çok sık gerçekleşen jandarma baskınları dolayısıyla Siirt’ten ayrıldım ve Diyarbakır merkezine geldim. Burada Abdussamed en-Nuri adında o bölgede şöhret bulmuş büyük âlimden özel dersler aldım.

Bir defasında hocam Abdüssamet Efendi’nin evi süngülü askerlerce basıldı. Biz evin ahırında 5-6 kadar özel talebe okuyorduk. (1936 yılı) Hocamızı evinden zorla dışarı çıkardılar. Jandarmalarda

bir kısmı da evi ve ahırını didik didik aradılar. Samanlıkların arkasına gizlenmiş olan biz talebeleri de buldular. Sonra bizi karakola götürdüler. Diyarbakır'da lakabı: "Yiğit"e çıkmış gerçekten zengin ve hem de yiğit bir insan vardı. Bu kişi Molla Abdüssamet ve talebelerinin jandarmalar tarafından basılıp karakola götürüldüklerini işitince hemen karakola gelmişti. Çok etkin bir kişiydi. Sırf hocayı ve biz talebeleri mahkemeye sevk edilmeden kurtarmak için karakol amirine veya oradaki yetkililere 1936 yılın parasıyla 100 lira para vermiş ve bizim öylece salıverilmemizi sağlamıştı. O günün yüz lirası bugünün en az 10 milyon lirasıdır.

Daha sonra Diyarbakır, Siirt, Elâzığ ve Van bölgelerinde çeşitli âlimlerden ders almış olmamama rağmen kendimi yeterli bulmayarak ve en önemli de sık sık gerçekleşen jandarma baskınlarının getirdiği psikolojik etkilerle Suriye'ye kaçıma kararı verdim. Sene 1943-44 ikinci cihan harbi devam ederken kaçak olarak pasaportsuz, bir sınır köyünün oradan Suriye'ye sırf din tahsilimi tamamlamak için kaçıyordum.

H. Hüseyin Ceylan: Pasaportsuz zor olmadı mı?

Mehmed Emin Er: Kısırtepe denilen sınıra sıfır kilometreden bir mevki vardı. Burada bir Nakşibendi Şeyhi Muhammed Hadi Hazretleri bulunuyordu. Bu Şeyh Efendiyi Suriye'nin sınır köyleri de tanıyordu. Tabii o zamanlar sınırda tel filan yoktu. Hatta çok yerde mayın da yoktu. Ben sınır nöbetçi askerlerinin uykuda olduğu bir zamanda, yani tam sabah namazı vaktinde sınırı geçerek Suriye hudutlarına girmiş oldum.

Suriye'de ilk gittiğim yer, tabii yayan gidiyorum. Darbeşe denilen yerleşim bölgesiydi. Burada büyük âlim ve muhaddis şeyh Ahmed Ziyaeddin Gümüşhanevi hazretlerinin hulefasından bir meşayih bulunuyordu. Şeyh Mahmud isimli 70-75 yaşlarında ak sakallı, nur yüzlü bir muhterem zevatın huzuruna girdim. Bu zat benim şeyhim Seyda hazretlerinin (Seyyid Abdülhakim Hüseyinî) halvet arkadaşı oluyordu. Kendisinden ders tahsili istedim. Biraz üç-beş ay ders okuyunca, "evladım sana daha iyi hocalar lâzım" diyerek

beni Dimeşk kentine gönderdi. Şafii fikhını bitirdiğim için ben Hanefi fikhına ait dersler almak istiyordum. Dimeşk'te şimdiki Suriye ulemasından Said Ramazan el-Buti'nin babası Hanefi fikhının büyük âlimi Said Buti bulunuyordu ve hatta Suriye rejimince yeni sürgünden gelmişti. Oradan Hanefi fikhılarına ait dersler aldım. Said Ramazan el-Buti benim dersler anındaki ders arkadaşımıdır. Allah babasına rahmet eylesin.

Burada Amude kentine geldim. Hem fıkıh ve hem de tefsir-hadis ve kalam dersleri almaya başladım. 1946 yılı idi ve İkinci Cihan Harbi artık bitmişti. Amüde kentinde 18 gün aç-susuz bir vaziyette sadece hurma ile idare ederek günler geçirdim. Sık sık orada da ulemaya baskınlar yapılıyor ve büyük âlimler hapse atılıyor. Suriye'de Fransızlardan kalma etkiyle özellikle "ihvanı Müslim"e karşı yönetim büyük kin duyuyor ve onları destekleyen Şam, Humus, Lazkiye, Hama ulemasına büyük tutuklamalar yapılıyor.

İşte böyle bir zamanda Amude'ye de askerlerce toplu ev baskınları oldu ve ben misafir kaldığım hoca efendinin evinde pasaportsuz bir vaziyette yakalanmış oldum.

Beni casus diyerek Suriye gizli servisine götürüp onların müsteşarlarınca üç gün üç gece sorguya çektiler. Sonunda ilmi tedrisi için bu ülkeye geldiğimi anlayınca da kendilerince maruf olan Suriye'de büyük âlimlerden bir kaçına beni imtihan ettirdiler. Bakalım doğru söylüyor mu diyerek.

Sonunda beni imtihana sokan Suriyeli âlim, o müsteşara: "Bu dini mesaili bizden de iyi biliyor" diyerek benim salıverilmemi istemişti. O âlim zat bana: "Eğer casus olsaydın seni hemen burada öldürürlerdi" diyerek çekip gitmişti. Sonunda pasaportsuz dolaşmaktan dolayı bana Amude kentinde 6 ay hapis cezası verdiler ve ben 1946 yılında yaz ayları idi tam 6 ay Suriye hapishanelerinde kaldım. Hatta 1946 yılının ramazan ayını Suriye hapishanelerinde geçirmiştım. Amude'de kaldığım hapishane çok dar 4 metre kare civarında bir oda idi. Burada askerler hem zulüm ediyor ve hem de Türkiye ile problemleri olduğu için benim üzerime daha fazla geliyorlardı. Nihayet dört ay Amud'de yattıktan sonra beni Hasican denilen şehre götürdüler. Kalan hapis günlerimi de burada geçirdim.

Hasican hapisanesinde İhvanı Müslimin'den yatanlar vardı. Onlar bana orada çok hürmet ve hizmet ettiler. Hatta hapisanenin müdürüyle yaptığımız sohbetler sonunda o da beş vakit namaza başlamış ve bizimle birlikte cemaatle namaz kılar olmuştu.

Hiç unutmam o tarihlerde Şükrü Kuvvetli diye bir zat Suriye Devlet Başkanı olmuştu ve hemen bir genel af ilân edince de biz hapisten çıktık. Hapiste çıktığımız gün Ramazan Bayramının arifesinde ve ertesi günü bayramı biz dışarıda yaptık. Benden o zaman Suriye'de kalabilmem için bir kefil istediler. "Yoksa Türk makamlarına sizi teslim edeceğiz" dediler. Bense biraz daha Suriye'de kalarak tahsilimi geliştirmek istiyordum. O zamanlar Suriye Parlamentosunda aslen Türk olan Salih Hacoğlu adında bir mebus vardı. Onun adını verdim emniyet yetkililerine. Beni onun yanına götürdüler. Durumu kendisine anlatınca: "Ben sana kefilim ve sana her türlü yardımı yapacağım. Yeter ki sen tedrisine devam et!" demişti.

Ben serbest bırakılınca tekrar Amude'ye göndüm. Hocam şaşır-mıştı: "Biz seni idam ettiler biliyorduk!" Çünkü askerler bize senin casus olduğunu ve öldürüleceğini söylemişlerdi" diyerek beni yaşar görünce sevincinden ağlamıştı.

H. Hüseyin Ceylan: Görüyor musunuz hocam Türkiye'deki dini tedris ve tahsil yasağı sizin başınıza neler açmış; Suriye zindanlarında kalmışsınız, neredeyse Türk casusu diyerek az kalsın kurşunlanacaktınız! Peki başınıza gelen bunca maceradan Türkiye'deki yakınlarınızın haberi olmuş muydu?

Mehmed Emin Er: Hayır. Ailemle bir muhaberem yoktu. Dolayısıyla ne olup, ne olmadığını bilmiyorlardı. Ben de zaten 1948 yılında Türkiye'de yavaş yavaş dini serbestliğin baş göstermesini de fırsat bilerek Türkiye'ye dönüş yaptım. Türkiye'ye ilk girdiğimde Mardin'in şimdi kaza yapılan Avvin isimli nahiyeye geldim. Burada Molla Muhammed Abdullah Avvini denilen âlim zattan mantık, kelam dersleri aldım. 1948 yılı olmasına rağmen hâlâ Türkiye'de şikâyetler olduğundan baskınlar devam ediyordu. 1950 sonrasında malumunuz biraz rahatladı dini eğitim.

H. Hüseyin Ceylan: Hocam siz Şeyh Said isyanında 13 yaşları civarında idiniz. Bölgenizde duyduklarınız ve hatıranızda kalan kadarıyla 15 Şubat 1926 yılında Genç'te başlayan bu hareketi nasıl yorumluyorsunuz? Devletin bu olay karşısında takındığı tavır yönünüzde nasıl olmuştu?

Mehmed Emin Er: Önce hemen şunu belirtelim ki şeyh Said Efendi hem büyük bir Nakşi mürşidi ve hem de büyük bir şeriat âlimi idi. O başlangıcından sonuna kadar ifadelerinde gözüktüğü gibi İslâm'a gönül vermekten başka bir şey yapmamıştı. O bence İslâm'ın en büyük şehitlerinden biridir. O zaten kendi içindeki insanların ihanetine kurban gitmiş ve zaten hanımının öz kardeşi, yani kayınbiraderi Kasım Bey'in ihanetiyle yakalanmıştır.

Fakat benim bildiğim ve yöre halkından ve hocalarımdan belgeli olarak duyduğum Şeyh Said'in ele geçirdiği veya ona bağlı olan yörelerde korkunç bir şekilde kitle kıyımının gerçekleştirildiğidir. 1926 yılının Mart ayından itibaren 1927 yılı başlangıcına kadar en az bu yörelerde 30.000 masum insan katledilmiştir. Şeyh Said'in kâtibi Fehmi Efendi bu sayının 80.000'ler civarında olduğunu söylemiştir.

Bunlardan daha üzücü ve daha vahşet verici olanı Palu, Hazro, Silvan, Varto, Lice ve Maden gibi Şeyh Said'e merkezlik etmiş kazalarda meydanlarda her gün yüzlerce insan canlı canlı kurşuna dizilmiş ve bu kazalara bağlı 25-30 kadar köy etraflarına kimse kaçmaması için tel örgüler çekilerek yaşlılarıyla birlikte kadın, çoluk-çocuk ve ihtiyar-geç demeden canlı canlı evleriyle birlikte nasıl yakıldığını Palu, Hazro, Varto, Maden ve Silvan gibi kazalarda hâlâ hayatta olan ve yaşları sekseni geçmiş yaşlı ihtiyarlardan dinleyebilirsiniz.

Ben Silvan'da ders okuduğum için biliyorum. Temmuz ayında 1926 yılında tabî ben küçüktüm ve 13 yaşındaydım. Bana hocam gözleriyle olaya şahit olduğunu anlatmıştı. Silvan ayaklanmasının başı denilerek Silvanlı meşhur âlim ve Nakşibendi Şeyhi Seyyid Pir Ahmet ile 100 kadar müridi ve yakın çevresi Silvan meydanında Şark İstiklal Mahkemesinin kararıyla idam edilmişti. (M. Emin Er

Hocaefendi'nin anlattığı bu vahim olayı *Din-Devlet İlişkileri* adlı kitabımızın birinci cildinde son bölümde yer alan Şeyh Said ve idamlar kısmındaki resmi İstiklal Mahkemeleri vesayiki de doğrulamaktadır.)

Hele Lice'de suçsuz yere 40 temiz dindar insanın kurşuna dizildiğini bir başçavuş bana anlatmıştı ve “vicdan azabı çekiyorum!” yaptıklarımızdan demişti.

İşte bizler bu sıkıntılı, zulüm ve vahşet dolu günlerde ilme sarıldığımız için, elde ettiklerimizin ne kadar kıymetli şeyler olduğuna müdrikiz.

Şimdikiler bir sıkıntı çekmediği için ilmin de kıymetini bilmiyorlar, dini mübini İslâm'ın siyasetiyle de şurlanamıyorlar.

Hasan Hüseyin Ceylan: Çok teşekkür ederim muhterem hocam.

(Not: Bu konuşmayı M. Emin Er Hocamızla Afganistan dönüşü 1987 yılında Ankara / Demetevler semtinde bulunan Öz Elif Sitesinde gerçekleştirdim. H.H.C)⁴⁷

47 Hasan Hüseyin Ceylan, *Din ve Devlet İlişkileri*. C. 3 Sh: 251-256, Rehber Yayınları

BAZI KİŞİLER HAKKINDAKİ ÖRÜŞLERİ VE GÖRÜŞMELERİ

Mehmed Zahid Koku

Muhammed Zahid ile Hacda iki-üç defa görüşmüştüm. Türkiye’deyken, ben kendisine gönderdiğim mektupta bazı sorular sormuştum. Tasavvufî sorularımın cevabı için *Futuhâtı Mekkiyye*’yi önermişti bana. “Seninle yüz yüze görüşsek daha iyi olur.” Dedi. Bir ara İstanbul’a gittiğimde ziyareti-ne gittim.

-Nerelisin? Diye sordu.

-Gaziantep diye cevap verdim. Daha önce mektup gönderip soru sorduğumdan bahsetmedim. Kendisi de o konuda bir şey söylemeyince ben de bir şey demedim.

Malumunuzdur ki; Merhum Şeyh Muhammed Zahid Efendi’nin istikameti şeriata uygundu. Nasıl ki kıyafeti, biçimi her hâli tamamıyla yasayışı şeriata uygundu. “İnsandan sorma, ona mulâzemet edenlere arkadaşlarına bak” derler.

Bugün çeşitli yerlerde Avrupa’da, Amerika’da Hindistan’da, Malezya’da, Riyad, Mekke, Medine’de şeyh efendinin mensupları elhamdülillah hepsi şariat âdâbıyla yasıyorlar. Her gittiğimde onlara misafir oluyorum, beraber kalıyoruz hatta ev ailesi tamamıyla şeriatın emrettiği gibi yasıyorlar. Bu bid’atlere sapmadan yasayış; onları terbiye edenin büyüklüğüne, onun ma’rifetine, onun himmetine delâlet ediyor. Büyüklük bakımından bu kâfidir.

Her şeyden daha ziyade burada şuurlu insanlar tahsilli insanlar, profesör, doktor, mühendisler vardır ki; başka bir meşrepte o kadar göremezsiniz.

Bazı kimseler binlerce cahil insanları etrafına toplar ama böyle tahsilli kimselere herkesin gücü yetmez. Onun için büyük zatlar demişlerdir ki: “Tahsilli insanları, âlimleri çekmek en zor bir şeydir.

Cahili çekmek de en kolay bir şeydir.” Ama terbiye bakımından onlar daha çabuk oluyor; cahil daha geç oluyor. O zaman bu büyük bir keramettir. Bu keramet merhum şeyh efendinin büyüklüğüne öyle delildir ki; bu günün gündüz olduğu gibi şüphe olmayan gerçektir.

Allah-u Tealâ Azze ve Celle bizi onların şefaatinde himmetinden mahrum eylemesin.

Mahmud Sami Efendi

Malumdur ki Sami Efendiyle de görüş-tük. Bir defa İstanbul’da, iki defa da Medi-ne’de bir araya geldik. Kendisi uzun müddet Hicaz’da kaldı. Orada da güzel hizmetlerde bulundu, vakıflar kurdu.

İşrak vaktine kadar Ravza’da kalırdı. İş-rak namazını kıldıktan sonra eve dönerdi. Evinde iki defa kahvaltı yaptık. Bir defasında da ikindi üzeri ziyaretine gittim. Tasavvuflla ilgili ayetleri okuyup mânâlarını verdi. Çok fazla konuşmazdı.

Mahmud Efendi

Mahmut Efendi çok sağlam bir kişidir. Gayretlidir. Kendisiyle çok defa görüşmeleri-miz olmuştur. Mahmut Efendiyle ilk görüşme-miz damadımız Cemil hoca sayesinde oldu. Damadımız ona intisaphıydı. Biz de bir gün köyden İstanbul’a geldiğimizde kendisini zi-yaret ettik. Böylece aramızda dostluk başladı.

Muhammed Raşid Efendi

Menzil’e yanına çok giderdik. Ankara’ya sürgüne geldiğinde de görüştük. Takva sahi-bi iyi birisiydi. Hatta daha sonra Ankara’ya taşındığımızda da onunla görüşmelerimiz devam etmiştir. Onun Ankara’ya zorunlu ikamete tabî tutulduğu sırada da ziyaret ederdik. Mutevazi bir insandır.

MÜCAHİT BİR ÂLİM VE MÜRŞİDİN HAKKA YÜRÜYÜŞÜ (MUHAMMED EMİN ER HOCA'NIN HASTANE GÜNLERİ)

Hastane günleri Muhammed Emin Er Hocanın devleştiği gündü. Yüz on yaşına merdiven dayamış bir piri faninin en zor hastalıklara karşı ağzından bir kere bile bir şikâyet çıkmamıştı. Her türlü müdahaleyi mütevekkil bir şekilde karşılıyordu.

Hastane de bile tebliğ etmekten, İslâm'ı anlatmaktan, ders vermekten geri durmuyordu. Sanki hasta olan o değil kendisini ziyarete gelenlerdi. Güçlülkle duyulan sesiyle her gelen kişiye durumuyla ilgili dersler veriyordu. İnsanlar bu derslerde kalplerinde geçen tüm soruların cevabını aldıkları gibi, hayatlarının da sorgusunu yapıyorlardı. Başka hastaların yanına gelip de burada bir Allah dostunun kaldığını duyan ve ziyarete gelenler, çıkışta halleri ve günahlarıyla ilgili hümgür hümgür ağlıyorlardı. Onların artık hayatları değışmişti.

Acı Siren Sesleri

Sabah namazından sonra şiddetli bir acıyla kıvrandı Seyda. Kalp ilâçlarını vermemize rağmen nafîle. Ağrı dinmiyordu. Evde ben ve annem vardık. Telefonum bir gün önce çalınmış, içindeki tüm numaraları kaybolmuştu. Doktorlarımı arayacağım, numaraları yoktu. Nihayet hastaneye ulaşım ambulans istedim. Mesafe uzaktı. Ambulans bile Ankara'nın sabah trafiğinde ancak yarım saatte gelebildi. Ben endişe ve çaresizlikle bekliyordum.

Nihayet ambulansa konulup Ankara'daki 29 Mayıs hastanesi yoluna koyulduk. Ama yollar bir türlü bitmek bilmiyordu. Bu yolculuğumuz, babamla yapacağım son yolculuk olduğunu bilemezdim. Ha bir de tabutunu Gaziantep'e getirerek bir yolculuk yapmışım. Hastaneye yatırdık o gün onu. Ama buradan tabutla çıkacağını bilemezdim.

Akıllı Olalım, Ahmak Olmayalım

Hastane de ilk müdahaleden sonra Seyda yeniden eski formuna kavuşmuş, gelen herkese bir şeyler anlatmaya çalışıyordu. O, ömrünün son bir saatini yaşayacaksın deseler ben o bir saati ilim ve tebliğle geçiririm diyordu. Vaktinin sınırlı olduğunu ve konuşmada güçlük çektiğini bildiğinden hoca artık en ağır konuları bile kısa ve öz anlatmaya çalışıyordu. Kendisine

-Hocam bize nasihat ediniz, diyenlere

-Zaten nasihat ediyorum, diyordu. Ardından sözünü genellikle şöyle sürdürüyordu.

-Akıllı olalım ahmak olmayalım.

Bu konuşmayı çocuklara ve gençlere de tatlı ve sevecen bir şekilde yaparken, aynı konuşmayı devlet erkânına, bürokratlara ve âlimlere de daha detaylı bir şekilde yapıyordu.

-Peki neydi bu sözün anlamı “akıllı olalım ahmak yani aptal olmayalım”

Yine Seyda'nın anlatımından dinleyelim. Seyda bu sözü bir hikâye ile ifade ediyordu:

-Ömer b. Abdulaziz bir gün Cuma hutbesine çıkar ve şöyle konuşur: “Allah’a inanmayan kâfirdir, inanan ise ahmaktır,” der ve kürsüden iner.

Kimse anlamaz bu sözü. Allah’a inanan neden ahmaktır diye. Daha sonra açıklamasını yapar. “Allah’a inanıp da gereğini yapmayan ve cehenneme gidenler ahmaktır.” Yani Allah’a inaniyor fakat onun emirlerini yerine getirmeyip cehennemi hak eden mümin ahmaktır.

Hoca efendi her gelen kişiye bu sözü klişe şeklinde söylüyordu. “Akıllı olalım ahmak olmayalım.” Böylece belki de tüm hayatı boyunca yaptığı tevhit mücadelesinin anlamını yüklüyordu bu söze. Bir diğer üzerinde vurguladığı konuşması ise “Allah bizi cennete dâvet ediyor, şeytan ise bizi cehenneme dâvet ediyor. Biz akıllı olalım, şeytanın dâvetine icabet etmeyelim”

Sayın Başbakan Tayyip Erdoğan’da hastanede ziyaretine geldi. Yaklaşık bir saat kadar konuştular. Ona tavsiyelerde bulundu, dua etti. Onun hakkında kendisiyle konuştuğumda “Salih bir insan, İstanbul’daki sohbetimize gelmişti. Bize namaz kıldırdı. Çok güzel bir kıraati var.” demişti. Hatta son operasyona girerken bana ve Görmez’e “Recep için dua ediyorum. Allah hayırlı muvaffakiyetler nasip etsin” demişti.

Kitap

Muhammed Emin Er hazretleri hastaneyken bile ilmi çalışmalardan geri durmuyordu. Bütün gücüyle son eserini bitirmeye çalışıyordu. Hatta hasta hâliyle üç gün üst üste hiç uyumadan (bire saatlik uyku hariç) kitabî vefat etmeden bitirmeye çalışmıştır. En büyük korkusu bu eseri bitirmeden vefat etmesiydi. Son kitabî “hac menasiki” ile ilgiliydi. Kırk defa hacca giden ve yüzlerce umre yapan birisinin belki de bizlere bırakacağı en önemli eseri idi. Hasta yatağından çıkamamasına rağmen kitabi kesinlikle abdestsiz yazmadı. Bir harf bile değiştirecekse ve abdesti yoksa mutlaka abdestini alırdı. O, sanki hayattaki son görevinin bu olduğunu düşünüyordu. Hatta bununla ilgili bir rüya gördüğü söyleniyordu. “Resulullah’ın hayatta son bir görevin kaldığı” şeklinde bir rüyasıydı. Ecel gelir ve son görevi yetiştiremem endişesiyle sabaha kadar kitapla uğraştığı olurdu.

Ameliyata girdiği gün kitabın demosu kendisine takdim edildi. Çocuklar gibi sevindi. Sanki oyuncağına kavuşmuş çocuk gibiydi. Kitabını bizlere emanet etti.

İcazet

Yıllardır emek verdiği bazı talebelerine icazet vermesi gerekiyordu. Yani onları kendi medresesinden mezun etmesi gerekiyordu. Bu talebelerini tek tek yanına çağırarak icazetlerini verip, cübbelerini giydirdi. Hatta ameliyata girmeden yarım saat önce son icazeti de hazirunlar huzurunda verip cübbesini giydirdi. Talebelerinin cübbe giyişlerini büyük bir mutluluk ve keyifle izledi. Onlara dualar etti. Ameliyata bir saat kala cübbesini giyip icazetini alan ve bir anlamda Seyda’nın hem eski talebesi ama son icazet alan talebesi, gözyaşları içerisinde cübbesini giyerken şöyle söylüyordu:

- “Bu belki de en tuhaf ama en anlamlı icazet töreni.”

O, bir hocanın öğrencilerine karşı olan sorumluluklarının neler olduğunu bu son hareketleriyle göstermiş oluyordu. Bir İslâm ule-masının son demlerinde ailesiyle muhabbet etmek yerine mezun ettiği talebelerine nasihatler verdiğinin canlı göstergesiydi. Bir müderrisin ve âlimin özelliği idi bunlar. Halbuki günümüzde öğretim üyeleri ve öğretmenlerin öğrencileriyle ilişkileri tamamen suni olduğu gibi, bu kişiler eğitimciliği bir meslek olarak görmekte ve bu işin mânevî sorumluluğunu hiç düşünmemekteydiler. Ama bir İslâm âlimi için eğitim işi bir mesuliyet ve yaşam tarzıydı.

Bir gün telefonla acil olarak Şeyh Seyda'nın oğlu Baki Seyda'yı yanına çağırır. Hemen gelmesini söyler. Baki Seyda, bulunduğu ilk arabayla hastaneye gelir. Muhammed Emin Er ona;

-Ben babanın bana vermiş olduğu emanetini sana vermek istiyordum. Ama izin ancak bugüne çıktı. Bu nedenle seni acil çağırdım.

-Seydam! Allah razı olsun. Bizi talebeliğine kabul etmeniz bile yeterliydi.

-Hayır! İcazeti al.

Bu arada kendisine bir şeyler ikram etmek ister.

-Ben oruçluyum, diye red etmek ister Baki Seyda

-Bu nafile orucudur. Bozabilirsin. Ayrıca, baban da benim orucumu bozmuştu.

Muhammed Emin Er, ameli icazeti en son verdiği kişi kendi mürşidinin oğlu olmuştur. Böylece bu aileye duyduğu vefa ve saygıyı anlatmış olduğu gibi, aslında tek aile hâline geldiklerini de göstermiş olmaktadır.

Rüyalar ve Üstat

Son haftaları yoğun bir mânevî takiple geçti. Bir sabah uyandı, Rüyasında Üstat Bediuzzeman ve İmam-ı Rabbani'yi gördüğünü söyledi. Biz kendisine:

-Nasıl gördünüz? Size ne söylüyorlardı? Diye heyecanla sorduk.

O, zor anlaşılacak kısık sesiyle bize anlattı:

- Ben göğsümde şiddetli bir ağrıya uyuyakalmıştım. Rüya gördüm. Bir türbedeyim. Zannedersem İmam-ı Rabbani'nin türbesi olacak. Orada Üstat Bediuzzeman yanıma geliyor. Başımı dizine, elini de kalbime koyup "elhik bina Molla Muhammed Emin" yani bize katıl dedi. Sanki benim bir an önce gelmemi sabırsızlıkla bekliyordu. Ben kendisini hayatta gördüğümde yüzü traşlıydı. Fakat rüyada sakalı birkaç günlüktü. Bu arada göğsümdeki ağrı da gitmişti. Kendisi bana uzun bir kaside okudu. Fakat ben ancak elhik bina sözünü hatırlayabildim.

İmam-ı Rabbani'nin Mektubu

-Peki İmam-ı Rabanni size ne söyledi?

-İmam-ı Rabbani bana *Mektubat*'ındaki 166. Mektubu işaret etti. Bu mektup, İmam-ı Rabbani'nin Molla Muhammed Emin isimli talebesine gönderdiği mektuptu. İsmi benim ismim olduğundan ben bu mektubu kendime yazılmış kabul ediyorum. Nitekim Üstat Bediuzzeman da İmam-ı Rabbani'nin Bediuzzeman isimli talebesine gönderdiği mektubu mânevî olarak kendisine gönderilmiş kabul ederdi.

Kendisi bize bu mektubu okuttu. Ardından mektubu Türkçeye çevirmesi için orada bulunanlara verdi. Mektubun Türkçesi de şu şekildedir: İmam-ı Rabbani'nin Molla Muhammed Emin'e gönderdiği bu mektup da kısa dünya hayatına aldanmaması ve kalp hastalıkları için Allah'ı çok zikir etmesi gerektiği belirtmektedir. Mektubun metni şu şekildedir:

"Ey Evladım! Ne zamana kadar şefkatli bir anne gibi nefsine acıyacaksın? Ne zamana kadar ikiz kız kardeş gibi nefsin için üzülecek, sıkıntılara düşeceksin? Her şey ölü, cansız duygu ve hareketten yoksun bilmelisin. Kur'an'da geçen "Muhakkak sen de öleceksin, onlar da ölecektir." (39/30) ayeti bu duruma delildir.

Bu kısa zamandaki en önemli işin, kalp hastalıklarını gidermek için

çok zikir yapmalısın. Mânevî hastalıkların ilâcı Yüce Rabbini zikretmektir. Bu kısa zamanda Allah'a yakınlaşmak senin en önemli amacın olmalıdır. Başkasına bağlı olan kalpten hayır nasıl beklenebilir? Kötülükleri emreden nefis, şerre meyleden ruhtan daha iyi ve hayırlıdır. Nefsi emmare, şerre (kötülüklerle) meyleden ruhtan daha efdal ve daha iyidir.

Burada bizden beklenen şey, kalbin selâmeti, ruhun kurtuluşu ve arınmasıdır. Biz ise ruh ve kalbi ilgilendiren sebeplerle ilgilendiğimizden, meşgul olduğumuzdan kusurluyuz. Eyvah! Eyvah! “Onlara Allah zulmetmedi, fakat onlar kendilerine zulmediyorlar” (3/117) âyetini ne yapacağız?

Zahiri (fiziksel) yöndeki hastalıklardan üzüntü duyman gerekmez. İnşallah bu hastalığın sıhhat ve afiyete dönüşecektir. Hastalık konusunda seni endişeye sevk edecek bir durum yok.

Bu fakirin giydiği elbiseden istemişsin. Sana gömleğimi gönderdim. Faydasını ve meyvesini bekleyerek onu giyiniz. Çünkü onda çok bereket vardır.

Kalbinde hastalık olan hüsrana uğradı

Kalbinde basiret keskinliği olan kurtuldu.

Selâm hidayete tabî olan Mustafa (sav)’ya uyan ve teslim olana.

Mektuptaki İmam-ı Rabbani’nin elbise gönderme sözünü anlamadık. Ama sorup da rahatsız etmek istemedik. Daha sonra bize Abdullah Bey bu konu ile ilgili hocaefendiden duyduklarını anlatınca kafamızdaki soru da çözüldü. Abdullah Bey şöyle anlatmaktadır: “8 Haziran günü Hocaefendiye yaptığım ziyarette başka misafirler de vardı. Sohbet ederken, “İmam-ı Rabbani, gaybi bir önsezişle bana yazdığı mektupta gönderdiği bir elbiseden bahsetmektedir. Bu elbiseden maksat Allah’ı zikretmektir. İnsan vücudunun örtünmeye ihtiyacı olduğu gibi, hata ve günahların da örtünmeye ihtiyacı vardır. Yani Allah’ı çok zikret ki günahların örtülsün demek istemektedir, dedi.”

Bediuzzeman’ın dâveti bizi üzerken, yani babamızın kaybının acısını duyarken, İmam-ı Rabbani’nin mektubu içimize su serpti. Hatta talebelerinden Abdussamet, hocaya dönerek,

-Seydam! İmam-ı Rabbani hocaların hocasıdır. Bediuzzemanın

da mânevî hocasıdır. Burada biz büyük hocaya tabî olalım, diye moral vermeye çalışırken, Seyda bu yorumu tebessümle karşıladı.

Seyda hazretleri mektubu okumamızı istedi. Biz okuduk ve bir anlamda da onun hastalığını ve şifasını anladığımız gibi, hastalığı ile bile bize ders vermeye çalışan bu hasta pirifani gözümüzde daha da devleşti.

Son iki yılını İmam-ı Rabbani'nin *Mektubat*'ını sadeleştirmeye ve herkesin anlayacağı bir şekle getirmeye çalıştı. Daha sonra bizzat kendi parasıyla kitabı Beyrut'ta bastırıldı. Bizden bu kitabı okuyup anlamamızı istedi. Hatta bir sohbetinde şöyle demiştir:

-Allah bana ömür verirse Bediuzzeman'ın *Mektubat*'ını da bu şekilde sadeleştirmeye ve herkesin anlayacağı şekle çevirmeye çalışacağım. O mektuplar da çok bereketli. Bediuzzeman *Mektubat*'ında, İmam-ı Rabbani'nin *Mektubat*'ından esinlenmiştir.

Ağrılar

Seyda, İmam-ı Rabbani'nin çokça zikrediniz tavsiyesini sıkı sıkı yerine getirmeye başladı. Ne zaman kalp ağrısı kendisini yakalasa zikri daha da seri ve güçlü yapmaktaydı. Hatta başında bekleyen doktoru

-Baktım hoca zikir getiriyor, o zaman anladım durumu ağırlaşıyor ve biraz sonra da kalbi durdu. Hemen cihaz getirip kalbini çalıştırıp yoğun bakıma aldık.

Veda Yılı 2012 (Senetül Veda)

Seyda hazretleri 2012 yılını veda yılı olarak ilân etmişti. Bu bir yıl boyunca neredeyse Türkiye'nin tüm şehirlerini dolaştı. Tüm akrabalarını, dostlarını ve talebelerini ziyaret etti. Yurt dışına çıkıp oradaki dostlarını da ziyaret etti. Kendisine;

-Hocam, birlikte şuraya gidelim, gibi tekliflere

-Olur, ama çabuk gidelim. Bu yıl benim veda yılım, cevabını ver-mekteydi.

Gerçekten de 2012 yılı bitmeye başladığında Seyda ağırlaştı.

Ocak ayında kendisini Fatih hastanesine kaldırdık. Birkaç kez kalbi durdu. Ardından eve getirildi.

Sıla-i Rahim

Evde aile efradı üzgündü. Fakat Seyda aile efradına müjdeyi verdi:

-Tehir edildi.

-Ne tehir edildi?

-Ben 2012 yılında çok sıla-i rahim yaptım. Bu nedenle ömrüm bir süre uzatıldı, diyerek kendisine bakan üzgün yüreklere su serpti. Bu süre esnasında hacı anlatan kitabını yazmaya başladı. Zamanını boşa geçirmek istemiyordu.

Gerçekten de altı ay gibi bir zaman geçecektir olayın üzerinden. Bu da Peygamberin: “Sıla-i rahim yapın ömrünüz uzasın” sözünün ne kadar doğru olduğunu bize göstermekteydi. Zaten onun sözünün doğru olmaması mümkün değildi. Sadece bizim idrak etmemizi müşahhas bir örnekle görmüş olduk. Sadakte ya Resulullah, her zaman olduğu gibi...

Günümüzün unutulmuş değerlerinden birisi de sıla-i rahim, yani akraba ziyaretleridir. Bugün en küçük bir izinde veya bayramda insanlar akraba ziyaretleri yerine tatillere gitmektedir. Halbuki bari bayramlar akraba ziyaretleri ile geçilse, aileler arasında kopmalar yaşanmaz. Ak-rabalar arasında bağ kopmuş, küskünlükler artmış ve bu değeri unutmşuz. Demek ki sıla-i rahimi ihya etmemiz gerekiyor.

Âlimin Bulunduğu Her Yer Bir Mekteptir

Hastane günleri bir mektep havasında geçiyordu. Gelen herkesle ilgileniyor ve tebliğ etmeye çalışıyordu. Oldukça keyifli olduğu bir gün talebeleriyle sohbet ederken hemşire geldi. Kan alması gerekiyordu. Eli Seyda'nın eline değdi. Seyda;

-Aha! Şafiye göre abdestimiz bozuldu, diye güldü.

Yanıdaki talebeleri hemşireye eldiven giymesini söylediler. Eldivenini takan hemşire öbür koluna iğneyi batırdı. Fakat kolu kana-

dı. Seyda yine keyifli bir şekilde;

-Valla Hanefiye göre de abdestimiz bozuldu.

Talebeleri hem durumun hüznünü yüreklerinde yaşıyor ve hem de hocanın esprisine gülerek:

-Peki hocam Maliki ve Hanbeli'ye göre abdestiniz duruyor mu?

Hoca biraz düşündükten sonra

-Maliki mezhebine göre hâlâ abdestliyim. Çünkü onlara göre kadının dokunmasında şehvet olmalıdır.

Maliki mezhebine göre namazını kıldı. Seyda, bu hasta hâliyle bile talebelerine fıkıh usulünü göstermiş oluyordu. O, takvayla amel etmek gerektiğini bir nevi anlatıyordu. Bazılarının yaptığı gibi mezheplerin ruhsatlarını almak yerine mezheplerin takva kısmını alıyordu. Seyda'nın tüm hayatı boyunca uyguladığı bir yaşam tarzıydı. Dört mezhep imamının en takva görüşünü alırdı. Ama amelde Hanefiydi. Hanefi mezhebini temel alır, fakat diğer imamları da küstürmek istemezdi.

Yaşı

Hastanede en çok merak edilen konulardan birisi de Seyda'nın yaşıydı. O, bizimle yaptığı bir sohbette şöyle demiştir:

-Ben, Allah'a en çok bu yaşıma kadar yaşamama rağmen ele ayağa düşmediğim ve hafızamın tam olmasından dolayı şükrediyorum.

Gerçekten de öyleydi. Hocaefendi yüzon yaşına merdiven dayamasına rağmen son ana kadar hep ayakta ve tebliğle vaktini geçirdi. Her yıl yurt dışına veya umreye gidiyordu.

Yaşını soranlara ise, tebessüm ederek söze nasıl başlayacağını bilemez bir şekilde konuşuyordu. Çünkü o da yaşını kesin olarak bilmiyordu. Bir insana belki de yapılacak en büyük zulüm yaşını net bir şekilde belirtmemektir. Yüzon yaşına gelse bile hâlâ içinde kesin olmayan şeyler vardı. Daha mı yaşlı? Yoksa daha mı gençti?

O, genelde yaşının tespiti için şu anısını esas alırdı.

-Sultan Reşat başa geçtiğinde köyün kadınları sokağa çıkıp bunu birbirlerine söylediklerini hatırlıyorum.

Buna göre Sultan Reşat'ın başa geçişini hatırlıyorsa o tarihlerde en az 4-5 yaşlarında olması gerekiyordu. Sultan Reşat da 1909'da başa geçtiğine göre 1905 doğumlu olma olasılığı yüksekti. Başka bir konuşmasında yine yaşıyla ilgili şöyle bir anısını hatırlar. Bunlar, muhtemelen hatırladığı en eski anılardandır.

-Birinci Cihan harbi çıktığında köyün kadınları evlerinin önüne çıkıp Sultan Reşat'a beddular ediyorlardı “Reşat yüzünden ülke harap oldu” diyorlar.

Bunlar, yaşını bize anlatan ipuçlarıydı. Ama yaşıyla ilgili sorularla çok sık karşılaşılıyor ve böyle uzun açıklamalar vermek ona zor geliyordu. Nüfus cüzdanına daha sonraları tahmini olarak 1919 tarihi yazılmıştır. Bunun doğru olmadığını belirtiyordu.

Rabbine Kavuşma Arzusu

Çok mütevekkildi. “Ben rabbime kavuşmak istiyorum. Siz engelliyorsunuz” diye bize çıkışırdı. Ben de kendisine

-Baba, doktorların önerdiği tedaviyi reddetmek şer'an caiz değil, bu tedaviye uymalısın, derdim.

Başını sallardı. Tıbbın önerdiği tüm tedavi yollarını denemesi gerektiğini biliyordu. Fakat yine de bu tedavilerden kurtulmak için çareler arardı. O, doktorların ve bizim kendisini rahat bırakmamızı istiyor, fakat tedaviyi reddetmenin doğru olmadığını bildiği için de çareler arıyordu. Bu amaçla; yurt içinde ve yurt dışında tanıdığı doktorları aratır, bazılarıyla telefonla görüşür, bazılarını da yanına çağırırdı. Belki onlardan kendisini destekleyecek bir söz duymak isterdi. Yani artık yapacak bir şey yok,! Sözü. Ama tüm doktorlar ona anjiyo olmasını öneriyorlardı. Çaresiz kabul etti. Ama şartı vardı. “Perşembe günü yapılınsın” çünkü ölürse Cumaya denk gelmesini istiyordu.

Operasyon

Perşembe günü kendisini seven birkaç doktor (Prof. Dr. İlhan Paşaoğlu, Prof. Dr. Nadir Barındık, Prof. Dr. Kudret Aytemiz, Prof. Dr. Basri Amasyalı, Cengiz Şabanoğlu ile 29 Mayıs Hastanesi'nin

başta baştabip Prof. Dr. Arif Özedemir) ameliyathaneye geldiler. Seyda'nın dostları ve arkadaşları da yanında hazır bulundular. Ama o, sanki operasyona giden kendisi değilmiş gibi davranıyordu. Son dakikaya kadar, talebelerine zaman ayırırdı onlara icazetlerini verdi. Dualar etti. Ailesinin ve talebelerinin hüznü ve yaşlı bakışları arasında tekerlekli arabayla ameliyathaneye götürüldü.

Saat iki gibi anjiyo yapılması için ameliyathaneye alındı. Onun yaşındaki birisi için anjiyo bile büyük bir operasyondur. "Bünyesi bir çocuk bünyesi gibi savunmasız" diyordu doktorlar. Biz heyecanla bekliyorduk olumlu sonucu. Derken iğerden haber geldi.

-Anjiyo sonucunda kalp damarlarının üçtünü de kapalı olduğu ve arkadaki dördüncü damardan destek aldığını bunun da ne kadar dayanacağının bilinmediğini ve baypas'ın şart olduğunu iletiler.

Kötü bir haberdir. Ne yapacağımıza karar vermek için ailesi, sevenleri ve talebeleriyle istişare ettik. Sonunda doktorların kararına uymamız gerektiğini ama yine de Seyda'nın ikna edilmesinin şart olduğuna karar verdik. Bir diğer şartımız ise operasyona karar verilirse sakallarına dokunulmamasıydı. Doktorlar şartlarımızı kabul ettiler. Biz kararı Seyda'ya çok sevdiği talebelerinden Abdussamed'in iletmesini istedik.

Seyda, anjiyodan dolayı etkisinde olduğu narkozdan uyandırıldı. Abdussamed tarafından kendisine:

-Seyda, tıp uleması senin baypas olman için icma ettiler. Sen ne dersin?

Onun ilk tepkisi:

-İkinci namazının vakti girmiş, ben namazımı kılayım. Sonra konuşalım, şeklinde oldu.

Namazını kıldı. Soru ikinci kere sorulunca:

-Beni akşam namazına yetiştirirlerse olur:

şartı akşam namazını kılmaktı. Doktorlar akşam namazına kadar ameliyatı yapacaklarını söyleyince operasyon başladı. Doktorlar bize:

-Gerçi hoca akşam namazına kadar süre verdi. Ama narkozdan

uyanması ancak sabah namazını bulur. Zaten o uyandıığında zaman mefhumu kalmayacağı için biz akşam namazının vakti geldi deriz.

Yine Bediuzzeman Müdahale Ediyor

Doktorlar, Seyda'yı sakinleştirecek böyle bir plan kurdular. Ama hiç beklemedikleri bir şey oldu. Sabah namazı vaktinde uyandı ve abdest almak için kullandığı teyemmüm kiremitini istedi. Biz de uyandığı için sevinçle yanına gittik. Bize narkozda iken gördüğü rüyasını anlattı.

Yine üstat Bediuzzeman rüyasına girmişti.

-Üstat beni uyandırdı. "Kalk sabah namazının vakti geçiyor, namaz kılalım dedi." İkimiz teyemmümle abdest alıp namaz kıldık.

Evet Allah dostlarını kandıramazsınız. Hele konu namaz olunca hiç kandıramazsınız. Hastalığı süresince üstadın mânevî şahsiyeti ona çok tecelli etti. Sanki sürekli onunla birlikteydi. Ben, onu son yolculuğuna hazırlama görevinin üstat tarafından üstlendiğini düşünmekteyim. Üstat ona "seni has talebelerimden kabul ettim" demişti. Büyüklerin talebesi olmak böyle bir şeydi. Hoca, son yolculuğunda yanında bulunuyor, onu destekliyordu.

Ameliyat çok başarılı geçmişti. Doktorlar kalbinin 60 yaşında olduğunu söylüyorlardı. Yani en az elli yaş gençti. Ama yoğun bakımdan çıktıktan bir gün sonra fenalaşmaya başladı. Doktorlar çaresiz dört dönüyorlardı.

Yoğun Bakım

Bir gece Seyda sessizce dudaklarını kımıldattı. Son kelimelerini söyledi. Kalbi durmuştu. Doktorların müdahalesi ile yoğun bakıma alındı. Cihaza bağlanmıştı. Tıbbi durumu meçhuldü. Bilinci var mı yok bilinmiyordu. Ama son çare olarak ellerinden geleni yapmaya çalışıyorlardı. Biz onu ziyaret ettik.

Doktorlar, bilincinin açık olup olmadığını bilmezken onu ziyaret eden ailesi bilincinin yerinde olduğunu ve yatağının kibleye döndürülmesi gerektiğini söylediler. Çünkü gözleriyle namaz kılmak

istediğini ifade etmişti. Doktorlar, ailenin talebini yerine getirdiler. Cihazdan çıkarıldıktan sonra tüm namazlarını imayla kıldığını belirtcektir. Cihaza bağlı olduğu bir sırada yaptığım bir ziyarette “be’de usri yusra- Zorluktan sonra kolaylık vardır” âyetini okudum. Başını salladı. Sanki “evet, biliyorum” der gibiydi. Böylece aslında onun bizi duyduğunu ve bilincinin açık olduğunu da anlamıştık.

Doktorlar, yanına gitmemizin onun için iyi olacağını belirttiklerinden yanına uğradım. Bu sırada bağlı olduğu cihazlardan bip sesleri yükselmeye başladı. Korktum, acaba bir şey mi oluyor diye. Ama yanımdaki doktor, korkmamamı söyledi. Sizi gördüğünden dolayı heyecanlanmıştır. Bu nedenle kalp atışı hızlandığından bu sesler geliyor.

İçimden ağlıyordum. Ama bunu dışarı yansıtmıyordum. Çünkü moralinin bozulmasını istemiyordum. Bir yandan da Anne ve Babaların evlatlarına karşı duydukları sevginin yoğunluğunu düşünüyordum. Evlatlar, ebeveynlerin sevgilerinin yarısı kadar onları sevselerdi birbirlerinden ayrılmazlardı. Ama o zaman da sosyal hayat dururdu. Her şeyde bir hikmet vardı. Bir baba, cihaza bağlıyken bile evladını görünce kalp atışları değişebiliyordu.

Resulullah’ın oğlu İbrahim vefat ettiğinde gözlerinden yaşlar boşanmıştı. Bunu gören bazı sahabiler: “Ölünün arkasında ağlamanın kendilerine yasaklandığını hatırlatınca” “bu sevgiden gelmektedir. Yasaklanan, üst başın yırtılması, ağıtların döşenmesi ve Allah’a isyan olan ağlamalardır. Mealinde cevap verilmişti. Merhametlilerin en merhametlisi olan Resulullah’ın hüznünü hatırladım.

Sabah Veda Ettik Seninle, Akşam Yokluğunla Ağladık

Yaklaşık 4 gün kaldı yoğun bakımda. Durumunun biraz düzelmesi ve kendi isteği üzerine odasına alındı. O gün oldukça iyiydi. Balkonda dolaştı ve yemek yedi. Ama etrafındakilere ve aile efradına:

-Benim iyi olduğuma bakmayın. Bu benim aranızdaki son günüm.

Çünkü bir gün önce Rasulullah’ı görmüştü rüyasında. Rasulu-

lah, Cuma günü buluşacakları müjdesini vermişti.

Ardından, sevdiklerine haberler gönderdi. Bazılarından dua talep etti. Akşama doğru ise.

- Ben bu gece öleceğim. Beni mutlaka Cuma günü Gaziantep Nuri Mehmet Paşa camisine defnedin. Ardından akşamın bir an önce olması için sabırsızlanmaya başladı. Sürekli akşam namazına ne kadar var diye soruyordu. Sanki sevgilisine bir an önce kavuşmak için acele ediyor gibiydi.

Nitekim söylediği gibi oldu. Akşam on buçuk civarı fenalaştı. Kalbi durdu. Yine yoğun bakıma alınıp cihaza bağlandı. Gece 01:10 civarında ruhunu teslim ettiği haberi iletildi ailesine. Vasiyeti gereği cenazesini Hasan Erkaya ve Veli AYTEK yıkadı.

SON YOLCULUK

İSLAM ALİMİ SON YOLCULUĞUNA UĞURLANDI

İSLAM ALEMİ BÜYÜK BİR ALİMİNİ KAYBETTİ

28 Haziran 2013 Cuma günü Cuma namazında sevenlerin omuzunda son kez Hacı Bayram Camisine geldi. Nuri Mehmet Paşa Camisine gömülmesi için Bakanlar kurulunun izni gerekiyordu. Cenazeye gelen Bakanlar, kararı imzaladıklarını söyleyince rahatladık. Çünkü, cenazeyi Gaziantep'e götürecektik. Bu arada karar çıkmamışsa zor durumda kalacaktık. Bu müjde bizi rahatlatmış oldu. Bu kararı veren Bakanlar kuruluna da teşekkür ediyoruz.

Seyda; sevenlerin, talebelerinin, ailesinin ve devlet erkânın kıldığı namazla uğurlandı. Cenaze namazını vasiyeti gereği talebesi Di-

yanet işleri Başkanı Mehmet Görmez kıldırıldı. Ardından bir an önce sevdiği Resulullah'la buluşmasını sağlamak için uçakla Gaziantep'e götürüldü. Nuri Mehmet Paşa Camisinde ikindi namazına gelen sevdikleri onu heyecanla bekliyorlardı. Çok büyük bir kalabalık vardı. Mehmet Görmez, hocayla ilgili bir konuşma yaptı. Ankara ve Gaziantep'teki konuşması şöyleydi:

Ankara'daki konuşması: “Bu gün hep ilimle yücelmiş, hep ilimle yüceltmış yüzyıllık bir ulu ilim çınarını ebediyete gönderiyoruz.

Bugün dünyamız büyük bir âlimi, büyük bir insanı, büyük bir zahidi büyük bir salih insanı kaybetmiş bulunmaktadır. Bugün İslâm âlemi, büyük bir ulu çınarını, yüzlerce talebe yetiştirmiş, yüzlerce eser vermiş çok saygı değer bir hocaefendisini kaybetmiştir. Ben de şahsen onbir yaşımdan itibaren kendisinden çok şey öğrendiğim, ilminden, irfanından hayatım boyunca istifade ettiğim bir hocamı, bir baba dostumu, babamın hocasını kaybetmiş bulunmaktayım. Aslında onun kazandığını biliyorum. Bizim kaybettiğimizi biliyorum. Yüce Rabbimiz Cennetinde bizleri livaul hamd sancağının altında buluşmayı nasip etsin. Mü'minlerin makamı ve mevkisi ne olursa olsun ebediyete gönderirken iki büyük vazifesi var. Öncelikle hepimizin hüsünü şahadetine ihtiyacımız var.

-Merhumun mü'min, müvahit, âlim, salih olduğuna şahadet eder misiniz? (üçkere soruldu)

-Ederiz!

-Allah şahadetinizi kabul etsin.

-Mü'minin üzerinde kimsenin hakkı olmamalı, bu nedenle soruyorum. Kendisine dünyada ve ahirete taalluk eden haklarınızı helal ediyor musunuz?

-Ediyoruz!

-Haklarınızı helal edin! (Üç kere soruldu)

-Helal Olsun

-Allah helalinizi kabul etsin. Cenab-ı Hak bu milleti ve bütün Alem-i İslâm-ı amel, salih âlimsiz kılmasın.

Gaziantep'teki konuşması: "Seyda, Antebe defnedilmek istemesiyle büyük bir vefa göstermiştir. Bana beş on defa sözlü ve daha sonra da yazılı bir şekilde Nuri Mehmet Paşa Camisi avlusuna gömülmek istediklerini söylediler. Biz onu vaz geçirmeye ve başka yerler göstermeye çalışmamıza rağmen, o ısrarla buraya gömülmek, hizmet ettiği Antep'in tam ortasında bulunmak istediler. (Bu arada cebinden bir kâğıt çıkararak okur. Bu Seyda'nın mezar taşına yazılmasını istediği kendi yazdığı beyitti.) Hocamız mezar taşına bu yazının yazılmasını istemişti. Kendisi bizlere bu beyitte iki ayet ve iki hadis olduğunu söylemiştir. Ben Ankara'daki cenaze namazını

kıldığımdan burada kılmam mekruhtur. Hocamız, bu konularda hassastı. Bu nedenle buradaki cenaze namazını ben kıldırmayacağım.”

Gaziantep'teki cenaze namazını yine bölgenin tanınmış hocalarından Molla Muhammet kıldırdı. Hocanın telkinini hocanın en eski talebelerinden Molla Feyyaz Yaşar okudu. Duasını çok sevdiği Şeyhi, Şeyh Seyda'nın oğlu ve halefi Şeyh Ömer Faruk Seyda yaptı. Ayrıca Şehit Kâmil Belediyesine ait Bülbülzade sosyal tesisleri de beş gün boyunca taziye için tahsis edildi. Burada ailesi olarak sevenlerini karşıladık.

يا زائري مسافرا في فاني الدنيا

تيقن ان الطريق وعر فاتبع أحمد
تكن لمولاه الكريم محبوبا مغفورا ناجيا
ومع حبيبه في دار الخلد أبدا سرمدًا

Hocanın mezar taşına kendi yazdığı bir beytin olduğu taş konuldu. Mezar taşına bu yazının yazılmasını istemişti.

Ey fani dünyada misafir olan ziyaretçim;

Kesinlikle bil ki, yol çok tehlikeli ve zordur

Ahmed'e tabî ol

Kerim olan mevlâ yanında sevgili, af edilip kurtuluşa ermiş olursun

Ebedi, sonsuz olan âlemde Allah'ın sevdiği ile beraber olursun

Bir dergide⁴⁸ onunla ilgili şöyle demiştir.

Ben şöyle bir beyit yazdım:

Dünyada misafirsin (yolcusun), yol tehlikelidir.

Kurtuluş yolu Peygamber (s.a.v)'e ittibâdır. Peygamber (s.a.v)'e itiba edince Allah seni seviyor ve böylece tehlikelerden kurtulmuş oluyorsun.

Âhirette de Peygamber (s.a.v) ile beraber olursun.

Çünkü Resûlullah Efendimiz, "Kişi sevdiğiyle beraberdir" bu yurur.

Başka bir konuşmamızda bu sözü şöyle anlatıyor. Burada iki hadis ve iki âyet vardır. Birinci kısım olan ya zairi musafiren fiddünya Peygamberimizin hadisinden alınmadır. "Kün fiddünya a'birussebil" hadisinden alınmadır. İkinci bölüm olan 'teyekken ennettari va'run fettebi' Ahmed'e" ise 6/EN'ÂM-153: *Ve enne hâzâ sırâtî mustekîmen fettebiüh(fettebiühu), ve lâ tettebiüs subule fe teferreka bikum an sebîlih(sebîlihi), zâlikum vassâkum bihî leallekum tettekûn(tettekûne).* Bu ayet inince Peygamber yere bir çizgi çekiyor. Sonra bunun sağına soluna da çizgiler çekiyor. Daha sonra ortadaki çizgiyi göstererek sıratıl müstakim bu yoldur diyor. Yani Peygamberin yoludur. (inneke ala sıratil müstakim)

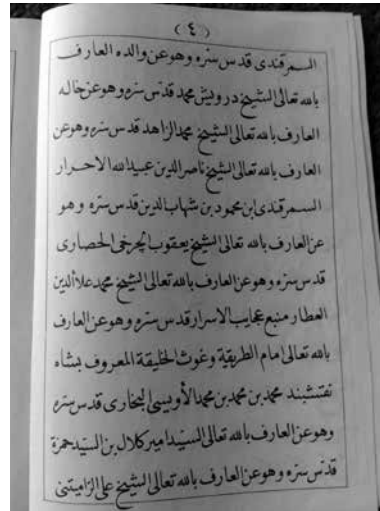
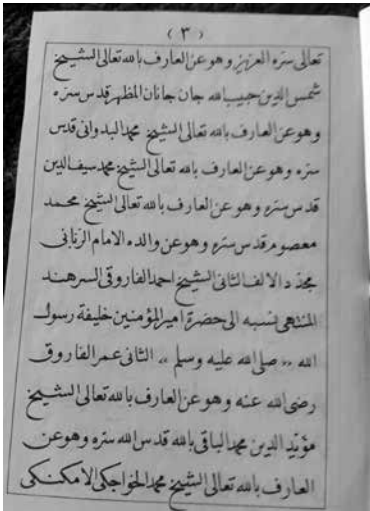
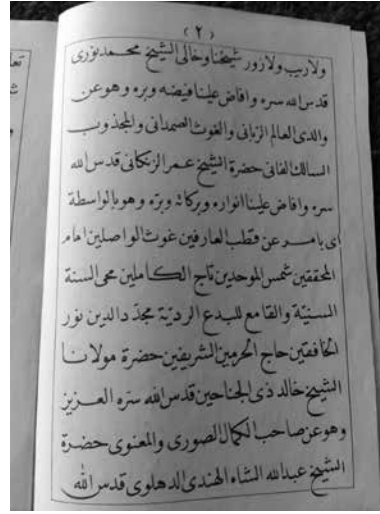
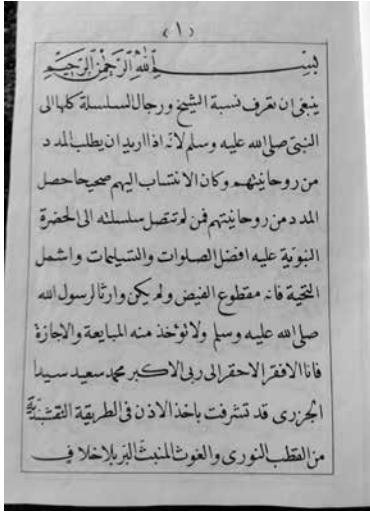
48 Rihle Dergisi

Babamızı, hocamızı, şeyhimizi, mürşidimizi ve âlimimizi kaybettik. Onun kazandığını biliyorum. Aslında kaybeden biz olduk. Âlimin ölümü alemin ölümü gibidir der Rasulullah. Allah, bizleri Peygamberimizin varisleri olan âlimlerden mahrum etmesin. Allah, hocamıza, tüm İslâm âlimlerine ve bu yazıyı okuyan okuyucularımızın ölülerine rahmet etsin. Amin

İbrahim Hâlil ER

EKLER

İcazeler

(٥)
 المشهور بالعزيم ان قدس سره وهو عن العارف بالله
 تعالى الشيخ محمود الانجیر فغنوی قدس سره وهو
 عن العارف بالله تعالى الشيخ عارف الروكري قدس سره
 وهو عن العارف بالله تعالى الشيخ عبدالحق النجداني
 ابن الامام الجليل قدس سره وهو عن العارف بالله تعالى
 الشيخ أبي يعقوب يوسف الهمداني بن أيوب يوسف
 الهمداني بن حسين قدس سره وهو عن العارف بالله
 تعالى الشيخ أبي علي الفضل بن محمد الطوسي العامري قدس
 سره وهو عن العارف بالله تعالى الشيخ أبي الحسن الخرقاني
 قدس سره وهو عن العارف بالله الشيخ أبي زيد البسطامي
 قدس سره وهو عن العارف بالله تعالى الامام جعفر
 الصادق رضي الله عنه وهو عن العارف بالله تعالى

(٦)
 قاسم بن محمد بن أبي بكر الصديق رضي الله عنه وهو
 عن الصالح الجليل سلمان الفارسي رضي الله عنه وهو
 عن سيدنا أبي بكر الصديق الأكبر رضي الله عنه وهو
 عن النبي صلى الله عليه وسلم وهو عن جبرئيل عليه السلام
 وهو عن الله عز وجل انتهى النسبة السنية فبنا على
 هذا قول وانا المستحقين للذليل
 بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 الحمد لله رب العالمين والصلوة والسلام على سيد
 الانبياء والمرسلين وضرع المذنبين سيدنا محمد و
 علي ومحبة اجمعين .. اما بعد .. فقد اذنت جنتنا
 الاخ الفاضل والعالم العامل في الباب الصافي والحيت
 الصافي من بهان امر في صلاحه وخيره بديهين

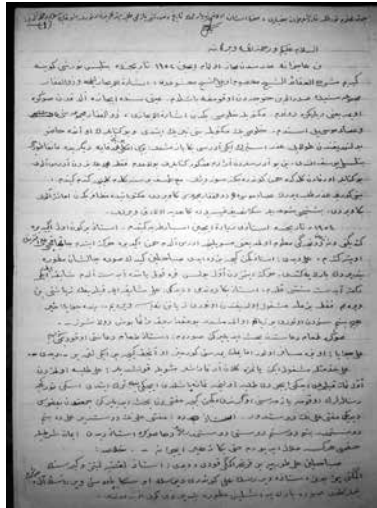
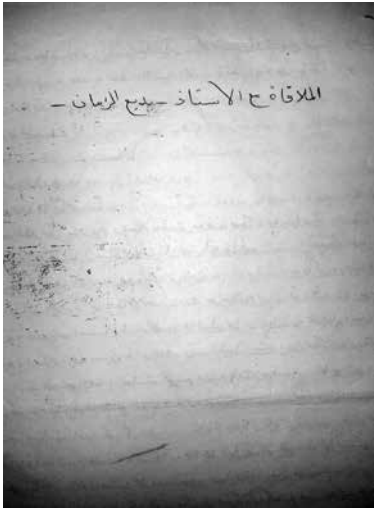
(٧)
 مستبين للملا محمد امين وفقه الله لمراده وحقق
 رجائه في ازدياد اذديان رشاده وحبته الى عباده
 وحبته عن شروشان وشاناه وضراده وحضاده
 في الطريقة العلية البهية الهائية والنسبة المتشبهتة
 الخوجكانية قدس سره تعالى وقدس سره اهلها
 التورانية بتلقين المرادين وارشاد المستشدين
 وتربية الطالبين ونصيحة الاخوة المسلمين وسائر
 ما ينبغي لهذا المسلكين والمضرب الذي قدرة واضع
 مبين كما اجازني واذنني بذلك اولئك المشايخ
 المشايخون الكرام والمستندون السيدون
 الهمام قدس سره تعالى سرهم ونور مشواهم في السلام
 بجاه سيدنا محمد عليه الصلاة والسلام وذلك لما يري

(٨)
 فيه انتباهه من لوازم الاستعداد والاستقامة
 وسماوات فرائض الاستعداد والكرامة فيمكن
 في ذلك مشقرا مرشدا لآخرة عباده والاله
 على ما هو الاصلح الاتحج مخلصا لوجه الله لا لغرض
 دنيوي والغروي على ما هو مقتضى التوحيد الحقيقي
 ونوصيه بالكلمة الناذرة التقوية باتباع سنة النطق
 عليه وعلى الله من الصلوات فضلها ومن التلجيات كلها
 محتجبا عن البدع والاهواء متحاشيا عن السفلة والشقاء
 وسفاسف الامور الذنون مجتهدا في اعمال الشئون
 مع اللذرة مع الناس طمنا من الصالحين والاطميين وهلم
 جزا كالأجيب منزلة ومقتضى درجته وبن الجانب
 والعفو والصفح الجليل عن الظالمين فمستحسن

(٩)

من ذوى الجاهلین وبذل الجهد وبتضاه اليد والزمن
 بالموجود والجود والقناعة التي هي مرجمود حامل
 الاذى تاركنا لاذى سالكم سالك السلفا السادة
 الاختيار الاثنيان الابرار فان في ذلك وما هناك نعمة
 عن المهالك وخلاصا من العتق والحقن الخوالك وكما الصورة
 والمعنى وفوزا بازيدة والفقوى وقفه الله واعانة وعون
 كل وصية صان وابان آمين وصل الله تعالى وسلم على سيدنا
 ومستدنا ومولانا محمد ، تسليما
 وعلى اله وصحبه اجمعين والهدى
 لله رب العالمين
 ٩ شهر شوال ١٣٧٦
 بئدة خدام المسكين محمد سعيد النشيدى الخايدى

Bediüzzaman

Hocamızın gençlik dönemlerinden bir resim

KONFERANSA DAVET

Abidevi Şahsiyetlerimizden Büyük Mürebbi Alim Mücahid
Zahid Şeyh M. Emin Er Hocaefendi Darul-Hikme'de

İMAN VE AMEL-İ SALİH

Tarih: 16 Haziran 2012 Cumartesi
Saat: 15:00
Yer: Daru'l-Hikme Konferans Salonu
Daruşşafaka Cd. Bağmüezzın Sk. No 2/A Fatih-İst.
İrtibat: 0212 631 24 43
Hanımlar için yer vardır.

AYLIK
KONFERANSLAR

 Daru'l-Hikme
İlim Araştırma ve Kültür Derneği

Hocamızın katıldığı konferanslardan birinin afişi

Özbekistan ziyaretinden bir kare (İmam Buhari'nin mezarı)

Prof. Dr. Necmetin Erbakan ve Sudi Arabistan Kralı Faht ile birlikte

Diyanet İşleri Başkanı Mehmet Görmez ile birlikte bir kare

Doğudaki Müderris ve Meşayih ile birlikte

Rahmetli Muhsin Yazıcıoğlu ile birlikte

Muhammed Avvame Hocamızın hastalık dönemlerindeki ziyaretinden bir kare

Rahmetli Muhammed Alevi El Maliki ile birlikte

Amerika'da Uzay üssünde

Doslarıyla sohbet ederken

Cizrede Şeyh Muhammed Nurullah'ın tekkesinden bir kare

